BIJLAGE 4:

INDIVIDUELE RELICTFICHES

BREDESTRAAT

Bredestraat 1 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 1, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0279/00K000
Capakey: 73083C0279/00K000
Oppervlakte perceel: 29.88 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

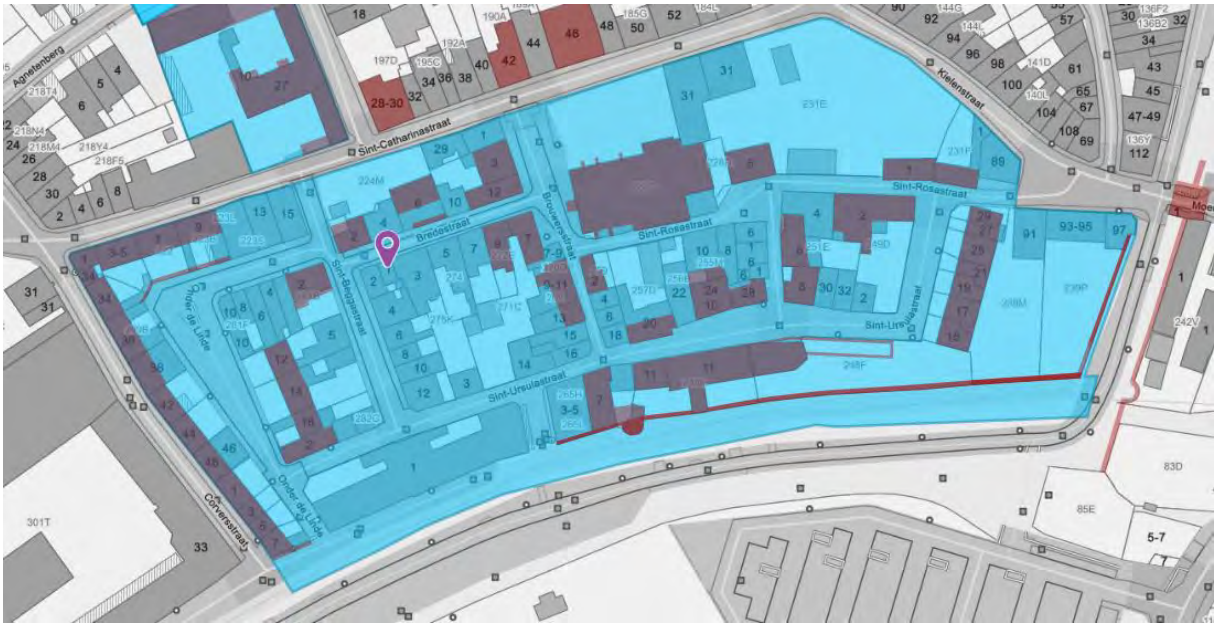
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

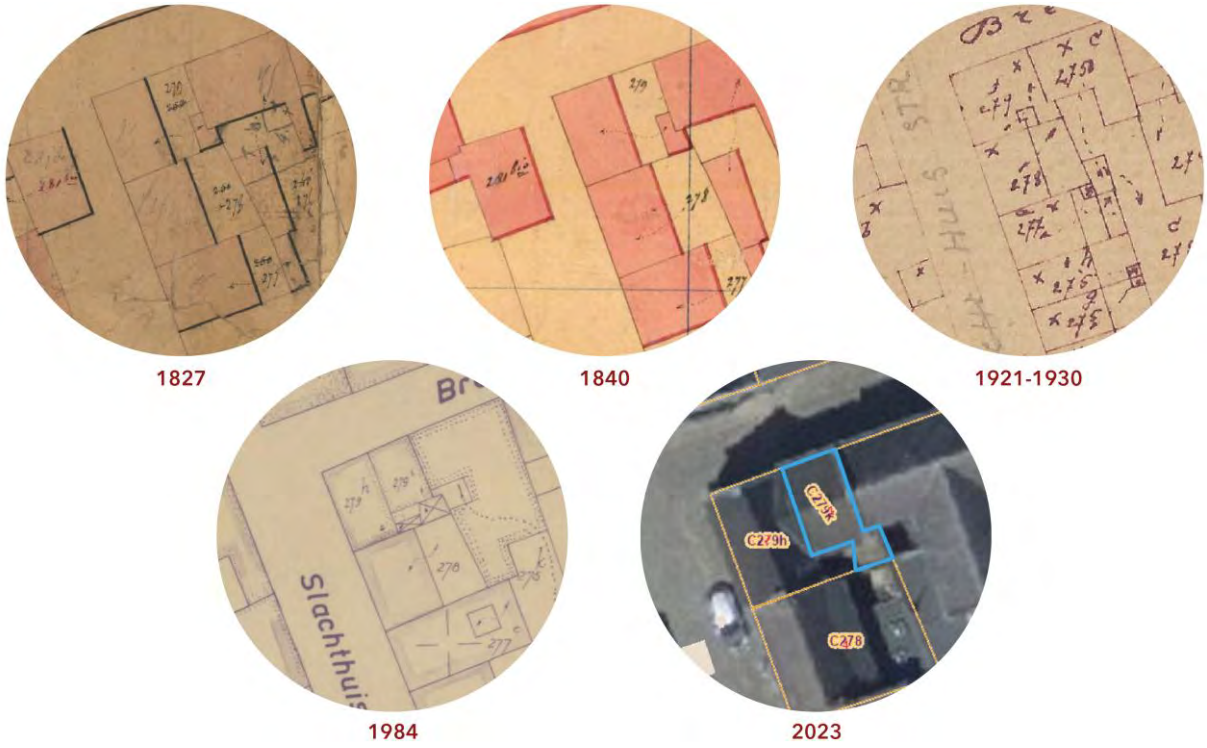

Historiek

Deze stadswoning werd in de tweede helft van de 19de of vroege 20ste eeuw gebouwd op een leeg perceel dat aanvankelijk de tuin was van begijnenwoning Slachthuisstraat/sint-Beggastraat 2. Volgens Baillien werd die begijnenwoning gebouwd in de 17de eeuw en is de oudst gekende bewoonster begijn Joanna Berlier. Na het overlijden van Joanna 1656 bleef de woning onafgebroken bewoond tot aan het overlijden van Agnes Daerden, die haar intrek in de woning nam in 1783. In 1821 verleende de godshuizencommissie het woonrecht aan Anna-Maria Maurissen, weduwe, die het woonrecht had overgekregen van Agnes Daerden. In 1856 werd de woning verkocht aan Jan Berenbroeck.[1] Vermoedelijk verbouwde hij de begijnenwoning (19de-eeuwse vensteropeningen Slachthuisstraat/Sint-Beggastraat) en liet hij in de tuin de woning bouwen met het huidige adres Bredestraat 1, een tijd lang een kadastraal geheel met het hoekhuis. In de 20ste eeuw werd het eigendom wederom gesplitst in de twee woningen zoals vandaag bewaard.

Volgens kadasterkaarten bestaat het bouwvolume thans uit een huis en een bijgebouw achteraan. De kleine aanbouw heeft ongeveer dezelfde voetafdruk als het bijgebouw op de oudste kadasterkaart uit 1827.

Iconografische bronnen van de woning zijn beperkt. Op een foto uit 1971 is het oorspronkelijk buitenschrijnwerk goed zichtbaar: houten vensters (6-ruiters) met halfrond geprofileerde naald en kalf.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 85

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Stadswoning van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. Het dak watert thans af in een brede bakgoot, die met kunststof is bekleed en voorzien is van een PVC regenwaterafvoer. De foto uit 1971 toont een dakoversteek op houten klossen met capucienengoot. De gevel is opgebouwd met **handvormsteen** en heeft een gecementeerde **plint** onderaan. De bakstenen dragen **sporen** van een gedecapeerde witte afwerkingslaag. De **gevelopeningen** zijn **getoogd** en hebben een **lekdrempel** van **Maaskalksteen** bij de vensters. Bij de deur is een **oude hardstenen dorpel** bewaard. De plint en lekdrempels werden in een recentere periode grijs geschilderd. In de plint is een kleine **getoogde kelderopening** zichtbaar.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Paneeldeur (oorspronkelijk schrijnwerk, met dichtgemaakt beglaasd centraal paneel, oude brievengleuf en recente deurklink) met beglaasd **bovenlicht** (vernieuwd schrijnwerk). Het vensterschrijnwerk is grotendeels aan het zicht onttrokken door recent (na 1971) toegevoegde rolluikkasten. Het huidige houten schrijnwerk dat wel zichtbaar is geeft aan dat het oorspronkelijke vensterschrijnwerk – zichtbaar op een foto uit 1971 – werd vernieuwd.

Evaluatie

Het pand Bredestraat 1 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Bredestraat 1 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern. De woning werd gebouwd op een onbebouwd perceel, namelijk de tuin die aanvankelijk bij een oudere begijnenwoning hoorde en in de tweede helft van de 19de eeuw verkocht werd door de godshuizencommissie. Hiermee vertegenwoordigt deze stadswoning de manier waarop het begijnhof werd aangepast tijdens de particuliere bouwfase die startte nadat de huizen en gronden werden verkocht door de godshuizencommissie in de tweede helft van de 19de eeuw.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld. Werken van onderhoud, herstel en herwaardering aan erfgoedelementen kunnen in aanmerking komen voor een erfgoedpremie onder voorbehoud van de op dat moment geldende wetgeving en richtlijn betoelaagbaarheid van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Het dakvlak blijft gesloten.

Een aantal elementen verstoort het historische karakter van deze stadswoning. In de toekomst is er verbetering mogelijk voor de huidige bakgoot (bij voorkeur wordt deze weer vervangen door een dakoversteek met zinken capucienengoot en zinken regenwaterafvoer) en de beeldverstorende rolluikkasten. Indien het huidige vensterschrijnwerk wordt vervangen gebeurt dit door houten schrijnwerk naar oorspronkelijk model (6-ruiters cfr. foto uit 1971). De verflaag op de lekdrempels wordt

best verwijderd. Indien de gecementeerde plint nefaste invloed heeft op de vochthuishouding of conservatie van de historische bakstenen kan deze vervangen worden door een bepleistering met ademend karakter (meer kalkgebonden), met behoud van de getoogde kelderopening. Gezien de talkrijke sporen van een lichtere afwerkingslaag is het verantwoordbaar de gevel in de toekomst weer licht te kaleien (dampopen afwerking, geen synthesische verflagen).

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Bredestraat 2 – Begijnenhuis

▾ Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 2, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0224/00K000
Capakey: 73083C0224/00K000
Oppervlakte perceel: 79.25 m²

▾ Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

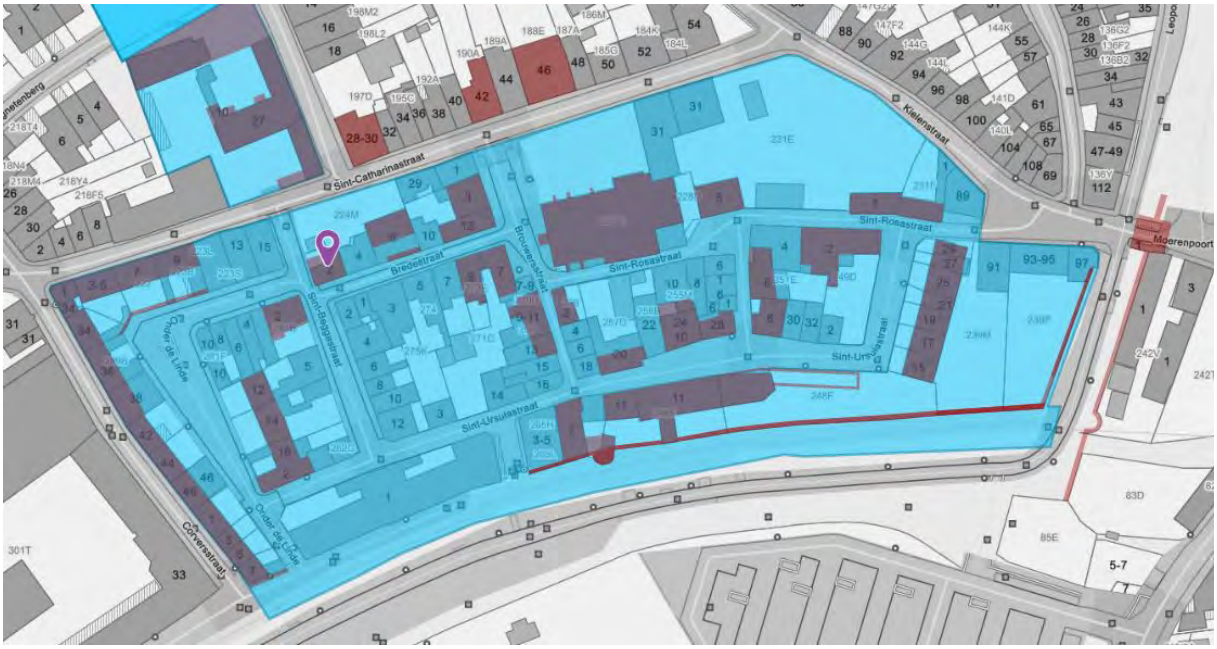
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Deze begijnenwoning werd gebouwd in de 17de eeuw. De oudst gekende bewoonster is Maria Van Mosmael, die er woonde tot haar overlijden in 1649. De exacte bouwdatum is niet met zekerheid gekend.[1] Wel bleef in de woning een oude vakwerkstructuur bewaard die vooraf ging aan de verstening van het pand en minstens teruggaat naar de 17de eeuw, mogelijk ouder. In 1798 werd de woning omschreven als 'Ladite maison construit en briques et couverte en ardoises', wat aangeeft dat het geen vakwerkgevels meer had.[2]

19de-eeuwse kadasterkaarten tonen aan dat de woning een geheel vormde met het huidige Bredestraat 4. Vermoedelijk werden beide woningen als aparte entiteit gebouwd aan het begin van de 17de eeuw en werden ze in de 18de eeuw samengevoegd met een geüniformiseerde nieuwe voorgevel in classicistische stijl. De godshuizencommissie verkocht de woning in de 19de eeuw. In 1845 was het huis eigendom van kaarsenmaker Dominicus Kleintjens. Hij bezat ook de woning Bredestraat 4 en 6.[3] 19de-eeuwse kadasterkaarten laten zien dat de woning een aanbouw had tegen de achtergevel. In 1858 werd het goed opgesplitst in een woning (Bredestraat 6) en een kaarsenfabriek (Bredestraat 2 en 4). In 1883 werd de kaarsenfabriek weer omgevormd tot twee huizen en er werd een aanbouw gedaan tegen de achtergevel van Bredestraat 2.[4]

In de 20ste eeuw werd een voorzetmuur gemetseld tegen de linker zijgevel. Aanvankelijk had het dak een geknikte vorm met grote dakoversteek en handvormpannen. (zie historische foto's) De dakoversteek met typische knik werd ook verwijderd en vervangen door een bakgoot met geprofileerde houten boeiplank.

In 2023-2024 werd de woning grondig gerestaureerd onder leiding van architect L. Vandeput uit Hasselt. De woning bevond zich in zeer slechte staat en kampte met grote stabiliteitsproblemen waarvoor het werd onderstut en geschoord met een tijdelijke constructie. Door de latere verstening van het vakwerk en de secundaire draagstructuur aan de binnenkant was het uitvoeringstechnisch niet mogelijk te werken binnen de bestaande schoring. Na gedetailleerde opmeting werden de voorgevel, achtergevel, moerbalken, kinderbalken en dakstructuur gedemonteerd en nauwkeurig

---

[1] Tijdens de laatste restauratie (2023) werd in de zijgevel het jaartal '1610' aangebracht in de houten latei van het venster en op de windveer van het dak. Het is niet bekend waar deze datum vandaan komt. Mogelijk werd een jaarsteen of andere datering aangetroffen na het verwijderen van de recente halfsteense voorzetmuur tegen deze gevel.

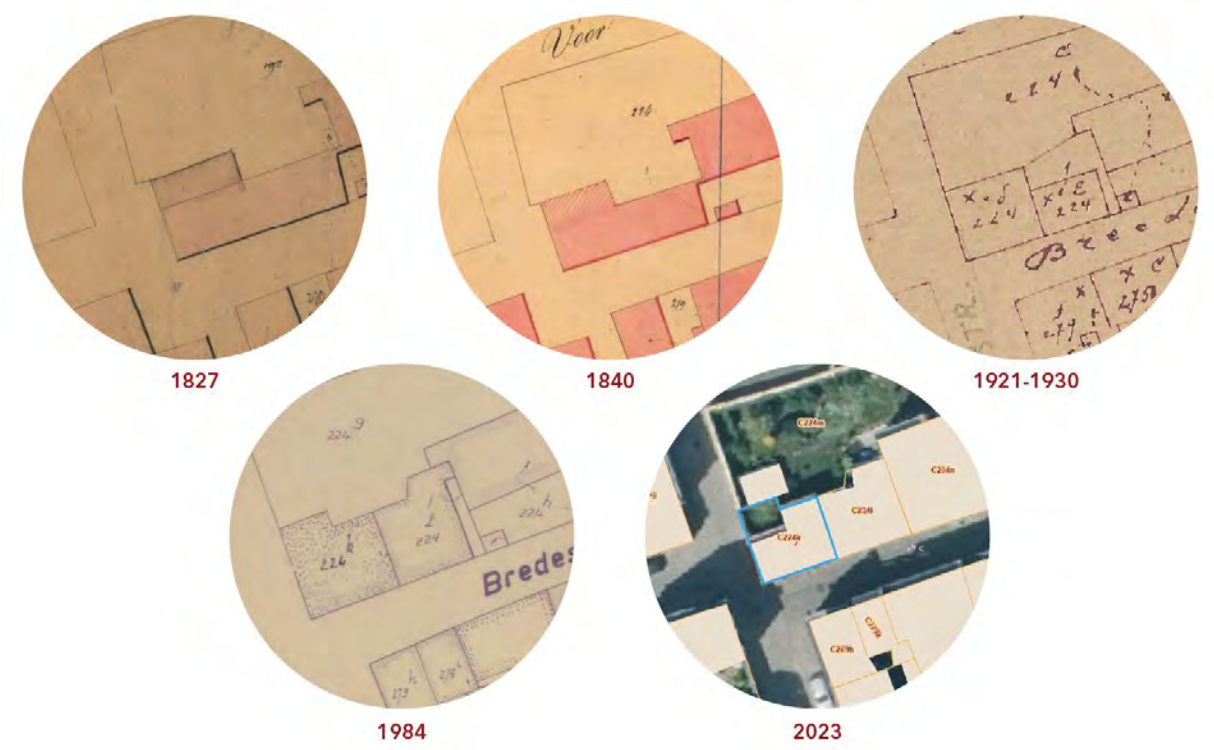
[2] ACKENHAUSEN, T., Bouwhistorisch onderzoek Bredestraat 2 in: Nota voorafgaandelijk onderzoek restauratiedossier architect L. Vandeput, Hasselt, s.a.: 7

[3] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 75

[4] ACKENHAUSEN, T., *o.c.*, Hasselt, s.a.: 8-9

geïnventariseerd. De gevels werden heropgemetseld en de vakwerkgevel aan de binnenkant werd bewaard en hersteld. De rode stormpannen werden vervangen door het huidige leiendak. Op het dakvlak van de voorgevel werden zonnepanelen aangebracht. In het dakvlak aan de achtergevel werden drie kleine dakvlakvensters naar historisch model voorzien. De oude gewelfde kelder werd gerestaureerd.[5]

De storende aanbouw werd vervangen door een nieuwe aanbouw en de rest van de achtergevel werd bepleisterd. De tuinmuur werd heropgemetseld met handvormsteen in kruisverband en een getoogde tuinpoort ter vervanging van de beeldverstorende garagepoort die hier voorheen stond.

[5] VANDEPUT, L., Nota voorafgaandelijk onderzoek restauratiedossier, Hasselt, s.a.: 44

datum onbekend ©SAT

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[6]

Hoekhuis van **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**, gedekt met natuurleien in Maasdekking. In het dakvlak aan de achtergevel zijn drie kleine dakvlakvensters naar historisch model aangebracht. Op het voorste dakvlak zijn zonnepalen geplaatst. Tegen de achtergevel staat een aanbouw van twee bouwlagen hoog onder plat dak.

Recent volledig volgens historisch model heropgebouwd hoekhuis. Voorgevel met **getoogde gevelopeningen** van deur en vensters in een **Maaskalkstenen omlijsting** met **sluitsteen** met **druiplijst**, de **deuromlijsting** geplaatst op **neuten** en voorzien van een **Maaskalkstenen traptrede**. Bovenaan twee kleine **zoldervensters** onder **houten latei**. De gevel wordt afgesloten door een geprofileerde houten kroonlijst op klossen. Zinken regenwaterafvoeren in gietijzeren standpijp. Vernieuwd houten buitenschrijnwerk naar historisch model.

Gesloten achtergevel, thans geheel bepleisterd. Vernieuwde aanbouw onder plat dak, met handvormsteen en houten gevelbekleding. Ook hier is een houten bakgoot op klossen aangebracht, afgewerkt met een geprofileerd boeibord. Recente verluchtingspijp.

Recent naar historisch model heropgebouwde zijgevel met een lage silexstenen plint, een klein rechthoekig zolderraam en muurvlechtingen. In de houten latei van het raam en op de windveer aan de nok werd jaartal '1610' aangebracht, verwijzend naar de oorspronkelijke bouwdatum van het huis.

Eveneens recent herstelde **tuinmuur** in dezelfde materialen, met gereconstrueerd **tuinpoortje**. Getoogde deuropening met **oude Maaskalkstenen overspanning met sluitsteen**. Deze lijkt te zijn

[6] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

gerecupereerd uit het huis, gezien de verwering van de steen en de overeenkomst met de classicistische omlijstingen in de voorgevel.

In het interieur bleef **vakwerkwand** bewaard die de scheidingsmuur vormt met het aanpalende pand Bredestraat 4 bewaard. De vakwerkwand getuigt allicht van de oudste kern van het huis d.d. 1610 en werd recent gerestaureerd.

Voorgevel

Zijgevel en tuinmuur

Evaluatie

Het pand Bredestraat 2 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Bredestraat maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern van het begijnhof daterend van voor de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. De woning was in oorsprong een vakwerkwoning, die vermoedelijk tijdens deze tweede expansieperiode werd versteend. Delen van het oorspronkelijke vakwerkhuis zijn nog bewaard in het interieur en gaan terug tot in de vroege 17de eeuw, maar zijn mogelijk nog ouder.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van oude vakwerkwoning die in de 17de-18de eeuw haar huidige classicistische gevel kreeg, getypeerd door vlakke Maaskalkstenen omlijstingen rond de getoogde muuropeningen. Deze waarde wordt ook vertegenwoordigd door de oude vakwerkgevel die in het interieur is bewaard.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het pand werd uitgerust met zonnepanelen. Indien niet vergund, dient hiervan melding gedaan bij de stad Tongeren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	**Uitvoerder** (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	**Factuur** (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	**Uitvoerder** (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	**Factuur** (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	**Uitvoerder** (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	**Factuur** (bedrag in euro's)

Bredestraat 3 – Begijnenhuis met tuinberging

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 3, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0275/00K000
Capakey: 73083C0275/00K000
Oppervlakte perceel: 337.95 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

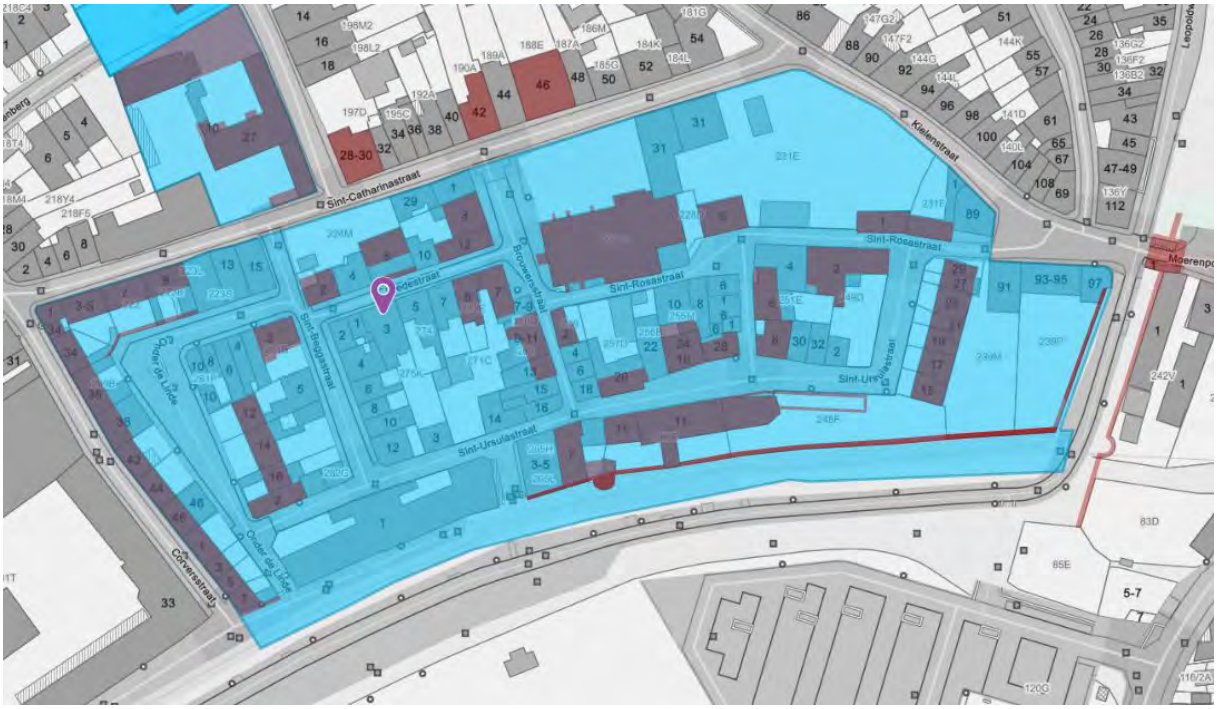
- Begijnhof Sint-Catharina (stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Traditioneel begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

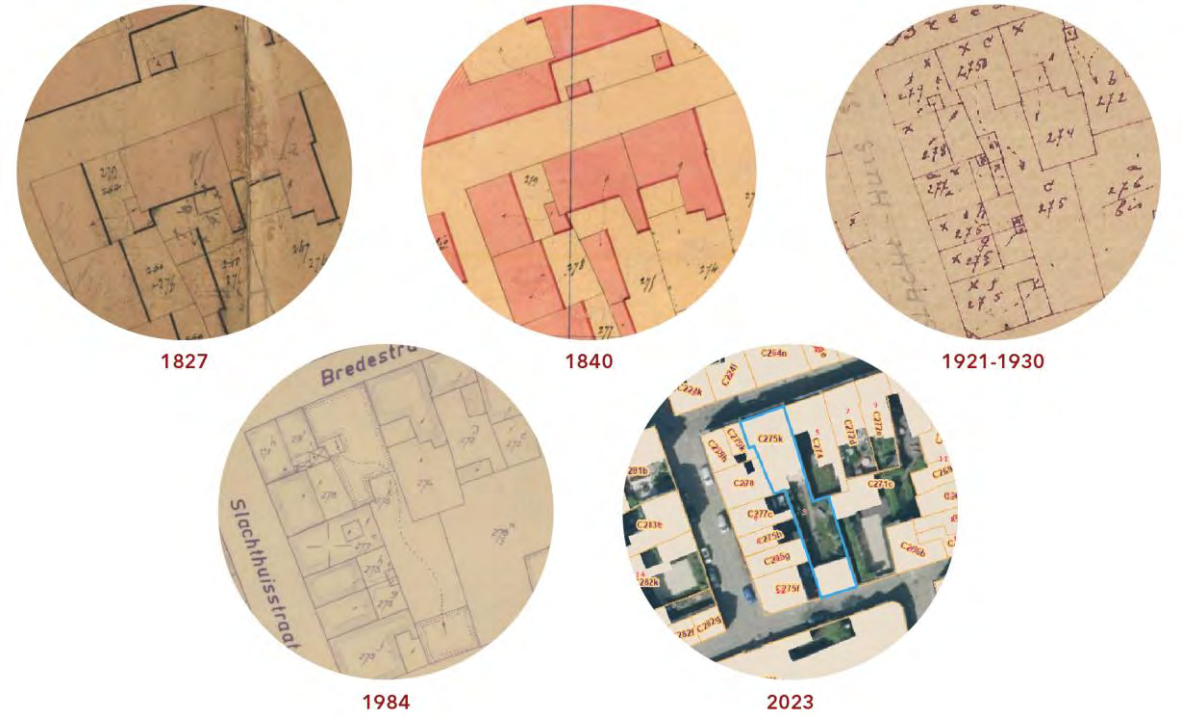

Historiek

Het begijnenhuis in de Bredestraat is een traditioneel breedhuis met kern uit de eerste helft van de 17de eeuw. Vóór 1667 waren er reeds twee bewoonsters bekend. Kaarten uit de 19de eeuw tonen het huidige hoofdvolume, met een dwarse aanbouw tegen de achtergevel en een vrijstaande tuinberging. In de tweede helft van de 19de eeuw of vroege 20ste eeuw werden de tuinberging en aanbouw tegen de achtergevel aangepast (vóór 1921).[1] De tuin werd toen ook vergroot en loopt sindsdien door tot aan de Sint-Ursulastraat. Op de plaats van de huidige garage stond aanvankelijk ook een begijnenhuis, gebouwd voor Maria Delfosse aan het begin van de 17de eeuw. Het huis werd samen met de naastgelegen woningen afgebroken aan het begin van de 19de eeuw.[2]

Het hoofdvolume werd ingrijpend gerestaureerd in 1971 met een gehele wederopbouw van de voorgevel (datering op de latei van het bovenlicht). De voetafdruk van de woning wijzigde door toevoeging van een nieuw bouwvolume tegen de achtergevel. In dezelfde fase werd een dubbele garage aan de Sint-Ursulastraat gebouwd, ook in neotraditionele stijl.

Er zijn geen iconografische bronnen van deze woning teruggevonden die zicht geven op het oorspronkelijke geveluitzicht. De zijgevels met bouwsporen laten duidelijk zien dat het pand niet in zijn geheel heropgebouwd werd, maar dat het wederopbouwen beperkt bleef tot de voorgevel en renovatie van het interieur. De oude zijgevels werden in 1971 aangepast naar de huidige trapgevels.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 85; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/37102 (22-12-2023)

[2] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *o.c.*, jaargang 25, 1970: 83-84

GEVEL BREDESTRAAT

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

1987 ©agentschap Onroerend Erfgoed

Beschrijving[3]

Gevel Bredestraat

Garages Sint-Ursulastraat

Traditioneel **breedhuis** van **vier traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. In kern dateert de woning uit de 17de eeuw, doch ingrijpend gerestaureerd in 1971. Het zadeldak is belegd met **leien** en watert af in een zinken goot met zinken regenwaterafvoer.

Voorgevel: opgaand muurwerk van handvormsteen in kruisverband en cementgebonden voegwerk. Maastrichtersteen werd aangewend voor de banden, negblokomlijstingen en kruisverdelingen in de vensters. Verder een korfboogvormige deur met tweedelig rechthoekig bovenlicht, tevens in een Maastrichterstenen omlijsting. Boven- en onderdorpels zijn verbonden met Maastrichterstenen banden. Alle bovenlichten zijn ingevuld met historiserend glas-in-lood. Ook de rest van het buitenschrijnwerk dateert uit 1971. Naast de deur hangt een typische trekbel (reconstructie). Er zijn

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

geen kelderopeningen in de voorgevel. Het bouwjaar van de gevel werd aangebracht in de bovendorpel van de deur: 'ANNO 1971'.

Zijgevels met **oorspronkelijke kern** en vermoedelijk in 1971 toegevoegde trappen.

Evaluatie

Het pand Bredestraat 3 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kan de erfgoedwaarde als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Bredestraat 3 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof. Het traditionele begijnenhuis werd in 1971 ingrijpend gerestaureerd, maar dit gebeurde in de geest van de tijd, om de alsnog niet beschermde begijnenwoningen de bewaren en te herwaarderen.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

De garagepoorten in de Sint-Ursulastraat worden als storend ervaren in het straatbeeld en genereren autoverkeer in een zone die autoluw zou moeten zijn. Op termijn is een uitdoofbeleid van deze garages

aan de orde. De tuinmuur zou bij deze straat hersteld moeten worden tot op oorspronkelijke hoogte (nog zichtbaar aan de koppenlaag), waarbij ook het beeldbepalende zicht op de achtergevels van de Bredestraat wordt hersteld. Voor herstel is het geheel met de tuinmuur van de naastgelegen tuin belangrijk.

Begin 20ste eeuw: zicht op de tuinmuur hoek Slachthuisstraat – Sint-Ursulastraat.
Referentiebeeld toekomstvisie herstel tuinmuren begijnhof ©Delcampe

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Bredestraat 4 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 4, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0224/00L000
Capakey: 73083C0224/00L000
Oppervlakte perceel: 79.77 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Op de plaats van deze woning werd in 1607 door Willem Hoenen voor zijn dochter Maria een begijnenhuis gebouwd. 19de-eeuwse kadasterkaarten tonen aan dat de woning een geheel vormde met het huidige Bredestraat 2. De godshuizencommissie verkocht de woning in de 19de eeuw. In 1845 was het huis eigendom van kaarsenmaker Dominicus Kleintjens. Hij bezat ook de woningen Bredestraat 2 en 6.[1] In 1858 werd zijn eigendom opgesplitst in een woning (Bredestraat 6) en een kaarsenfabriek (Bredestraat 2 en 4). In 1883 werd de kaarsenfabriek weer omgevormd tot twee huizen.[2] Aan de bouwnaad naast de deuromlijsting van nummer 2 was tot voor kort zichtbaar dat beide huizen aanvankelijk een geheel vormden.

GEVEL BREDESTRAAT

datum onbekend ©PCCE

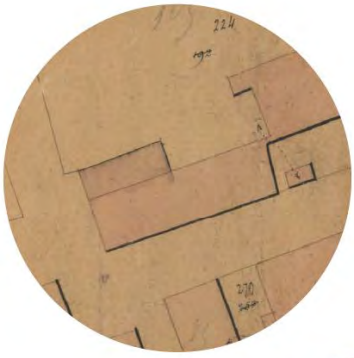
datum onbekend ©PCCE

Het huidige uitzicht van de gevels, de raamopeningen met hardstenen omlijsting, de nieuwe plint en de volumetrie van het huis geven aan dat het pand grondig werd verbouwd of zelfs herbouwd in het midden van de 20ste eeuw. Misschien bleef nog een oude kern bewaard. Er werden geen historisch foto's van de woning teruggevonden die dateren van voor de 20ste-eeuwse verbouwingen. In de 20ste eeuw werd ook een aanbouw toegevoegd tegen de achtergevel van het pand. In 1984 werden de dakstructuur en dakbedekking vernieuwd.[3]

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 75

[2] ACKENHAUSEN, T., *Bouwhistorisch onderzoek Bredestraat 2 in: Nota voorafgaandelijk onderzoek restauratiedossier architect L. Vandeput*, Hasselt, s.a : 8-9

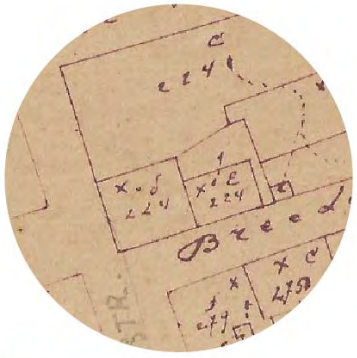
[3] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED HASSELT, Begijnhof Tongeren – DL209

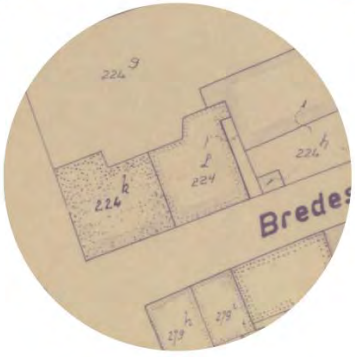
1827

1840

1921-1930

1984

2023

Beschrijving[4]

Breedhuis van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** met aanbouw van twee bouwlagen onder plat dak tegen de achtergevel. Het dak is belegd met zwarte mechanische pannen.

Voorgevel met handvormsteen in kruisverband, afgewerkt met knipvoegen. Horizontaliserende muuropeningen met een opliggende omlijsting van blauwe hardsteen, een dito toegangstrap aan de deur en een plint van breuksteen, waarin een kelderopening is geïntegreerd. De bakgoot is bekleed met kunststof en voorzien van een zinken regenwaterafvoer in gietijzeren standpijp. Buitenschrijnwerk uit een recente periode. Blinde zijgevel, het manke dak volgend.

De eertijds open doorgang naast de zijgevel is afgesloten door middel van een nieuwe deur en thans overdekt met een plat dak.

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Voorgevel en tuinpoortje

Rechter zijgevel

Evaluatie

Het pand Bredestraat 4 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Slachthuisstraat 8 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof. De in 1607 gebouwde begijnenwoning werd allicht in het midden van de 20ste eeuw echter grondig verbouwd of zelfs volledig afgebroken en is daarmee getuige van de aanpassingen die gebeurden toen de begijnenwoningen en tuinen in particuliere handen kwamen vanaf in de 19de eeuw.

Waardering

Geen erfgoedwaarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud of – in geval van herbouw - het hernemen van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

In geval van verbouwing wordt geadviseerd om de nu horizontale geleding om te vormen tot een verticale.

Bredestraat 5 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 5, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C
Perceel: 0274/00_000
Capakey: 73083C0274/00_000
Oppervlakte perceel: 182.71 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

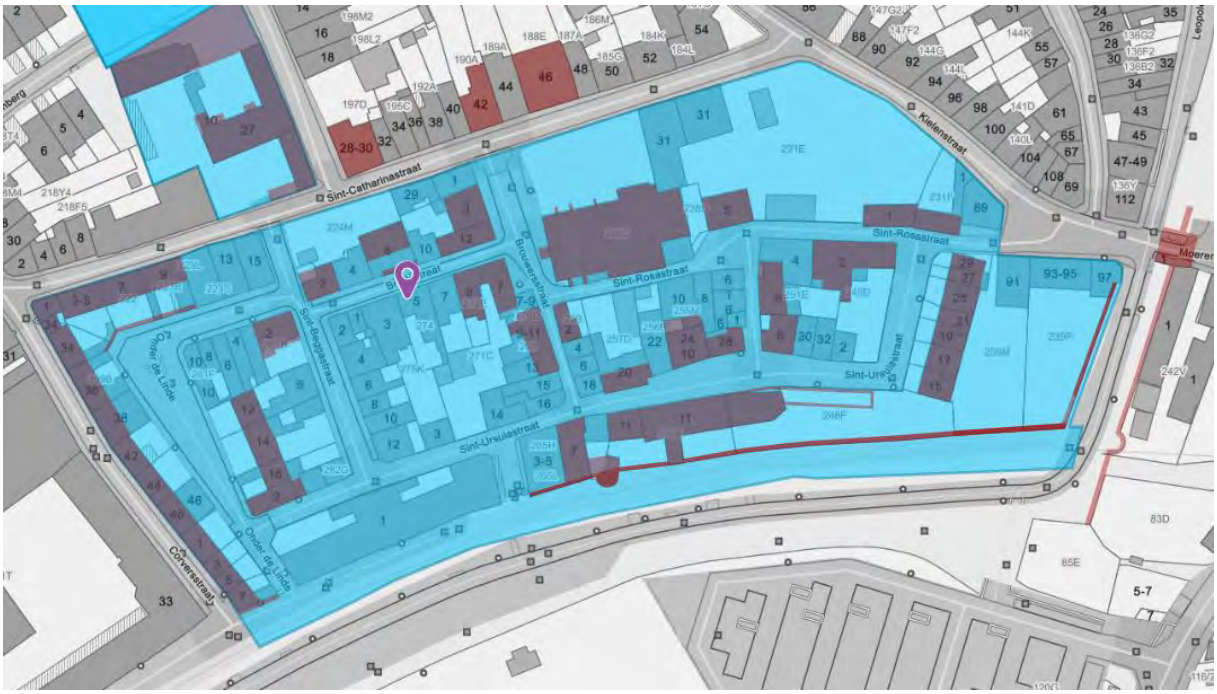
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Neoclassicistisch begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

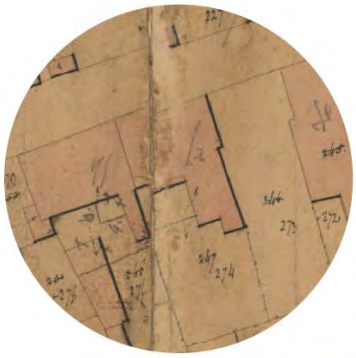
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd gebouwd in 1673 door Jan Hosset voor zijn dochters Agnes en Catharina. Het huis werd in 1845 verkocht aan Lambert-Jozef Vrancken.[1] De huidige gevelordonnantie en bepleistering met ornamenten dateert uit het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw. Het 19de-eeuwse schrijnwerk werd recent vervangen. De voetafdruk van de aanbouw tegen de achtergevel bleef gelijk aan deze zichtbaar op 19de-eeuwse kadasterkaarten, maar werd verder naar achteren uitgebouwd.

De gevel werd recent quasi monochroom herschilderd waardoor de architecturale detaillering wat verloren ging.

1827

1840

1921-1930

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 85

GEVEL BREDESTRAAT

datum onbekend ©PCCE

1987 ©agentschap Onroerend Erfgoed

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Breedhuis van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. Het dak is belegd met traditionele grijsgesmoorde **S-pannen** en watert af in een **grote bakgoot** op **geprofileerde houten klossen** en met **geprofileerd houten boeibord**. Zinken regenwaterafvoer in **gietijzeren standpijp**. Gaaf bewaard **aandak met oude schoorsteen** aan de linker zijgevel.

Gevelcementering uit het einde van de 19de of begin van de 20ste eeuw met **getrokken schijnvoegen** en **ornamenten**. **Vlakke gevelplint** onderaan, met **eenvoudige rechthoekige kelderopening**. **Getoogde raam- en deuropeningen in een cementeerde omlijsting** met **geprofileerde lekdrempels** en een met **festoenen** aan weerszijden van een **voluutsluitsteen**. **Accoladevormige spiegels in de borstwering** onder de lekdrempels van de eerste verdieping. Het **raam in de middelste travee is blind** en voorzien van een **schijnraam**. Bovenaan de gevel vier **leeuwenkopjes**, vermoedelijk ter hoogte van de oorspronkelijke steigergaten. De oude **gevelankers** zijn deels weggewerkt achter de cementering.

Het schrijnwerk van de gevel werd in een recente periode vernieuwd. Aan de deur ligt een oude **hardstenen dorpel.**

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Bredestraat 5 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: deze begijnenwoning maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van haar oudste kern. Sinds haar oprichting in 1673 bleef het huis door begijnen bewoond. In 1845 werd het echter door de godshuizencommisie verkocht en kwam het in particuliere handen. Het oude begijnenhuis werd daarop verbouwd en in de tweede helft van de 19de eeuw voorzien van een gevelbepleistering of *simili-pierre* geheel volgens toen geldende mode. De bewaarde oude kern bleef echter afleesbaar aan de gevelankers en steil dak tussen aandaken.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. Bij vervanging van het schrijnwerk wordt houten schrijnwerk naar 19de-eeuws model vooropgesteld zoals historische foto's aangeven.

Het pand werd uitgerust met zonnepanelen. Indien niet vergund, dient hiervan melding gedaan bij de stad Tongeren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Bredestraat 6 – Begijnenhuis

▾ Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 6, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0224/00N000
Capakey: 73083C0224/00N000
Oppervlakte perceel: 148.04 m²

▾ Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis met omheiningsmuur (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Reeds in de 17de eeuw stond op deze plaats een begijnenhuis, bewoond door Gertrudis Playoul. Getuige de jaarankers in de achtergevel werd deze begijnenwoning gebouwd in 1722, maar mogelijk wijzen ze op een aanpassing van een oudere woning. De ordonnantie van de achtergevel werd gewijzigd in de tweede helft van de 19de eeuw. In 1845 was de woning samen met nummer 2 en 4 eigendom van kaarsenmaker Dominicus Kleintjes.[1] De oude tuinmuur van de woning bleef goed bewaard. Aan de zijde van de Bredestraat is er een 18de-eeuwse tuinpoort omlijsting in Maaslandse kalksteen. Verder bleef ook een oud tuinpoortje bewaard aan de zijde van de Sint-Catharinastraat, ook hier met Maaskalkstenen omlijsting. De voortuin werd in een recente periode geheel overbouwd. Het dak werd tegen de voorgevel aangewerkt. In een recente periode werd de kleine aanbouw tegen de linker zijgevel afgebroken. In 2002 werd de tuinmuur gerestaureerd, ze bevond zich in slechte bouwfysische toestand en was onstabiel.[2]

1827

1840

1921-1930

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 75
[2] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED HASSELT, Begijnhof Tongeren – DL209

GEVEL SINT-CATHARINASTRAAT

datum onbekend ©PCCE

GEVEL BREDESTRAAT

datum onbekend ©PCCE

1987 ©agentschap Onroerend Erfgoed

2011 rechter zijgevel, gezien vanuit de tuin Bredestraat 10

Beschrijving[3]

Dubbelhuis van **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **wolfsdak** met **geknikte dakschilden**. Het dakvlak aan de Bredestraat is bedekt met grijsgesmoorde **Vlaamse pannen**, het dakvlak aan de achtergevel met grijsgesmoorde mechanische pannen. Aan beide zijden is een oorspronkelijke **dakkapel** bewaard, gerenoveerd in een latere periode. De **oude schoorstenen** zijn bewaard. Op de nok is het dak afgewerkt met **pirons**. De **bakgoten** zijn aan voor- en achtergevel met kunststof omkleed.

De voorgevel behield zijn oorspronkelijke **ordonnantie in Maasstijl** met **rechthoekige Maaskalkstenen plattebandomlijsting**, deel van de **oorspronkelijke kruis- en kloosterkozijnen** waaruit de onderverdeling werd verwijderd. De oorspronkelijke indeling is nog goed afleesbaar. **Centraal geplaatste deur** in **Maaskalkstenen omlijsting** en **tweedelig bovenlicht**. Boven de **gevelopeningen** van de **gelijkvloerse verdieping** zijn nog **oudere ontlastingsbogen** zichtbaar, mogelijk deel van het oorspronkelijke begijnenhuis dat in 1722 werd verbouwd. Bovenaan zijn de **steigergaten** bewaard en is lijkt ook een deel van de **18de-eeuwse kroonlijst** zichtbaar te zijn onder de recent bekleding van de bakgoot. De hele gevel is **wit geschilderd/gekaleid**. Houten **vensterschrijnwerk** uit de 19de of vroege 20ste eeuw, plaatselijk nog met behouden **mondgeblazen glas**.

18de-eeuwse **tuinmuur** van **handvormsteen** in **kruisverband**, **wit geschilderd** met grijskleurige plint. **Oorspronkelijke tuinpoort** met **korfboogvormige omlijsting** en **druiplijst** in **Maaskalksteen**. Recent schrijnwerk, thans fungerend als toegang naar de aanbouw in de tuin. Voor de deur ligt een authentieke **dorpel en toegangstrede**, thans geheel verzonken in de bestrating.

De achtergevel heeft dezelfde opbouw als de voorgevel, maar zonder Maaskalkstenen omlijsting en door de **muurankers** boven de eerste verdieping gedateerd: **'1722'**. De **ordonnantie** werd in de tweede helft van de 19de eeuw gewijzigd, de breedte van de oorspronkelijke vensteropening is nog zichtbaar aan de **gemetselde ontlastingsbogen** boven de **houten lateien**. **Houten vensterschrijnwerk** uit de 19de of vroege 20ste eeuw. De gevel is **wit geschilderd**, de **lateien** kregen een **grijsblauwe kleur**, ter imitatie van natuursteen.

18de-eeuwse **tuinmuur** van **handvormsteen** in **kruisverband**, **wit geschilderd** met grijskleurige plint. **Rechthoekig tuinpoortje** met **vlakke omlijsting** uit **Maaskalksteen**, afgewerkt met **fijne frijnslag**. De muur is plaatselijk gecementeerd of voorzien van een dik kalkpakket.

Gaaf bewaarde zijgevels van **handvormsteen** in **kruisverband**, met in de geveltop drie **uilengaten**. Eenvoudige rechte **gevelankers** en recente windveren. Zichtbare zijgevels waarvan de **rechter** sporen draagt van een verweerde kalleilaag (zie foto 2011). Een deel van de rechter zijgevel werd overbouwd na het optrekken van Bredestraat 10. Eenvoudige rechte **gevelankers** en **één met kram en krul**.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Gevel Bredestraat

Linker zijgevel

Gevel Sint-Catharinastraat

Gevel en tuinmuur Sint-Catharinastraat & Slachthuisstraat

Evaluatie

Het pand Bredestraat 6 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Bredestraat 6 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het

begijnhof. Tevens is het een goed voorbeeld van een classicistische begijnenwoning, getuige van de woningen die in de 18de eeuw werden gerenoveerd toen het aantal begijnen stagneerde en terugliep.

- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een vroeg-18de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl, met relatief gaaf bewaarde gevels in handvormsteen en Maaskalksteen. Gaaf bewaarde zijgevels met uilengaten. Groten ensemblewaarde door de goed bewaarde tuinmuren en poortomlijstingen.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Gezien het pand een witte gevelafwerking kent aan voor- en achtergevel en ook de rechter zijgevel sporen vertoont van een kaleilaag, wordt voorgesteld het pand volledig opnieuw te kaleien.

Het dakvlak blijft gesloten aan voor- en achtergevel, met uitzondering van de reeds bestaande dakkapellen. Deze kunnen opgewaardeerd worden door het opnieuw aanbrengen van een dakschildje. De bekleding van de bakgoten in kunststof wordt best verwijderd en opnieuw uitgevoerd in hout. Mogelijk bleef de oorspronkelijke kroonlijst (of relicten hiervan) onder de huidige bakgootbekleding bewaard. Als dit het geval is, gelden historisch materiaal en vormgeving als model voor de nieuwe kroonlijst. Bij restauratiewerken aan het dak blijven de typische zonken en knikken in de dakschilden bewaard.

Wanneer uit bouwsporen of de opbouw van dakkap blijkt dat het dak aanvankelijk met leien was belegd, kan er terug gekozen worden voor natuurleien in Maasdekking. Als dat niet het geval is wordt – bij vernieuwing van de dakbedekking – geopteerd voor rode Vlaamse pannen.

In het RUP ‘Centrum II’ is de bebouwde voortuin ingekleurd als tuin. Er wordt dan ook geadviseerd om de bebouwing in de voortuin af te breken, de voortuin te ontharden en opnieuw te vergroenen.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Bredestraat 7 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 7, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0272/00D000
Capakey: 73083C0272/00D000
Oppervlakte perceel: 138.81 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

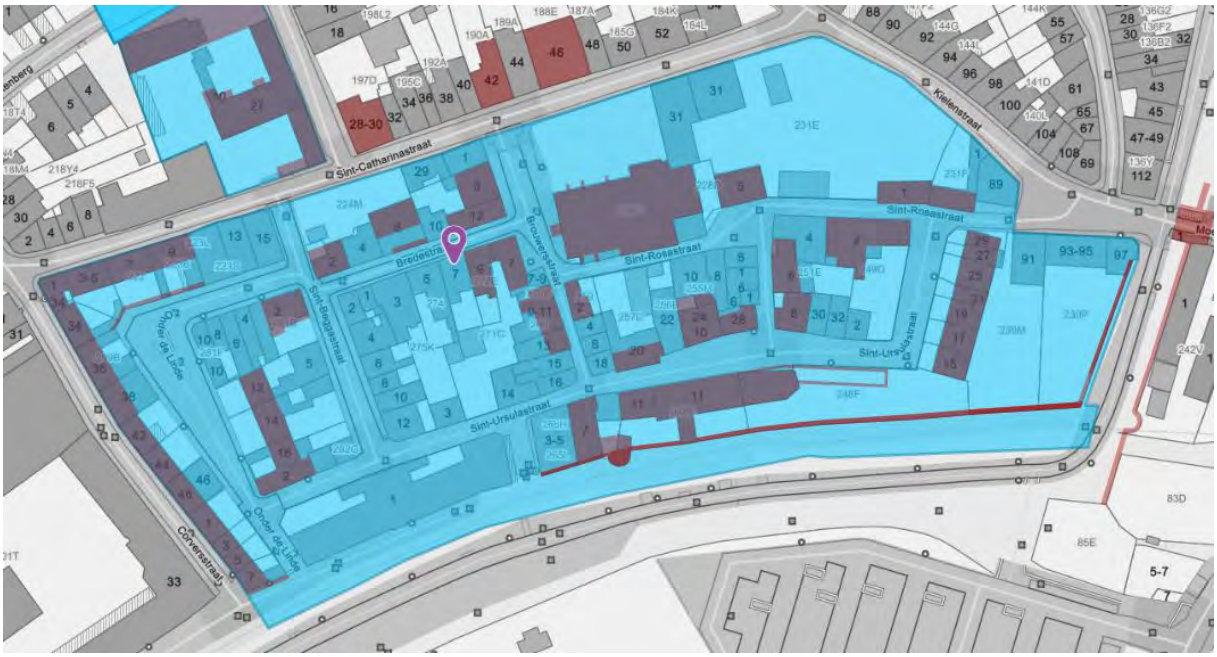
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

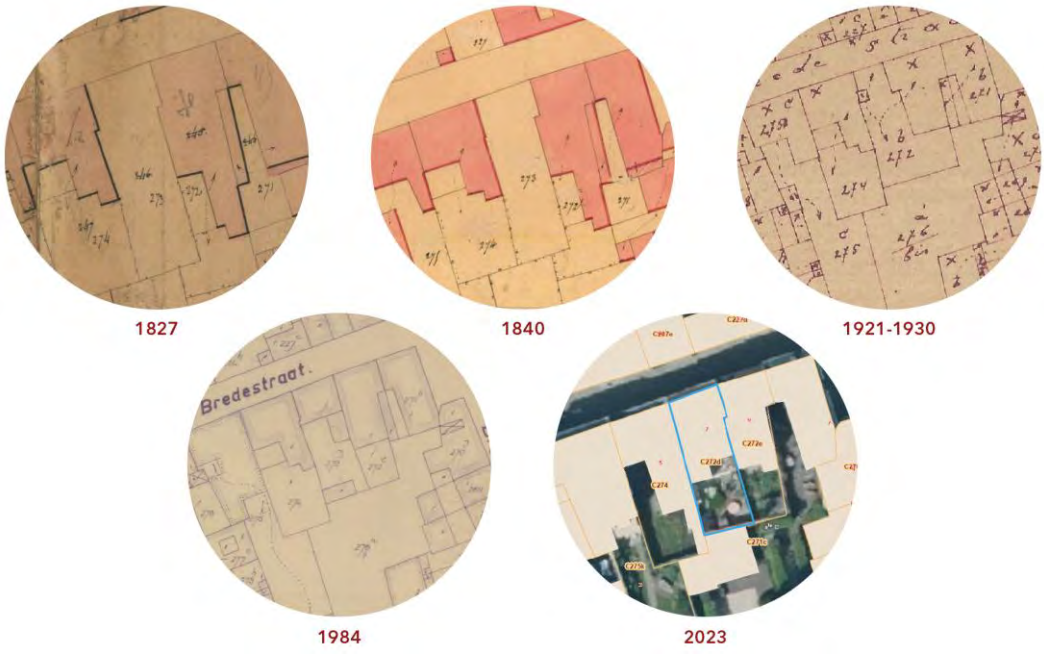
- Basiliek Onze Lieve Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Aanvankelijk stond hier een begijnenhuis dat werd gebouwd voor de eerste bewoonster Maria Hoeyet uit Luik. In 1781 besloten de meesteressen van het begijnhof dit huis af te breken en een muur langs de straat te bouwen. De tuin werd hierop verhuurd door de godshuizencommissie en werd samen met de naastgelegen woning – huidig nummer 9 – verkocht aan L. P. Jeugen in 1841.[1] Pas na 1921-1930 werd de lege plek tussen nummers 5 en 9 weer bebouwd. Dit gebeurde door Gustave Wilderjans, de eigenaar van de aanpalende woning Bredestraat 9[2].

De gevel wordt slechts fragmentarisch afgebeeld op historische foto's. Opvallend is de gelijkenis met het oude schrijnwerk van nummer 9, niet vreemd gezien beide huizen in het bezit waren van dezelfde eigenaar. In een recente bouwfase werd het historische buitenschrijnwerk met bovenlicht in kleinhoutverdeling vervangen door schrijnwerk in afwijkende vorm en materialen. De aanbouw tegen de achtergevel werd vergroot. Oude aanbouwen of tuinbergingen zijn niet bewaard.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 86

[2] Mondelinge informatie van [redacted], eigenares van het pand Bredestraat 9.

GEVEL BREDESTRAAT

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

datum onbekend ©SAT

Beschrijving[3]

Stadswoning uit het eerste kwart van de 20ste eeuw. Opgevat als een **dubbelhuis** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**, belegd met rode **pannen**. Het dak watert af in een **grote bakgoot** op een **oorspronkelijke kroonlijst**: steunend op **geprofileerde houten modillons**, tussenin versierd met een **tandlijst** en bovenaan afgewerkt met een **geprofileerd boeibord**. Recente kleurstelling.

Opgaand muurwerk van **handvormsteen** in **kruisverband** en vernieuwd platvol voegwerk.[4] Door **ritmering** van **verdiepte velden** in het metselwerk worden de traveeën geaccentueerd: twee brede traveeën voor de vensters en centraal een **smallere inkomtravee** met deur.

Rechthoekige gevelopeningen onder **ijzeren latei** met **bloemversiering**, overspannen met een **getoogde bakstenen rollaag**. De ramen zijn voorzien van een **lekdrempel uit Maaskalksteen**, de deur heeft een **inkomtrap uit blauwe hardsteen** en wordt in de **plint** van de gevel geflankeerd door **twee getoogde kelderopeningen**.

Recent houten schrijnwerk voor vensters en deur, thans in donkere kleurstelling.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.
[4] Mogelijk was het oorspronkelijke metselwerk tweekleurig uitgevoerd.

Foto voorgevel ©SAT

Voorgevel, huidige staat (2024)

Evaluatie

Het pand Bredestraat 7 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de stadswoning Bredestraat 7 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en werd in het eerste kwart van de 20ste eeuw gebouwd in de tuinzone die bij de aanpalende woning Bredestraat 9 hoorde. De woning illustreert de evolutie van het begijnhof na de Franse revolutie, waarbij nieuwbouw werd gerealiseerd op de plaats van vervallen begijnenhuizen of in de tuin van nog bestaande begijnenhuizen.

Waardering

Ondersteunende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Bij vernieuwing van het schrijnwerk wordt geadviseerd om het schrijnwerk naar oorspronkelijk model in hout te reconstrueren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Bredestraat 9 – Begijnenhuis (exterieur en interieur)

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 9, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0272/00E000
Capakey: 73083C0272/00E000
Oppervlakte perceel: 120.17 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnhuis werd opgericht aan het begin van de 17de eeuw en werd gebouwd door de eerste bewoonster Maria Copis. Het werd in de 18de eeuw verbouwd, getuige de datering '1745' op de latei boven de deur. Mogelijk werd het aanvankelijk in vakwerk gebouwde huis in die bouwfase versteend. Dit gebeurde getuige het wapenschild voor de nieuwe bewoonster Maria Peumans, die haar intrek nam in 1748 na het overlijden van de vorige bewoonster Helena Fraikin in 1744.[1] Het wapenschild dat boven de deur staat afgebeeld verwijst naar de familie Peumans: gedeeld met in 1 drie hoefijzers en in 2 drie spitsruiten.[2]

FAMILIEWAPEN PEUMANS

datum onbekend ©SAT

1690, wapen familie Peumans (rechts) ©SAT

De woning aan de rechterzijde werd afgebroken in 1781, waardoor Bredestraat 9 een vrijstaande zijgevel kreeg. Mogelijk werden in deze periode aanpassingen aan deze zijgevel uitgevoerd. De open bouwplaats werd omgevormd tot tuin met een tuinmuur aan de zijde van de Bredestraat.[3]

Het huis werd in 1841 verkocht aan L.P. Jeurgen, samen met de naastgelegen tuin (huidige nummer 7). Tussen 1840 en 1921-1930 wijzigde de voetafdruk van de bebouwing: een aanbouw werd afgebroken en tegen de zijgevel was een smal volume gebouwd. De getoogde vensteropeningen van de begane grond dateren uit de 19de eeuw. Aan de binnenzijde van het pand is een bouwspoor zichtbaar van deze aanpassing.

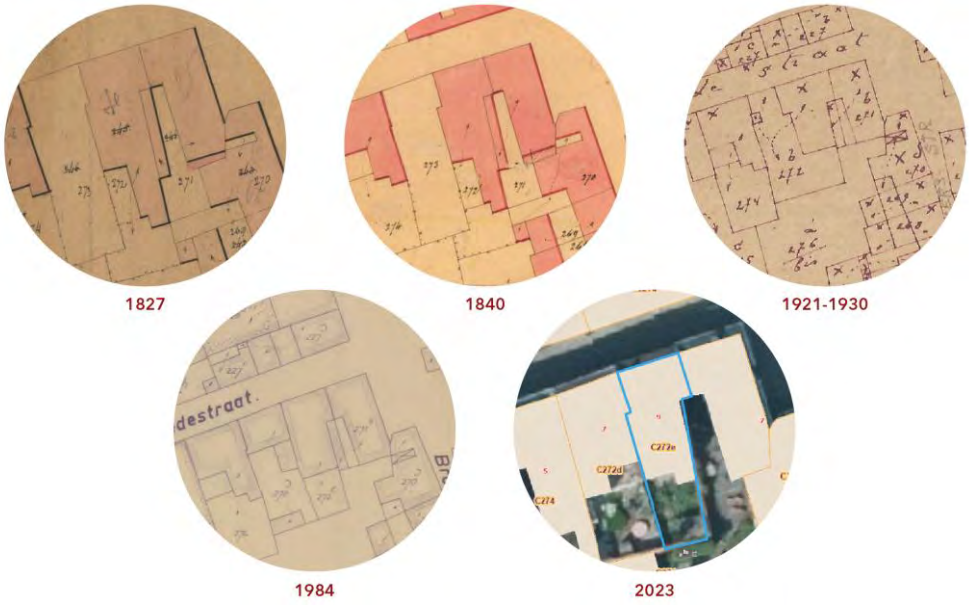

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 86

[2] 'De wapenschilden Steghen en Peumans', geraadpleegd via blogspot Stadsarchief, https://archief3700.blogspot.com/2015/05/de-wapenschilden-steghen-en-peumans.html (22-12-2023)

[3] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *o.c.*, jaargang 25, 1970: 86

Pas na 1921-1930 werd de lege plek tussen de huidige nummers 5 en 9 bebouwd. Dit gebeurde in opdracht van dhr. Gustave Wilderjans, de toenmalige eigenaar van Bredestraat 9[4]. Opvallend is de gelijkenis met het oude schrijnwerk van nummer 7, niet vreemd gezien beide huizen in het bezit waren van dezelfde eigenaar. Op een oude foto uit circa 1900 is het half vrijstaande huis goed herkenbaar: een hoofdvolume met nok evenwijdig aan de straat en een hoge stenen puntgevel, achteraan een diephuis met nok haaks op de straat en wolfsdak. De achtergevel van dit volume is heel herkenbaar en thans gaaf bewaard, met uitzondering van een deuropeningen die werd aangepast in functie van een kleine aanbouw. De zijgevel is thans overbouwd, maar aan de binnenkant zijn bouwsporen van dichtgemetselde raamopeningen zichtbaar.

datum onbekend ©SAT

datum onbekend ©SAT

1942 ©BALaT KIK-IRPA

[4] Mondelinge informatie van mw. Gijsen, eigenares van het pand Bredestraat 9.

ca. 1900, zicht op de zij- en achtergevel van Bredestraat 9 ©Delcampe

Beschrijving exterieur[5]

Deze begijnenwoning bestaat uit een **gecombineerd breed- en diephuis** onder **zadeldak** met een **wolfseind** aan de tuinzijde. De dakkapel die op een foto uit 1942 zichtbaar is bleef niet bewaard. Wel zijn hiervan **bouwsporen** zichtbaar in het dakvlak aan de Bredestraat.

De voorgevel is opgevat als een **lijstgevel** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** met **aandak**, opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband** en vernieuwd platvol voegwerk. Bovenaan is de gevel afgewerkt met een **Maastrichterstenen kroonlijst**, onderaan met een gecementeerde plint met schijnvoegen en een **kelderopening**. **Maaskalksteen** werd aangewend voor de **vlakke omlijsting** op **neuten** bij de 18de-eeuwse **deuropening** en een **vlakke omlijsting** bij de **rechthoekige raamopeningen** van de verdieping. De **raamopeningen** van de **begane grond** dateren uit de 19de eeuw en kregen een **getoogde ontlastingsboog** en **lekdrempel** uit **Maaskalksteen**. Het **bovenlicht** van de deur werd vermoedelijk toegevoegd in de 19de eeuw en is voorzien van een Maaskalkstenen latei en is ingevuld met een tweedelig houten venster met **mondgeblazen glas**. In de **latei** tussen deur en bovenlicht is bouwjaar **'1745' met wapenschild** aangebracht. Oude **opgeklampte deur** met bewaard **beslag**.

Rechter zijgevel, opgevat als **puntgevel** uit **handvormsteen** met **vlechtingen**, grotendeels overbouwd door het huis nummer 7.

De achtergevel is een **afgeknotte puntgevel** onder **wolfseinde**, opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband**, met vernieuwd platvol voegwerk. Het metselwerk van de begane grond is wit geschilderd, de bakstenen van de verdiepingen dragen **sporen** van een gedecapeerde bepleistering of kaleilaag. Een **travee** met **raamopeningen** en **zolderluik**, niet gecentreerd in het gevelgeheel. **Getoogde gevelopeningen** uit de 19de eeuw: **twee vensters** en een **deuropening**, in een latere

[5] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

periode aangepast. **Halfronde zolderopening** met verdwenen zolderluik. Eenvoudige **rechte gevelankers** en bovenaan **twee ankers met kam**. Het schrijnwerk van de vensters dateert uit de 20ste eeuw. Tegen de gevel staat een recente aanbouw onder lessenaarsdak, zonder erfgoedwaarde. Koperen capucienengoot en regenwaterafvoeren.

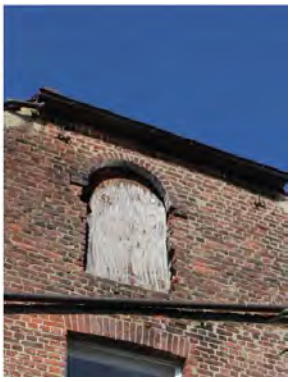
VOORGEVEL

ACHTERGEVEL

Beschrijving interieur[6]

Kelder

Tongewelfde kelder, Maastrichtersteen (gewelf), baksteen (vloer, aanzet gewelf, gecementeerde 'kuip'), kaarsennissen aan weerszijden van de keldertrap (baksteen met cementering) en een **kelderopening** aan de zijde van de voorgevel (Bredestraat).

KELDER

Gelijkvloerse verdieping

Inkomhal met in het verlengde een trappenhuis:

- **bepleisterde muren** (deels met traditionele kalkrijke bepleistering en deels gedecapeerd) en een recente lambrisering;
- **geturkt plafond** (18de eeuw) met **bepleisterde moerbalk** over de lengte van de gang;

[6] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

- **cementtegelvloer** (tweede kwart 20ste eeuw) met een recentere keramische plint,
- **eikenhouten paneeldeuren** (18de eeuw) naar de naastgelegen vertrekken met **oorspronkelijke deuromlijsting** en hardstenen **dorpels**;
- **bepleisterde steekboogopening** tussen gang en trappenhuis;
- **eikenhouten trap** (18de eeuw) met **bespleisterd achterhout en bordes met geturkte afwerking**.

<u>Grote kamer zijde Bredestraat:</u>

- **bepleisterde muren**, traditionele kalkrijke bepleistering die deels werd gedecapeerd, waardoor **bouwsporen** zichtbaar zijn (bouwnaad rechts van de schouw, aanpassing van de borstwering onder het venster,…);
- **geturkt plafond** en **omstucte moerbalken** haaks op voorgevel (18de eeuw), de moerbalk is ouder dan de huidige ruimteconfiguratie (18de-19de eeuw);
- keramische vloertegels (20ste eeuw);
- **eikenhouten paneeldeur** (18de eeuw) met oorspronkelijk **slot** en **gietijzeren deurklinken** (19de eeuw);
- **dichtgemetselde vensteropeningen** aan weerzijden van de schouw, onder houten latei, omgevormd naar nissen toen het aanpalende huis werd gebouwd in de jaren 1930;
- met panelen afgedichte **deuropening**, deels achter een voorzetwand om de schuinte van de kamer recht te trekken;
- **schoorsteen** (18de eeuw) met recenter vernieuwde bepleistering op de boezem en een zwartmarmeren mantel (20ste eeuw).

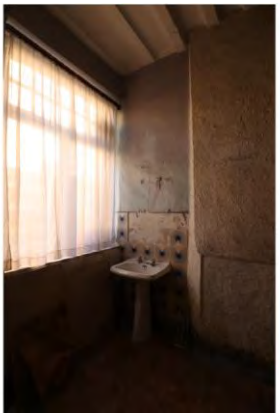
KAMER BREDESTRAAT RECHTS

Badkamer, zijde Bredestraat:

- **bepleisterde muren** met recent behangpapier (waaronder **oudere stratigrafie** is bewaard) en karmische wandtegels (3de kwart 20ste eeuw);
- **geturkt plafond;**
- **eikenhouten paneeldeur** (18de eeuw) met oud beslag en **gietijzeren deurklink** (1ste helft 20ste eeuw);
- gevlamde **vloertegels** (mogelijk 18de eeuw)

BADKAMER BREDESTRAAT LINKS

Kamer tuinzijde:

- **bepleisterde muren** (kalkrijke traditionele samenstelling) met oude **stratigrafie**, plaatselijk gedecapeerd;
- **natuurstenen plavuizen, twee natuursteensoorten** (ca. 30x30cm, donkere en lichtere kleur) in **dambordpatroon** (18de of 19de eeuw);
- vlak bepleisterd plafond en omstucte **moerbalken** (evenwijdig met achtergevel, in tegenstelling met de haakse moerbalken in de kamers aan de voorgevel, vermoedelijk wijzend op de oudste kern met opbouw van een diephuis)
- **schoorsteen** met recent bepleisterde boezem en recente bakstenen mantel;

- **gedemonteerde tegeltjes** eigenares, komend van de haard in deze kamer: tegels met kwastmotief (1800-1850, vlgs Pluis, p. 462) en tegels met herder en herderin (tafereel XVII B vlgs Pluis, p. 378; spinnetjes XVII B vlgs Pluis, p. 556) doch volgens determinatiewijzer tegels (Determinatiewijzer (vthp.nl)) 1825-1875 te dateren

TUINKAMER

Tegel van keramiek, tinglazuur, voorstellende herders gemaakt in Friesland ca. 1825-1875

Tegel van keramiek, tinglazuur, voorstellende herders gemaakt in Friesland ca. 1825-1875

Tegel van keramiek, tinglazuur, voorstellende herders gemaakt in Friesland ca. 1825-1875

Gang (keuken):

- **bepleisterde muren** met recent vliesbehang en een recente keramische plint (mogelijk is er een oude **stratigrafie** bewaard);
- **natuurstenen plavuizen, twee natuursteensoorten** (ca. 30x30cm, donkere en lichtere kleur) in **dambordpatroon** (18de of 19de eeuw);
- gerecupereerde **kleinere plavuizen** zijde tuin (ca. 20x20cm)
- opgeklampte buitendeur met smeedijzeren grendel en recente scharnieren, bovenlicht (eerste helft 20ste eeuw) en oudere **Maaskalkstenen konkel**;
- deels beglaasde binnendeur met deuromlijsting op neuten.

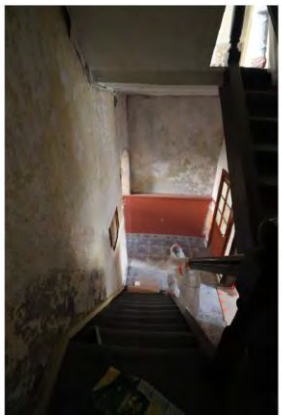
Verdieping

Traphal en overloop:

- **bepleisterde muren** met kalkrijke, traditionele bepleistering, oude **stratigrafie** en **lambriseringsschildering**;
- **bepleisterd achterhout** en onderkant bordes met **geturkte afwerking**;
- **bordestrap** (18de eeuw) met open **reling** en recente loper (tapijt);
- **gedicht venster**[7] met **afzaat**;
- **brede plankenvloer** op overloop (18de eeuw).

[7] De positionering van de kleine ramen lijkt aan te geven dat dit de plaats was van de oorspronkelijke spiltrap, in de 18de eeuw vervangen door de huidige bordestrap.

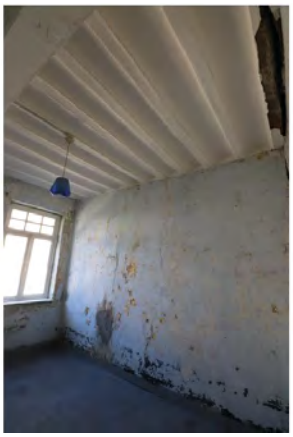
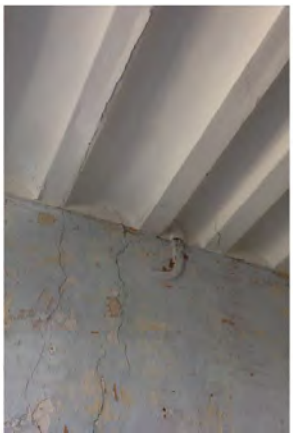
TRAPPENHUIS

Kamer straatzijde rechts:

- **bepleisterde muren** met kalkrijke, traditionele **bepleistering**, oude **stratigrafie** en **lambriseringsschildering,** onderaan afgewerkt met een eenvoudige houten plint. **S-vormig muuranker** van de aanpalende woning;
- **brede plankenvloer** (vermoedelijk 18de-eeuws) bedekt met vinyl;
- **geturkte plafonds** en een **omstucte moerbalk** (18de eeuw);
- **opgeklampte deur** met oud **opdekslot.**

KAMER STRAATZIJDE, RECHTS

Kamer straatzijde links:

- **bepleisterde muren** met kalkrijke, traditionele **bepleistering**, oude **stratigrafie,** onderaan afgewerkt met een eenvoudige houten plint;
- **brede plankenvloer** (vermoedelijk 18de-eeuws) bedekt met vinyl;
- **geturkte plafonds** en een **omstucte moerbalk** (18de eeuw);
- **opgeklampte deur** met oud **opdekslot**;
- **schoorsteen** met **rechte bepleisterde boezem** en **houten schouwmanteltje** (19de eeuw).

KAMER STRAATZIJDE, LINKS

Kamer tuinzijde:

- **bepleisterde muren** met kalkrijke, traditionele bepleistering, oude **stratigrafie** en **lambriseringsschildering,** onderaan afgewerkt met een eenvoudige houten plint;
- **brede plankenvloer** (vermoedelijk 18de-eeuws) bedekt met vinyl;
- **geturkte plafonds** tussen **omstucte moerbalken** (18de eeuw);
- **opgeklampte deur** met oud **opdekslot**;
- **schouw** met dichtgemaakte **haardmond, tegels met bladmotief** (1800-1850 vlgs Pluis, p. 204) onder **houten geprofileerd schouwblad, schouwboezem** met **geriemde omlijsting** en **sporen van bladmotief** aan overgang naar plafond. **Onderliggende kleuren** van oud roze, grijsblauw, oker, passend binnen een typisch 18de-eeuwse kleurstelling.

KAMER TUINZIJDE

Zolder

Via de trap is er toegang tot de zolderruimtes boven het diep- en breedhuis, die thans in elkaar overlopen. Vanop de zolder boven het breedhuis zijn de zijgevels van de naastgelegen panden zichtbaar.

Zolder breedhuis (straatzijde):

- **Eikenhouten gordingkap** met centraal een **nokgebinte** dat de **overgang met het wolfsdak van het diephuis** maakt. Delen hiervan zijn gerecupereerde onderdelen van een vroegere constructie. **Oude kepers** en **oude bebording**, plaatselijk met plaatmateriaal vervangen;
- **bouwspoor van een** verdwenen **dakkapel** aan de straatzijde;
- **metselwerk buitengevel Brouwersstraat 7,** in een latere fase aan het zicht onttrokken door verhoging van de daklijn bij Bredestraat 9. **Handvormsteen** in **kruisverband** en **kalkrijke legmortel, vlechtingen** en een oud **gevelanker met kam**. Later toegevoegde **schoorsteen** met rechts daarvan een **bouwspoor** (oudere daklijn vóór 1745?);
- oude **houten vloer**.

BREEDHUIS (STRAATZIJDE)

Zolder diephuis (tuinzijde):

- **Eikenhouten gordingkap** met centraal een **dakspant met rechte spantbenen en een nokgebinte,** een tweede **nokgebinte** bij het **wolfseinde**. Bepaalde delen zijn gerecupereerd uit een vroegere constructie. **Oude kepers** en **oude bebording**;
- **houten muurplaat** op **borstwering van handvormsteen in kruisverband**, met **kalkrijke legmortel** en bewaarde **steigergaten**. Delen van het metselwerk dragen nog sporen van bepleistering, restant van verdwenen zolderkamer. Bij de tuingevel is het pleisterwerk ook nog deels bewaard;
- oude **houten vloer**;
- **trapopening** zonder balustrade;
- gedemonteerde **opgeklampte deur** met **sporen** van verdwenen gehengen.

DIEPHUIS (TUINZIJDE)

Beschrijving tuin[8]

Rechthoekige stadstuin met achteraan een recente aanbouw onder lessenaarsdak, gebouwd tegen een **oude tuinmuur (handvormsteen in kruisverband) die doorloopt achter de tuin van Bredestraat 7**. Recente betonnen schutting tussen beide tuinen. **Lagere tuinmuur aan de zijde van Brouwersstraat 7**. De tuin is met een centraal pad verdeeld in plantvakken met betonnen boordplaatjes. Betonnen verharding.

TUIN EN TUINMUUR

[8] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Bredestraat 9 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Bredestraat 9 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en haar bouwgeschiedenis gaat terug tot in de 17de eeuw. De 18de-eeuwse aanpassingen aan de oudere woning zijn nog herkenbaar in de gevel en interieurelementen. Het wapenschild met jaartal '1745' herinnert nog aan de bewoonster Maria Peumans, die haar intrek nam in 1748 na het overlijden van de vorige bewoonster Helena Fraikin in 1744 en daarop het pand renoveerde. In de 19de eeuw verkocht de godshuizencommissie de woning en werd deze particulier goed. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde en representatieve vertegenwoordiging van de woningtypologie in het Tongerse begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een oude begijnenwoning, die werd verbouwd in de 18de eeuw, met sobere lijstgevel en vlakke Maaskalkstenen raamomlijstingen op de verdieping. Combinatie tussen diep- en breedhuis, uit verschillende bouwfases, met moerbalken die de oudste kern nog aanduiden. Versterkt door bewaarde interieurelementen zoals brede plankenvloeren, geturkte plafonds, oude deuren met hun beslag, kelder met Maastrichterstenen gewelf en oude schoorstenen. De bewaarde achterliggende tuin met oude tuinmuren draagt ook bij aan deze waarde.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De komende jaren zal een grondige restauratie van het pand nodig zijn. Gezien de ouderdom van dit pand en de historische gelaagdheid van de interieurelementen is bijkomend materiaal-technisch en/of kleurhistorisch onderzoek aangewezen. Omdat de binnenmuren plaatselijk zijn gedecapeerd leent dit zich voor diepgaander bouwhistorisch onderzoek. Het registreren van verschillen in het metselwerk en bouwsporen kan meer inzichten geven in de bouwgeschiedenis van het pand. Omdat er oude afwerkingslagen bewaard zijn moet voorzichtig worden omgegaan met de stratigrafie op wanden, plafonds en bepleisterde schoorsteenboezems.

Het baksteenparement van de gevels blijft zichtbaar; enkel kaleien in een bleke kleur is toegestaan. Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde en ook met de gevels en daken aan de achterzijde moet omzichtig worden omgegaan. Ze zijn goed zichtbaar en daardoor beeldbepalend voor het stadsgezicht. Onderzoek naar het reconstrueren van een dakkapel aan de voorgevel cfr. de aangetroffen bouwsporen is een mogelijkheid. Bij eventuele vernieuwing van het dak blijft de bestaande dakhelling gehanteerd en blijft het wolfseinde bewaard. De deur van de achtergevel kan hersteld worden naar vroegere grootte (cfr. bouwspoor en oude foto). De beeldverstorende aanbouw aan de achterdeur wordt afgebroken om het gevelzicht te herstellen.

Bij vervanging van het schrijnwerk, wordt geadviseerd de zesruites te reconstrueren, zoals oude foto's aantonen.

Betonontharding in de tuin. Tuinberging heeft geen waarde en mag worden afgebroken. Behoud van de oude tuinmuren.

Een lidmaatschap bij Monumentenwacht wordt aangeraden (www.monumentenwacht.be)

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Bredestraat 10 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 10, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0227/00E000
Capakey: 73083C0227/00E000
Oppervlakte perceel: 52.62 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

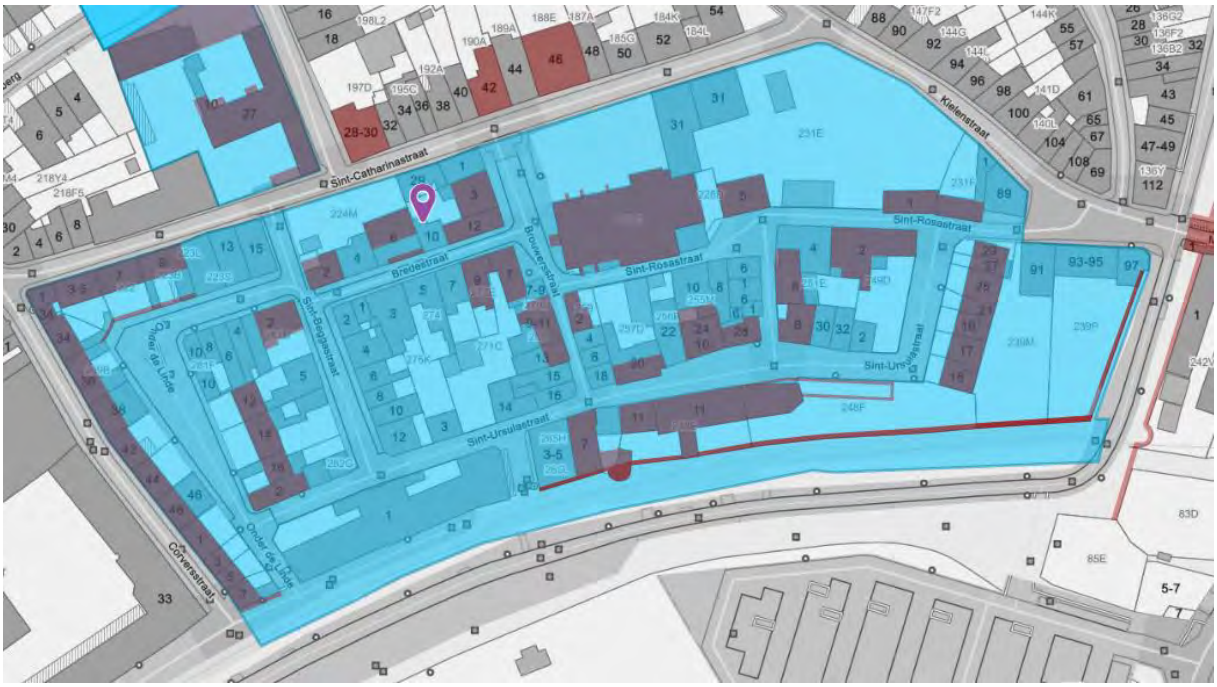
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

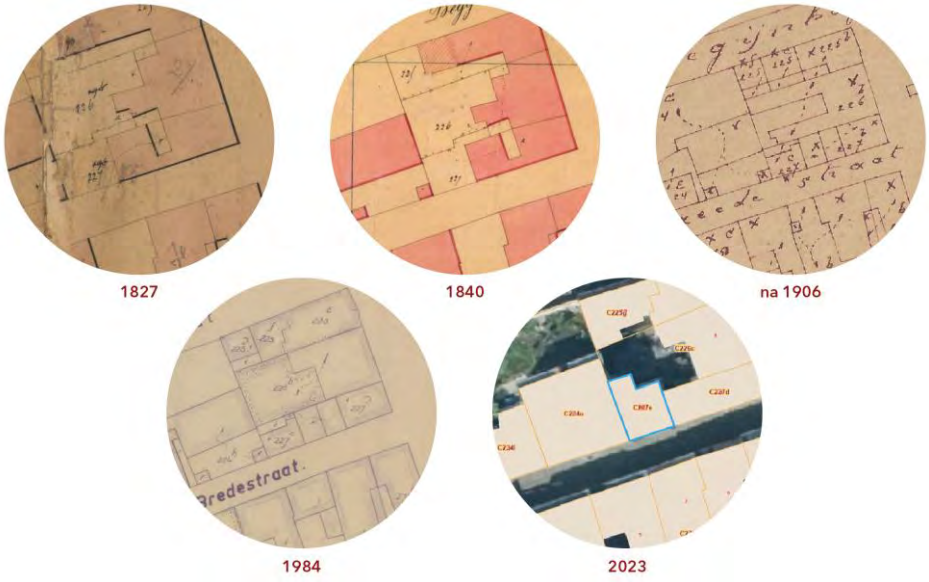
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Deze stadswoning werd gebouwd op de plaats van een perceel dat pas bebouwd werd in de tweede helft van de 19de eeuw. De voetafdruk van dat gebouw staat ingetekend op het kadasterplan uit 1921-1930. In 1971 bleek deze constructie gesloopt: een foto uit dat jaar toont een onbebouwd perceel tussen de hoek van de Brouwersstraat en Bredestraat nr. 6. Op het perceel werd in 1973 de huidige stadswoning gebouwd, vermoedelijk met recuperatie van de bakstenen voor gebruik in de zijgevels. In een recentere periode werd tegen de achtergevel en deels in de achterliggende tuinzone een aanbouw met traphal gebouwd.[1]

[1] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED, Begijnhof Tongeren – DL209

Beschrijving

Recente stadswoning van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak.

Voorgevel met opgaand muurwerk van handvormsteen in halfsteens verband met rechthoekige toegangsdeur en garagepoort onder rechte rollaag op de begane grond. Grote rechthoekige vensteropeningen in vlakke hardstenen omlijsting bij de eerste verdieping. Dakoversteek met kunststofbekleding en zinken dakgoot.

Gesloten zijgevel, opgebouwd uit handvormsteen, grotendeels in kruisverband en plaatselijk in halfsteens verband. Zinken windveren.

Voorgevel

Zijgevel

Evaluatie

Het pand Bredestraat 10 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen we besluiten dat aan deze woning geen erfgoedwaarde kan worden toegekend en dat ze eerder beeldverstorend werkt voor de historische omgeving en het stadsgezicht.

Waardering

Zonder erfgoedwaarde

Beheersdoelstellingen

In de jaren 1970 werd een weigering afgeleverd voor de bouw van een nieuw woonhuis op het open perceel ter hoogte van het huidige adres, Bredestraat 10. Niettemin werd de woning gebouwd in 1973. Volgens een gerechtelijk vonnis uit 1981 moest de woning afgebroken worden. Tot op heden werd dit vonnis niet uitgevoerd, noch nietig verklaard. Deze juridische toestand indachtig, wordt geadviseerd geen verdere aanpassings-/verbouwingswerken aan het pand uit te voeren en een uitdoofbeleid met betrekking tot domicilie toe te passen. Hierna kan de woning afgebroken worden om het aanpalende beeldbepalende pand zijn vrijstaande toestand van voor 1973 terug te geven en diens vrijstaande zijgevel te herstellen.

Erfgoedpremie

Gezien het pand werd opgetrokken zonder vergunning en het ook geen erfgoedwaarde heeft, kunnen geen erfgoedpremies voor het pand verleend worden.

Bredestraat 12/Brouwersstraat 5 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Bredestraat 12, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0227/00D000
Capakey: 73083C0227/00D000
Oppervlakte perceel: 78.42 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

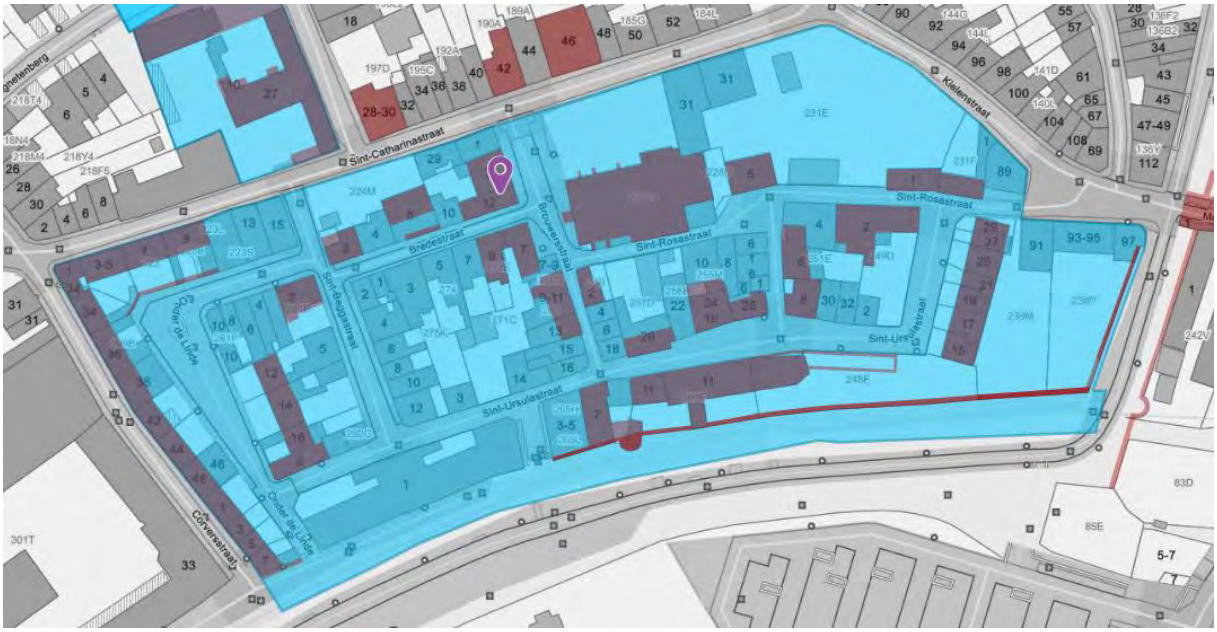
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd gebouwd in 1622 door Paul Rosmeer uit Emael voor zijn dochter Maria. Het bouwjaar is aangegeven in de omlijsting van het rondboogpoortje in de zijgevel. In 1690 werd een deel van dit hoekhuis afgesplitst tot een aparte woning, die op haar beurt in 1787 werd samengevoegd met het naastgelegen huis. Hierdoor ontstond het huis met nummer Brouwersstraat 3.[1] In de voorgevel resteren muurankers '16..', het ontbreken van de laatste twee cijfers laat nog zien dat het oorspronkelijke bouwvolume in twee werd verdeeld.[2]

De gevels werden aangepast in de 19de eeuw: er werd nieuw buitenschrijnwerk aangebracht en in de zijgevel werden de meeste raamopeningen dichtgemetseld. Getuige foto's uit het begin van de 20ste eeuw waren de gevels bedekt met een dikke kalleilaag en geschilderde plint.

In 1972 werd het pand gerestaureerd. De bepleistering werd verwijderd, waardoor het oorspronkelijke gevelparament weer zichtbaar werd, maar het 19de-eeuwse schrijnwerk bleef bewaard. De storende garagepoort in de zijgevel werd verwijderd en vervangen door het huidige tuinpoortje.[3]

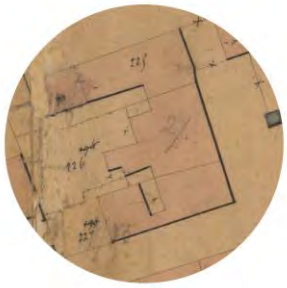
In 2017-2018 werd de woning gerestaureerd onder leiding van architect M. Janssen uit Tongeren. De 19de-eeuwse gevelopeningen in de voorgevel aan de Brouwersstraat werden hersteld op hedendaagse wijze, voor een deel gebaseerd op bouwsporen, deels als hedendaagse invulling van een oudere gevelverstoring, maar beter passend binnen de ritmering van de speklagen. De 19de-eeuwse deur met hardstenen dorpel werd verwijderd en omgevormd tot venster. In de zijgevel aan de Bredestraat werden dichtgemetselde raamopeningen terug geopend en voorzien van hedendaags schrijnwerk, met kruisvenster in de eerste bouwlaag. De koer achter de woning werd geleidelijk overdekt, thans met plat dak op bandraam, dat licht trekt over de tuinmuur. Boven het tuinpoortje herinneren jaartallen 1622 aan de oprichting en 2017 aan de laatste restauratie van het pand.[4]

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 74

[2] De twee gevelankers zijn zichtbaar op historische foto's van Brouwersstraat 3

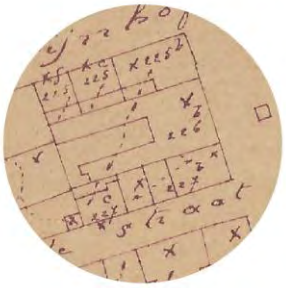
[3] Boven het tuinpoortje bracht men het jaartal '1972' aan als herinnering aan de restauratie. Na de laatste restauratie werd het jaartal gewijzigd naar '2017'

[4] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED HASSELT, Begijnhof Tongeren – DL209

1827

1840

1921-1930

1984

1996

2023

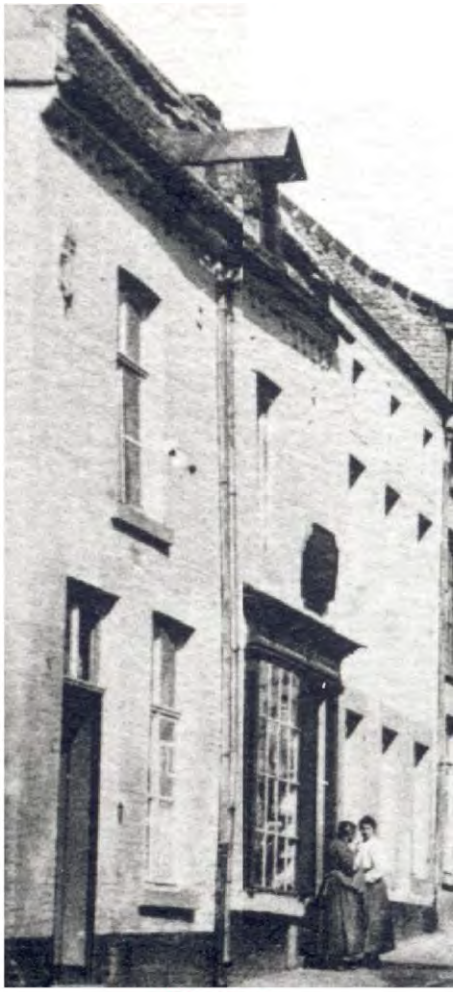

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

1971 ©PCCE

1910 ©SAT

vóór 2018 ©SAT

Beschrijving[5]

Hoekhuis met de Brouwersstraat van **twee bouwlagen** en **twee traveeën** onder **mank zadeldak**, gebouwd in **Maasstijl**. Thans overdekte **koer** met aanbouw van één bouwlaag hoog onder plat dak, grotendeels verscholen achter de **tuinmuur**. Lager **achterhuis** van **een bouwlaag** en **zolderverdieping** onder **zadeldak. Oud schoorsteenvolume**.

Voorgevel (Brouwersstraat): gevel in **Maasstijl** met **handvormsteen** in **kruisverband** en **Maastrichtersteen** voor de **speklagen, hoekketting** en **geprofileerde kroonlijst**. **Oorspronkelijke ontlastingsboog** boven het venster van de eerste verdieping. De rechthoekige gevelopeningen zijn ingevuld met modern schrijnwerk. (2018) Het dak is belegd met moderne **grijsgesmoorde S-pannen** en watert af in een **zinken capucienengoot** met **zinken regenwaterafvoer** en **gietijzeren standpijp**. Twee van de **oorspronkelijke smeedijzeren gevelankers** zijn bewaard: '16'.

Linker zijgevel (Bredestraat): **asymmetrische getrapte puntgevel** in **Maasstijl**, met **handvormsteen** in **kruisverband** en **talrijke speklagen**. Vernieuwd platvol voegwerk. **Oorspronkelijke gevelopeningen** in **Maastrichterstenen omlijsting** met **gemetselde ontlastingenbogen** en **Maastrichterstenen sluitsteen** en **negblokken**. Oorspronkelijke **krulspieankers met kam**. Recent buitenschrijnwerk.

Gereconstrueerde tuinmuur (1972) met **Maastrichterstenen poortomlijsting** met **korfboogvormige**

[5] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

tuinpoort met **hardstenen dorpel**.

Achterhuis, dat vermoedelijk teruggaat tot de oorspronkelijke bouwdatum, van een **bouwlaag hoog**, met aan de zijde van de Bredestraat een **puntgevel met vlechtingen**, opgebouwd uit **handvormstreen** in **kruisverband** en vernieuwd platvol voegwerk. **Kloostervenster** in **Maaskalkstenen negblokkenomlijsting** en **zoldervenster** in **Maastrichterstenen negblokkenomlijsting**.

Voorgevel (Brouwersstraat)

Linker zijgevel (Bredestraat)

Evaluatie

Het pand Bredestraat 12 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Bredestraat 12 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Slechts 50 jaar na haar oprichting werd de woning reeds in twee verdeeld, wellicht om tegemoet te komen aan het groeiend aantal begijnen. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke

getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.

- Architectuurhistorische waarde: als goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl, getypeerd door de afwisseling van handgevormde baksteen met Maastrichterstenen speklagen, raamomlijstingen, geprofileerde kroonlijst, enzovoort. Gaaf bewaarde en representatieve zijgevel met asymmetrische opbouw onder mank zadeldak. De waarde wordt versterkt door het goed bewaarde achterhuis met vermoedelijk 18de-eeuws kloostervenster in Maaskalkstenen omlijsting.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak aan de zijde van de Brouwersstraat blijft gesloten. Hetzelfde geldt voor het achterhuis.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

BROUWERSSTRAAT

Brouwersstraat 1 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 1, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0225/00E000
Capakey: 73083C0225/00E000
Oppervlakte perceel: 77.66 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

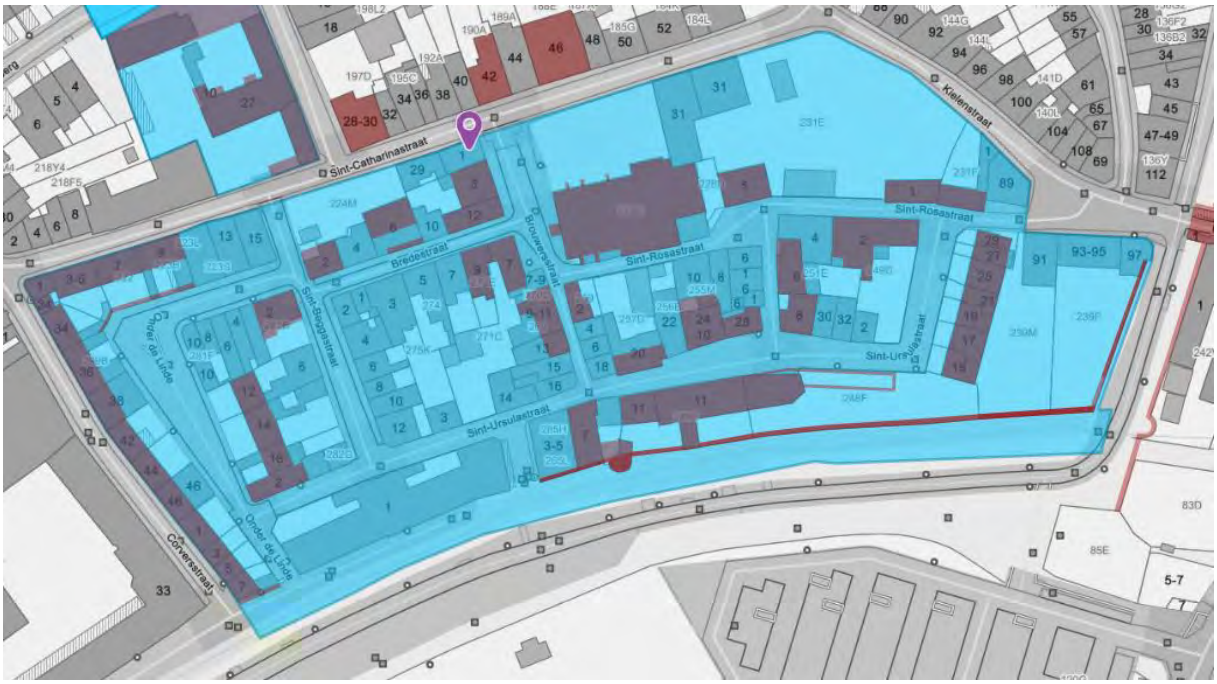
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

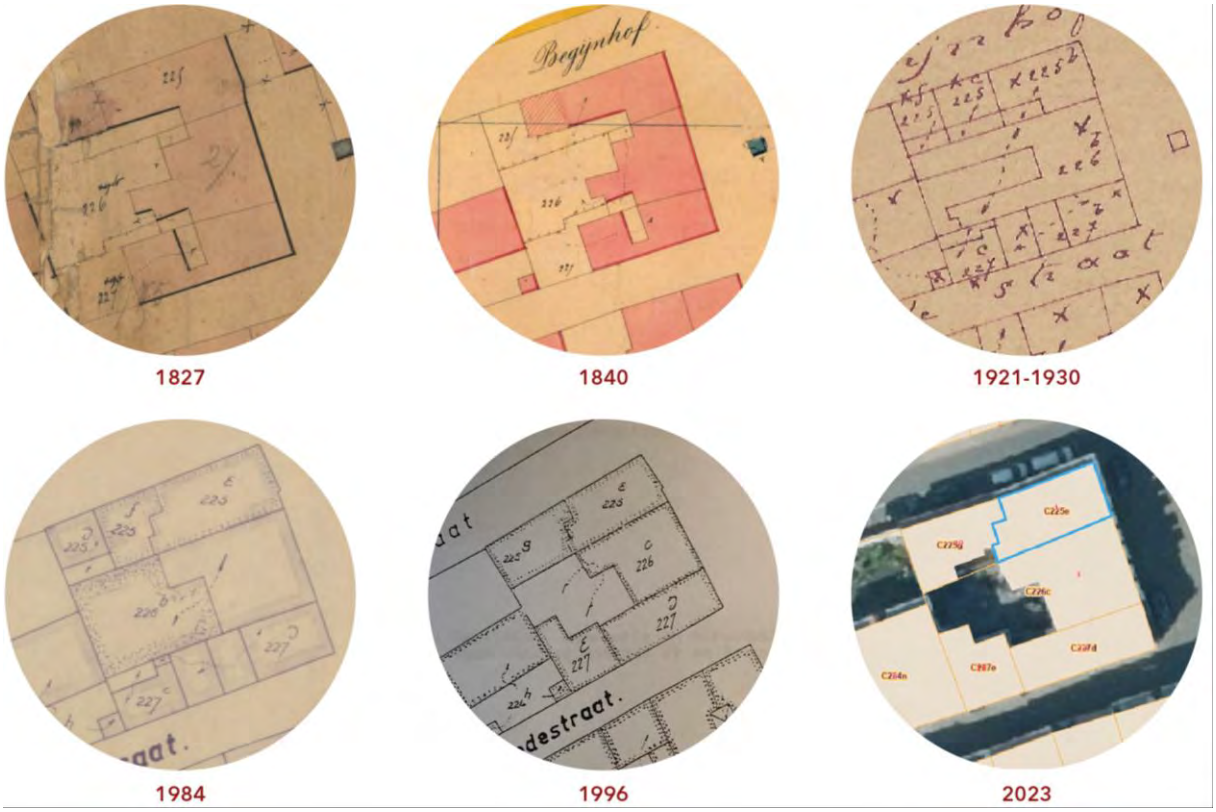
De precieze bouwdatum van deze begijnenwoning is niet gekend. Archiefdocumenten vermelden dat de woning reeds vóór 1627 werd bewoond door begijn Catharina van Heer alias Pypers. Het vroegere poortgebouw was tegen de voorgevel van dit huis gebouwd. Boven de poortdoorgang was er een dak en mogelijk ook een verdieping, waardoor het begijnenhuis voor daglicht een venster mocht hebben aan de zijde van de Sint-Catharinastraat. Andere begijnenwoningen hadden aan de straatzijde blinde gevels.[1]

Het poorthuis werd in 1841 verkocht aan de stad, op voorwaarde dat deze er een openbaar plein aanlegde. De gevel van Brouwersstraat 1 ontstond allicht vlak na 1841. Ankers met kram en krul in de zijgevel verwijzen naar de oudere kern van het begijnhenhuis.[2] De oudste foto's van het gebouw dateren uit het begin van de 20ste eeuw. Hierop is de voorgevel zichtbaar, een eenvoudige lijstgevel van drie traveeën en drie bouwlagen met in de derde travee de inkomdeur. Qua materialiteit en opbouw is deze gevel duidelijk 19de-eeuws.

Historische foto's tonen aan dat de hoekwoning na 1910 grondig werd aangepast: de tweede verdieping werd verwijderd, de woning kreeg een nieuw dak, het centrale venster op de eerste verdieping werd gedicht en vervangen door een beeldnis en het gelijkvloers werd als winkel ingericht, zo toont het uitstalraam. Om bouwsporen te verstoppen, werd de zijgevel van het pand afgewerkt met een decoratieve cementering, voorzien van schijnvoegen en een neoclassicistische omlijsting rond het raam dat een restant is van de oude begijnenwoning. Het plan van de 1921-1930 toont dat inmiddels ook de vleugel aan de Sint-Catharinastraat was afgesplitst en in twee entiteiten verdeeld. Allicht gebeurden de aanpassingswerken van de drie huizen gelijktijdig. De foto van ca. 1910 toont schrijnwerk met zesruiters op de verdieping.

Na 1971 werden de gevels in een bleke kleur geschilderd. De twee stadswoningen werden in 1997 samen met Brouwersstraat 1 verbouwd tot gastenverblijf.[3]

[1] Een opvallend detail: de zijgevel in de Sint-Catharinastraat heeft nog steeds maar één raamopening en is verder volledig gesloten.
[2] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 73-74
[3] SAT, B.A. 7452, 06/11/1997

Beeldmateriaal

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

1910 ©SAT

1971 ©PCCE

1997 ©SAT

1997 ©SAT

Beschrijving[4]

In **baksteen** opgetrokken, grotendeels gecementeerd en volledig lichtgeel overschilderd **hoekhuis** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **L-vormig zadeldak**. Het dak watert af in een **bakgoot** met **geprofileerd houten boeibord** en **houten modillons**. De dakbedekking is een recente vervanging (na 1971) van de vroegere Vlaamse pannen.

Voorgevel met op de begane grond een winkelpui onder een houten puilijst met spiegels – allicht het vroegere naambord -, rechthoekige vensters in een plattebandomlijsting met natuurstenen lekdrempel in de bovenbouw en een kroonlijst op modillons die de gevel afsluit. Centraal in de bovenbouw bevindt zich een **rondbooggevelnisje.** De vitrine is nog oorspronkelijk, maar de deur werd aangepast. Vernieuwd houten schrijnwerk met T-verdeling.

Nagenoeg geheel blinde zij**gevel**, met uitzondering van een **centrale vensteropening** die, samen met de **ankers met kram en krul**, nog verwijst naar het oorspronkelijke begijnenhuis. De hele gevel is afgewerkt met een **cementering, voorzien van schijnvoegen en hoekkettingen** - ter imitatie van een natuursteenparement , een **decoratieve, geriemde vensteromlijsting met siersluitsteen**, en een **fries met verdiepte velden en cirkels** onder de houten kroonlijst op modillons. Het schrijnwerk van het venster werd recent vernieuwd.

Het pand bewaart twee oude **gewelfde kelders**.

Gevel Brouwersstraat

Gevel Sint-Catharinastraat

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 1 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Brouwersstraat 1 maakt deel uit van de oudste kern van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof. De begijnenwoning was steeds geflankeerd door het poortgebouw en had als uitzondering op de regel een raamopening aan de straatzijde. De woning kreeg een nieuwe voorgevel na de afbraak van het poortgebouw in 1841. Hoewel het pand na 1910 verbouwd werd, getuigt het nog van een bewaarde oude kern (muurankers met kram en krul, nagenoeg geheel blinde zijgevel, voetafdruk bebouwing,...).
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een oude begijnenwoning die vlak na 1841 werd aangepast na afbraak van het poortgebouw en na 1910 omgevormd tot handelspand, opgesplitst en afgewerkt met een cementering in neoclassicistische stijl om bouwsporen aan het zicht te onttrekken en volgens de mode van die tijd. De geleding van de zijgevel, de muurankers met kram en krul en de gewelfde kelders getuigen nog van de oudste kern en de vroegere begijnenwoning.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De cementering van de zijgevel blijft behouden, enerzijds als teken van de vroeg-20ste-eeuwse omvorming van het woonhuis tot handelspand, anderzijds als stijlkenmerk van de toen heersende neoclassicistische mode. De huidige verflaag heeft geen bouwhistorische waarde en kan verwijderd worden. Bijkomend materiaaltechnisch onderzoek naar de knipvoegen (voorgevel) en simili-pierre (zijgevel) is aangewezen.

Bij werkzaamheden in het interieur wordt voorzichtig omgegaan met sporen van de oudste kern van de woning. Bouwhistorisch onderzoek van het interieur kan nog waardevolle elementen van die oudste kern aan het licht brengen.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 2 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 2, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0259/00_000
Capakey: 73083C0259/00_000
Oppervlakte perceel: 77.31 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

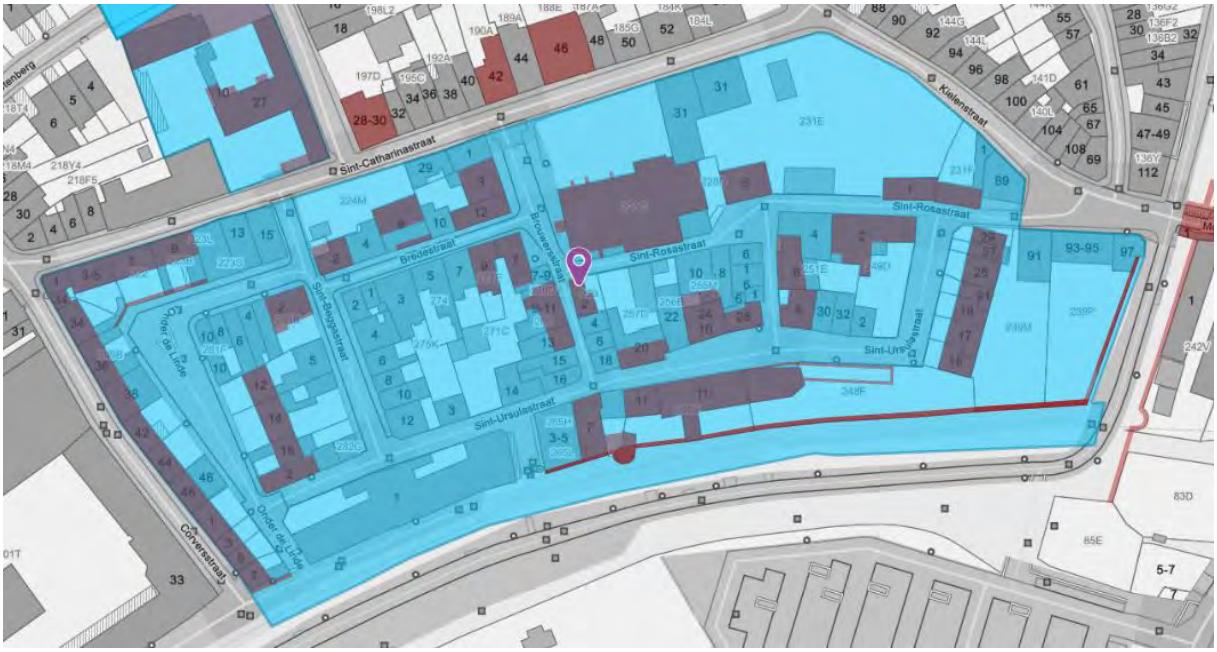
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

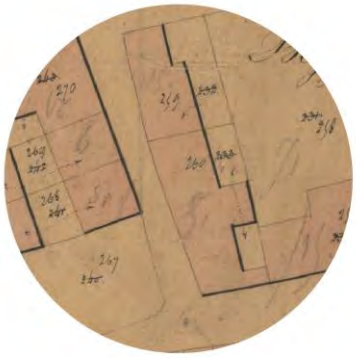
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Deze begijnenwoning werd gebouwd in 1641 door Bartholomeus Boos uit Riksingen voor zijn dochter Joanna.[1] Bouwsporen in het metselwerk en de speklagen van de gevel aan de zijde van de Brouwersstraat laten zien dat de oorspronkelijke woning werd uitgebreid. Het is ook mogelijk dat er twee aanvankelijk kleine woningen werden samengevoegd tot het huidige volume. Dit gebeurde vermoedelijk reeds in de 17de of 18de eeuw. Historische kaarten tonen aan dat de voetafdruk van de bebouwing niet meer wijzigde in de 19de en 20ste eeuw.

Tussen 1895 en 1914 werd de gekaleide gevel bepleisterd. De bepleistering werd later weer gedecapeerd (vóór 1971), waardoor het oorspronkelijke gevelparament met natuurlijkstenen elementen weer zichtbaar is. De woning werd in 2001 gerestaureerd naar ontwerp van architect M. Janssen. Bijzondere aandacht ging toen uit naar de oorspronkelijke vakwerkgevel aan de tuinzijde en de authentieke geprofileerde kruisvensters die hierin werden aangetroffen. Hiervoor werd een storende aanbouw met garage afgebroken.[2]

1827

1840

1921-1930

1984

2001

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 91-92
[2] SAT, bouwaanvraag dossiernummer 2001/08675

1895 ©BALaT KIK-IRPA

1918 ©BALaT KIK-IRPA

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

datum onbekend ©PCCE

1971 ©PCCE

1900 ©SAT

1971 ©PCCE

AB 20ste eeuw ©SAT

Beschrijving[3]

Hoekhuis met de Sint-Rosastraat, ingedeeld als **diephuis uit** twee **verschillende bouwfases**, onder **mank zadeldak** met **knik in de nok**. Het dak is belegd met **Vlaamse pannen** en watert af in een zinken **hanggoot**. Oude foto's tonen een dak tussen aandaken, terwijl het thans (sinds het begin van de 20ste eeuw) aan de zijgevel op de gevel rust en een gecementeerde dakrand kreeg. Aan de tuinzijde is het dak voorzien van een moderne glazen dakkapel en een heropgemetselde **schoorsteen**.

Zijgevel (pleinzijde): **puntgevel** van **twee traveeën** en **twee bouwlagen plus zolderverdieping** onder **mank zadeldak**. Opgebouwd uit **handvormsteen** in **kruisverband** met **kalkrijke voegmortel**. **Maastrichtersteen** werd aangewend voor de **speklagen**, **hoekstenen**, **geprofileerde schouderstukken**, **vensteromlijstingen** en **steigergaten**. In het midden boven de tweede bouwlaag is een **gevelsteen** aangebracht, hierop is geen tekst (meer) leesbaar. De gevel is verankerd met 17de-eeuwse **krulspieankers met kam** en enkele latere **rechte gevelankers**. Recent vensterschrijnwerk.

Voorgevel (Brouwersstraat): gevel uit **twee aparte bouwfases**, thans ingedeeld als **breedhuistype** met **centrale inkomdeur**. **Afwijkend metselwerk voor beide bouwfases**, geheel in **handvormsteen** in **kruisverband**, met **Maastrichterstenen speklagen**. **Verspringing** in de **speklagen** ter hoogte van de **bouwnaad**. De steen werd ook aangewend voor de **omlijsting** van de **rondboogdeur**. De deur zelf is recent. **Hedendaags bolkozijn** ter vervanging van een 19de-eeuw venster, vermoedelijk gebaseerd op bouwsporen. Bovenaan een **eenvoudig rechthoekig venster** in **houten omlijsting**, ingevuld met hedendaags schrijnwerk. Het rechter deel van de gevel is verankerd met **smeedijzeren ankers** met **kam**. **Bouwsporen** in het metselwerk (koppenlaag) en nagenoeg geheel in het maaiveld verzonken **kelderopening**. Het linker deel van de gevel heeft een **Maaskalkstenen plint**. Beide geveldelen zijn bovenaan afgewerkt met een **Maastrichterstenen geprofileerde (ojief) kroonlijst**.

Achtergevel (tuinzijde): **tweeledige opbouw**, namelijk **vakwerk** voor het linker geveldeel en **metselwerk** (**handvormsteen** in **kruisverband**) voor het rechter geveldeel. Het metselwerk heeft veel **bouwsporen** en bovenaan een aantal **Maastrichterstenen blokken**. Een vroegere gevelindeling is niet afleesbaar. Het **vakwerk** is 17de-eeuws en werd tijdens de laatste restauratie zorgvuldig hersteld, met behoud van oorspronkelijke elementen. Het vakwerk is ingevuld met **leemwerk**.

Tuinmuur: herstelde **tuinmuur** na het verwijderen van een storende garagepoort. **Handvormsteen** in **kruisverband** met gemetselde rollaag en recent tuinpoortje.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 2 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Brouwersstraat 2 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern van het begijnhof met beeldbepalende ligging aan de begijnhofkerk. De oude begijnenwoning werd in verschillende bouwfases uitgebreid en aangepast en bleef door begijnen bewoond tot in de 19de eeuw.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een begijnenwoning in vakwerk die in en latere fase werd uitgebreid en versteend in Maasstijl, getypeerd door het gebruik van baksteen afgewisseld met elementen in Maastrichtersteen: omlijstingen van de gevelopeningen, speklagen, schouderstukken en een ojiefvormige kroonlijst. Betekenisvolle achtergevel met bouwsporen en vakwerkstructuur die de bouwevolutie van het pand visualiseert.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld. Het zichtbare dakvlak blijft gesloten.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 3 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 3, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0226/00C000
Capakey: 73083C0226/00C000
Oppervlakte perceel: 188.45 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Aanvankelijk bestond dit huis uit twee oudere huizen, die in 1787 werden samengevoegd. Het linker deel dat in 1787 werd toegevoegd behoorde eertijds bij de woning Bredestraat 12. Het werd opgericht in 1622 door Paul Rosmeer uit Emael voor zijn dochter Maria. In 1690 werd een deel afgesplitst tot aparte woonst.[1]

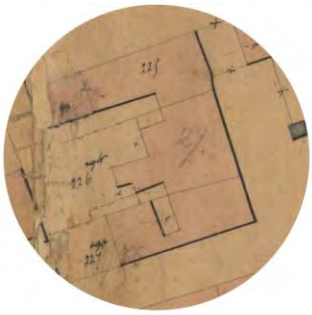
Bij de samenvoeging in 1787 door bewoonster Elisabeth Rosmeer, werden de gevels van beide woningen niet geüniformiseerd, wat nog zichtbaar is op historische foto's uit het begin van de 20ste eeuw. De linkse twee traveeën van de woning vormden oorspronkelijk een geheel met het hoekhuis Bredestraat 12 en hadden op de begane grond een grote winkelvitrine. De kroonlijst liep nog door met Bredestraat 12 en op de gevel waren er twee oude gevelankers zichtbaar, de getallen zijn onleesbaar. De rechtse drie traveeën hadden een extra bouwlaag en vertoonden een gevelbeeld dat wel overeenstemde met de periode van samenvoeging (1787).

In 1851 verkocht de godshuizencommissie de woning aan Niklaas Houben.[2]

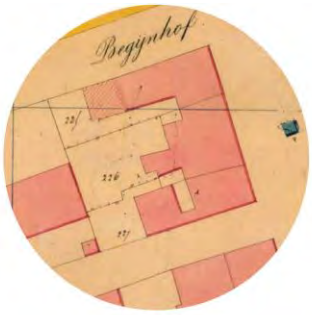
Pas in het begin van de 20ste eeuw werd een nieuw gevelgeheel opgericht. Hierbij werden de drie bouwlagen van het rechter gedeelte herleid tot twee bouwlagen onder doorlopend zadeldak. De nieuwe gevel had vijf traveeën en twee bouwlagen en werd opgetrokken in metselwerk met Maaskalkstenen omlijstingen en lekdrempels. De inkomdeur kwam in de vijfde travee, terwijl er op de oude foto's geen voordeur zichtbaar is. De dakkapellen zijn een recente toevoeging of een vernieuwing van de vroegere dakkapellen. (voor 1971)

Op het plein voor deze woning lag een waterput genaamd 'den put aen die poort', aangelegd in 1719.[3]

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 65
[2] Ibid., 1970: 65
[3] Ibid., 1970: 74

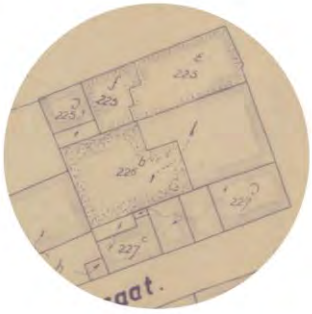
1827

1840

1921-1930

1984

1996

2023

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

1971 ©PCCE

Beschrijving[4]

Breedhuis van **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**, gedekt met **leien** in **Maasdekking**. Het dak watert af in een grote **bakgoot**, met recht beschoeisel en zinken regenwaterafvoer. Boven elke travee staat een grote **dakkapel** onder plat dak.

De gevel is opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband** en is al van vóór 1971 **licht geschilderd**. Er is een duidelijke **bouwnaad** zichtbaar tussen de gevels van de vroegere begijnenhuizen die later werden samengevoegd. Er is ook verschil zichtbaar in de verwering van de **Maaskalkstenen omlijstingen**, een deel hiervan werd allicht in de 20ste eeuw bij het herbouwen van de 18de-eeuwse gevel hergebruikt. De **rechte raamopeningen** van de gelijkvloerse verdiepingen hebben een **vlakke omlijsting** van **Maaskalksteen** en dito **lekdrempel**. Hetzelfde materiaal werd bij de **vensters** van de eerste **verdieping** enkel voor de **lekdrempel** gebruikt. De ramen hebben hier een **licht getoogde opening** met **bakstenen rollaag**. Enkel de drie rechter traveeën zijn verankerd met rechte **ijzeren gevelankers**.

Vlakke Maaskalkstenen deuromlijsting op hoge **neuten** als verlenging van de vroegere raamomlijsting op deze plaats. De deuropening is nog voorzien van een oude **dorpel**. De plint van de gevel heeft een

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

recentere afwerking van leisteen. Het schrijnwerk van de vensters is mogelijk nog oorspronkelijk bij de gelijkvloerse verdieping (**houten T-vensters met bolle naald en geprofileerd kalf**, recente aanpassing rabbat i.f.v. nieuwe beglazing) maar duidelijk vernieuwd bij de verdieping (houten T-venster met ongeprofileerde onderdelen). De beglaasde inkomdeur is 20ste-eeuws. Er werden geen foto's teruggevonden van de woning voor 1971, waardoor het oorspronkelijk uitzicht van inkomdeur, plint, kroonlijst en dakkapellen (nog) niet bekend is.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 3 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Brouwersstraat 3 bestaat uit twee oude begijnenwoningen die deel uitmaakten van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern en gekenmerkt door de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Soms werden grotere begijnenwoningen opgesplitst om tegemoet te komen aan de gegroeide nood aan huisvestiging. De woning een representatieve getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof, waarvoor oudere woningen werden opgesplitst, maar ook van de 18de-eeuwse stagnatie en afname van het aantal begijnen. Kleinere woningen werden toen weer samengevoegd of verbouwd tot grotere begijnenhuizen. Uniformisering van de voorgevel vond pas plaats in de 20ste eeuw.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van twee oude begijnenwoningen, waarvan de scheiding nog wordt aangeduid door een bouwnaad in het metselwerk, die een geüniformiseerde gevel kregen in de 20ste eeuw. Hierbij bleven de 18de-eeuwse gevelopeningen en Maaskalkstenen omlijstingen in de drie rechter traveeën bewaard. Voor de rest van de gevel inspireerde men zich op de bestaande 18de-eeuwse classicistische gevel.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De lichte kleurstelling van de gevel is passend. Vermoedelijk werd het gevelgeheel vanaf het begin geschilderd, om het te laten overeenstemmen met de bestaande 18de-eeuwse gevel en om kleurverschil in het metselwerk aan het zicht te onttrekken.

Het aantal, de dimensionering en vormgeving van de dakkapellen en de daar niet op afgestemde kroonlijst maken de gevelbekroning thans erg zwaar en verstoren de verhouding van de gevel. Bij toekomstige werken met gezocht worden naar een betere vormgeving/verhouding van de kroonlijst - eventueel door toevoeging van klossen? – en naar een afslanking in vormgeving en omvang van de dakkapellen.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 4 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 4, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0260/00A000
Capakey: 73083C0260/00A000
Oppervlakte perceel: 36.94 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

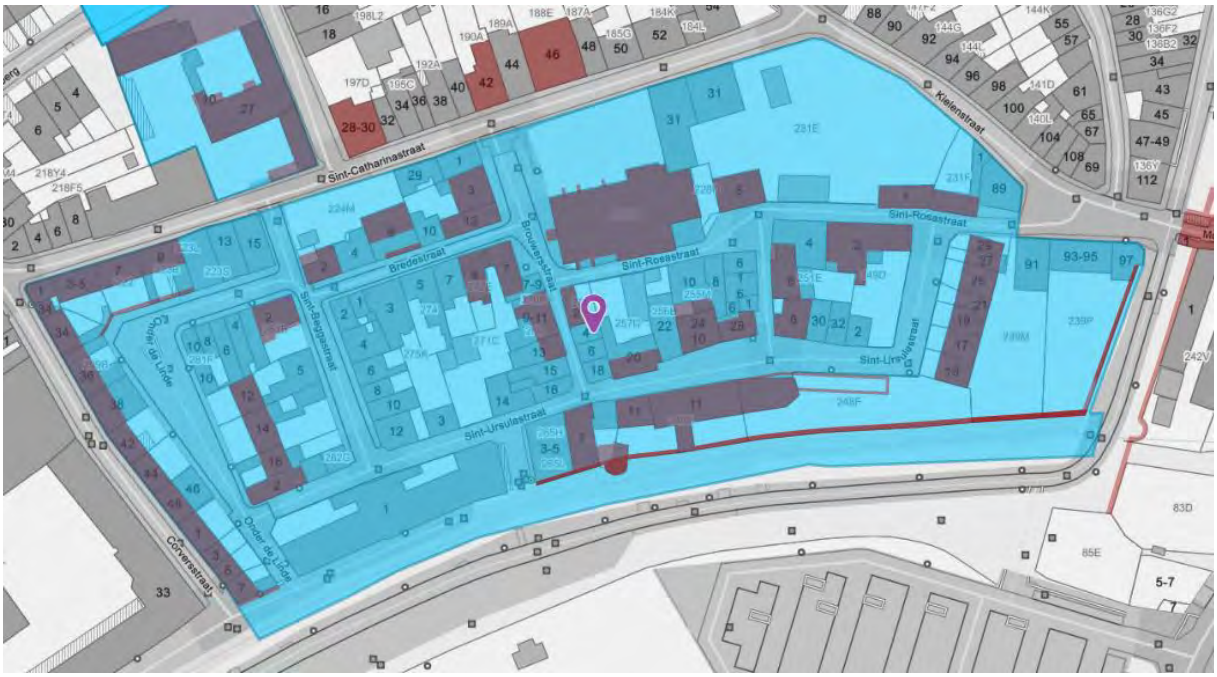
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

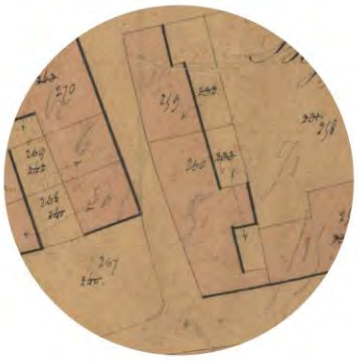
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

De woning Brouwersstraat 4 werd volgens archiefgegevens in 1661 samen met de panden Brouwersstraat 6 en Sint-Ursulastraat 18 als één geheel gebouwd door Maria Vlieck[1] op een perceel dat vermoedelijk tuinzone was bij de statige begijnenwoning Sint-Ursulastraat 20. Na Maria's overlijden in 1685, nam haar zus Gertrudis haar intrek in de begijnenwoning die tot in 1745 door vrouwelijke telgen van de familie Vlieck zou bewoond blijven. Christina-Eleonora Van Gutschoven was in 1767 de laatste begijn die tijdens het Ancien Régime in de woning werd ingeschreven. Daarna werd de woning verhuurd door de Godshuizencommissie. Nochtans waren het vrouwelijk telgen van de familie Van Gutschoven die het huis nog gedurende lange tijd huurden. Anna Voets was daarvan de laatste. Zij nam haar intrek in de begijnenwoning in 1824 en zou er blijven tot in 1845, toen landbouwer Wouter Stas de woning van de Godshuizencommissie kocht.

1827

1840

1921-1930

1984

2001

2023

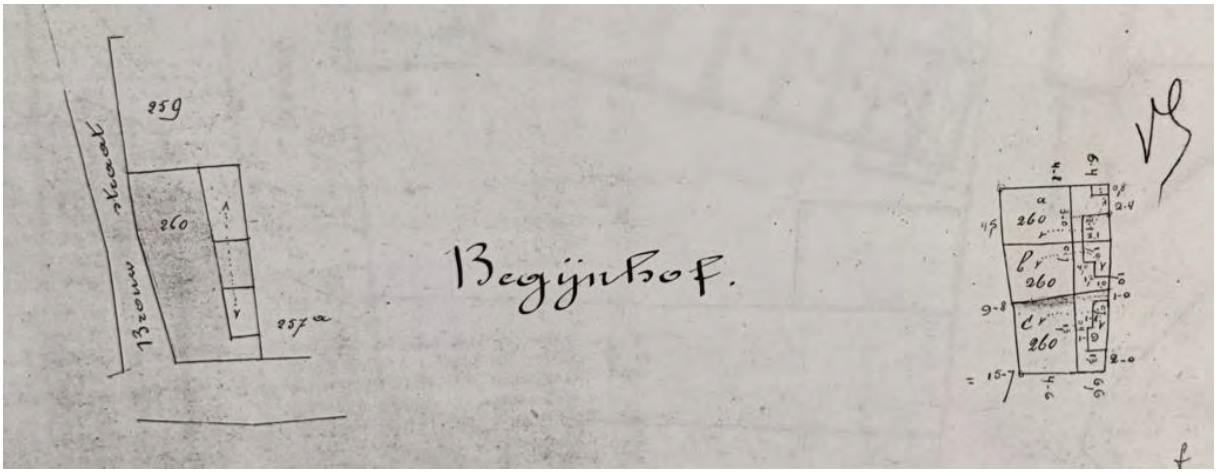
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 91

De eerste cartografische opname van de woning dateert uit 1827 toen de prekadastrale kaart werd opgetekend. De begijnenwoning (nr. 260) - toen nog maar enkele jaren bewoond door Anna Voets - wordt afgebeeld als een langgerekt volume dat vermoedelijk zijn voorgevel aan de Brouwersstraat had, een overdekt toegangspoortje aan de zijde van de Sint-Ursulastraat en een bijgebouw in het midden van het hoofdvolume dat de buitenruimte scheidde in een binnenkoertje (aan de straatzijde) en een tuintje erachter. De primitieve kadasterkaart van 1840 toont exact dezelfde configuratie van gebouwen (zie kaartuitsnede).

Afb. 1: Prekadastrale kaart, 1827 - bron: SAT

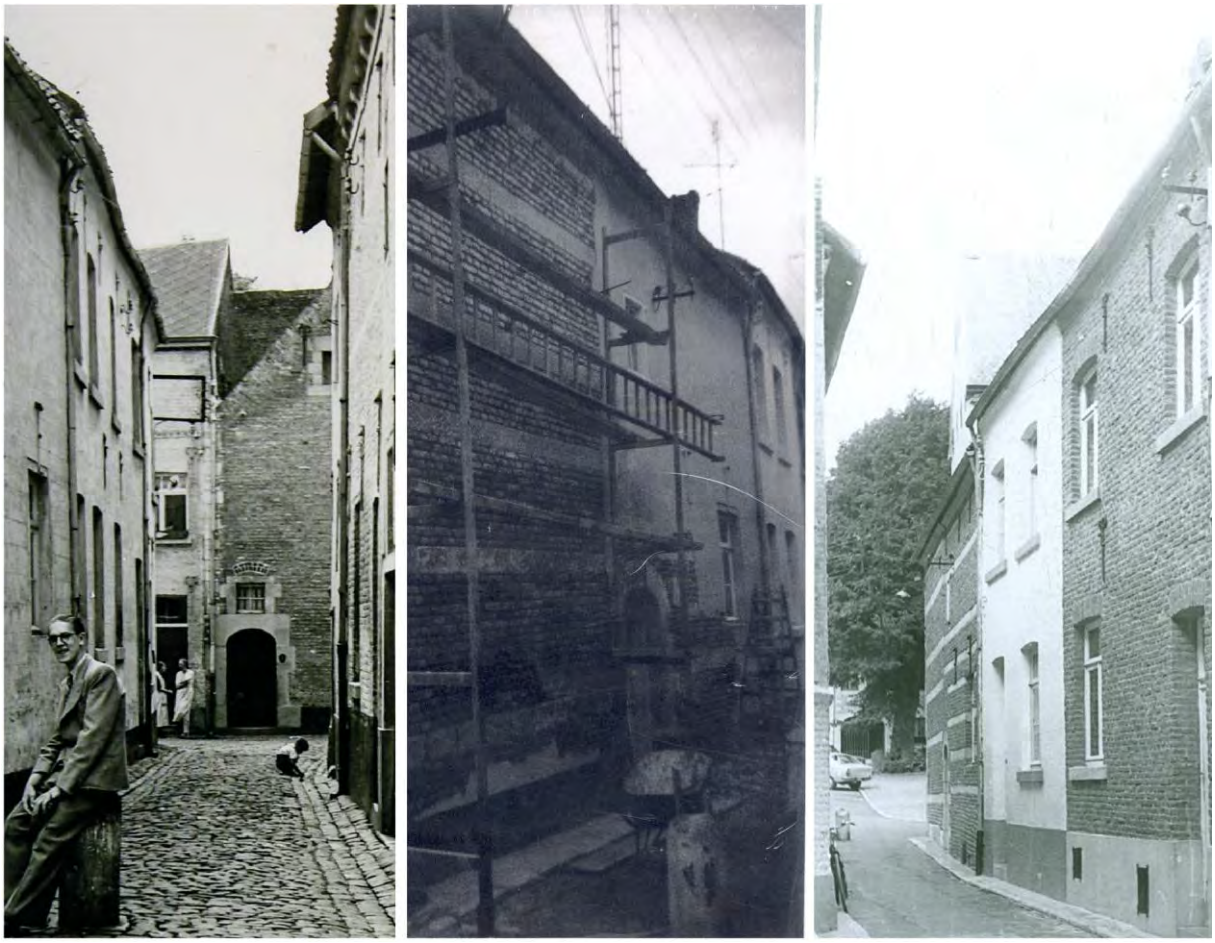
In 1862 noteerde het kadaster[2] de verkoop van de woning aan Antonius en Petrus Stes, voerlieden uit Tongeren. Antonius en Petrus' erfgoednamen zouden het pand in 1893 in twee woningen opdelen. Hun nazaten herbouwden de twee woningen in 1906. Het oude bijgebouw werd gesloopt om de middelste woning meer licht en lucht te geven, het geheel werd opgesplitst in drie woningen die kadastraal hernummerd werden tot 260 a, 260 b en 260 c en elk huis kreeg een eigen bijgebouw en een koer of tuintje. De bijhorende mutatieschets illustreert deze wijziging.

Afb. 2: Tongeren, Sint-Ursulastraat 18, Mutatieschets 1906/50 - bron: PCCE

De herbouwing en opsplitsing hield ook een aanpassing van de gevels in: elk huis kreeg een aparte toegang, licht getoogde muuropeningen met lekdrempels en de hoektravee werd afgerond op de begane grond om de bocht tussen beide straten te vergroten. Het pand werd toen allicht ook gecementeerd om sporen van vroegere bouwfases te verbergen. Die cementering met schijnvoegen is op historische postkaarten te zien en bleef zeker bewaard tot in 1992. Vandaag hebben de panden een baksteenparement.

[2] Archief PCCE

Afb. 3: Tongeren, Brouwersstraat, s.d. (links), midden 20ste eeuw (midden) en 1976 (rechts) - bron: SAT en PCCE

Beschrijving[3]

Enkelhuis dat in kern uit **1661** stamt, deel uitmaakt van een ooit grotere woning en tussen 1845 en 1888 werd afgesplitst en zo zijn huidige vorm kreeg: een enkelhuis van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder een **pannen zadeldak** met een **bakstenen lijstgevel** waarin de **verhoogde begane grond** en de **ankers met kam en krul** nog verwijzen naar de **17de-eeuwse structuur** van het huis en de **licht getoogde deur** en **vensters** met **hardstenen lekdrempels** dateren uit 1906 toen het pand werd opgesplitst. Een **hanggoot** sluit het gevelvlak af. Vernieuwd schrijnwerk. Bewaard **blikken brandverzekeringsplaatje. Achtergevel uit handvormsteen**, verankerd met **smeedijzeren ankers met kam en krul,** met dichtgemetselde **houten omlijsting** van een oude gevelopening.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 4 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kan de erfgoedwaarde als volgt omschreven worden:

De begijnenwoning, opgetrokken in 1661, dateert uit de eerste periode van heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar woongelegenheid en naar meer individuele woningen werden in een eerste bouwcampagne open ruimtes tussen bestaande gebouwen in de kern van het begijnhof systematisch ingevuld. Dit begijnenhuis - vermoedelijk gebouwd in de tuin van het aanpalende statige begijnenhuis uit 1619 - is in die bouwcampagne te situeren. Als dusdanig is het begijnenhuis een representatieve getuigen van de eerste expansiegolf van het begijnhof.

Hoewel de woning grondig verbouwd werd omstreeks 1906, getuigen het silhouet en de muurankers met kram en krul nog van de oorspronkelijke, midden-17de-eeuwse toestand van het pand. Allicht bleven intern ook de oorspronkelijke structuur van moerbalken en het dakspant bewaard.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Tijdens werkzaamheden aan dit pand moet er steeds de nodige aandacht uitgaan naar mogelijk bewaarde getuigen van de oudere kern, met name relicten van vakwerk, oude gebintes en moer- of kinderbalken.

Het kaleien van de gevel en het aanbrengen van een plint, analoog aan die van het pand Brouwersstraat 6, is aangewezen. Het huidige metselwerk is duidelijk uitgevoerd om gekaleid te worden en de laag kan positief zijn voor de conservatie van het metselwerk.

Bij gevelwerken moet het metalen brandverzekeringsplaatje bewaard blijven.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 6 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 6, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0260/00B000
Capakey: 73083C0260/00B000
Oppervlakte perceel: 35.05 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

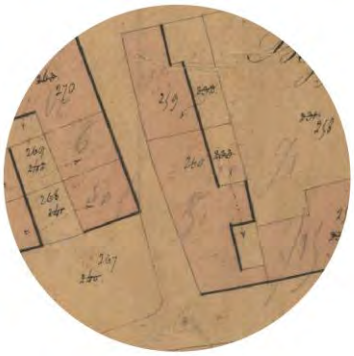
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

De woning Brouwersstraat 6 werd volgens archiefgegevens in 1661 samen met de panden Brouwersstraat 4 en Sint-Ursulastraat 18 als één geheel gebouwd door Maria Vlieck[1] op een perceel dat vermoedelijk tuinzone was bij de statige begijnenwoning Sint-Ursulastraat 20. Na Maria's overlijden in 1685, nam haar zus Gertrudis haar intrek in de begijnenwoning die tot in 1745 door vrouwelijke telgen van de familie Vlieck zou bewoond blijven. Christina-Eleonora Van Gutschoven was in 1767 de laatste begijn die tijdens het Ancien Régime in de woning werd ingeschreven. Daarna werd de woning verhuurd door de Godshuizencommissie. Nochtans waren het vrouwelijk telgen van de familie Van Gutschoven die het huis nog gedurende lange tijd huurden. Anna Voets was daarvan de laatste. Zij nam haar intrek in de begijnenwoning in 1824 en zou er blijven tot in 1845, toen landbouwer Wouter Stas de woning van de Godshuizencommissie kocht.

1827

1840

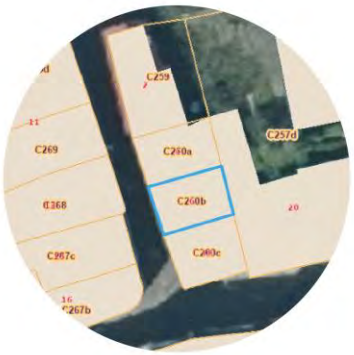
1921-1930

1984

2001

2023

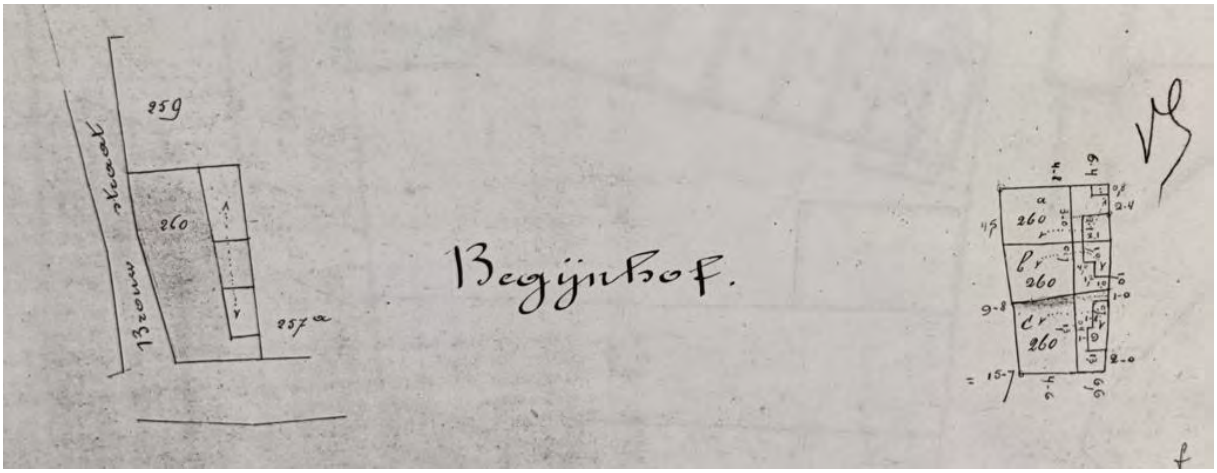
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 91

De eerste cartografische opname van de woning dateert uit 1827 toen de prekadastrale kaart werd opgetekend. De begijnenwoning (nr. 260) - toen nog maar enkele jaren bewoond door Anna Voets - wordt afgebeeld als een langgerekt volume dat vermoedelijk zijn voorgevel aan de Brouwersstraat had, een overdekt toegangspoortje aan de zijde van de Sint-Ursulastraat en een bijgebouw in het midden van het hoofdvolume dat de buitenruimte scheidde in een binnenkoertje (aan de straatzijde) en een tuintje erachter. De primitieve kadasterkaart van 1840 toont exact dezelfde configuratie van gebouwen (zie kaartuitsnede).

Afb. 1: Prekadastrale kaart, 1827 - bron: SAT

In 1862 noteerde het kadaster[2] de verkoop van de woning aan Antonius en Petrus Stes, voerlieden uit Tongeren. Antonius en Petrus' erfgoednamen zouden het pand in 1893 in twee woningen opdelen. Hun nazaten herbouwden de twee woningen in 1906. Het oude bijgebouw werd gesloopt om de middelste woning meer licht en lucht te geven, het geheel werd opgesplitst in drie woningen die kadastraal hernummerd werden tot 260 a, 260 b en 260 c en elk huis kreeg een eigen bijgebouw en een koer of tuintje. De bijhorende mutatieschets illustreert deze wijziging.

Afb. 2: Tongeren, Sint-Ursulastraat 18, Mutatieschets 1906/50 - bron: PCCE

De herbouwing en opsplitsing hield ook een aanpassing van de gevels in: elk huis kreeg een aparte toegang, licht getoogde muuropeningen met lekdrempels en de hoektravee werd afgerond op de begane grond om de bocht tussen beide straten te vergroten. Het pand werd toen allicht ook gecementeerd om sporen van vroegere bouwfases te verbergen. Die cementering met schijnvoegen is op historische postkaarten te zien en bleef zeker bewaard tot in 1992. Vandaag hebben de panden een baksteenparement.

[2] Archief PCCE

Afb. 3: Tongeren, Brouwersstraat, s.d. (links) en 1976 (rechts) - bron: resp. SAT en PCCE

Beschrijving[3]

Enkelhuis dat in kern uit **1661** stamt, deel uitmaakt van een ooit grotere woning en tussen 1845 en 1888 werd afgesplitst en zo zijn huidige vorm kreeg: een enkelhuis van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder een **pannen zadeldak** met een **bakstenen lijstgevel** waarin de **verhoogde begane grond**, en de **ankers met kram en krul** nog verwijzen naar de **17de-eeuwse structuur** van het huis en de **gecementeerde plint met keldergaten**, de **licht getoogde deur** en de **vensters** met **hardstenen lekdrempels** dateren uit **1906** toen het pand werd opgesplitst. Een hanggoot sluit het gevelvlak af. Vernieuwd schrijnwerk.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 4 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kan de erfgoedwaarde als volgt omschreven worden:

De begijnenwoning, opgetrokken in 1661, dateert uit de eerste periode van heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar woongelegenheid en naar meer individuele woningen werden in een eerste bouwcampagne open ruimtes tussen bestaande gebouwen in de kern

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

van het begijnhof systematisch ingevuld. Dit begijnenhuis - vermoedelijk gebouwd in de tuin van het aanpalende statige begijnenhuis uit 1619 - is in die bouwcampagne te situeren. Als dusdanig is het begijnenhuis een representatieve getuigen van de eerste expansiegolf van het begijnhof.

Hoewel de woning grondig verbouwd werd in 1906, getuigen het silhouet en de muurankers met kram en krul nog van de oorspronkelijke, midden-17de-eeuwse toestand van het pand. Allicht bleven intern ook de oorspronkelijke structuur van moerbalken en het dakspant bewaard.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Tijdens werkzaamheden aan dit pand moet er steeds de nodige aandacht uitgaan naar mogelijk bewaarde getuigen van de oudere kern, met name relicten van vakwerk, oude gebintes en moer- of kinderbalken.

Het kaleien van de gevel, samen met die van het aanpalende pand, wordt aangeraden omdat het metselwerk duidelijk is uitgevoerd om gekaleid te worden en de laag kan positief zijn voor de conservatie van de bakstenen.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 7 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 7, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0271/00C000
Capakey: 73083C0271/00C000
Oppervlakte perceel: 463.54 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

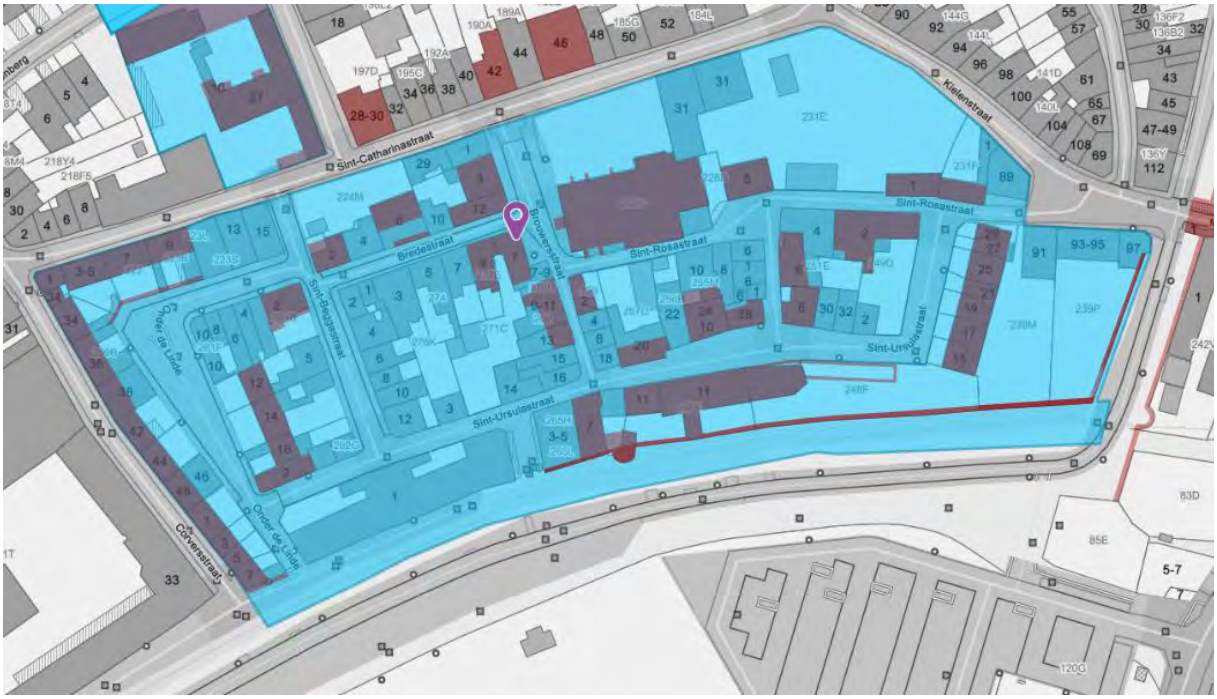
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Hoekhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

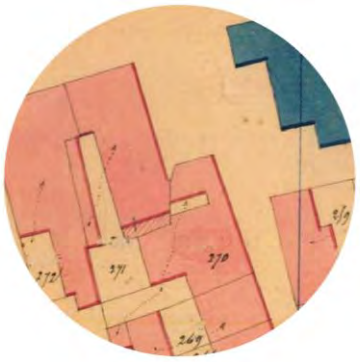
Historiek

Dit hoekhuis aan het pleintje voor de begijnhofkerk werd gebouwd in de eerste helft van de 18de eeuw, maar bevat nog een oudere kern. Dit is onder meer zichtbaar aan de planindeling van de woning, de dakstructuur en de krulspieankers met kam. Er zijn bewonersgegevens bekend van vóór 1653, vermoedelijk dateren voornoemde elementen nog uit deze periode. Begin 19de eeuw werd het huis door de godshuizencommissie verhuurd, die het op 28 oktober 1839 verkocht aan Lodewijk-Jaul Jeurgen.[1]

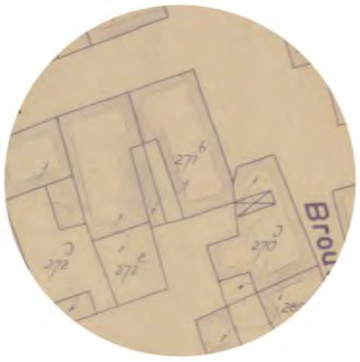
Kadasterkaarten uit de 19de eeuw tonen dat het volume wat werd ingekort aan de tuinzijde. Thans beschikt het huis over een grote doorlopende tuin tot aan de Sint-Ursulastraat. Deze open ruimte was er ook al op 19de-eeuwse kaarten.

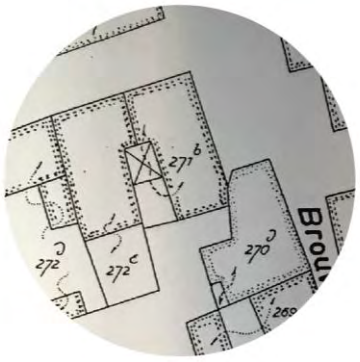
Uitwendig wijzigde het gebouw niet in de periode 1895-2002. In 1998 werd het dak van de woning gerestaureerd naar ontwerp van architect Y. Favoreel.[2] In 2002-2003 werden de gevels, buitenschrijnwerk en interieur gerestaureerd n.o.v. architect M. Janssen.[3] Toen werd de storende aanbouw tegen de achtergevel afgebroken.

1827

1840

1921-1930

1984

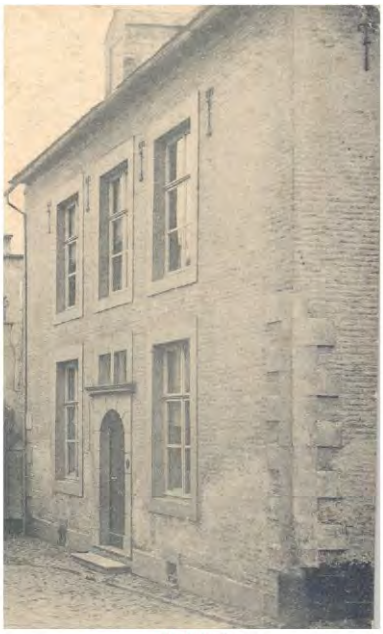

2001

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 86
[2] SAT, bouwaanvraag dossiernummer 1998/07772
[3] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED HASSELT, Tongeren Begijnhof – DL 209

1895 ©BALaT KIK-IRPA

1910 ©SAT

1987 ©agentschap Onroerend Erfgoed

1942 ©BALaT KIK-IRPA

midden 20ste eeuw ©SAT

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[4]

Hoekhuis met voorgevel in de Brouwersstraat. **Breedhuis** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **wolfsdak**. Centraal in de voorgevel is er een oude **dakkapel** met venster ter vervanging van het vroegere zolderluik. Het **dak** is belegd met **natuurleien in Maasdekking** en voorzien van twee **pirons** op de nokeindes. Regenwater wordt opgevangen in een **zinken capucienengoot**, aangebracht op de **dakoversteek** met **houten modillons**. Gemetselde **schoorsteen** in het dakvlak van aan de Bredestraat.

Voorgevel (Brouwersstraat): **gevel in Maasstijl** uit de 18de eeuw, verdeeld in **drie traveeën** en **twee bouwlagen**, met centrale **inkomstravee**. **Metselwerk** van **handvormsteen in kruisverband, licht gekaleid**. **Maaskalkstenen kruiskozijnen** in **vlakke omlijstingen**, waarvan de **onderverdeling** hersteld werd tijdens de laatste restauratiefase, ter vervanging van de 19de-eeuwse zesruiters. **Rondboogdeur** in **geblokte, rechthoekige Maaskalkstenen omlijsting** met **geprofileerde druiplijst** en **bovenlicht in de vorm van** een **bolkozijn**, laatste in **vlakke omlijsting**. Aan de linker en rechter zijde van de eerste bouwlaag is er een **Maaskalkstenen hoekband**. Lage **Maaskalkstenen plint** met **rechte kelderopening** onder **stenen latei**. De gevel is verankerd met **smeedijzeren krulspieankers met kam**.

Zijgevel (Bredestraat): **gevel in Maasstijl** uit de 18de eeuw, verdeeld in **twee traveeën** en **twee bouwlagen**. Opgebouwd uit **handvormsteen** in **kruisverband**, afgewerkt met een **lichte kalei**. **Bolkozijn** ter hoogte van de eerste verdieping, met oorspronkelijke **Maaskalkstenen omlijsting** en **onderverdeling**. Het schrijnwerk zelf is recent. Aan de linker zijde een **Maaskalkstenen hoekband**, met **hardstenen schamppaal**. Onderaan is de gevel afgewerkt met een **Maaskalkstenen plint** en **rechte kelderopening** onder dito **latei**. Het merendeel is verzonken onder het huidige maaiveld, door ophoging van de straat.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 7 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Brouwersstraat 7 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en ligt in de oudste kern, recht tegenover de begijnhofkerk. De begijnenwoning, waarvan de geschiedenis teruggaat tot minstens begin 17de eeuw, werd in de 18de eeuw verbouwd en bleef door begijnen bewoond tot in de 19de eeuw. De 18de-eeuwse bouwfase is nog duidelijk afleesbaar in de gaaf bewaarde gevels en het

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

gewolfde dak, de oudere kern is afleesbaar aan een aantal interieurelementen alsook de met kram en krul.

- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een oudere begijnenwoning die in de 18de eeuw werd gerenoveerd tot de huidige gevels in Maasstijl, getypeerd door vlakke Maaskalkstenen omlijstingen rond rechthoekige muuropeningen een eenvoudige daklijst op houten modillons. Het wolfsdak met pirons is een veelgebruikte dakvorm voor de hoekwoningen in het begijnhof die in de 18de eeuw werden gerenoveerd en bleef ook bij een aantal andere begijnhofpanden bewaard. Bewaarde verdeling van het bolkozijn, herstelde kruisverdelingen bij de kruisvensters van de voorgevel.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement van de gevels blijft gekaleid. Dakvlakken blijven gesloten, met uitzondering van de reeds bestaande dakkapel.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 9 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 9, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0270/00D000
Capakey: 73083C0270/00D000
Oppervlakte perceel: 86.31 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

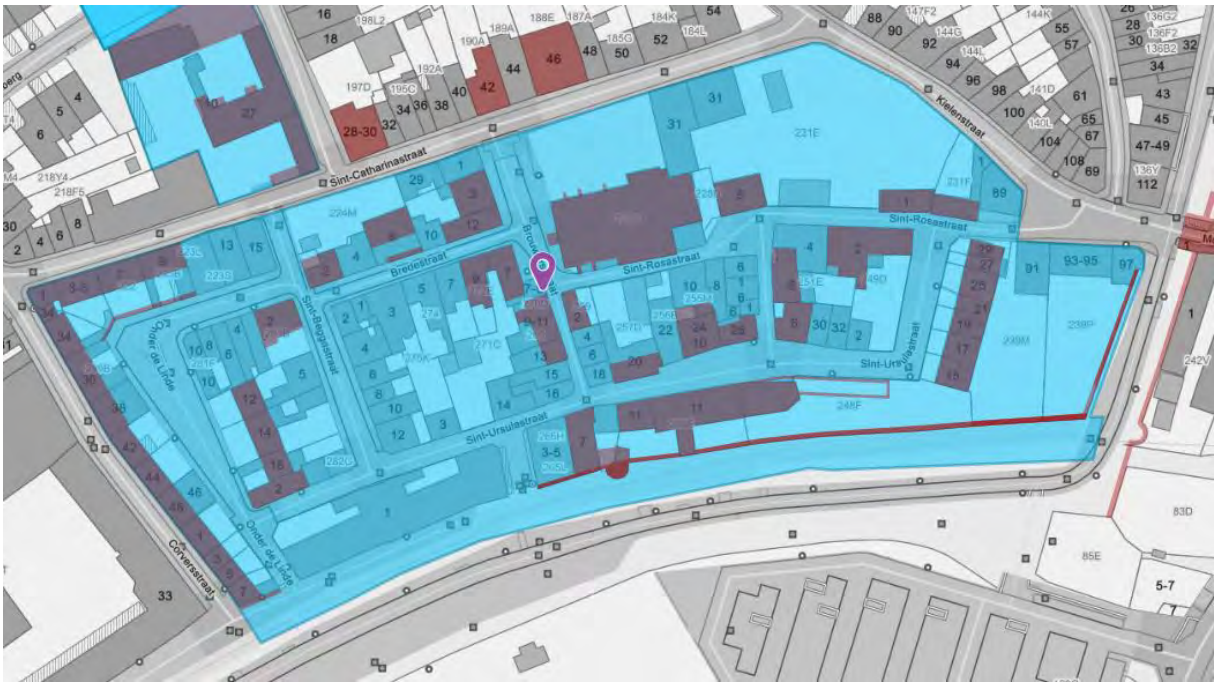
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis, noordelijk volume (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

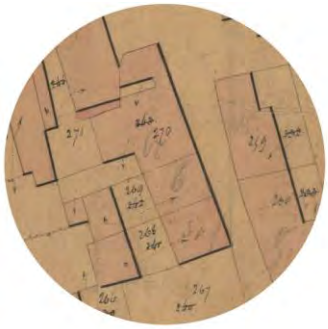
Dit hoekhuis vormde aanvankelijk een geheel met de huizen Brouwersstraat 11 en 13. Volgens onderzoek van Baillien (1970) werd het huis reeds in 1617 bewoond door begijn Anna Vos. Na haar overlijden in 1634 werd het huidige nummer 13 afgesplitst. Huidig nummer 11 ontstond na een tweede deling in 1680.[1] De woning had een achteruitgang naar een tuin aan het plein bij de Jeker, waar later het slachthuis (nu jeugdherberg) zou gebouwd worden. De tuin is bewaard maar behoort thans bij het eigendom van Brouwersstraat 7.

De datering '1652' in de cartouche van de zijgevel wijst op het geheel herbouwen of het verstenen van het begijnenhuis. De gevels in Maasstijl met typische elementen zoals de Maastrichterstenen kroonlijst op ojiefvormige consoles en fries met ruiten en rozetten zijn aanduiding voor een 17de-eeuwse bouwfase. De aanbouw aan het plein voor de kerk werd toegevoegd in de 18de eeuw. Het was aanvankelijk lager, met een licht afwijkende dakvorm en een gesloten gevel aan de zijde van het plein.

De godshuizencommissie verkocht de woning in 1856 aan Jan Hubert van den Born. Getuige historische foto's was het gebouw eigendom van of werd het gebruikt door J. Libot, loodgieter. Na 1918 werden aanpassingen aan de aanbouw uitgevoerd. Het dak werd verhoogd en de gevels werden verder opengewerkt om er een kruidenierszaak onder te brengen. Een tijd lang werd hier een Spar-winkel uitgebaat, thans dient het gebouw als horecazaak.

De gevelopeningen van het hoofdvolume bleven ongewijzigd sinds de oudste foto's uit 1895 en 1910, met uitzondering van een kleine beeldnis, die niet op historische foto's zichtbaar is. Mogelijk werd deze tijdens restauratiewerken aangetroffen onder verf- of pleisterlagen. Het buitenschrijnwerk van de aanbouw werd in een recente periode aangepast, maar de deur met beglaasd bovenlicht bleef bewaard.

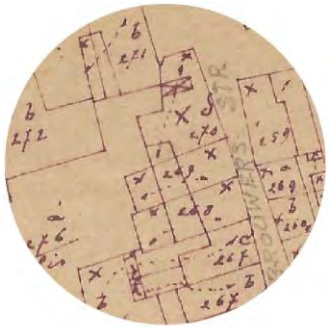
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 87; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15366 (24-11-2023)

1827

1840

1888

1984

2001

2023

1895 ©BALaT KIK-IRPA

circa 1910 ©SAT

1918 ©BALaT KIK-IRPA

AB 20ste eeuw ©SAT

AB 20ste eeuw ©SAT

1987 ©agentschap Onroerend Erfgoed

details cartouche met jaartal '1652' op historische foto's ©PCCE en BALaT

Beschrijving[2]

Breedhuis van eertijds **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **steil zadeldak** (moderne S-pannen) tussen **aandaken**. In 1688 opgesplitst, waardoor enkel travee 3 tot 5 tot huisnummer 9 behoort. Het dak watert af in een **zinken capucienengoot** met zinken regenwaterafvoer en is nog voorzien van een oude **schoorsteen**.

Voorgevel (Brouwersstraat): **gevel** in **Maasstijl** met **opgaand muurwerk** van **handvormsteen** in **kruisverband** en **Maastrichterstenen banden**. Deze steen werd ook aangewend voor de **kroonlijst op ojiefvormige consoles**, waartussen een **fries van medaillons en ruiten**. De rechterzijde van de gevel heeft een **Maastrichterstenen hoekketting**, die nog aanduidt dat de zijgevel aanvankelijk vrijstaand was (de hoekketting loopt thans door achter de aanbouw). Oorspronkelijke **deuropening** in **Maastrichterstenen negblokomlijsting** met **bovenlicht onder houten latei**, overspannen met **gemetselde ontlastingsboog**. Het **bovenlicht** is voorzien van **diefijzers**. Er is een **oude opgeklampte deur** bewaard, met **oude houten deuromlijsting** op **Maaskalkstenen neuten**. De deur beschikt over **authentiek deurbeslag** en oude **hardstenen dorpel**. Rechts een houten kruisvenster, recent vervaardigd ter vervanging van een 19de-eeuws venster. De twee gemetselde ontlastingsbogen zijn een reconstructie, ze zijn niet zichtbaar op historische foto's. Rechts van het venster is een **lagere ontlastingsboog** zichtbaar die wel op historische foto's werd afgebeeld. Vermoedelijk een restant van de oorspronkelijke openingen die werd aangepast in de 19de eeuw. Ter hoogte van de eerste bouwlaag een **houten kloosterkozijn** met **authentiek schrijnwerk** (of recent vervaardigd naar historisch model, zie historische foto's) en **bovenlicht** met **glas-in-lood**. Aan de rechterzijde een recent toegevoegde beeldnis. De gevel is verankerd met **smeedijzeren krulspieankers met kam**. Gecementeerde gevelplint.

Getrapte zijpuntgevel in **Maasstijl**. **Metselwerk** van **handvormsteen** in **kruisverband**, met sporen van een gedecapeerde kalei/pleisterlaag. **Maastrichtersteen** werd aangewend voor de **banden**, een **zoldervenster met vierpasmotief**, een **cartouche met jaar '1652'** en links en rechts daarvan **twee rozetten in vierkante omlijsting**. **Houten bolkozijn** (recent vervaardigd naar historisch model) **onder dubbele ontlastingsboog**. **Maastrichterstenen kruisvenster**, voor een deel aan het zicht onttrokken door de aanbouw. Vermoedelijk 19de-eeuws **schrijnwerk**. **Smeedijzeren krulspieankers met kam**.

Bakstenen aanbouw van **handvormsteen** in **kruisverband**, dat op verschillende plaatsen werd verstoord door het aanpassen van de gevelhoogte i.f.v. het dak en het aanpassen van de gevelopeningen. **Rechthoekige vensteropeningen** met **Maaskalkstenen lekdrempels** en **houten latei**. Het schrijnwerk dateert uit een recente periode. **Inkomdeur** naar het vroegere winkeltje, te dateren in het eerste kwart van de 20ste eeuw, **beglaasd; deurkalf met tandlijst** en **bovenlicht met kleinhoutverdeling**. **Oude hardstenen deurdorpel**, mooi uitgesleten door intensief gebruik. **Wolfsdak** met **natuurleien**, zinken windveren en twee oorspronkelijke **pirons**.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 9 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de begijnenwoning Brouwersstraat 9 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern. Tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716 werd de oudere begijnenwoning in twee bouwfases opgesplitst tot drie woningen en voorzien van nieuwe gevels, om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar huisvestiging door een stijging van het aantal roepingen. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van een groot begijnenhuis dat werd opgesplitst tot verschillende woningen tijdens de tweede expansieperiode. Nadat het huis in particuliere handen kwam na verkoop door de godshuizencommissie deed het dienst als handelspand en kruidenierswinkel in de aanbouw. Het is daarmee ook getuige van de privatisering van het begijnhof in de tweede helft van de 19de eeuw.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een begijnenhuis in Maasstijl uit de 17de eeuw met mogelijk oudere kern, waarvan de typische kenmerken goed bleven bewaard. Combinatie van Maastrichtersteen en metselwerk in het oudste gedeelte, een kruisvenster uit Maaskalksteen bij een latere aanpassing. Authentieke geveldetails zoals de cartouche met jaartal, rozetten en kroonlijst met fries zijn bepalend voor de waarde. Hetzelfde geldt voor de authentieke deuropening met betralied bovenlicht, het oude kloosterkozijn en gaaf bewaarde gevelopeningen in de getrapte zijgevel. Deze laatst gaat sinds de 18de eeuw voor een stuk verscholen achter een aanbouw. Ondanks aanpassingen in de 20ste eeuw bleef het wolfsdak nog grotendeels bewaard en is een vroeg 20ste-eeuwse inkomdeur met oude dorpel nog getuige van het winkeltje dat hier vroeger was.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De dakvlakken blijven gesloten.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 11 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 11, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0269/00_000
Capakey: 73083C0269/00_000
Oppervlakte perceel: 70.57 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

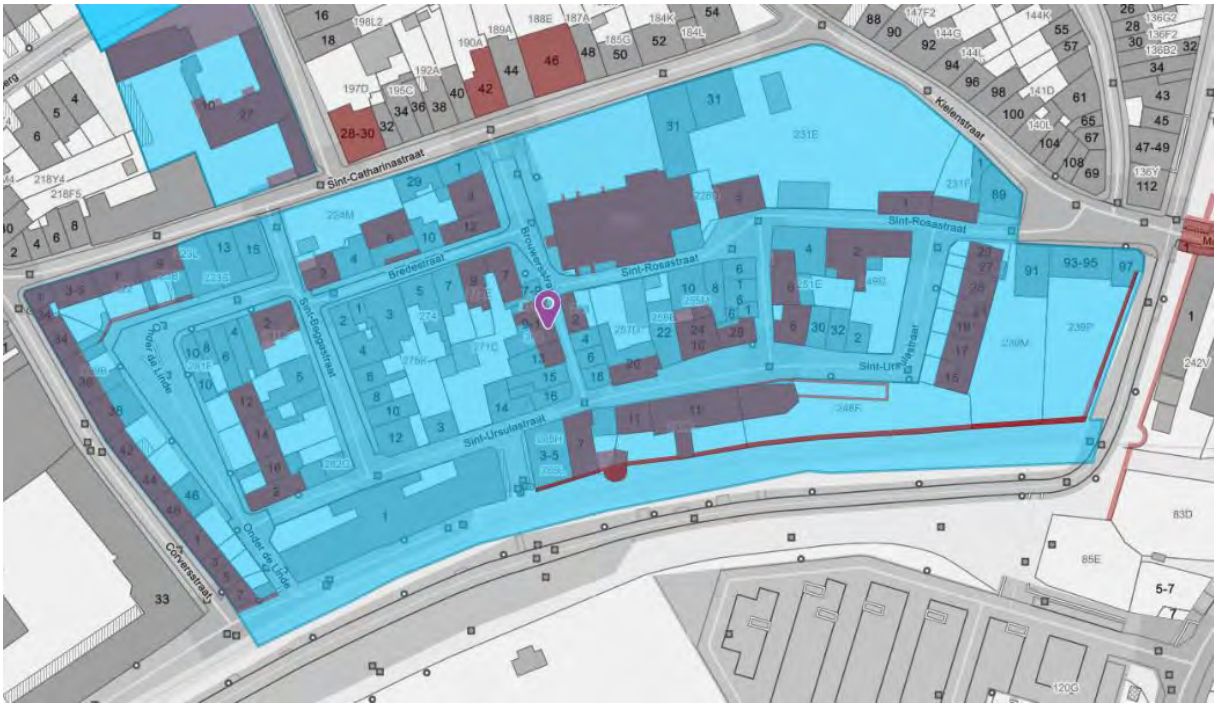
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis, centraal volume (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit breedhuis vormde aanvankelijk een geheel met de huizen Brouwersstraat 9 en 13. Volgens onderzoek van Baillien (1970) werd het huis reeds in 1617 bewoond door begijn Anna Vos. Na haar overlijden in 1634 werd het huidige nummer 13 afgesplitst. Huidig nummer 11 ontstond na een tweede deling in 1680.[1] De woning had een achteruitgang naar een tuin aan het plein bij de Jeker, waar later het slachthuis (nu jeugdherberg) zou gebouwd worden. De tuin is bewaard maar behoort thans bij het eigendom van Brouwersstraat 7.

Gevelgeheel met nummer 9. De datering '1652' in de cartouche van de zijgevel van dit huis wijst op het geheel herbouwen of het verstenen van het oudere begijnenhuis op deze plaats. De gevels in Maasstijl met typische elementen zoals de Maastrichterstenen kroonlijst op ojiefvormige consoles en fries met ruiten en rozetten zijn aanduiding voor een 17de-eeuwse bouwfase.

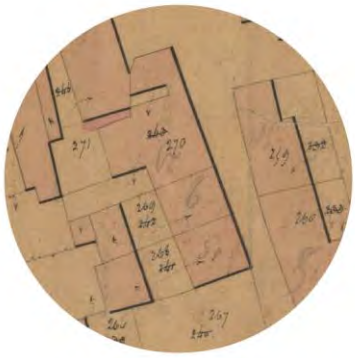
De woning bleef door begijnen bewoond tot aan de 19de eeuw. In 1845 was de woning in particuliere handen van Hendrik Robeyns.[2]

De huidige venster- en deuropening in de voorgevel dateren uit de 19de of 20ste eeuw. Oude foto's tonen dat de gevel in de 20ste eeuw licht was geschilderd en voorzien van een gecementeerde plint.

Het bouwvolume in de tuin achter de woning – reeds zichtbaar op de vroeg 19de-eeuwse kadasterkaarten – lijkt tot op heden bewaard te zijn gebleven. De open ruimte tussen hoofd- en bijgebouw is thans wel overbouwd.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 87; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15366 (24-11-2023)

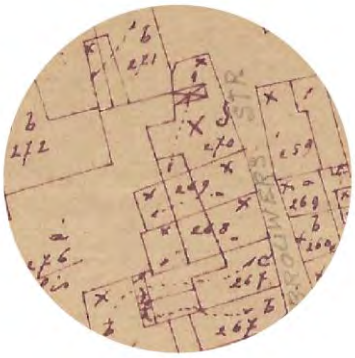
[2] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *o.c.*, jaargang 25, 1970: 87

1827

1840

1921-1930

1984

2001

2023

AB 20ste eeuw ©SAT

1987 ©agentschap Onroerend Erfgoed

Beschrijving[3]

Breedhuis van eertijds **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **steil zadeldak** (moderne S-pannen) tussen **aandaken**. In 1688 opgesplitst, waardoor enkel travee 1 en 2 tot huisnummer 13 behoort. Het dak watert af in een **zinken capucienengoot** met zinken regenwaterafvoer en is nog voorzien van een oude **schoorsteen**.

Voorgevel in **Maasstijl** met **opgaand muurwerk** van **handvormsteen** in **kruisverband** en **Maastrichterstenen banden**. Deze steen werd ook aangewend voor de **kroonlijst op ojiefvormige consoles**, waartussen een **fries van medaillons en ruiten**. **Getoogde** 19de- of 20ste-eeuwse **deuropening** met **driedelig beglaasd bovenlicht**, **deurkalf met tandlijst** en **geprofileerde opgeklampte deur** uit dezelfde periode. Oude **hardstenen dorpel**. **Rechthoekige vensteropening** met **19de- of vroeg-20ste-eeuws schrijnwerk, T-venster** onder **houten latei** en **Maaskalkstenen lekdrempel**. De gevel is verankerd met **smeedijzeren krulspieankers met kam**. Gecementeerde gevelplint.

Boven de deur hangt een **blikken brandverzekeringsplaatje**. Dit type bouwbeslag is brandbestendig en diende als kenteken dat de desbetreffende woning verzekerd was. Brandplaatjes zijn erg zeldzaam geworden. Dit plaatje dateert uit de 19de eeuw en is reeds zichtbaar op oude foto's.[4]

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 11 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de begijnenwoning Brouwsersstraat 11 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern. Tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716 werd de oudere begijnenwoning in twee bouwfases opgesplitst tot drie woningen en voorzien van nieuwe gevels, om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar huisvestiging door een stijging van het aantal roepingen. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van een groot begijnenhuis dat werd opgesplitst tot verschillende woningen tijdens de tweede expansieperiode.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een begijnenhuis in Maasstijl uit de 17de eeuw met mogelijk oudere kern, waarvan de typische kenmerken goed bleven bewaard.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.
[4] Het brandplaatje draagt de tekst 'VEREENIGING UNION' met centraal elkaar omsluitende handen met een waaiervormige bundel van zes pijlen. Dit is het kenteken van 'L'Union Belge S.A. d'Assurances contre l'Incendie les Explosions & le Chomage, Brussel, opgericht in 1824 ; https://www.maastrichtsegevelstenen.nl/MG/brandsoorten.htm (09-10-2024)

Combinatie van Maastrichtersteen en metselwerk, doch met gevelopeningen uit het einde van de 19de of begin 20ste eeuw. Authentieke geveldetails zoals Maastrichterstenen banden en kroonlijst met fries zijn bepalend voor de waarde.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Kaleien van de gevels in een bleke kleur kan overwogen worden: dit is passend binnen het historische straatbeeld van de Brouwersstraat en kan een bijkomende bescherming zijn voor de oude gevel. Het dakvlak blijft gesloten aan de zichtbare zijdes. Behoud van het brandverzekeringsplaatje.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 13 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 13, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0268/00_000
Capakey: 73083C0268/00_000
Oppervlakte perceel: 76.41 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

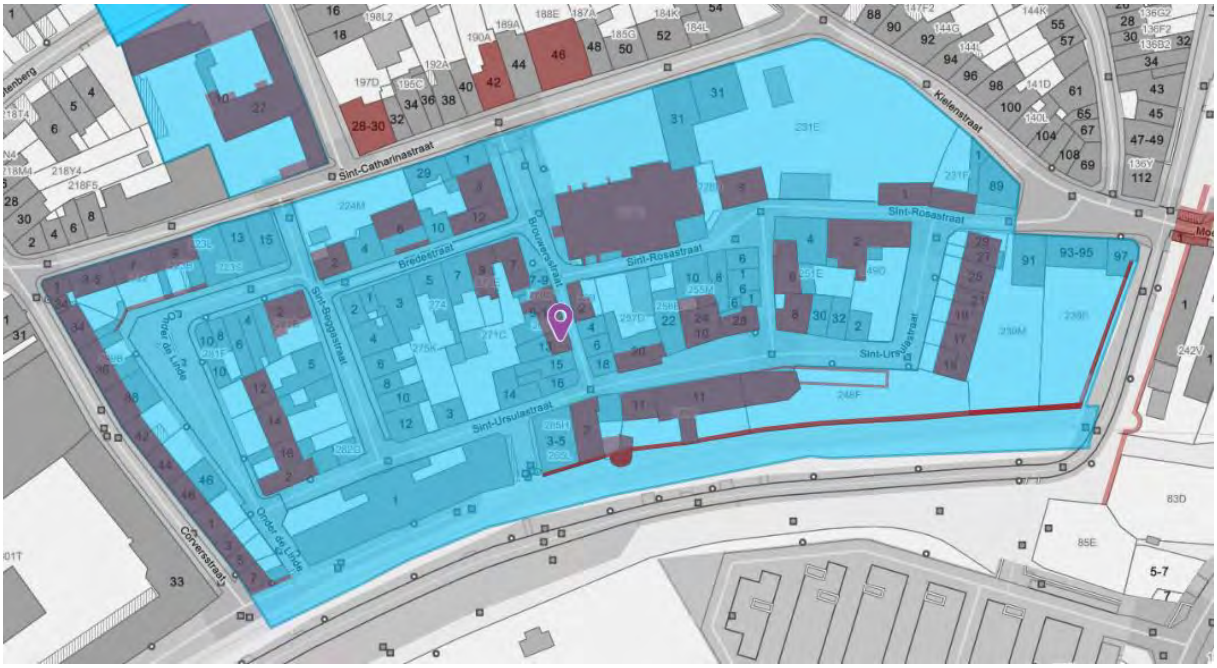
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis, zuidelijk volume (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

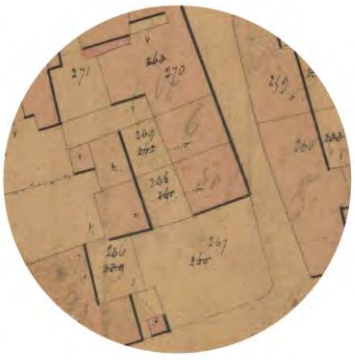
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit huis werd gebouwd vóór 1617 en vormde oorspronkelijk één geheel met de huizen Brouwersstraat 9 en 11. Oudst gekende bewoonster is begijn Anna Vos. Na haar overlijden in 1634 wordt het huis gedeeld: huidig nummer 13 werd toen afgesplitst van nummers 9-11 en werd bewoond door begijn Eva Lenaerts. Allicht was het opsplitsen van de grote begijnenwoning nodig om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar huisvestiging tijdens de tweede expansieperiode van het begijnhof (1627-1716). Volgens onderzoek van Baillien (1970) werd in 1686 een nieuw huis gebouwd door begijnen Jonna en Catharina Lina alias Lenaerts. Vermoedelijk dateert de huidige gevel uit deze periode. De godshuizencommissie verhuurde de woning in 1828 aan Hendrik Ivens.[1] Het bouwvolume in de tuin achter de woning – reeds zichtbaar op de vroeg 19de-eeuwse kadasterkaarten – lijkt tot op heden bewaard te zijn gebleven. De open ruimte tussen hoofd- en bijgebouw is thans wel overbouwd. Oude foto's tonen een grote vensteropening die thans is dichtgemetseld.

1827

1840

1921-1930

1984

2001

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 87; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15366 (24-11-2023)

Beschrijving[2]

Breedhuis van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak met aandaken**. Opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband** en recente cementgebonden voegmortel. In het metselwerk aan de rechterzijde van de gevel is een groot **bouwspoor** zichtbaar, met bakstenen in afwijkende kleur en formaat (dichtgemetseld opkamervenster, zie historische foto's). Tevens is er een **bouwnaad** tussen het metselwerk van nummers 11 en 13. De bakstenen en Maastrichterstenen elementen dragen sporen van een verdwenen bepleistering. De plint is gecementeerd en voorzien van ijzeren verluchtingsroosters. De gevel is verankerd met **smeedijzeren krulspieankers met kam**.

Rondboogvormige deur in **rechthoekige Maaskalkstenen omlijsting**. De bovenzijde van de omlijsting is recent vernieuwd, hetzelfde geldt voor het schrijnwerk van de deur. Er is wel een oude **dorpel** bewaard. **Klein houten venster** in **houten omlijsting** met gemetselde **ontlastingsboog**. Bovenaan twee **bolkozijnen** in **Maastrichterstenen negblokomlijsting** met doorlopende **lekdrempels** en gemetselde **ontlastingsbogen**.

Gemetselde **steigergaten** en een **geprofileerde Maastrichterstenen kroonlijst (ojief)**. Hierboven een koperen capucienengoot.

Nagenoeg geheel overbouwde **linker zijgevel**, boven de daklijn van nummer 15 is de **puntgevel met**

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

vlechtingen zichtbaar.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 13 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Brouwersstraat 13 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de oudste kern. De grote begijnenwoning werd tijdens de tweede expansieperiode (1627 en 1716) opgesplitst in drie aparte woningen, om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar huisvestiging door een stijging van het aantal roepingen. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van een groot begijnenhuis dat werd opgesplitst tot verschillende woningen tijdens de tweede expansieperiode.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl, getypeerd door vlakke Maastrichterstenen omlijstingen (bolkozijnen) en een ojiefvormige kroonlijst. Vermoedelijk na opsplitsing voorzien van de huidige deuropening in Maaskalkstenen omlijsting.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Kaleien van de gevels in een bleke kleur kan overwogen worden: dit is passend binnen het historische straatbeeld van de Brouwersstraat en kan een bijkomende bescherming zijn voor de oude gevel. Het dakvlak blijft gesloten aan de zichtbare zijdes.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Brouwersstraat 15 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Brouwersstraat 15, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0267/00C000
Capakey: 73083C0267/00C000
Oppervlakte perceel: 67.63 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

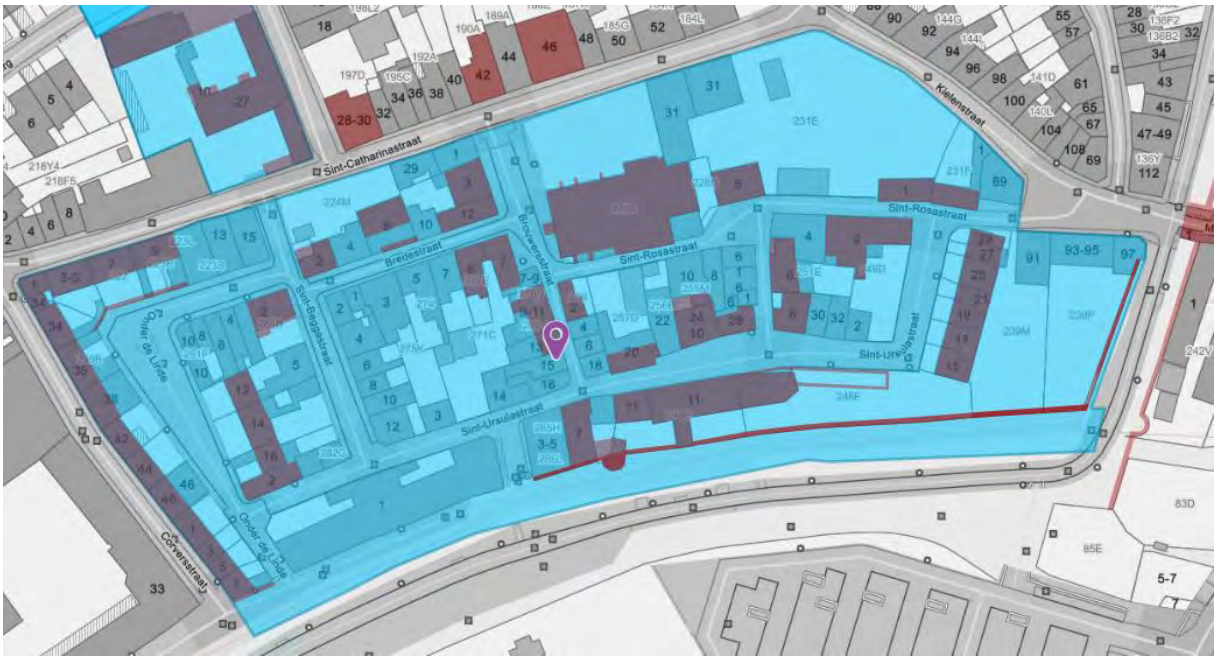
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

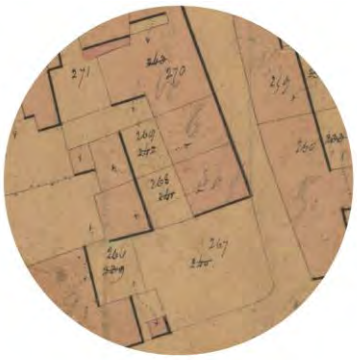
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Tussen 1840 en 1845 opgetrokken woning die werd gebouwd op de plaats van een oudere begijnenwoning die voor begijn Elisabeth Moers door haar ouders werd opgetrokken. De bouw van dat huis is te situeren vóór 1647, gezien op dat moment genoteerd wordt dat in de tuin van de bestaande begijnenwoning een nieuwe begijnenwoning werd gebouwd: het huidige pand Sint-Ursulastraat 14. In 1662, allicht na de dood van Elisabeth Moers, nam haar nichtje Elie Flabba haar intrek in de woning. Het huis werd verder achtereenvolgens bewoond door Ellie's zus Elisabeth Flabba (1681), Elisabeth Langenacker (1682) en Catharina Somers (1711). De laatste begijn die in het huis in 1740 geregistreerd werd, is Agnes Daenen. Zij overleed in 1780.

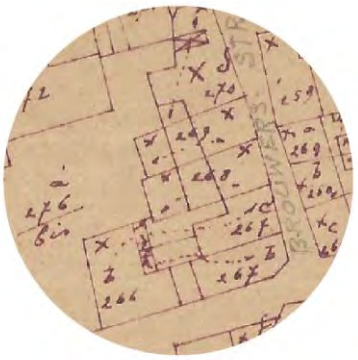
Mogelijk werd de begijnenwoning kort na het overlijden van Agnes Daenen gesloopt: er zijn immers geen gegevens over bewoning of verhuur van het huis via de Godshuizencommissie gekend. De primitieve kadasterkaarten van 1827 en 1829 en de kadasterkaart van 1840 tonen bovendien een onbebouwd perceel op de plaats van de woning (zie kaartuitsneden). De Godshuizencommissie noteert dat handwerker Wouter Stas even later, in 1845, een woning bezat op het perceel. Die woning is opgetekend op de kadastrale kaart van 1888 en was allicht het huidige woonhuis Brouwersstraat 15 waarbij ook een atelier hoorde op de hoek van de Brouwers- en de Sint-Ursulastraat: het huidige woonhuis St-Ursulastraat 16. Dat atelier werd vóór 1888 van het huis afgesplitst en de tuin werd onder beide eigendommen verdeeld (zie kaartuitsnede). De woning vertoont verder geen sporen van wijzigingen.

1827

1840

1921-1930

1984

2001

2023

eerste helft 20ste eeuw (links) en 1971 (rechts) ©PCCE

Beschrijving[1]

Vermoedelijk **tussen 1840 en 1845** in **baksteen** opgetrokken **enkelhuis** van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder een **zadeldak**. Sobere, **verankerde lijstgevel,** overschilderd**,** met **rechthoekige deur** in **hardstenen** (?) **plattebandomlijsting** en **rechthoekige vensters** met **hardstenen** (?) **lekdrempels** en (dito?) **vlakke lateien**. Een hanggoot sluit het gevelvlak af.

Gewijzigd schrijnwerk en toegevoegde rolluiken.

Een **kwartronde bakstenen constructie** met **plint** en **afzaat** uiterst rechts in de gevel vult de rooilijnverspringing in.

Evaluatie

Het pand Brouwersstraat 15 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

Tussen 1840 en 1845 opgetrokken, bescheiden tweelaagse woning die samen met een atelier voor

[1] **De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.**

een handwerker werd gebouwd en daarmee de meer bescheiden woningen vertegenwoordigt in het begijnhof dat na de Franse Revolutie door de Godshuizencommissie werd beheerd en die vanaf het midden van de 19de eeuw systematisch woningen en percelen verkocht aan particulieren. Als dusdanig is het huis een historische getuige van de ontwikkeling van het begijnhof na het Ancien Régime. Gezien zijn sobere, functionele baksteenarchitectuur is de architectuurhistorische waarde van het pand beperkt.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De rolluikkasten zijn beeldverstorend en worden best verwijderd bij een toekomstige vernieuwing van het buitenschrijnwerk. Nieuw buitenschrijnwerk wordt uitgevoerd in hout en in een vormgeving passend bij de 19de-eeuwse gevel (bijvoorbeeld T-vensters of zesruiters).

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

KIELENSTRAAT

Kielenstraat 89 – Stadswoning met winkelpui

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Kielenstraat 89, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0236/00M000
Capakey: 73083C0236/00M000
Oppervlakte perceel: 148.19 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

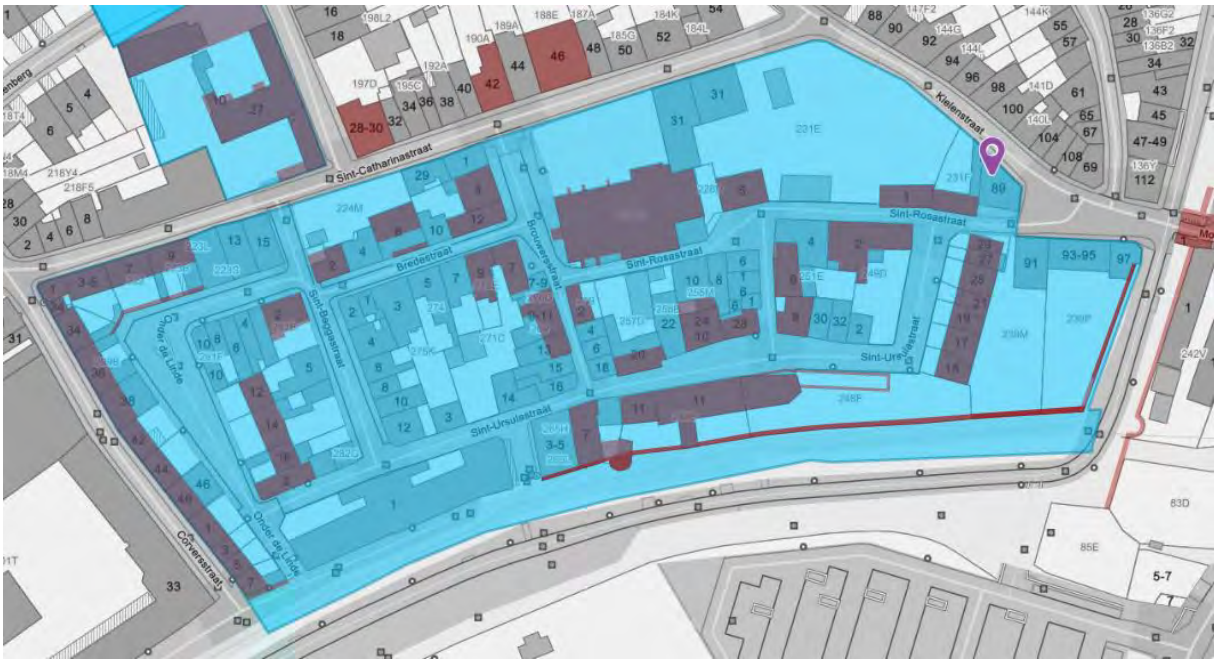
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Stadswoning met winkelpui (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

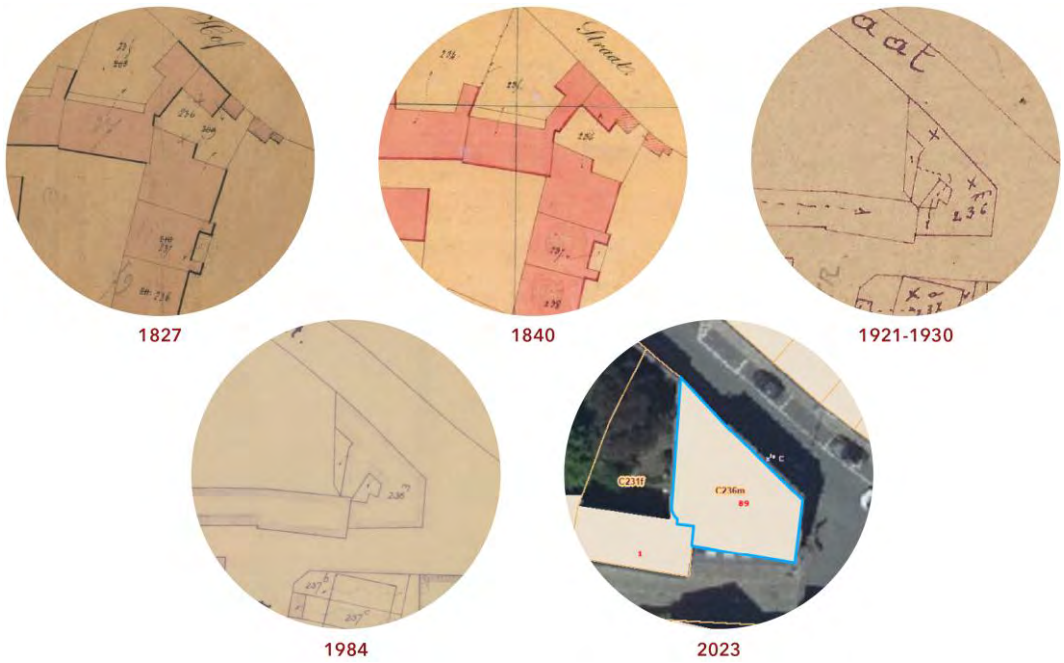

Historiek

Aanvankelijk stond op de plaats van het huidige hoekhuis een oude begijnenwoning die die het verlengde vormde van de huidige huizenrij Sint-Ursulastraat 15-29 en aansloot bij het pand Sint-Rozastraat 1. Het pand werd in 1845 gesloopt om vanuit het begijnhof een doorgang te maken naar de Moerenpoort en de Kielenstraat waardoor het oorspronkelijke rijhuis - nu Sint-Ursulastraat 29 - half vrijstaand werd. Het hoekhuis met handelspand op de begane grond werd gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw en nam enkele bestaande aanbouwen en achterhuizen op, wat nog zichtbaar is aan het metselwerk van de gevel in de Kielenstraat.[1]

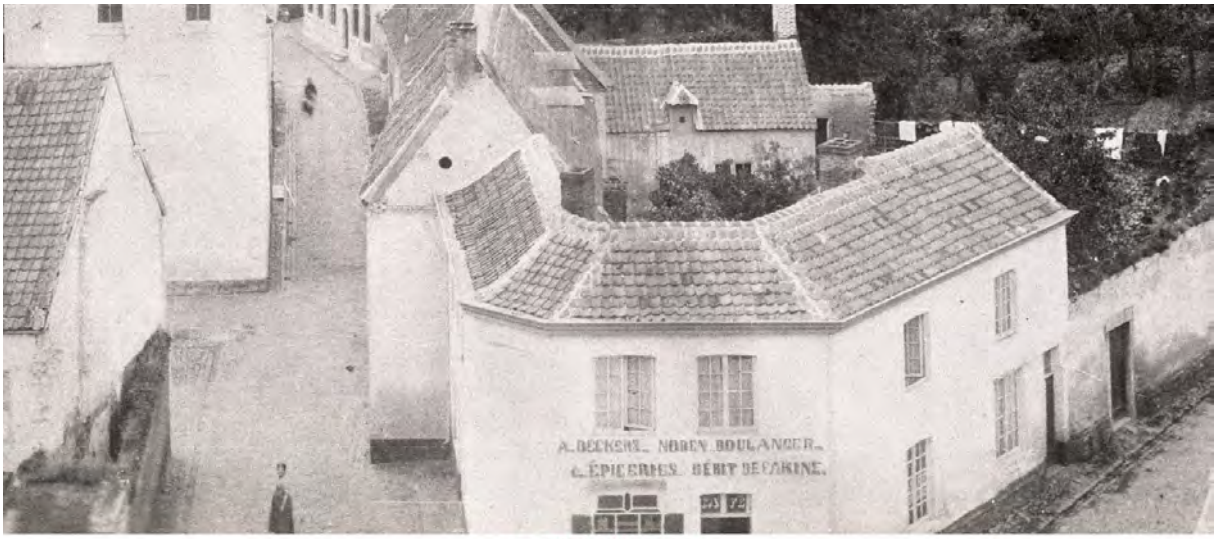
1829, plan d'alignement, met aanduiding van de te slopen woning en het nieuwe hoekperceel ©SAT

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 97

Volgens historische foto's werd het hoekhuis grondig verbouwd in het eerste kwart van de 20ste eeuw. In de zijgevels van het pand zijn hiervan nog bouwsporen zichtbaar. De 19de-eeuwse gevels bleven bewaard, maar enkele gevelopeningen werden aangepast. De deuropening in de zijgevel van de Kielenstraat werd omgevormd tot raamopening. De voorgevel werd volledig aangepast, met een gevelbrede winkelpui en centrale inkomdeur op de begane grond. Een foto uit 1985-1900 toont ons een oudere gevelconfiguratie met een smallere winkelpui met gevelopschrift 'A. Deckers-Noben, boulanger'. De zaak werd later een kruidenierswinkel.

In een recente periode (eind 20ste – begin 21ste eeuw) werd het pand grondig verbouwd. Getuige foto's van deze verbouwingsfase werd het hele dak verwijderd en het interieur grotendeels gestript, met name voor de verdieping. Mogelijk bleef op de gelijkvloerse verdieping meer van het oude winkelpand bewaard.

ca. 1890-1900 ©PCCE

eerste helft 20ste eeuw ©Delcampe

datum onbekend ©PCCE

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Hoekhuis, gelegen op de hoek van de Moerenstraat. Afgedekt met een recent, samengesteld dak en vernieuwde bakgoten en dakvlakvensters.

Voorgevel: **puntgevel** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen plus zolderverdieping**. Voor het opgaand muurwerk werd gebruik gemaakt van **rode handvormsteen in kruisverband** en **crèmekleurige mechanische stenen** voor de **banden** en **fries**. **Maaskalksteen** werd aangewend voor een **kordonlijst** die doorloopt als **lekdrempel bij de vensters van de eerste verdieping**, een **lekdrempel** bij het **zolderraam** en de **vitrine** en **diamantkopversieringen** bij de banden. De steen werd ook aangewend voor de **geprofileerde schouderstukken** en **dekstenen**. **Smeedijzeren gevelbekroning** met **bloemmotieven**. **Getoogde raamopeningen** met **gemetselde ontlastingsboog** en **Maaskalkstenen aanzetstenen**. **Houten winkelpui** onder **versierde kroonlijst**, rustend op **houten consoles** en **pilasters** met **geprofileerde panelen**. **Centrale toegangsdeur** met recente deurklink. Op de verdiepingen **houten T-vensters**, alle uit het eerste kwart van de 20ste eeuw (of plaatselijk vernieuwd naar oorspronkelijk model) en wit geschilderd.

Linker zijgevel (Sint-Rosastraat): **lijstgevel** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen**, opgebouwd met **handvormsteen** (twee kleuren) in **kruisverband**. De bakstenen dragen **sporen** van een gedecapeerde pleisterlaag. De **getoogde raamopeningen** zijn voorzien van een **Maaskalkstenen lekdrempel** en ingevuld met recente **houten T-vensters**, gemaakt naar historisch model. Onderaan zijn er twee **kelderopeningen**. De gevel is verankerd met eenvoudige rechte en X-vormige ankers.

Rechter zijgevel (Sint-Catharinastraat): **lijstgevel**, opbouw confer linker zijgevel. In de gevel zijn **bouwsporen** zichtbaar (bouwnaad, kleurverschil baksteen) van het integreren van een achterhuis dat hoorde bij het in 1845 gesloopte begijnenhuis om de doorgang te maken naar de moerenpoort. Ook deze gevel draagt **sporen** van gedecapeerde bepleistering. **Getoogde vensteropeningen** met **Maaskalkstenen lekdrempel** en **houten T-vensters** naar historisch voorbeeld. Onderaan is er één **kelderopening**.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Tuinmuur: in het oksel tussen de **achtergevel** en **tuinmuur** werd in de 20ste eeuw een aanbouw opgetrokken. In de tuinmuur werd toen een getoogde raamopening aangebracht met Maaskalkstenen lekdrempel. De **Maaskalkstenen omlijsting** van het **tuinpoortje** werd hergebruikt voor een inkomdeur. Het schrijnwerk van het vensters werd in een recente periode vernieuwd naar historisch model. De opgeklampte deur dateert vermoedelijk nog uit het begin van de 20ste eeuw.

zijgevel Sint-Rosastraat

Voorgevel

Zijgevel Sint-Catharinastraat

Tuinmuur

Achtergevel

Evaluatie

Het pand Kielenstraat 89 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: deze 19de-eeuwse hoekwoning is getuige van de ingrepen die in de 19de eeuw plaatsvonden om het begijnhof te openen naar de stad. Het pand werd opgetrokken na de afbraak van een oude begijnenwoning om de Kielenstraat en Sint-Rosastraat te verbinden

met de Moerenpoort en illustreert vandaag nog hoe de eeuwenoude wegenstructuur van het begijnhof in de 19de eeuw werd gerationaliseerd en hoe de oude begijnenwoningen en onbebouwde percelen omstreeks 1845 in bezit kwamen van particulieren. Het hoekhuis had net zoals een aantal andere hoekwoningen binnen het begijnhof een handelsfunctie (beenhouwer, kruidenier), wat nog zichtbaar is aan de houten winkelpui uit het eerste kwart van de 20ste eeuw.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het pand werd uitgerust met zonnepanelen. Indien niet vergund, dient hiervan melding gedaan bij de stad Tongeren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Kielenstraat 91 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Kielenstraat 91, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0239/00M000
Capakey: 73083C0239/00M000
Oppervlakte perceel: 731.74 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

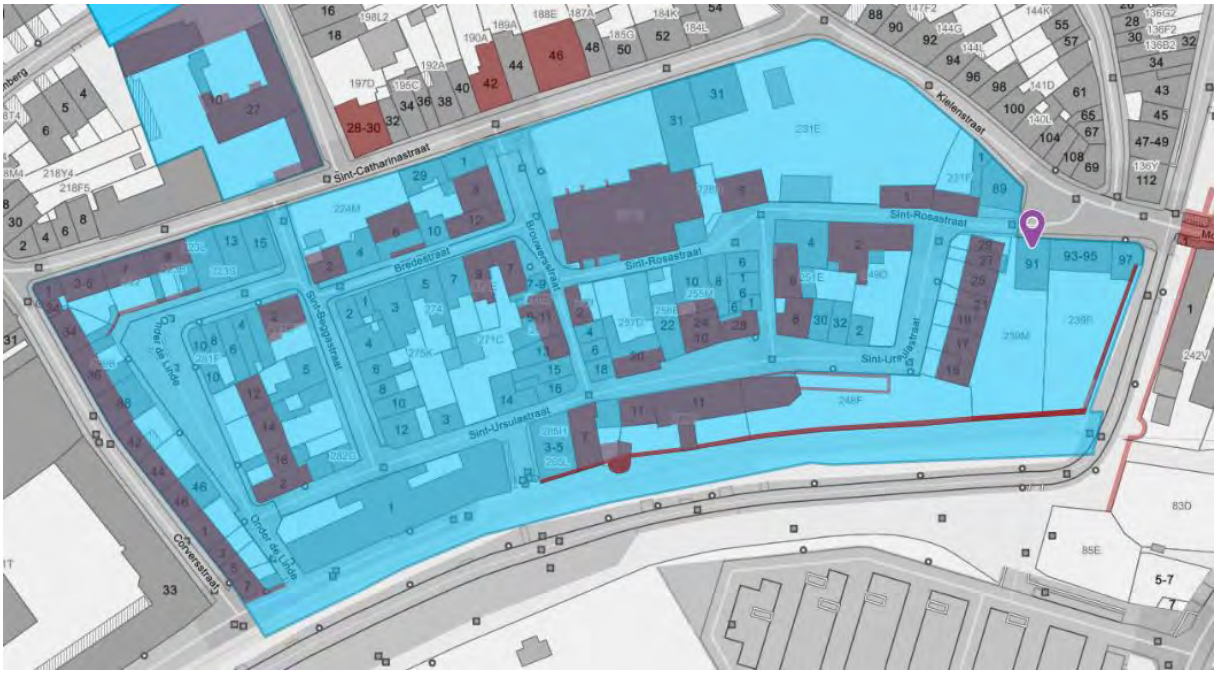
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Tussen 1840 en het begin van de 20ste eeuw werd een deel van de boomgaard rechtgetrokken om de Sint-Rosastraat door te trekken tot aan de Moerenpoort. Om deze verbinding mogelijk te maken moest een begijnenhuis in het verlengde van de huidige huizenrij Sint-Ursulastraat 15-29 afgebroken worden. Het huis werd in 1845 gesloopt, waardoor het oorspronkelijke rijhuis – nu Sint-Ursulastraat 29 – half vrijstaand werd.[1] In het verlengde van deze zijgevel met vakwerk werd tussen 1840 en ca. 1921 een stadswoning opgetrokken. Deze bebouwing werd op zijn beurt vervangen door de huidige stadswoning, getuige de jaarsteen in de voorgevel opgetrokken in 1976. De grote tuin achter de woning omvat nog een groot deel van de vroegere Grote Boomgaard die doorloopt tot aan de Jeker.

De ommuurde Grote Boomgaard is mooi afgebeeld op een pentekening door Remacle Leloup uit 1742 en werd gefotografeerd in 1944. Hierop zijn enkele fruitbomen zichtbaar en is het gebruik als bleekweide herkenbaar. Het huis met adres Kielenstraat 91 is grotendeels aan het zicht onttrokken door een fruitboom, maar het dakvolume is herkenbaar.

De in 1976 afgebroken stadswoning is zichtbaar op enkele vroegere foto's. De voorgevel was verdeeld in drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak. In de zijgevel is metselwerk zichtbaar om toekomstige bebouwing in te binden, wat de intentie om een aaneengesloten huizenrij aan deze zijde van de straat te krijgen duidelijk maakt.

1829, plan d'alignement, met aanduiding van de recht te trekken muur aan de Grote Boomgaard ©SAT

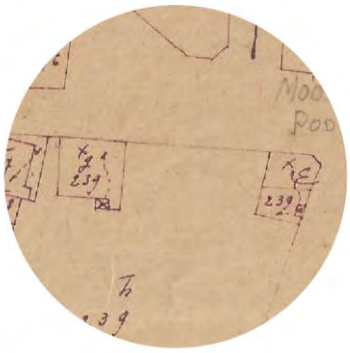
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 97

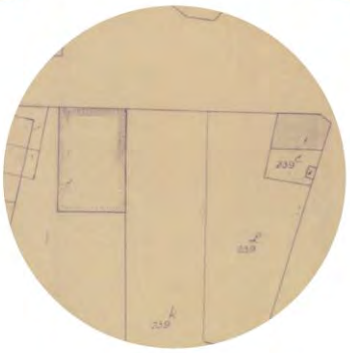
1827

1840

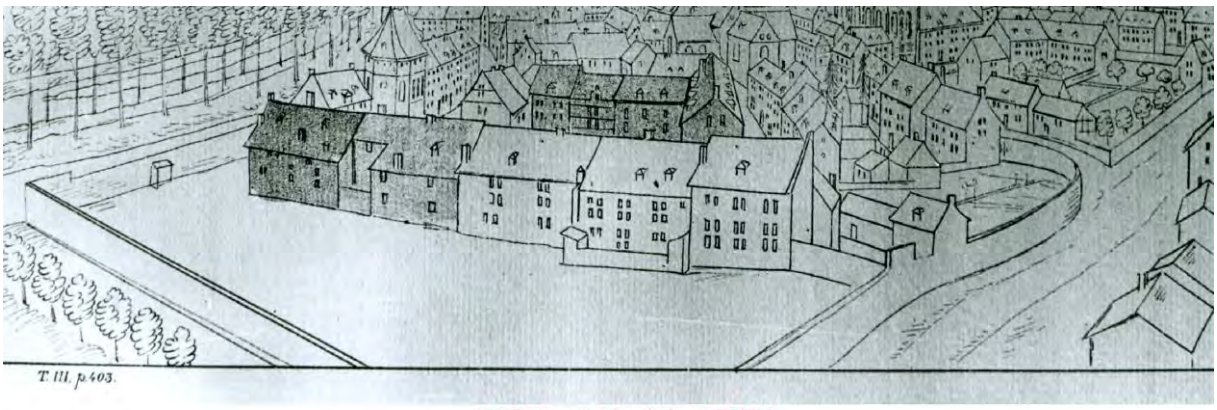
1921-1930

1984

2023

1742, pentekening Leloup ©PCCE

zicht door de Moerenpoort, datum onbekend ©PCCE

zicht vanop de Moerenpoort, datum onbekend ©PCCE

1944, zicht op de Grote Boomgaard ©BALaT KIK-IRPA

Beschrijving[2]

Recente stadswoning van vier traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak. Rechts van de woning is een tuinpoortje aangebracht in stijl van de voorgevel uit 1976. Grote, tot aan de Jeker lopende **tuin** die voorheen dienst deed als grote boomgaard of grote bleek.

Evaluatie

Het pand Kielenstraat 91 maakt deel uit van het begijnhof dat als stadsgezicht werd beschermd op 29 januari 1981. Het pand zelf heeft geen erfgoedwaarde. De grote tuin, die thans nog steeds doorloopt naar de Jeker was de vroegere grote boomgaard of grote bleekweide. De tuin heeft om die reden grote erfgoedwaarde, gezien hij herinnert aan de Grote Boomgaard, een collectief gebruikt en belangrijk element binnen het begijnhof.

Waardering

Woning: zonder erfgoedwaarde.
Tuin: lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Er zijn geen specifieke beheersdoelstellingen voor het pand. Bij renovatie- of aanpassingswerken, dient de het pand zich zowel stilistisch als qua schaal en materiaalgebruik beter in te passen in het ensemble van het begijnhof. Het is daarbij van belang dat de nieuwe of vernieuwde constructie zich bescheiden opstelt ten opzichte van de omringende monumenten en neutraal en sober uitgewerkt wordt.

De tuin moet behouden blijven en kan niet verder worden bebouwd. Het strekt tot aanbeveling de tuin als hoogstamboomgaard aan te planten en een deel ervan te beheren als grasland dat op termijn soortenrijk kan worden.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan de voormalige boomgaard binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Kielenstraat 93-95 – Appartementsgebouw

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Kielenstraat 93-95, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0239/00P000
Capakey: 73083C0239/00P000
Oppervlakte perceel: 740.52 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

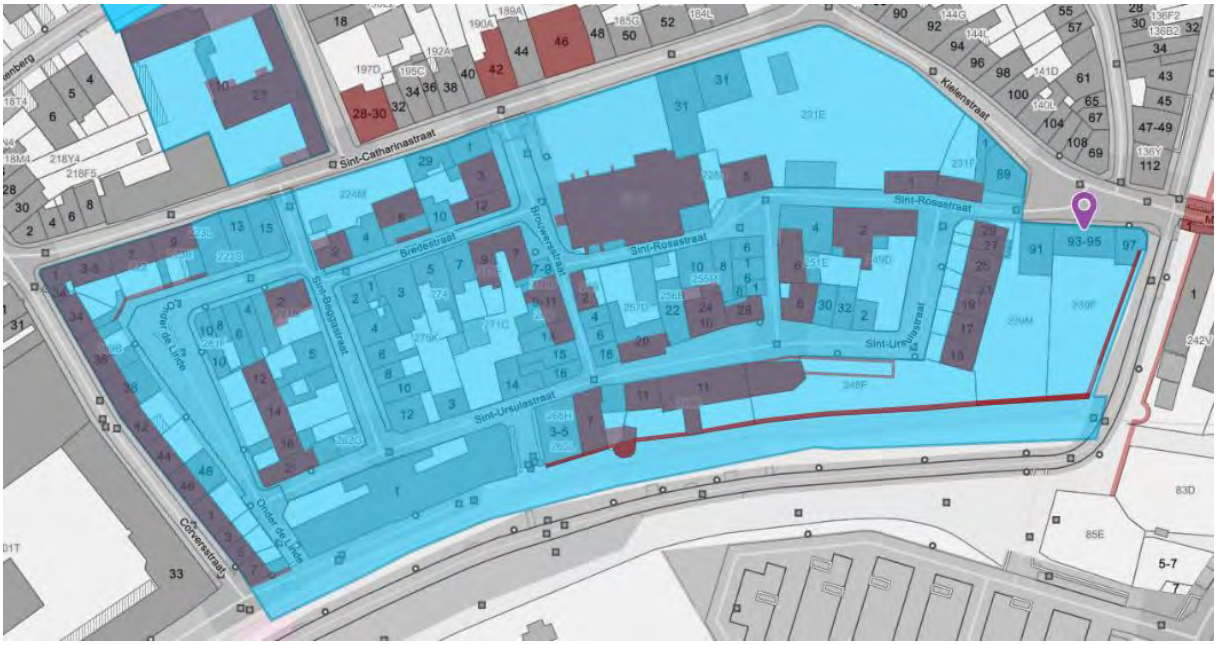
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Tussen 1840 en het begin van de 20ste eeuw werd een deel van de Grote Boomgaard rechtgetrokken om de Sint-Rosastraat door te trekken tot aan de Moerenpoort. Om deze verbinding mogelijk te maken moest een begijnenhuis in het verlengde van de huidige huizenrij Sint-Ursulastraat 15-29 afgebroken worden. Het huis werd in 1845 gesloopt, waardoor het oorspronkelijke rijhuis – nu Sint-Ursulastraat 29 – half vrijstaand werd.[1] In het verlengde van deze zijgevel met vakwerk werd tussen 1840 en ca. 1921 een stadswoning opgetrokken en een hoekwoning aan de zijde van de Moerenpoort. De open ruimte tussen beide woningen werd pas ingevuld aan het einde van de 20ste eeuw door de bouw van het huidige complex. Omwille van de grondwerken die nodig waren voor de bouw – en allicht ondergrondse parking – is de zone op het Geoportaal ingetekend als zijnde zonder archeologische waarde.

1829, plan d'alignement, met aanduiding van de recht te trekken muur aan de Grote Boomgaard ©SAT

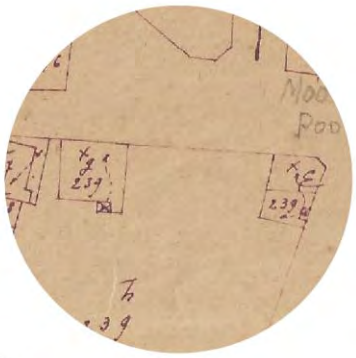
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 97

1827

1840

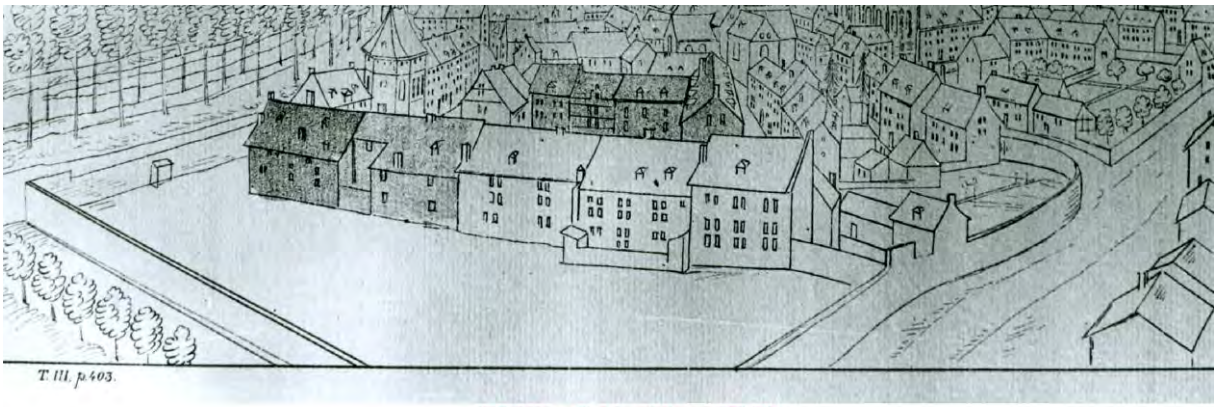
1921-1930

1984

2023

1742, pentekening Leloup ©PCCE

2024, geoportaal, arcering: gebied zonder archeologie

Beschrijving[2]

Appartementsgebouw van twee bouwlagen onder zadeldak. Achterliggende tuin die een deel van de **middeleeuwse stadsomwalling** omvat en aan de oostzijde afgeschermd wordt door een **houtkant met bomenrij**.

Evaluatie

Het pand Kielenstraat 93-95 maakt deel uit van het begijnhof dat als stadsgezicht werd beschermd op 29 januari 1981. Het pand zelf heeft geen erfgoedwaarde.

De grote tuin, die thans nog steeds doorloopt naar de Jeker en aan de oostzijde wordt begrensd door een houtkant met bomenrij, was de vroegere grote boomgaard of grote bleekweide. De tuin heeft om die reden grote erfgoedwaarde, gezien hij herinnert aan de Grote Boomgaard, een collectief gebruikt en belangrijk element binnen het begijnhof.

Muurstuk E werd bij ministerieel besluit als monument beschermd op 14 december 1992. De erfgoedwaarde wordt niet geduid in het beschermingsbesluit. In het kader van het beheersplan 'Tongeren, Romeinse en Middeleeuwse omwalling'[3], opgemaakt door Studiebureau Monumentenzorg in 2018, werd de erfgoedwaarde als volgt geduid:

- "Historische waarde:
  De Middeleeuwse omwalling (13de eeuw) is op zijn beurt een restant van een soort algemeen urbanisatieplan dat ontstond na de desastreuze inval van hertog Hendrik I van Brabant, waarbij onder druk van de Brabantse expansiedrang, de verdediging van de stad in vraag werd gesteld. De bouwvalligheid van de Romeinse omwalling had de rest van de stad weerloos gelaten voor plundering. Hierop volgend werd beslist om naast de afbraak van de 4de-eeuwse omwalling en het monasterium, en de bouw van een nieuwe, gotische kerk, eveneens een nieuwe versterking op te richten, die de organisch omheen het monasterium gegroeide straten en wijken zou omvatten.

Waardering

Woning: zonder erfgoedwaarde.

Tuin: lokale waarde

Stadsomwalling: bovenlokale waarde

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

[3] BP_Romeinse_en_Middeleeuwse_omwalling_Tongeren_(versie_5)_def.pdf, p. 96-97

Beheersdoelstellingen

Er zijn geen specifieke beheersdoelstellingen voor het pand. Bij renovatie- of aanpassingswerken, dient de het pand zich zowel stilistisch als qua schaal en materiaalgebruik beter in te passen in het ensemble van het begijnhof. Het is daarbij van belang dat de nieuwe of vernieuwde constructie zich bescheiden opstelt ten opzichte van de omringende monumenten en neutraal en sober uitgewerkt wordt.

De tuin moet behouden blijven en kan niet verder worden bebouwd. Het strekt tot aanbeveling de tuin als hoogstamboomgaard aan te planten en een deel ervan te beheren als grasland dat op termijn soortenrijk kan worden. Behoud van de houtkant en bomenrij.

Volgende relevante beheersdoelstellingen zijn voor de Middeleeuwse omwalling opgenomen in het beheersplan 'Tongeren, Romeinse en Middeleeuwse omwalling'[4]:
"Restauratie(s)/instandhoudingswerken dienen te gebeuren met de nodige zorg en respect voor de gebruikte materialen en de historische context en samenhang van het geheel. (...) Indien herstellingen noodzakelijk zijn (omwille van stabiliteits- en/of veiligheidsrisico's) dienen de stenen zoveel mogelijk op dezelfde locatie te worden terug geplaatst. De buitenzijde van de stenen blijft ook na herplaatsen de buitenzijde en ook boven- en onderzijde worden gerespecteerd. Als stenen moeten vervangen worden, dan is dat met dezelfde steensoort. (...)"

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan de voormalige boomgaard binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

[4] BP_Romeinse_en_Middeleeuwse_omwalling_Tongeren_(versie_5)_def.pdf, p. 98-99

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Kielenstraat 97 – hoekhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Kielenstraat 97, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0239/00E000
Capakey: 73083C0239/00E000
Oppervlakte perceel: 70.12 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

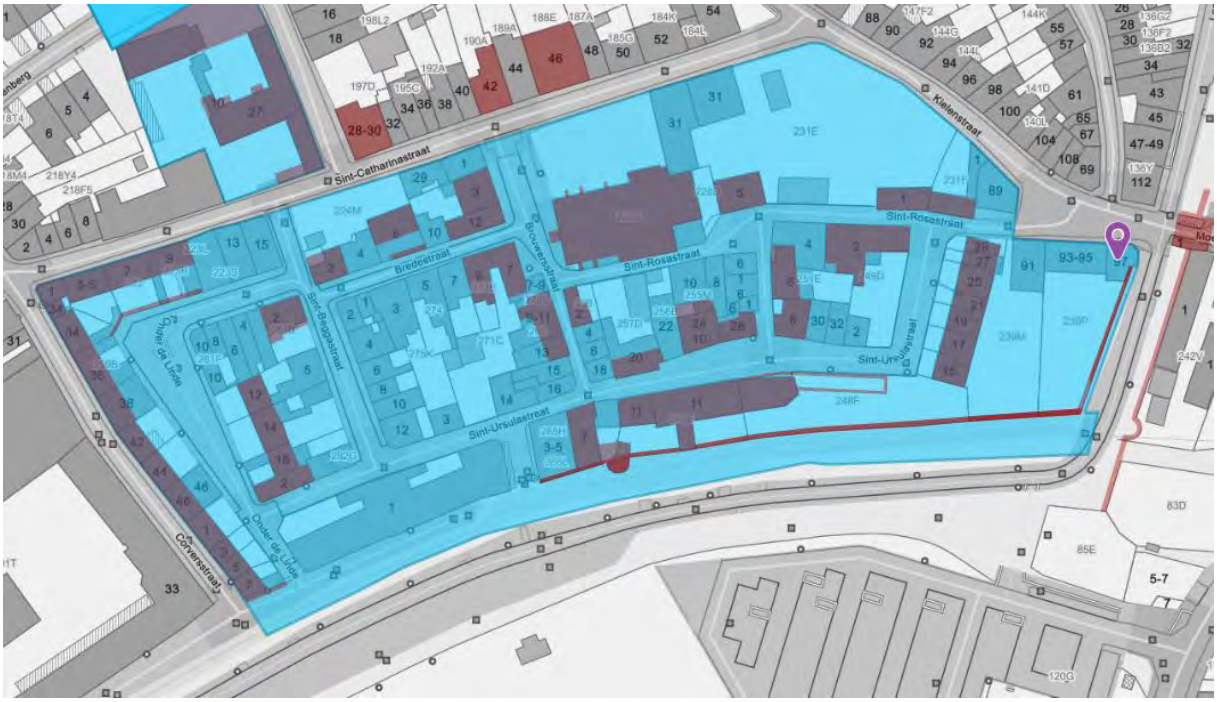
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Tussen 1840 en het begin van de 20ste eeuw werd een deel van de Grote Boomgaard rechtgetrokken om de Sint-Rosastraat door te trekken tot aan de Moerenpoort. Om deze verbinding mogelijk te maken moest een begijnenhuis in het verlengde van de huidige huizenrij Sint-Ursulastraat 15-29 afgebroken worden. Het huis werd in 1845 gesloopt, waardoor het oorspronkelijke rijhuis – nu Sint-Ursulastraat 29 – half vrijstaand werd.[1] In het verlengde van deze zijgevel met vakwerk werd tussen 1840 en ca. 1921 een stadswoning opgetrokken en deze hoekwoning aan de zijde van de Moerenpoort. Tussen de twee woningen was er een tuinmuur gebouwd, nog zichtbaar op enkele historische foto's.

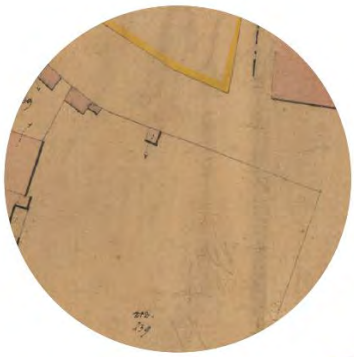
De ommuurde Grote Boomgaard is mooi afgebeeld op een pentekening door Remacle Leloup uit 1742.

Het hoekpand werd in de 20ste eeuw gewijzigd: er werd een aanbouw opgetrokken in de tuin aan de achterzijde van de woning, de vensteropeningen van de begane grond werden aangepast tot de huidige grote rechthoekige raampartijen en de gevel werd geschilderd. Het oorspronkelijke buitenschrijnwerk is geheel vervangen.

1829, plan d'alignement, met aanduiding van de recht te trekken muur aan de Grote Boomgaard ©SAT

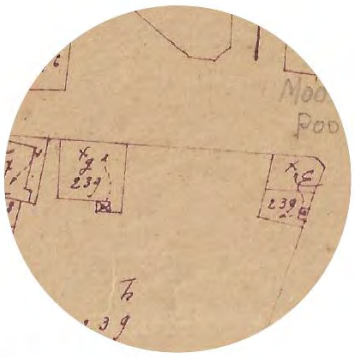
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 97

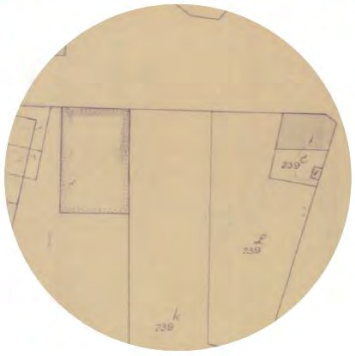
1827

1840

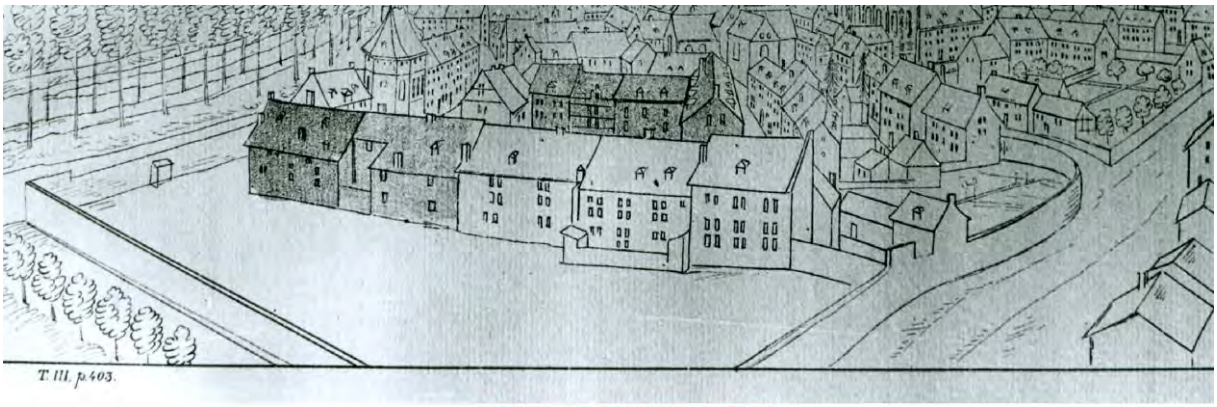
1921-1930

1984

2023

1742, pentekening Leloup ©PCCE

Gevel en tuinmuur zijde Kielenstraat, datum onbekend ©BALaT KIK-IRPA

Beschrijving[2]

Hoekhuis van **twee bouwlagen** met **afgesnuite hoek** die dient als **inkomtravee** en een recenter bouwvolume onder plat dak tegen de achtergevel. De oorspronkelijke gevel met **empire stijlkenmerken** is opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband** en werd pas in een latere periode voorzien van roodschildering en knipvoegen. De **oorspronkelijke gevelopeningen** hadden allemaal een **halfronde vorm** met **metselwerk druplijst** en **kruisvormig dropmotief**. De oorspronkelijke vensters van de verdieping zijn bewaard en hebben een **hardstenen lekdrempel**.

De gevel van de begane grond is zwaar verbouwd tot rechthoekige deur- en vensteropeningen. Om het verstoord metselwerk te verbergen is een bekleding met leisteen aangebracht. Een **rondboogvormige vensteropening** van de originele gevel bleef bewaard, maar werd in een recentere periode omgevormd tot deuropening. Een deel van de **kordonlijst**, die de **lekdrempels** van de vensters verbond, bleef bewaard. Verder is er een **sierlijst** bewaard boven de vensters van de eerste verdieping. Daarboven is er een recente bakgoot met kunststof bekleding. Mogelijk is hieronder de oorspronkelijke bakgootbekleding met geprofileerd boeibord bewaard.

Al het buitenschrijnwerk dateert uit een recente periode. Het **dak** is belegd met kunstleien.

In de stoep bevinden zich twee **oude kelderopeningen**.

Gevel zijde Kastanjewal, met recente aanbouw

Gevel zijde Kielenstraat

Evaluatie

Het pand Kielenstraat 97 maakt deel uit van het begijnhof dat als stadsgezicht werd beschermd op 29 januari 1981 omwille van de historische waarde. De woning is getuige van de evolutie die het begijnhof onderging vanaf het midden van de 19de eeuw, waarbij grote delen werden geseculariseerd en het

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

aanvankelijk besloten geheel werd opengetrokken door nieuwe verbindingen met het omliggende stadsweefsel. De Grote Boomgaard werd rechtgetrokken aan de zijde van de Kielenstraat en werd gefaseerd bebouwd met woningen. De historische gevels, vermoedelijk daterend uit het midden van van de 19de eeuw, werden echter sterk aangetast door recentere verbouwingen. Dit heeft de algehele erfgoedwaarde van het pand geschaad.

Waardering

Ondersteunende erfgoedwaarde.

Beheersdoelstellingen

Gezien zijn beeldbepalende ligging aan de Moerenpoort en de toegang tot het huidige begijnhof is een herwaardering van het pand aan de orde. Het is wenselijk de aangetaste gevels te herstellen naar oorspronkelijk ontwerp, de storende aanbouwen af te breken en – zo nodig – te vervangen door aangepaste nieuwe uitbreiding die zich bescheiden opstelt en in schaal, materiaal en vormgeving ondergeschikt is aan het historische hoekpand.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

ONDER-DE-LINDE

Onder de Linde 1 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 1, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0293/00_000
Capakey: 73083C0293/00_000
Oppervlakte perceel: 113.51 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

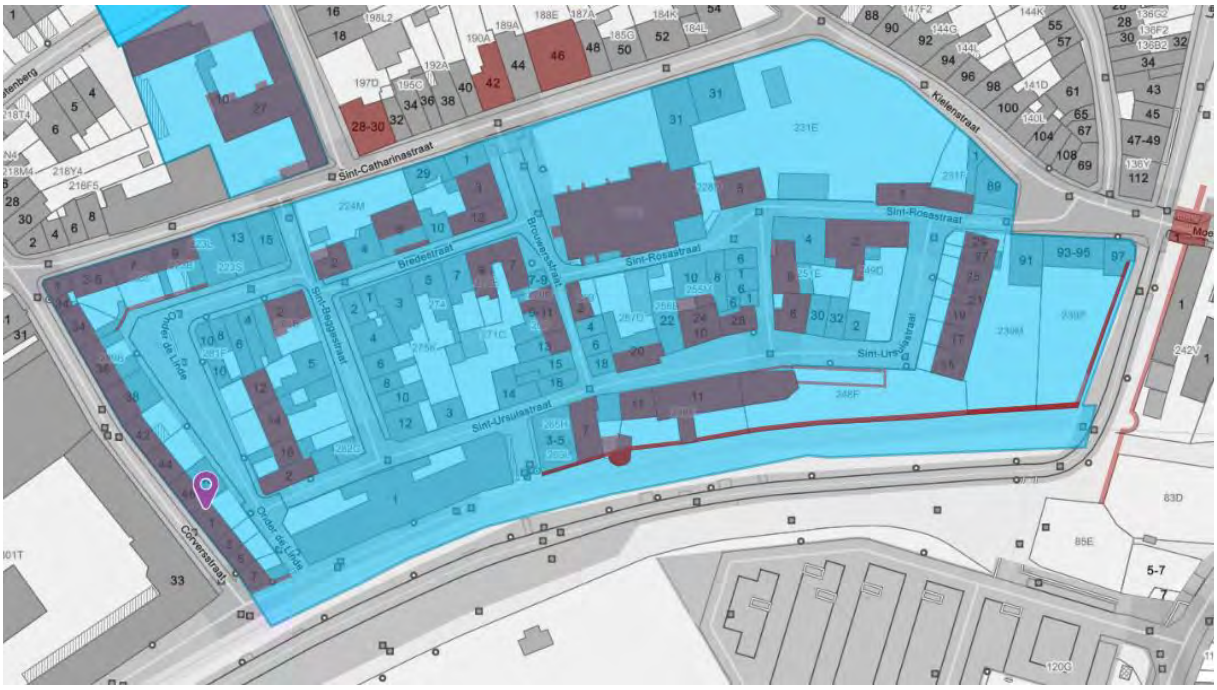
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

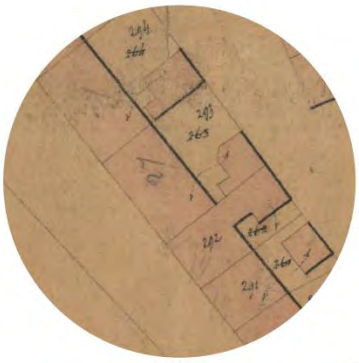
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd in 1648 opgericht door Willem Dolmans voor zijn dochter Elisabeth. Het pand werd gelijktijdig opgericht met het gelijkaardige begijnenhuis ten zuiden (nummers 3 en 5), gebouwd door Lucas Rosmeer voor zijn dochters Maria en Gertrudis.[1] De aanvankelijk gesloten gevel aan de Corversstraat werd in de 19de eeuw opengewerkt. In die eeuw werd ook de gevel aan de zijde van Onder de Linde aangepast: de natuurstenen verdeling van de kruis- en kloosterkozijnen werd weggenomen, de borstwering werd verlaagd en er werden grotere houten vensters geplaatst. De witte gevelafwerking die reeds zichtbaar is op een foto uit 1890 werd tijdens de laatste restauratiefase gedecapeerd. Hierop aansluitend werden de drie bovenlichten t.h.v. de zolder terug opengewerkt door het verwijderen van het invulmetselwerk in de oudere natuurstenen omlijsting. Het 19de-eeuwse schrijnwerk werd vervangen door het huidige en de oude dakkapel is vervangen door een iets groter exemplaar. De oude tuinberging, tenminste teruggaand tot het begin van de 19de eeuw, werd tevens in een recente fase afgebroken. Ze was tegen de tuinmuur tussen nummers 1 en 3 gebouwd en had een lessenaarsdak.

1827

1840

na 1906

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 79

GEVEL ONDER-DE-LINDE

1890 ©SAT

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

GEVEL CORVERSSTRAAT

1920 ©SAT

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[2]

Gevel Onder-de-Linde: Begijnhofwoning opgetrokken in **1648**, aanvankelijk een geheel vormend met de gevels van aanpalende woningen Onder de Linde 3 en 5, maar met plaatselijk verstoorde **uniformiteit** door latere ingrepen. **Breedhuis** van **twee bouwlagen onder een pannen zadeldak** (verbeterde machinale S-pan en aardewerken nok), waarvan de schoorstenen werden aangepast. **Bakgoot** met zinken regenwaterafvoer en **eenvoudig bruingeschilderd boeibord**. Sober centraalgeplaatst **dakvenster** onder pannen zadeldak met recent schrijnwerk. De gevel is geritmeerd in drie traveeën en werd opgetrokken in Maasstijl, gekenmerkt door **natuurstenen speklagen, hoekkettingen, negblokomlijstingen en geprofileerde kroonlijst** in Maastrichtersteen en Maaslandse kalksteen. In de bovenste gevelgeleding, ter hoogte van de scheiding tussen nummers 1 en 3 is een Maastrichterstenen **jaarsteen** met datum '1648' aangebracht. **Baksteenparament** met **handvormstenen in kruisverband en platvolle kalkrijke voegen**, verankerd met **smeedijzeren muurankers met kam en krul**. Al het buitenschrijnwerk dateert uit een recente periode.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Bakstenen tuinmuur met handvormsteen in kruisverband, kalkrijke voegmortel en sporen van een grotendeels verdwenen kaleilaag. De kop van de muur werd aangepast in de tweede helft van de 20ste eeuw. **Tuinpoortje** op zijn oorspronkelijke plaats, ingevuld met hedendaags schrijnwerk. De **ommuurde tuin** heeft een recente aanleg zonder aanbouwen of tuinbergingen.

Gevel Corversstraat: De achtergevel van de woning werd gelijktijdig met deze van de nummers 3 en 5 opgetrokken en was aanvankelijk een blinde gevel. De huidige raam- en deuropeningen dateren uit de 19de eeuw, met uitzondering van het **venster boven de deur**, dat is **omlijst met Maaslandse kalksteen**. **Sobere metselwerk gevel, opgebouwd met handvormsteen in kruisverband op een afgeschuinde plint**. De plint is thans deels uit metselwerk, deels met **Maastrichterstenen blokken** opgebouwd. Vermoedelijk was aanvankelijk de gehele plint in deze natuursteen uitgevoerd en is het metselwerk aangewend voor het herstellen van te sterk gedregradeerde steen. Bovenaan is de gevel afgewerkt met een **muizentand** en een eenvoudig **boeibord** aan de bakgoot. Het platvolle voegwerk dateert uit een recentere periode en er zijn sporen zichtbaar van een gedecapeerde bepleistering of kaleilaag, die nog zichtbaar is op foto's uit 1971. De gevel is verankerd met **smeedijzeren muurankers met kam en krul**. Er is een koperen regenwaterafvoer die uitmondt in een **gietijzeren standpijp**.

Voorgevel Onder de Linde

Achtergevel Corversstraat

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 1 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woningen Onder de Linde 1-3-5 maken deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: de woning Onder de Linde 1 is een representatief en goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met typische speklagen, hoekkettingen, negblokomlijstingen en een daklijst in Maastrichtersteen hier gecombineerd met Maaskalksteen. De thans opengewerkte achtergevel (zijde Corversstraat) is nog herkenbaar als zijnde een eertijds nagenoeg geheel gesloten gegevelgeheel op plint.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld. Werken van onderhoud, herstel en herwaardering aan erfgoedelementen kunnen in aanmerking komen voor een erfgoedpremie onder voorbehoud van de op dat moment geldende wetgeving en richtlijn betoelaagbaarheid van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. Bij werken aan de dakkapel wordt deze hersteld naar vroeger model (zie historische foto's).

De uniformiteit met de gevels van nummers 3 en 5 mag niet nog verder versnipperd geraken. Daarom moeten ingrepen aan het exterieur van de panden op elkaar afgestemd worden. Daarbij is het 17de-eeuwse gevelbeeld overheersend maar moet ook de historische gelaagdheid van de 18de- en 19de-

eeuwse ingrepen erkend worden.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 2 – Begijnenhuis – Pottenbakkershuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 2, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0281/00B000
Capakey: 73083C0281/00B000
Oppervlakte perceel: 218.91 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

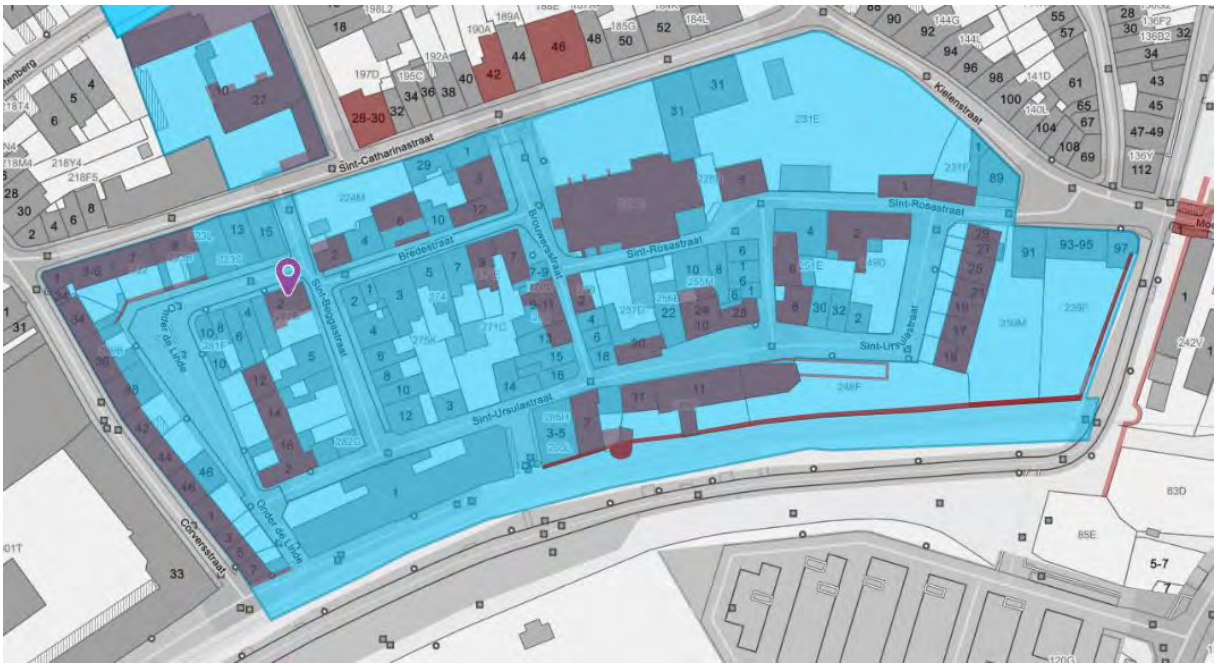
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: pottenbakkershuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Deze begijnenwoning werd gebouwd in de 17de eeuw, oudst bekende bewoonster was Beatrijs Schepers. Aanvankelijk was dit huis deel van een gesloten huizenrij tussen de huidige Sint-Catharinastraat en Sint-Ursulastraat. Enkel naast het huidige Onder de Linde 2 bestond een zeer smalle steeg die het '*Nieuwe Kwartier*' (woningen van Onder de Linde, Corversstraat en Sint-Catharinastraat) verbond met Bredestraat, zodat de begijnen zonder grote omweg toegang hadden tot de begijnhofkerk. De steeg was echter veel te smal en werd ook benoemd als een '*vuyle stege*'. De steeg verdween toen in 1689 de aanpalende woning werd afgebroken om een bredere verbinding tussen Onder de Linde en de Bredestraat te bekomen. Op de afbraak kwam protest van de bewoonsters links en rechts van de afgebroken woning, want de scheidingsmuren bestonden allemaal uit hout en leem. Dit was noch qua geluidshinder, noch qua veiligheid een wenselijke situatie. Aannemelijk is dat deze gevels daarop versteend werden. De vrijstaande gevel aan de zijde van de steeg was toen mogelijk al in baksteen opgetrokken. Het hoge dak met wolfseinde is herkenbaar op de pentekening van R. Leloup uit 1742. Aan het begin van de 19de eeuw werden alle woningen tussen Onder de Linde 2 en de Jeker afgebroken om de straat – die toen slechts drie meter breed was – te verbreden. Een enkele woning bleef bewaard tot ca. 1840, maar ook deze werd uiteindelijk gesloopt. Hierdoor is de huidige woning nr. 2 vandaag een vrijstaande woning.[1] Door de afbraak van naastgelegen woningen waren gevelwerken aan het pand nodig, wat zich vertaalt in de huidige 18de- en 19de-eeuwse gevelopeningen en de verstening van de zijgevel, aanvankelijk een scheidingswand in vakwerk.

Ca.1700, Begijnhof, reconstructieplan ca. 1700 © BAILLIEN H., 1970

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 62; 81

In 1841 verkocht de godshuizencommissie de woning aan de stad Tongeren, samen met het Sint-Jozefshuis (het huidige Sint-Rosastraat 4), om er een armenschool in te richten.[2] Een oude foto toont schrijnwerk met openklappend bovenlicht, typisch gebruikt voor onder andere scholen. Het is niet bekend tot wanneer de woning als school in gebruik bleef.

Tussen de achtergevel en de in 1921 gebouwde huizen van nr. 4-10 bleef een opening bewaard met poort, die toegang gaf tot de tuin.

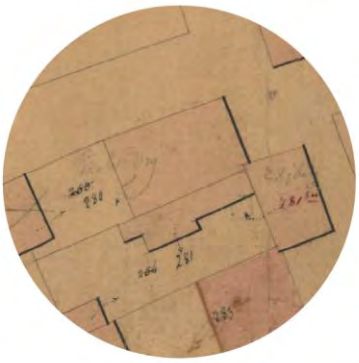
Tot circa 1990 deed het begijnenhuis dienst als pottenbakkershuis.[3]

In 1993 werd onder leiding van architect G. De Schaetzen het dak gerestaureerd. Er werden toen drie kappellen toegevoegd in het dakvlak aan de Slachthuisstraat. De gevels werden in een tweede fase gerestaureerd in 1996. De aanbouw zonder erfgoedwaarde tegen de rechter zijgevel werd afgebroken. Alle gevelopeningen bleven bewaard, het schrijnwerk werd vernieuwd naar bestaand model. De tuinmuur werd iets verhoogd en de bestaande rechthoekige poortopening werd vervangen door de huidige korfboogpoort met nieuwe poortvleugels.[4]

1742, Remacle Leloup, Vue du grand béguinage de Tongres et vue partie de la ville ©PCCE

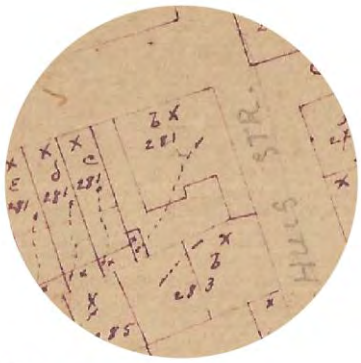
[2] Ibid., 1970: 82
[3] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Begijnhof Sint-Catharina: pottenbakkershuis': https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/3582 (09-04-2024)
[4] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED HASSELT, Tongeren begijnhof – DL 209

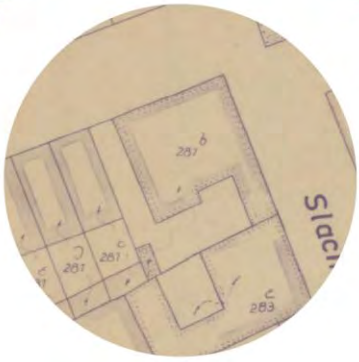
1827

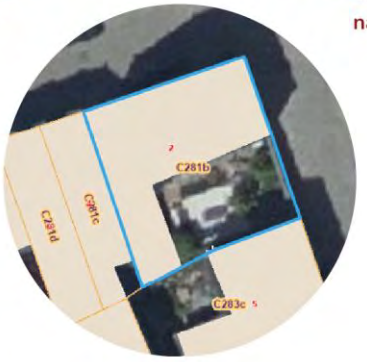
1840

na 1906

1984

2023

GEVEL SLACHTHUISSTRAAT

vóór 1996 ©PCCE & SAT

na 1996 ©PCCE

GEVEL ONDER DE LINE

vóór 1996 ©PCCE

na 1996 ©PCCE

Beschrijving[5]

Hoekhuis van **twee bouwlagen** onder **wolfsdak**. Het dak is belegd met **natuurleien** en in het voorste dakvlak voorzien van drie dakkapellen. Aan de achterzijde van drie recente dakvlakvensters.

Gevel Slachthuisstraat: **Lijstgevel** van **twee verdiepingen** onder **bakgoot** met eenvoudig **houten boeibord**.[6] **Metselwerk** van **handvormsteen** in **kruisverband** en **kalkrijke voegmortel**. De bakstenen dragen **sporen** van verdwenen kaleilagen of vliesbepleistering. **Bouwsporen** tonen aan dat de **tuinmuur** later in de gevel werd ingebonden en dat de oorspronkelijke vensteropeningen werden aangepast in de 19de eeuw. **Hoekketting** in **Maaskalksteen** op hoogte van de gelijkvloerse verdieping. De **licht getoogde vensteropeningen** zijn voorzien van recent schrijnwerk naar historisch model en **lekdrempels** uit blauwe hardsteen. **Tuinmuur** met hardstenen deksteen en korfboogvormige poortopening met metalen poortvleugels (recent).

Linker zijgevel: **puntgevel** - bovenaan afgeknot door het **wolfsdak** – opgebouwd uit **handvormsteen** in **kruisverband** en **kalkrijke voegmortel**. Ter hoogte van de eerste bouwlaag zijn er **Maastrichterstenen speklagen** bewaard, vermoedelijk deel van de oorspronkelijke woning (gevel aan de steeg). **Raamopeningen** uit de oudste bouwfase met **ontlastingsbogen**. Recentere **rechthoekige raamopeningen** met **hardstenen lekdrempel**. Geheel vernieuwd schrijnwerk naar historisch model. Eenvoudige rechte gevelankers.

Rechter zijgevel (Onder de Linde): **opbouw cfr**. de **linker zijgevel**, met gelijkaardige **bouwsporen** en **ontlastingsbogen**, maar geheel met **19de-eeuwse raamopeningen** en zonder Maastrichterstenen speklagen. **Licht getoogde openingen** ter hoogte van de gelijkvloerse en eerste verdieping, **halfronde empirevensters** ter hoogte van de zolderverdieping. Helemaal bovenaan een **oudere vensteropening** onder **ontlastingsboog**. Alle raamopeningen zijn voorzien van een **lekdrempel in blauwe hardsteen** en vernieuwd schrijnwerk naar historisch model. **Smeedijzeren krulspieankers met kam**. Overdekte inkom aan de rechterzijde van de gevel, met recente getoogde poortopening en hardstenen sluitsteen. Historische foto's tonen hier een 19de-eeuwse getoogde deuropening. In de achtergevel bevindt zich een **authentieke toegangspoort** in **Maaskalkstenen omlijsting**. Het is niet duidelijk of dit erfgoedelement op zijn oorspronkelijke plaats staat, dan wel werd verplaats vanuit de vroegere **tuinmuur**. De overkapping van de doorgang tussen de achtergevel en de zijgevel van Onder de Linde 4 is recent.

Interieur. Enkel de structuur van **moer- en kinderbalken** bleef behouden. Volgens mondelinge info van de huidige eigenaars werden alle waardevolle interieurelementen (o.a. schouwen) door de vorige eigenaar vlak voor de verkoop verwijderd en verkocht.

[5] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

[6] Oude foto's tonen een grote dakoversteek op geprofileerde houten klossen ter hoogte van iedere gevel

Foto's zijde Onder de Linde

Foto's zijde Slachthuisstraat

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 2 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 2 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof en tegelijk ook van het afnemen van het aantal begijnen aan het einde van de 18de

eeuw en het open breken van het begijnhof in de 19de eeuw. De aanvankelijk ingesloten woning is daardoor vrijstaand.

- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning waarvan de zijgevel in vakwerk werd versteend in de 18de eeuw. Gevels naar 19de-eeuwse configuratie en aanpassing in functie van de inrichting als schoolgebouw, doch met referenties naar de oudere bouwfases door middel van bouwsporen en gevelankers. Beeldbepalend hoekpand en door zijn wolfsdak afwijkend binnen het typische begijnenhuis onder zadeldak, reeds zichtbaar op de prent van Remacle Leloup uit 1742.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Er worden geen bijkomende dakopeningen gemaakt naast de bestaande dakkapellen en dakvlakvensters.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

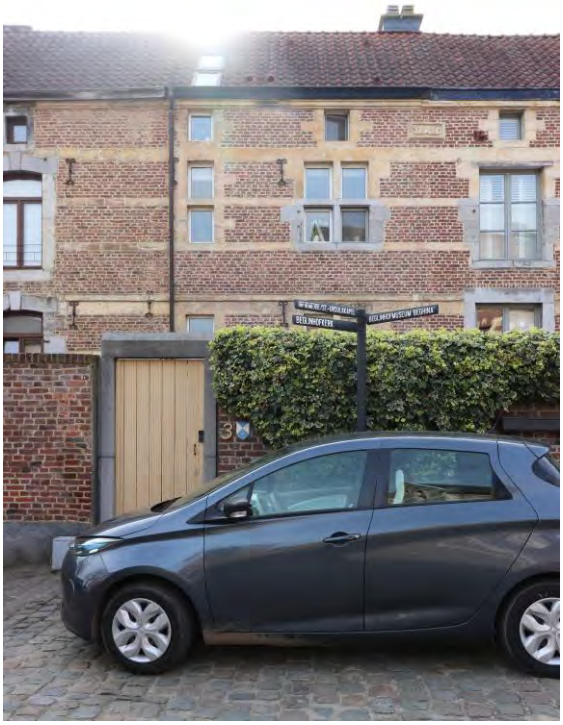
Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 3 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 3, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0292/00_000
Capakey: 73083C0292/00_000
Oppervlakte perceel: 56.34 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

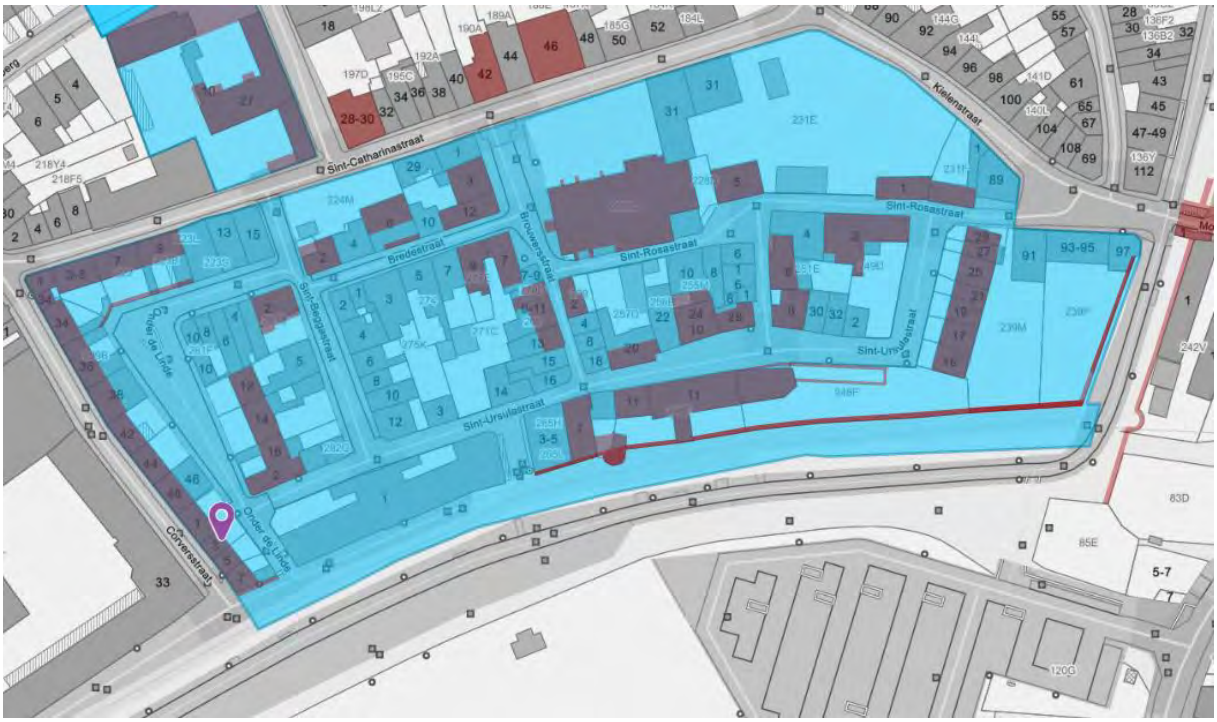
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis, noordelijk deel (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

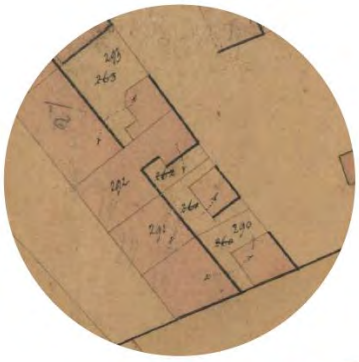
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze Lieve Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd in 1648 opgericht door Lucas Rosmeer voor zijn dochters Maria en Gertrudis. Het pand werd gelijktijdig opgericht met het gelijkaardige begijnenhuis ten noorden (Onder de Linde 1), gebouwd door Willem Dolmans voor zijn dochter Elisabeth. In 1694 werd het zuidelijke gedeelte van het begijnenhuis als afzonderlijke woning afgesplitst. De godshuizencommissie verkocht het huis in 1851 aan Elisabeth Dewolf.[1] De aanvankelijk gesloten gevel aan de Corversstraat werd in de 19de eeuw opengewerkt.[2] Getuige historische foto's werd de voorgevel in de 19de eeuw bepleisterd en witgekalkt en waren de vensters voorzien van 19de-eeuws houten schrijnwerk. In een recente periode werd de gevel naar oorspronkelijk uitzicht hersteld door het verwijderen van de bepleistering en het terugplaatsen van de stenen kruisverdeling in de kruis- en kloosterkozijnen. De uniformiteit met de naastgelegen huizen werd hersteld. De tuinberging die zichtbaar is op de 19de-eeuwse kadasterkaarten werd uitgebreid aan het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw. Ze werd in een recente periode afgebroken, waardoor de ommuurde tuin thans vrij is van bebouwing.

1827

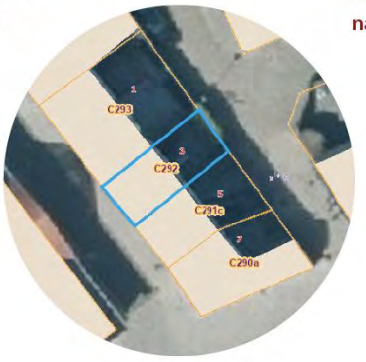
1840

na 1906

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 79

[2] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302775 (29-11-2023)

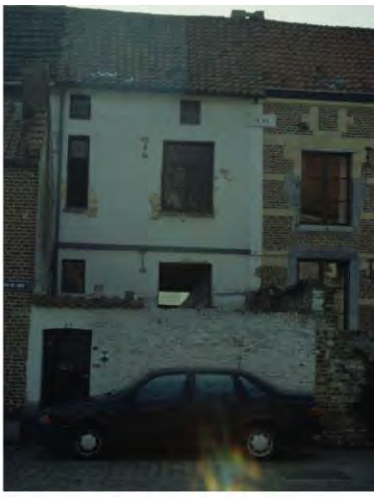
GEVEL ONDER-DE-LINDE

1890 ©SAT

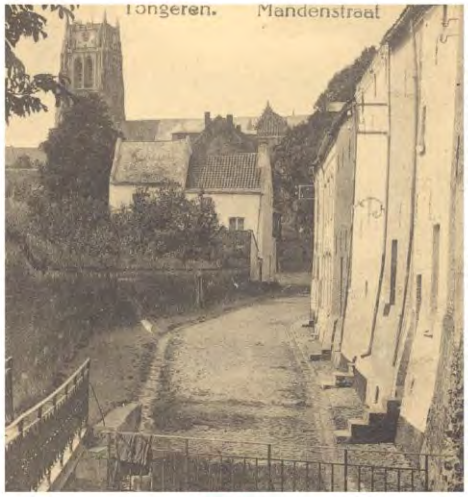

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

GEVEL CORVERSSTRAAT

1920 ©SAT

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[3]

Gevel Onder-de-Linde: Aan de hofzijde bevindt zich de **oorspronkelijke voorgevel** die werd opgetrokken in **1648**, in geheel met de aanpalende woningen Onder de Linde 1 en 5. De opsplitsing van het eertijdse **breedhuis** (dat bestond uit de huidige nummers 3 en 5) gebeurde in 1694. De woning telt **twee bouwlagen onder een pannen zadeldak** (verbeterde S-pan en aardewerken nok), waarvan de schoorsteen werd aangepast. **Bakgoot** met koperen regenwaterafvoer en eenvoudig bruingeschilderd **boeibord**. Recent toegevoegd dakvlakvenster.

De gevel van nummer 3 bevat slechts twee traveeën en betreft een **verankerde bakstenen lijstgevel in Maasstijl,** gekenmerkt door **natuurstenen speklagen, hoekkettingen, negblokomlijstingen** en **geprofileerde kroonlijst in Maastrichtersteen en Maaslandse kalksteen**. **Baksteenparament** met **handvormstenen** in **kruisverband** en **platvolle kalkrijke voegen**, verankerd met **smeedijzeren**

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

muurankers met **kam en krul**. Al het buitenschrijnwerk dateert uit een recente periode.

Bakstenen **tuinmuur** met **handvormsteen** in **kruisverband, kalkrijke voegmortel** en sporen van een grotendeels verdwenen kaleilaag. De kop van de muur werd aangepast in de tweede helft van de 20ste eeuw. Het **tuinpoortje** bevindt zich op zijn oorspronkelijke plaats maar werd geheel gerenoveerd: toevoeging van een nieuwe natuurstenen omlijsting en nieuw schrijnwerk. De **ommuurde tuin** heeft een recente aanleg zonder aanbouwen of historische tuinbergingen.

Gevel Corversstraat: De achtergevel van de woning werd gelijktijdig met deze van de nummers 1 en 5 opgetrokken en was aanvankelijk een blinde gevel. De **verankerde bakstenen gevel** telt twee bouwlagen onder **zadeldak**. De enige **gevelopening** dateert uit de 19de eeuw en is ingevuld met recent vensterschrijnwerk. Bovenaan is de gevel afgewerkt met een bakstenen **muizentand** onder een eenvoudige **bakgoot** met groengeschilderd **boeibord**. De gevel is gecementeerd met een ***simili-pierre*** en **roodgeschilderde schijnvoegen** uit de 19de of vroege 20ste eeuw. (pigmenten zijn nagenoeg geheel geërodeerd) Het metselwerk van de **plint** is ook eerder recent en ingevoerd met cementgebonden voegmortel, allicht een herstelling van de te sterk verweerde natuurstenen plint. De **smeedijzeren gevelankers** zijn versierd met **kam** en **krul**. Er is een koperen regenwaterafvoer die uitmondt in een **gietijzeren standpijp**.

Voorgevel Onder de Linde

Achtergevel Corversstraat

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 3 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 3 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: representatief en goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met typische speklagen, hoekkettingen, negblokomlijstingen en een daklijst in Maastrichtersteen hier gecombineerd met Maaskalksteen. De thans opengewerkte achtergevel (zijde Corversstraat) is nog herkenbaar als zijnde een eertijds nagenoeg geheel gesloten gevelgeheel op plint.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement van de gevels blijft zichtbaar. Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. Bij werken aan de dakkapel wordt deze hersteld naar vroeger model (zie historische foto's).

De uniformiteit met de gevels van nummers 1 en 5 mag niet nog verder versnipperd geraken. Daarom moeten ingrepen aan het exterieur van de panden op elkaar afgestemd worden. Daarbij is het 17de-eeuwse gevelbeeld overheersend maar moet ook de historische gelaagdheid van de 18de- en 19de-eeuwse ingrepen erkend worden. Bij de achtergevel aan de Corversstraat blijft de gevelcementering bewaard. Bijkomende muuropeningen zijn niet toegestaan. Het kaleien van de gevel aan de zijde van de Corversstraat kan onderzocht worden om het uniforme gevelbeeld met de aanpalende panden te

herstellen en de herkenbaarheid van het begijnhof in het straatbeeld te versterken.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 4 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 4, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0281/00C000
Capakey: 73083C0281/00C000
Oppervlakte perceel: 63.28 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

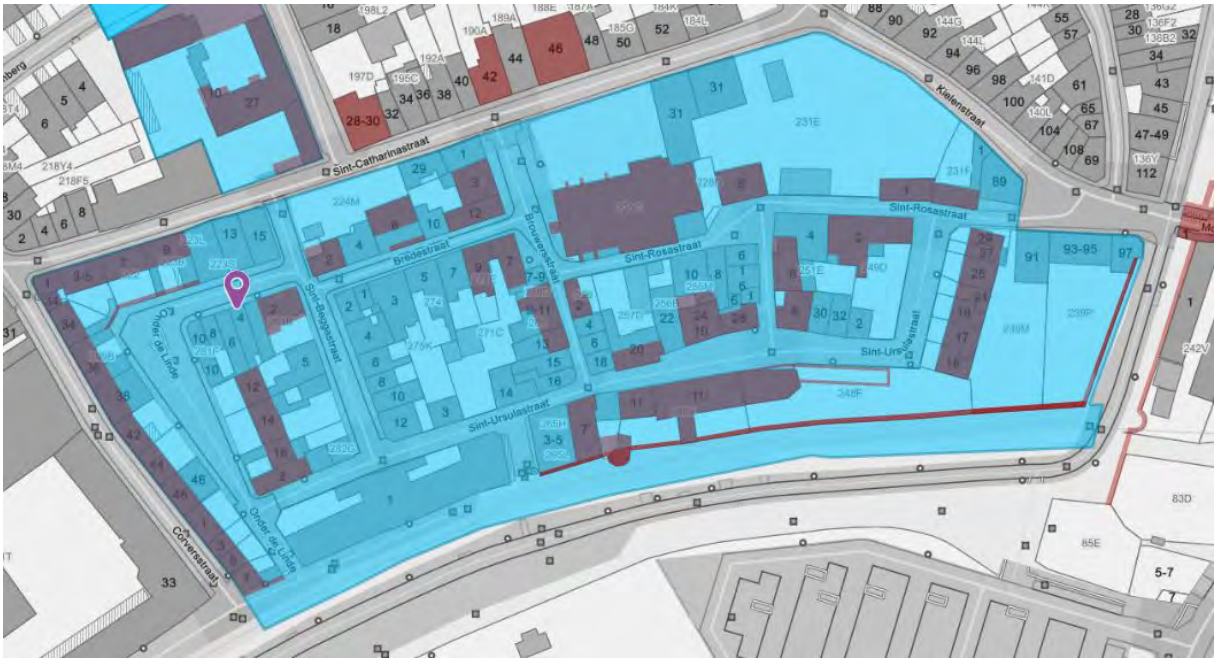
- Begijnhof Sint-Catharina (stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Neotraditionele stadswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

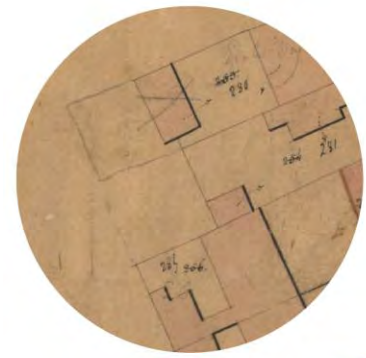
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

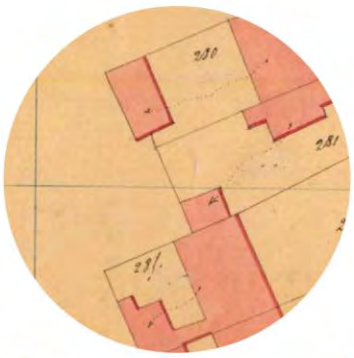

Historiek

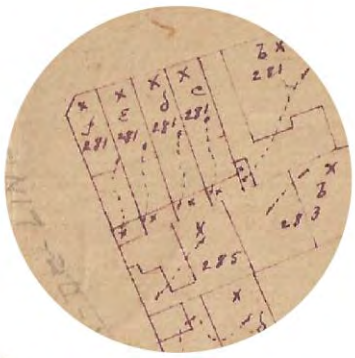
Deze woning maakt deel uit van vier huizen in eenheidsbebouwing, getuige een gevelsteen opgetrokken in 1921. Alle woningen beschikten over een tuin en een tuinberging achteraan. Het perceel was tot dan onbebouwd gebleven, met uitzondering van een tuinmuur en tuinbergingen. Aan de muur stond een waterpomp, deze is nog zichtbaar op historische foto's. In recentere periode is de tuinberging verbouwd en werd een bijkomende aanbouw tegen de achtergevel toegevoegd. Het buitenschrijnwerk werd aangepast.

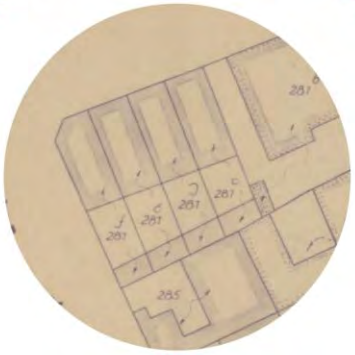
1827

1840

na 1906

1984

2023

vóór 1921 ©Delcampe

1971 ©PCCE

Beschrijving[1]

Voorgevel: **Stadswoning** van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. **Metselwerk** in kruisverband en donkere platvolle voegen, verlevendigd met **Mergelstenen blokomlijstingen, kordonlijsten, kroonlijst op modillons en Maaskalkstenen deuromlijstingen en lekdrempels. Oorspronkelijke hardstenen deurdorpel.** Het schrijnwerk van zowel deur als vensters werd vernieuwd. Enkel bij deze woning werd de plint gecementeerd. Getuige historische foto's was dit aanvankelijk niet het geval en is deze ingreep van recentere datum.

Bakgoot met eenvoudig **houten boeibord** en fijne smeedijzeren **goothaken**. Een oorspronkelijke **dakkapel** met **windveren** verlicht de zolder.

Zijgevel: **Trapgevel** op **Maastrichterstenen schouderstuk,** geheel opgetrokken in **kruisverband** met **oorspronkelijke voegmortel**. Eenvoudige rechte en gaffelvormige **gevelankers**.

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 4 werd als deel van het stadsgezicht opgenomen in de bescherming van 29 januari 1981 omwille van de historische waarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

In 1921 opgetrokken woonhuis dat samen met de aanpalende panden als eenheidsbebouwing werd opgetrokken op een moment dat het begijnhof niet langer beheerd werd door de godshuizensommissie maar in particuliere handen kwam. Als dusdanig is het huis een historische getuige van de ontwikkeling van het begijnhof na het Ancien Régime, waarin oude begijnenwoningen werden afgebroken en lege plekken in het hof weer werden ingevuld.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement van de gevels blijft zichtbaar en dient in samenhang met dit van de nummers 6-8-10 te worden onderhouden en gerestaureerd. Onderzoek naar het decaperen van de plint en herstellen van de gevelvoet teneinde de uniformiteit tussen de verschillende woningen te herstelling. Hiervoor is ook een uniforme visie voor het buitenschrijnwerk nodig. Slechts op enkele plaatsen is het

[1] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

oorspronkelijke schrijnwerk bewaard, dat dan op langere termijn wel kan dienen voor het verwezenlijken van uniform schrijnwerk naar historisch model bij alle vier de woningen, teneinde deze eenheidsbebouwing meer kracht bij te zetten. Daarvoor is ook een uniforme dakbedekking nodig, bij voorkeur rode dakpannen. Thans zijn de daken gedekt met verschillende pansoorten en -kleuren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 5 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 5, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0291/00C000
Capakey: 73083C0291/00C000
Oppervlakte perceel: 63.31 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

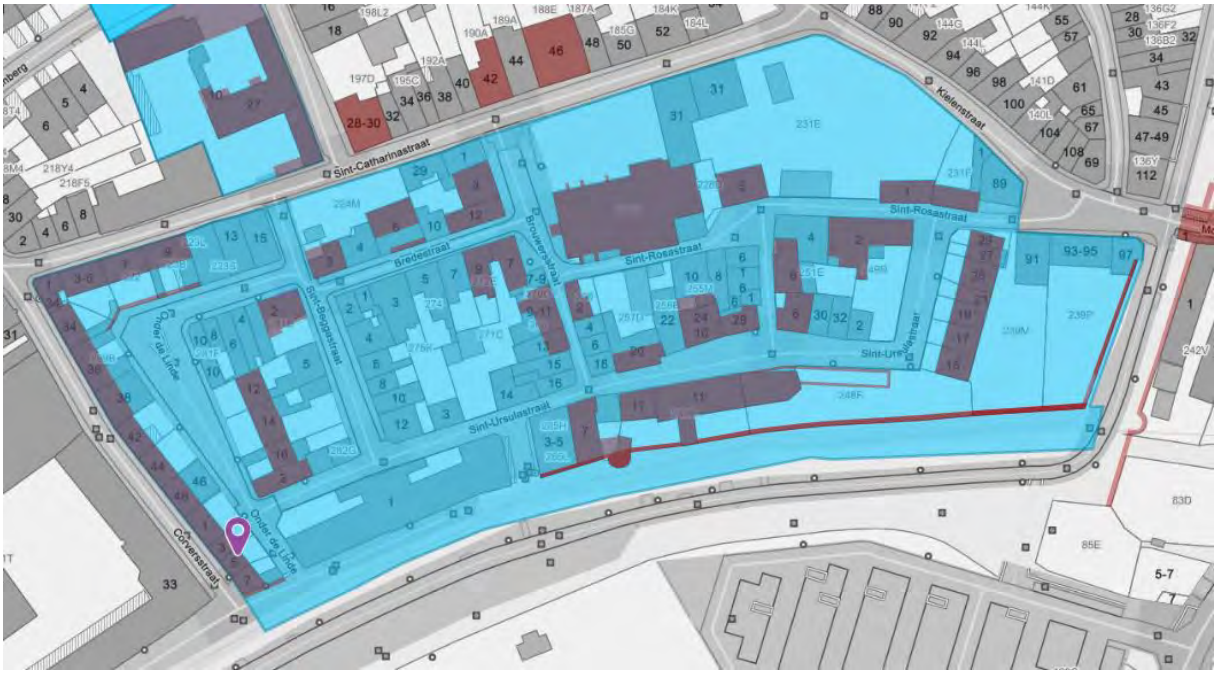
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis, zuidelijk deel (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

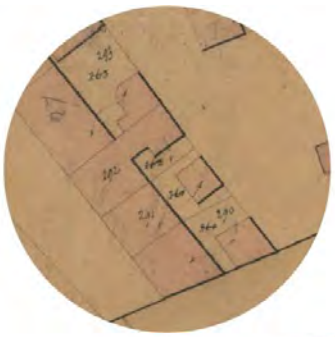

Historiek

Dit begijnenhuis werd in 1648 opgericht door Lucas Rosmeer voor zijn dochters Maria en Gertrudis. Het pand werd gelijktijdig opgericht met het gelijkaardige begijnenhuis ten noorden (Onder de Linde 1), gebouwd door Willem Dolmans voor zijn dochter Elisabeth. In 1694 werd het zuidelijke gedeelte van het begijnenhuis als afzonderlijke woning afgesplitst. Eind 17de – begin 18de eeuw werden de deur- en raamopeningen aangepast en voorzien van een nieuwe getoogde omlijsting in Maaskalksteen. In 1845 was de woning eigendom van houtkapper Hendrik Gerrits.[1] De tuinberging aan de voorgevel werd in de tweede helft van de 19de eeuw afgebroken en vervangen door een kleine woning die nagenoeg de hele oppervlakte van de tuin innam. Deze woning werd in 2008 afgebroken tot op hoogte van de tuinmuur van de buren. Er werd positief advies verleend door het agentschap Onroerend Erfgoed omwille van het storende effect op de gebouwen Onder de Linde.[2] Het grote dakvenster dat op een foto van 1890 duidelijk zichtbaar is, werd omstreeks het midden van de 20ste eeuw afgebroken. In de plaats kwam een klein modern dakvlakvenster.

De aanvankelijk gesloten gevel aan de Corversstraat werd in de 19de eeuw opengewerkt. In een eerste fase werd een lage deur met hardstenen trap en een hoger venster toegevoegd op de begane grond, de verdieping had een kleine raamopening. Deze situatie is nog zichtbaar op een foto uit 1920. Later werd de deur aangepast en kreeg de verdieping twee grotere raamopeningen, alle onder ijzeren ligger, met bloemen versierd. Het buitenschrijnwerk en de twee dakkapellen van deze gevel werden in een recente periode vervangen door het huidige schrijnwerk. De ijzeren lateien werden vervangen door een ingewerkt linteel, een van de ramen van de verdieping werd dichtgemetseld.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 80
[2] SAT, bouwaanvraag 2008/11707/K

1827

1840

na 1906

1984

2023

GEVEL ONDER-DE-LINDE

1890 ©SAT

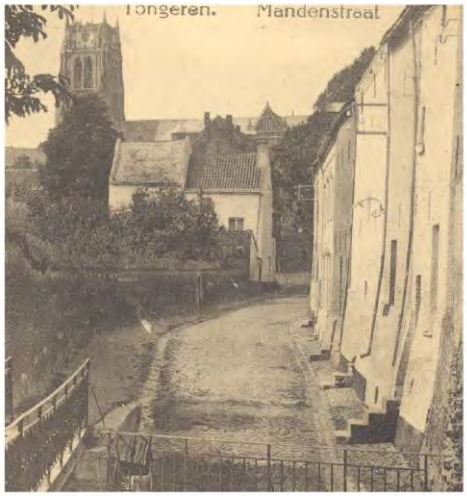
1978 ©agentschap Onroerend Erfgoed

2008 ©SAT

GEVEL CORVERSSTRAAT

1920 ©SAT

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[3]

Gevel Onder de Linde: Aan de hofzijde bevindt zich de **oorspronkelijke voorgevel** die werd opgetrokken in **1648**, in geheel met de aanpalende woningen Onder de Linde 1 en 3. De opsplitsing van het eertijdse **breedhuis** (dat bestond uit de huidige nummers 3 en 5) gebeurde in 1694. De woning telt **twee bouwlagen onder een pannen zadeldak** (verbeterde S-pan en aardewerken nok), waarvan de schoorsteen werd aangepast. **Bakgoot** met koperen en zinken regenwaterafvoer en eenvoudig bruingeschilderd **boeibord**. Recent toegevoegd dakvlakvenster.

De gevel van nummer 5 telt slechts twee traveeën en betreft een **verankerde bakstenen lijstgevel in Maasstijl,** gekenmerkt door **natuurstenen speklagen, hoekkettingen, negblokomlijstingen** en **geprofileerde kroonlijst in Maastrichtersteen en Maaskalksteen**. **Baksteenparament** met **handvormstenen** in **kruisverband** en **platvolle kalkrijke voegen**, verankerd met **smeedijzeren muurankers** met **kam en krul**. Al het buitenschrijnwerk dateert uit een recente periode.

Bakstenen **tuinmuur** met **handvormsteen** in **kruisverband**, **kalkrijke voegmortel**, recent opgetrokken op de plaats van de afgebroken woning. Recent **tuinpoortje** en gecementeerde plint. De **ommuurde tuin** heeft een recente aanleg zonder aanbouwen of historische tuinbergingen.

Gevel Corversstraat: De achtergevel van de woning werd gelijktijdig met deze van de nummers 1 en 3 opgetrokken en was aanvankelijk een blinde gevel. De **verankerde bakstenen gevel** telt twee bouwlagen onder **zadeldak**. De enige gevelopeningen dateren uit de 19de eeuw en werden in een recente periode gerenoveerd. Ook de hardstenen trap naar de deur is recent vernieuwd. Het parament draagt nog sporen van een gedecapeerde kaleilaag of vliesbepleistering. Het platvolle voegwerk is ook recent. Een bouwspoor van het recent dichtgemetselde venster t.h.v. de eerste verdieping tekent zich af door een licht verschil in baksteenkleur. De **smeedijzeren gevelankers** zijn versierd met **kam** en **krul**. Er is een koperen regenwaterafvoer die uitmondt in een **gietijzeren standpijp**.

Bovenaan is de gevel afgewerkt met een **overhoekse muizentand** onder een eenvoudige **bakgoot** met ongeschilderd **boeibord**. De twee huidige dakvensters zijn vervangingen van oudere dakvensters die zichtbaar zijn op foto's uit de 20ste eeuw.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Voorgevel Onder de Linde

Achtergevel Corversstraat

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 5 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 5 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: representatief en goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met typische speklagen, hoekkettingen,

negblokomlijstingen en een daklijst in Maastrichtersteen hier gecombineerd met Maaskalksteen voor de gevelopeningen die in de late 17de of vroege 18de eeuw werden gerenoveerd. De thans opengewerkte achtergevel (zijde Corversstraat) is nog herkenbaar als zijnde een eertijds nagenoeg geheel gesloten gegevelgeheel op plint. De erfgoedwaarde ging er deels verloren door het renoveren van de gevelopeningen en dakvensters en het verwijderen van het oude schrijnwerk.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak aan de voorgevelzijde mag niet verder opengewerkt worden. Het huidige dakvlakvenster werkt beeldverstorend en wordt in de toekomst best vervangen door een dakvlakvenster naar historisch model. De uniformiteit met de gevels van nummers 1 en 3 mag niet nog verder versnipperd geraken. Daarom moeten ingrepen aan het exterieur van de panden op elkaar afgestemd worden. Daarbij is het 17de-eeuwse gevelbeeld overheersend maar moet ook de historische gelaagdheid van de 18de- en 19de-eeuwse ingrepen erkend worden.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 6 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 6, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0281/00D000
Capakey: 73083C0281/00D000
Oppervlakte perceel: 67.23 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

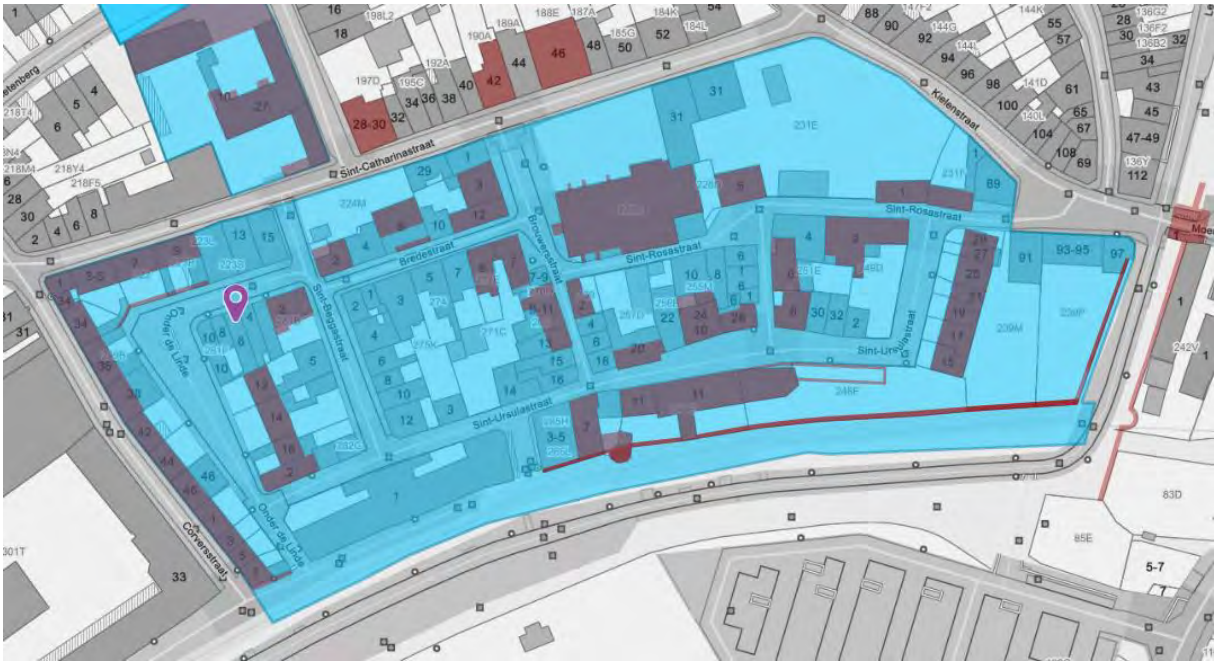
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Neotraditionele stadswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

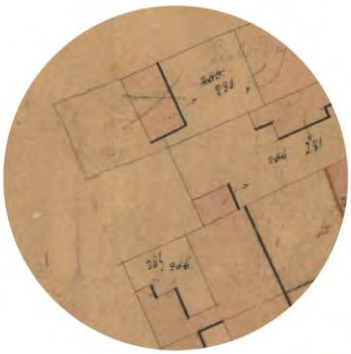
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

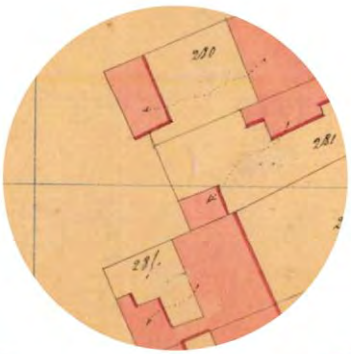

Historiek

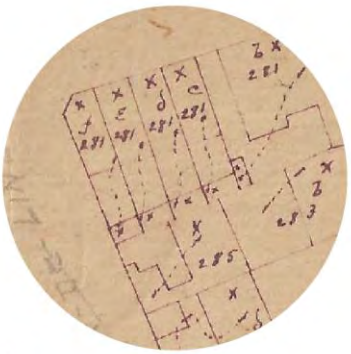
Deze woning maakt deel uit van vier huizen in eenheidsbebouwing, getuige een gevelsteen opgetrokken in 1921. Alle woningen beschikten over een tuin en een tuinberging achteraan. Het perceel was tot dan onbebouwd gebleven, met uitzondering van een tuinmuur en tuinbergingen. Aan de muur stond een waterpomp, deze is nog zichtbaar op historische foto's. In recentere periode is de tuinberging verbouwd en werd een bijkomende aanbouw tegen de achtergevel toegevoegd. Het buitenschrijnwerk werd aangepast.

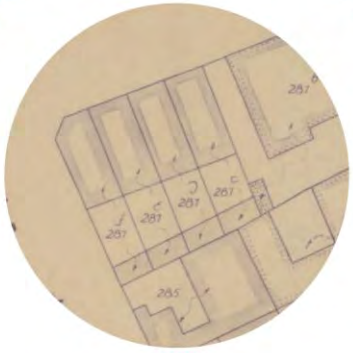
1827

1840

na 1906

1984

2023

vóór 1921 ©Delcampe

1971 ©PCCE

Beschrijving[1]

Voorgevel: **Stadswoning** van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. **Metselwerk** in kruisverband en donkere platvolle voegen, verlevendigd met **Mergelstenen blokomlijstingen, kordonlijsten, kroonlijst op modillons en Maaskalkstenen deuromlijstingen en lekdrempels. Oorspronkelijke hardstenen deurdorpel.** Het schrijnwerk van zowel deur als vensters werd vernieuwd. **Bakgoot** met eenvoudig **houten boeibord** en fijne smeedijzeren **goothaken**. Een oorspronkelijke **dakkapel** met **windveren** verlicht de zolder.

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 6 werd als deel van het stadsgezicht opgenomen in de bescherming van 29 januari 1981 omwille van de historische waarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

In 1921 opgetrokken woonhuis dat samen met de aanpalende panden als eenheidsbebouwing werd opgetrokken op een moment dat het begijnhof niet langer beheerd werd door de godshuizensommissie maar in particuliere handen kwam. Als dusdanig is het huis een historische getuige van de ontwikkeling van het begijnhof na het Ancien Régime, waarin oude begijnenwoningen werden afgebroken en lege plekken in het hof weer werden ingevuld.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement dient in samenhang met dit van de nummers 4-8-10 te worden onderhouden en gerestaureerd. Verbeteren van de uniformiteit tussen de verschillende woningen, o.a. door een uniforme visie voor het buitenschrijnwerk. Slechts op enkele plaatsen is het oorspronkelijke schrijnwerk bewaard, dat dan op langere termijn wel kan dienen voor het verwezenlijken van uniform schrijnwerk naar historisch model bij alle vier de woningen, teneinde deze eenheidsbebouwing meer kracht bij te zetten. Daarvoor is ook een uniforme dakbedekking nodig, bij voorkeur rode dakpannen. Thans zijn de daken gedekt met verschillende pansoorten en -kleuren.

[1] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 7 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 7, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0290/00A000
Capakey: 73083C0290/00A000
Oppervlakte perceel: 74.44 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

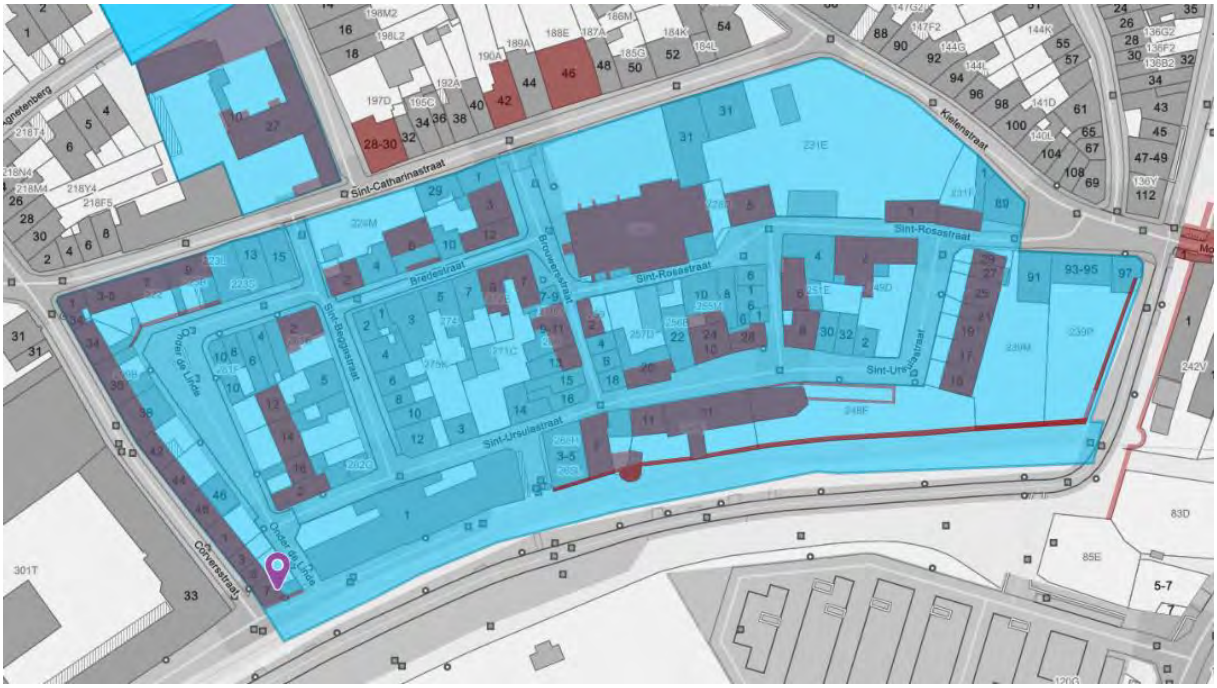
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische Stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

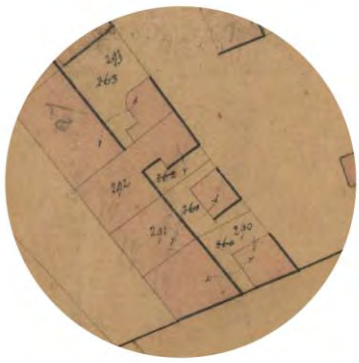
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd in 1666 gebouwd op een stuk van de tuin van Onder de Linde 3 en 5. De tuin was gelegen palend aan de Jeker en de woning werd gebouwd op de stadsmuur. De eerste bewoonster was Anna Raets. In 1708 had ze een stal in haar tuintje voor het huis. De godshuizencommissie verhuurde de woning in 1823 aan begijn Anna-Maria van der Meer en verkocht het in 1845 aan Leonard Manen, handwerker van beroep.[1] In tegenstelling tot de andere begijnenhuizen met achtergevel aan de Corversstraat behield deze woning zijn gesloten karakter, terwijl de andere huizen gevelopeningen verkregen in de 19de eeuw. Historische foto's tonen 19de-eeuws schrijnwerk in de voor- en zijgevel van het pand. Tijdens de laatste restauratiefase werd dit schrijnwerk verwijderd en werden de gevels hersteld naar hun oorspronkelijke uiterlijk. De natuurstenen verdeling van kruis- en kloosterkozijnen werd terug aangebracht en de bepleistering op de voorgevel werd verwijderd. De tuinberging, aanvankelijk een stalletje, was verbouwd tot garage in de 20ste eeuw. Het gebouwtje werd afgebroken tijdens de laatste restauratiefase en vervangen door de huidige aanbouw. Pas vanaf dan zijn er raamopeningen toegevoegd aan de gevel van de Corversstraat, die tot dan geheel gesloten bleef in tegenstelling tot de aangrenzende begijnenwoningen.

1827

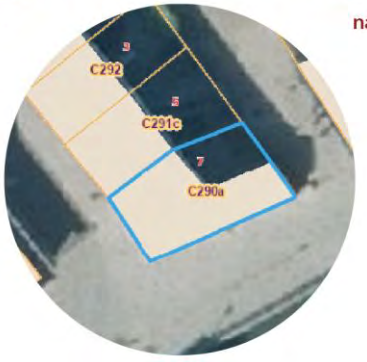
1840

na 1906

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 80

GEVEL ONDER-DE-LINDE

1890 ©SAT

1971 ©PCCE

1978 ©agentschap Onroerend Erfgoed

GEVEL CORVERSSTRAAT/JEKER

onbekende datum ©Facebook 'Ge zijt van Tongeren als...'

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[2]

Breedhuis van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder een **zadeldak** (mechanische pannen) met **aandak** ter hoogte van de zijgevel. Eenvoudige **bakgoten** met zinken regenwaterafvoer en eenvoudig bruingeschilderd **boeibord** aan de voor- en achtergevel.

Gevel Onder de Linde: Aan de hofzijde bevindt zich de **oorspronkelijke voorgevel** die werd opgetrokken in **1666**, in lijn van de aanpalende woningen Onder de Linde 1-5. De voorgevel telt **twee traveeën** en betreft een **verankerde bakstenen lijstgevel in Maasstijl,** gekenmerkt door **natuurstenen speklagen, hoekkettingen, negblokomlijstingen** en **geprofileerde kroonlijst in Maastrichtersteen**. **Baksteenparament** met **handvormstenen** in **kruisverband** en **platvolle kalkrijke voegen**, verankerd met **gaffelvormige krulspieankers.** Resten van een gedecapeerde kaleilaag of vliesbepleistering. Al het buitenschrijnwerk dateert uit een recente periode. Recente aanbouw van een bouwlaag onder zadeldak, gebouwd op de oude **silexstenen stadsmuur**, afgewerkt met afzaat in blauwe hardsteen.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Recente bakstenen **tuinmuur** in halfsteens verband. De **ommuurde tuin** heeft een recente aanleg.

Zijgevel: De zijgevel werd in de laatste restauratiefase hersteld, waarbij de 19de- en 20ste-eeuwse raamopeningen werden teruggebracht naar de huidige gevelconfiguratie die mogelijk deels voortbouwt op een oorspronkelijke gevel. Historisch foto's geven aan dat het recente toevoegingen zijn in historiserende stijl en niet rechtstreekse reconstructies aan de hand van bouwsporen. De verankerde bakstenen puntgevel telt twee bouwlagen en een zolderverdieping en is net zoals de voorgevel opgebouwd met **handvormsteen in kruisverband** en **speklagen in Maastrichtersteen**. Dezelfde steen is ook gebruikt voor de **hoekkettingen** en de **afzaat** van de **silexstenen plint** onderaan, deel van de vroegere stadsmuur waarop deze begijnwoning werd gebouwd. Er resteren drie smeedijzeren **krulspieankers**.

Gevel Corversstraat: De achtergevel van de woning was aanvankelijk een blinde gevel, de raamopeningen zijn allemaal recent toegevoegd. De **verankerde bakstenen gevel** telt **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. Het parament draagt nog sporen van een gedecapeerde kaleilaag of vliesbepleistering. Onderaan bleef een **plint** bewaard uit **silexsteen** en **Maastrichtersteen**. Aan de rechterzijde is de gevel voor een groot deel uitgewerkt in **Maastrichtersteen** met **resten van een steunbeer** aan de thans overwelfde Jeker. Bovenaan is de gevel afgewerkt met een **overhoekse muizentand** onder een eenvoudige **bakgoot** met bruingeschilderd **boeibord**. Bewaarde smeedijzeren **krulspieankers**. Er is een zinken regenwaterafvoer die uitmondt in een **gietijzeren standpijp**.

Zij- en voorgevel Onder de Linde

Achtergevel Corversstraat

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 7 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 7 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in baksteen en in een sobere stijl vormgegeven, getypeerd door vlakke Maaskalkstenen omlijstingen rond de rechthoekige muuropeningen en een eenvoudige, onversierde daklijst. Daarnaast, betekenisvolle zijgevel met resten van een steunbeer aan de thans overwelfde Jeker. De aanbouw en tuinmuur in halfsteens verband hebben een licht beeldverstorend karakter.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De dakvlakken blijven gesloten.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 8 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 8, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0281/00E000
Capakey: 73083C0281/00E000
Oppervlakte perceel: 62.20 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

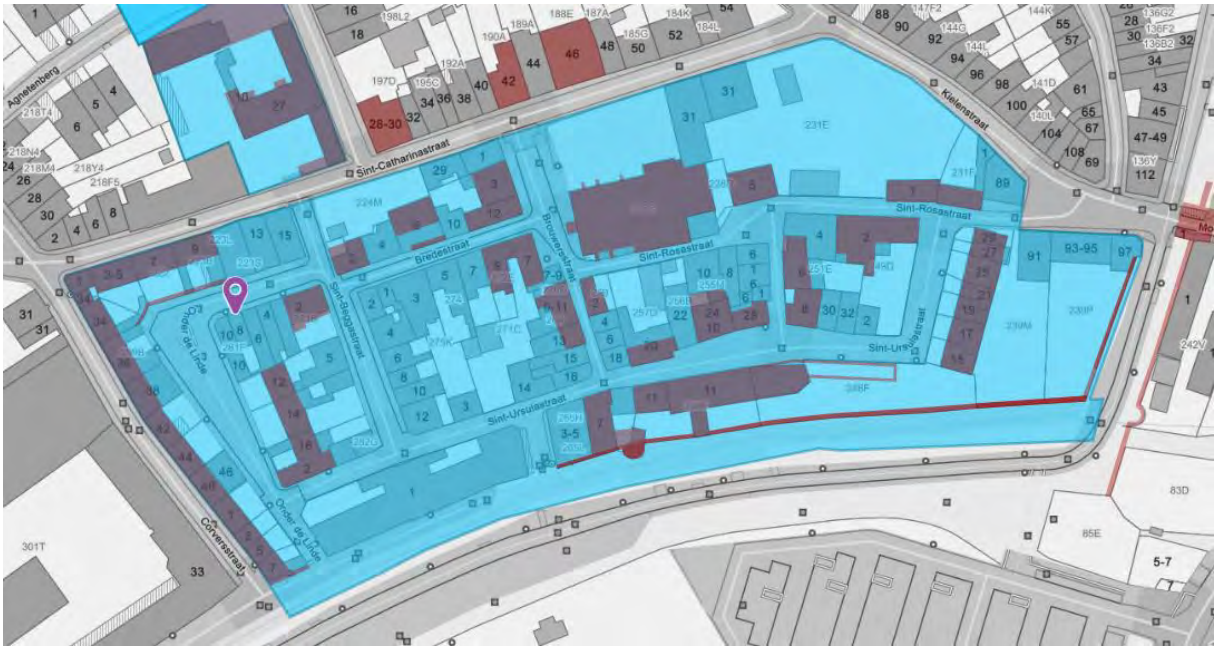
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Neotraditionele stadswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

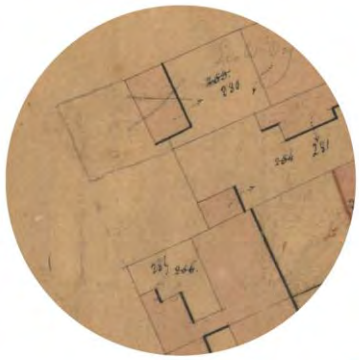
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

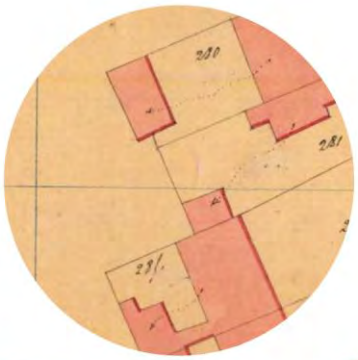

Historiek

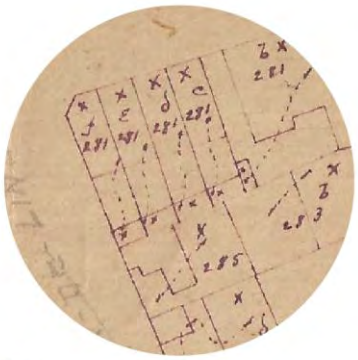
Deze woning maakt deel uit van vier huizen in eenheidsbebouwing, getuige een gevelsteen opgetrokken in 1921. Alle woningen beschikten over een tuin en een tuinberging achteraan. Het perceel was tot dan onbebouwd gebleven, met uitzondering van een tuinmuur en tuinbergingen. Aan de muur stond een waterpomp, deze is nog zichtbaar op historische foto's. In recentere periode is de tuinberging verbouwd en werd een bijkomende aanbouw tegen de achtergevel toegevoegd. Het buitenschrijnwerk werd aangepast. In 1999-2000 werden enkele werken uitgevoerd: het glas-in-lood werd vervangen door dubbel glas en de voordeur en een aantal ramen werd vernieuwd. De tuinberging werd afgebroken.[1]

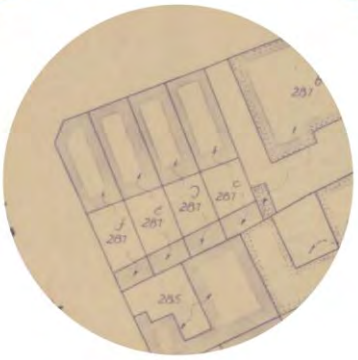
1827

1840

na 1906

1984

2023

[1] SAT, bouwaanvraag 1999/07877

vóór 1921 ©Delcampe

1971 ©PCCE

Beschrijving[2]

Voorgevel: **Stadswoning** van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. **Metselwerk** in kruisverband en donkere platvolle voegen, verlevendigd met **Mergelstenen blokomlijstingen, kordonlijsten, kroonlijst op modillons en Maaskalkstenen deuromlijstingen en lekdrempels. Oorspronkelijke hardstenen deurdorpel.** Het schrijnwerk van zowel deur als vensters werd vernieuwd. **Bakgoot** met eenvoudig **houten boeibord** en fijne smeedijzeren **goothaken**. Een oorspronkelijke **dakkapel** met **windveren** verlicht de zolder.

In de tuin staat een Japanse esdoorn.

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 8 werd als deel van het stadsgezicht opgenomen in de bescherming van 29 januari 1981 omwille van de historische waarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

In 1921 opgetrokken woonhuis dat samen met de aanpalende panden als eenheidsbebouwing werd opgetrokken op een moment dat het begijnhof niet langer beheerd werd door de godshuizensommissie maar in particuliere handen kwam. Als dusdanig is het huis een historische getuige van de ontwikkeling van het begijnhof na het Ancien Régime, waarin oude begijnenwoningen werden afgebroken en lege plekken in het hof weer werden ingevuld.

Waardering

Begeleidende waarde

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement van de gevels dient in samenhang met dit van de nummers 4-6-10 te worden onderhouden en gerestaureerd. Verbeteren van de uniformiteit tussen de verschillende woningen, o.a. door een uniforme visie voor het buitenschrijnwerk. Slechts op enkele plaatsen is het oorspronkelijke schrijnwerk bewaard, dat dan op langere termijn wel kan dienen voor het verwezenlijken van uniform schrijnwerk naar historisch model bij alle vier de woningen, teneinde deze eenheidsbebouwing meer kracht bij te zetten. Daarvoor is ook een uniforme dakbedekking nodig, bij voorkeur rode dakpannen. Thans zijn de daken gedekt met verschillende pansoorten en -kleuren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 10 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 10, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0281/00F000
Capakey: 73083C0281/00F000
Oppervlakte perceel: 70.46 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

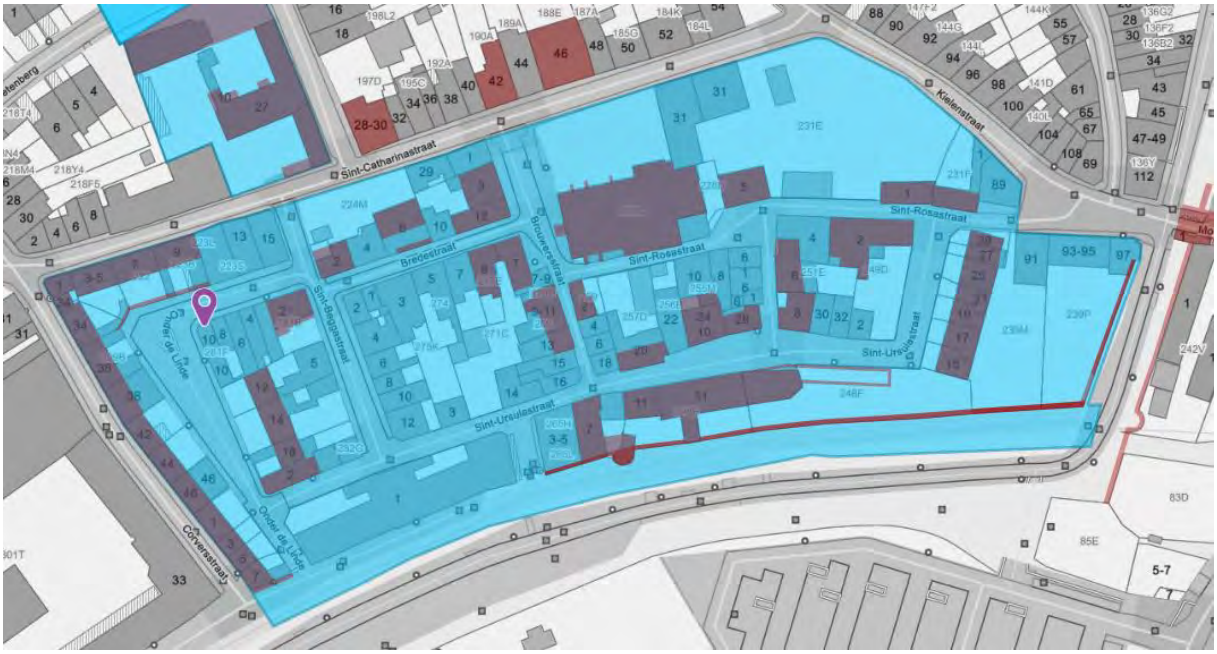
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Neotraditionele stadswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

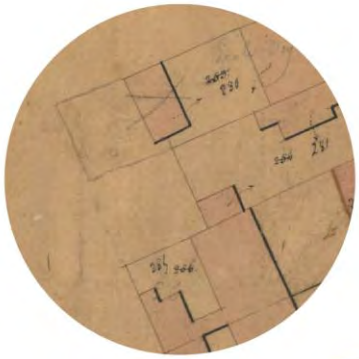
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

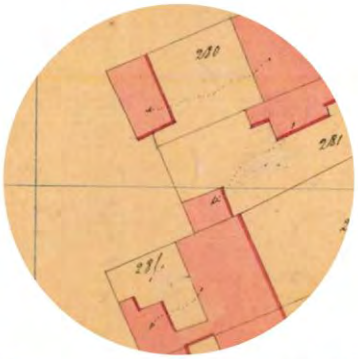
Historiek

Deze woning maakt deel uit van vier huizen in eenheidsbebouwing, getuige een gevelsteen opgetrokken in 1921. Alle woningen beschikten over een tuin en een tuinberging achteraan. Het perceel was tot dan onbebouwd gebleven, met uitzondering van een tuinmuur en tuinbergingen. Aan de muur stond een waterpomp, deze is nog zichtbaar op historische foto's. In recentere periode is de tuinberging verbouwd en werd een bijkomende aanbouw tegen de achtergevel toegevoegd. Het buitenschrijnwerk werd aangepast.

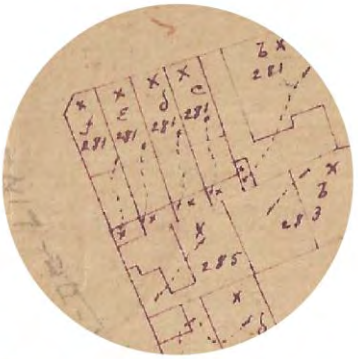
In de huidige hardstenen deurdorpel is een jaartal zichtbaar. Vermoedelijk is het een jaarsteen/gedateerde latei afkomstig van een afgebroken begijnenhuis. Er werd hierover geen bijkomende informatie teruggevonden.[1]

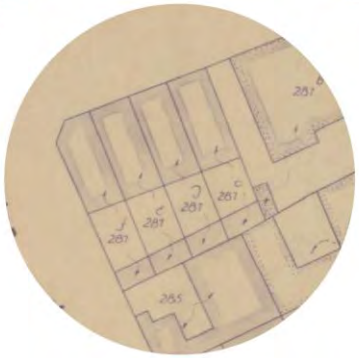
1827

1840

na 1906

1984

2023

[1] Getuigenis huidige bewoners, 16-11-2024

vóór 1921 ©Delcampe

1971 ©PCCE

Beschrijving[2]

Stadswoning met twee zijgevels van **twee traveeën** en een kopse gevel van **één travee** met hierin de inkomdeur. **Twee bouwlagen** onder **samengesteld dak**, gedekt met recente mechanische pannen (rode kleur). **Metselwerk** in kruisverband en donkere platvolle voegen, verlevendigd met **Mergelstenen blokomlijstingen, kordonlijsten, kroonlijst op modillons en Maaskalkstenen deuromlijstingen en lekdrempels. Oude** (gerecupereerd onderdeel met jaartal) **hardstenen deurdorpel.** Het schrijnwerk van zowel deur als vensters werd vernieuwd. **Bakgoot** met eenvoudig **houten boeibord** en fijne smeedijzeren **goothaken**. Twee oorspronkelijke **dakkapellen** met **windveren** verlichten de zolder.

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 10 werd als deel van het stadsgezicht opgenomen in de bescherming van 29 januari 1981 omwille van de historische waarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

In 1921 opgetrokken woonhuis dat samen met de aanpalende panden als eenheidsbebouwing werd opgetrokken op een moment dat het begijnhof niet langer beheerd werd door de godshuizensommissie maar in particuliere handen kwam. Als dusdanig is het huis een historische getuige van de ontwikkeling van het begijnhof na het Ancien Régime, waarin oude begijnenwoningen werden afgebroken en lege plekken in het hof weer werden ingevuld.

Waardering

Begeleidende waarde

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement van de gevels dient in samenhang met dit van de nummers 4-6-8 te worden onderhouden en gerestaureerd. Verbeteren van de uniformiteit tussen de verschillende woningen, o.a. door een uniforme visie voor het buitenschrijnwerk. Slechts op enkele plaatsen is het oorspronkelijke schrijnwerk bewaard, dat dan op langere termijn wel kan dienen voor het verwezenlijken van uniform schrijnwerk naar historisch model bij alle vier de woningen, teneinde deze eenheidsbebouwing meer kracht bij te zetten. Daarvoor is ook een uniforme dakbedekking nodig, bij voorkeur rode dakpannen. Thans zijn de daken gedekt met verschillende pansoorten en -kleuren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 12 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 12, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0285/00_000
Capakey: 73083C0285/00_000
Oppervlakte perceel: 113.90 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

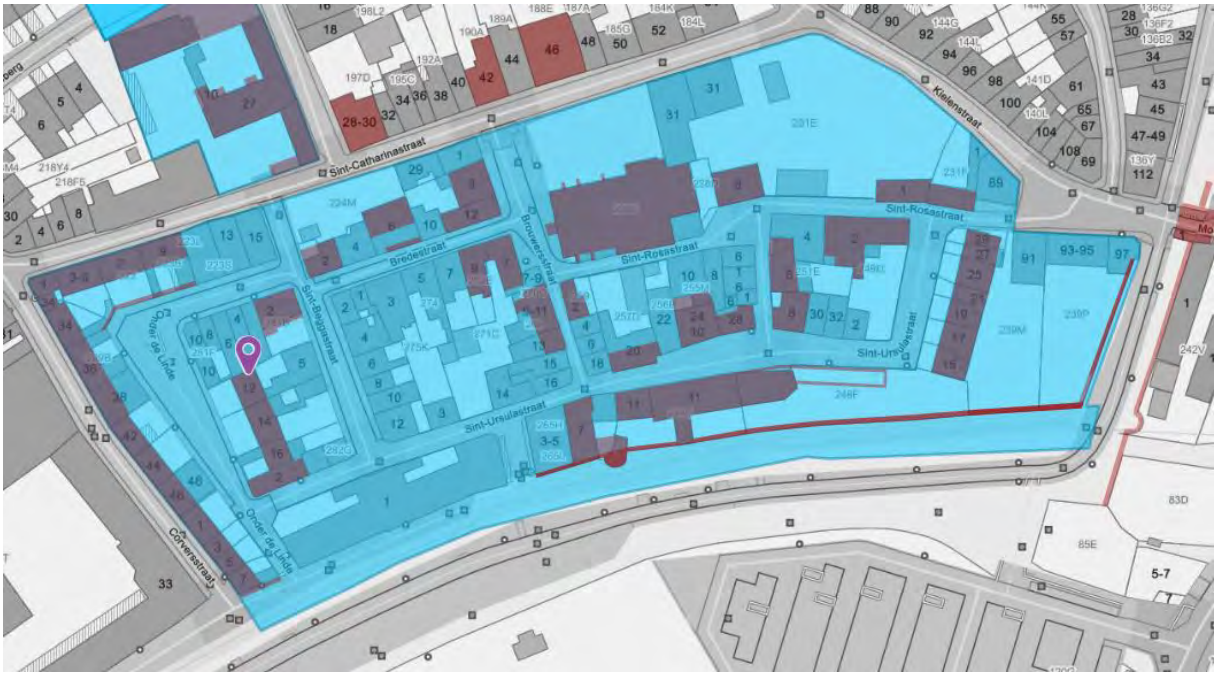
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Hoekhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

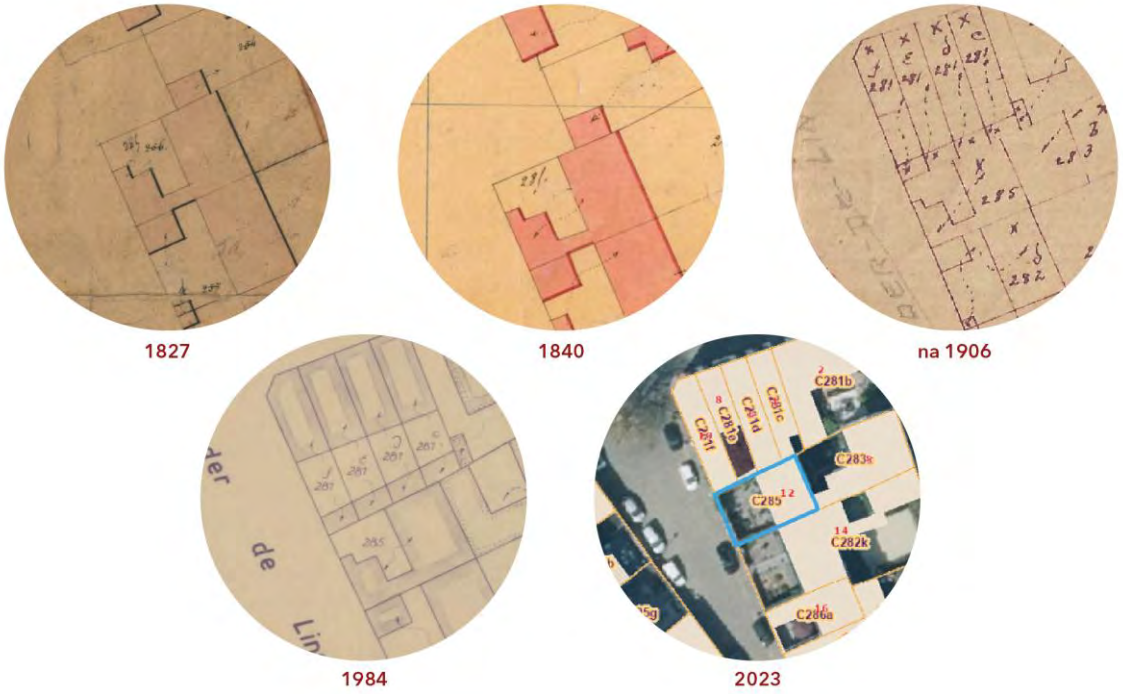
Dit hoekhuis werd gebouwd in 1661 door de eerste bewoonsters Margaretha en Oda Van Der Smissen, tweelingzussen. Aan het einde van de 17de eeuw werd het huis bewoond door Maria Cathérine Emerix, dochter van het kasteel van Schoonbeek. Ze woonde er samen met haar meid. Er was een woonkelder waar gekookt werd. De was gebeurde in de tuinberging.[1] Omstreeks 1700 wordt het huis grondig verfraaid. Het voorhofje, het tuintje van het huis, werd pas in het begin van de 18de eeuw ommuurd.[2] Vermoedelijk werd toen ook de tuinberging gebouwd die op historische foto's en de oudste kadastrale kaarten zichtbaar is.

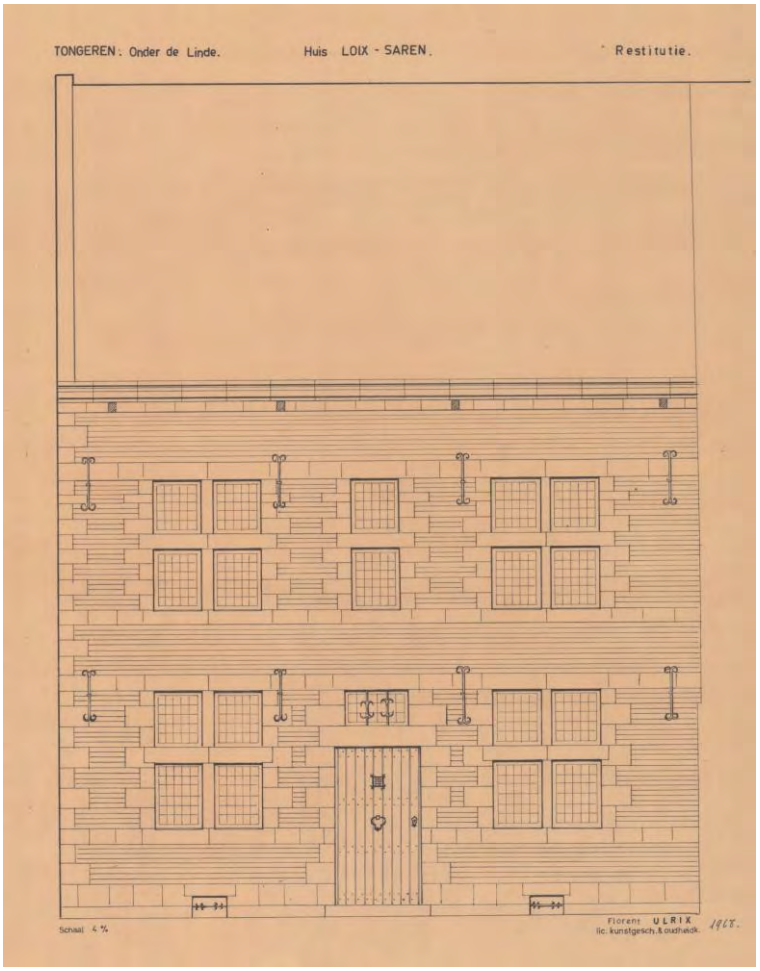
Aan het begin van de 19de eeuw onderging de woning enkele aanpassingen en werd een berging in het tuintje gebouwd. In 1811 verhuurde de godshuizencommissie de woning aan Lodewijk Coenen, kapelaan van het begijnhof. In 1842 kocht koopman Engel Loverix de woning.[3] In tegenstelling tot de andere woningen in dezelfde huizenrij (Onder de Linde 14-16) behield deze woning haar oorspronkelijk gesloten achtergevel. De overige achtergevels werden opengewerkt na de afbraak van de begijnenwoningen ter verbreding van de Slachthuisstraat medio 19de eeuw.

De voorgevel werd in 1970 grondig gerestaureerd naar ontwerp van Florent Ulrix. De gevelbepleistering of kaleilpakket werd gedecapeerd en het 19de-eeuwse schrijnwerk werd toen verwijderd. In de openingen werden houten klooster- en kruiskozijnen geplaatst. De oude tuinberging werd afgebroken en vervangen door een nieuwe tuinberging met keuken. De dakkapel die zichtbaar is op een foto uit 1890 werd nooit hersteld en is thans verdwenen.[4]

De restauratie uit 1970 gebeurde echter niet helemaal correct. In 2001-2002 werd het gebouw op een correctere manier gerestaureerd naar de toestand van de 17de eeuw. Werken aan exterieur en interieur gebeurden naar ontwerp van architect Johannes van den Borne uit Mol. De tuinberging uit 1970 werd toen afgebroken om de tuin en tuinmuren te herstellen. Oude verharding uit Maaslandse kalksteen bleef bewaard, alsook de 17de-eeuwse Maastrichterstenen waterput met watergeul.[5] In 2009 werd de woning opgesteld als museum omwille van haar volledige 17de- en 18de-eeuwse interieur als schakel in een cultureel-museale stadswandeling. De woning en tuin was toen al volledig gerestaureerd.[6]

[1] s.n., 'Rondleiding in begijnenwoning van 1660', gefotografeerd in documentatiemap Onder de Linde 12 in het PCCE
[2] Informatieborden begijnhof
[3] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 81; s.n., 'Rondleiding in begijnenwoning van 1660', gefotografeerd in documentatiemap Onder de Linde 12 in het PCCE
[4] SAT, bouwaanvraag 2001/08705
[5] SAT, bouwaanvraag 2001/08705
[6] SAT, bouwaanvraag 2009/11816

1968 - Geveltekening voor de restauratie van Onder de Linde 12 door Florent Ulrix ©SAT

1890 ©SAT

1971 ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[7]

Voormalig **hoekhuis**, terug ingesloten door de bebouwing van Onder de Linde 4-10 uit 1921. **Dubbelhuis** van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**, gedekt met **natuurleien** in **Maasdekking** en met oude **schoorsteenvolumes**.

Voorgevel: **Bakstenen lijstgevel**, opgebouwd uit **metselwerk** (**handvormsteen** in **kruisverband**) en **Maastrichtersteen** voor de **kruis- en kloosterkozijnen met negblokomlijsting**. **Boven- en onderdorpels zijn verbonden door Maastrichterstenen banden. Rechthoekige deur met bovenlicht** en **toegangstrap** uit **Maaskalksteen**. Links daarvan een **getoogde kelderdeur** met **buitentrap** en **kelderraam**. Het **schrijnwerk** van de gevelopeningen is recent vervaardigd naar historisch model. De gevel is verankerd met **smeedijzeren gevelankers met kam en krul**. Bovenaan een **geprofileerde**

[7] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Maastrichterstenen kroonlijst met hieronder **steigergaten**.

Zijgevel: **puntgevel met aandak, handvormstenen en Maastrichterstenen banden en hoekbanden.** In de **geveltop** is er een **klein venster** dat met **Maastrichtersteen** is **omlijst**, evenals twee **Maastrichterstenen uilengaten**. Er is een onleesbare **gevelsteen**, omringd door **vier Maastrichterstenen medaillons. Oude krulspieankers met kam**.

Interieur: **Gaaf bewaarde interieurelementen** zoals de oorspronkelijke **spiltrap** uit 1666, 17de-eeuwse **alkoof** en 18de-eeuwse **schoorsteenmantels** en **-boezems** met **stucwerk**, **geturkte plafonds**, oude **binnendeuren** en een **gewelfde kelder** met **kaarsnissen**.

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 12 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 12 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het

begijnhof.

- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met handgevormde baksteen en typische elementen zoals Maastrichterstenen omlijstingen met negblokken, kordonlijsten, hoekkettingen en ornamenten. Oorspronkelijke zijgevel. Restauratie naar zijn 17de-eeuwse toestand met kruis- en kloosterkozijnen en een buitentrap voor de keldertoegang. De architectuurhistorische waarde wordt sterk verhoogd door de waardevolle interieurelementen zoals de alkoof, geturkte plafonds, schoorsteenmantels en stucwerk -boezems, enzovoort.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 14 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 14, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0282/00K000
Capakey: 73083C0282/00K000
Oppervlakte perceel: 338.05 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

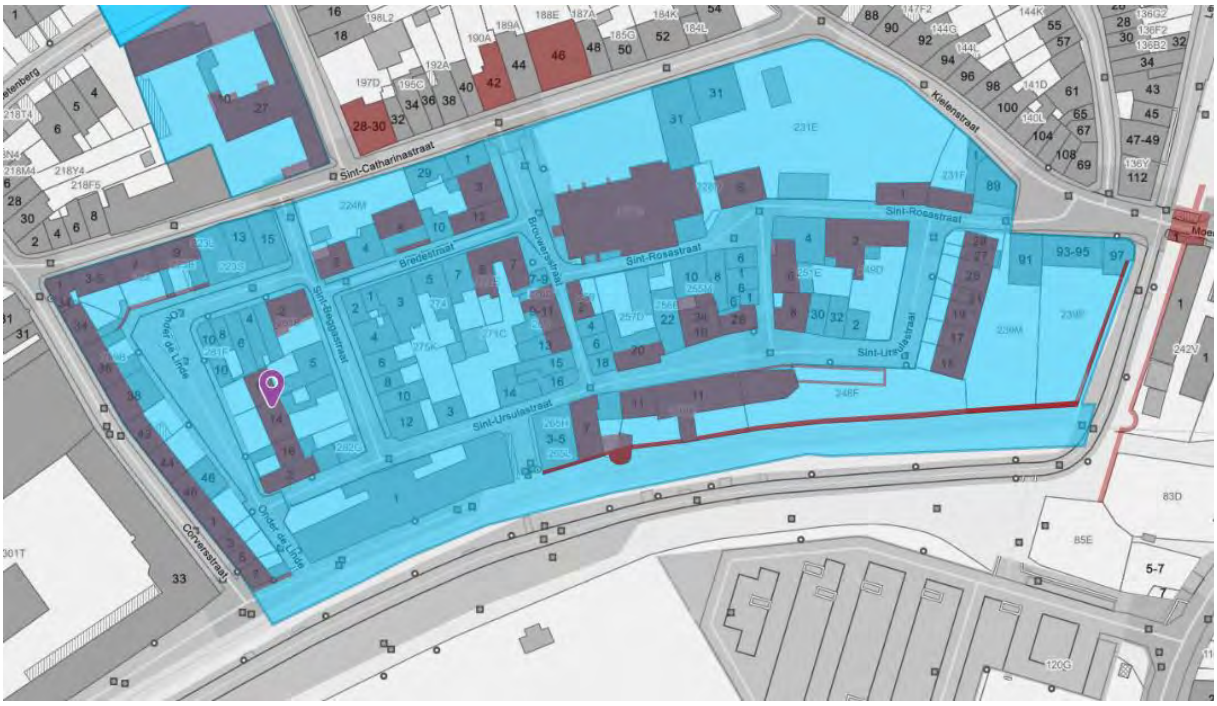
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

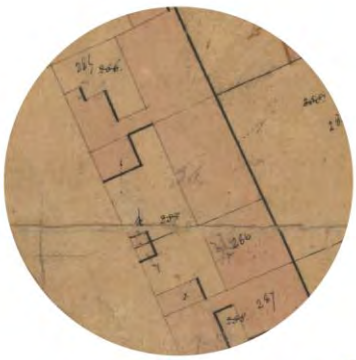
Dit begijnenhuis werd gebouwd in 1660 door de eerste bewoonster Maria Grotarts. Aan het begin van de 19de eeuw werd de woning verhuurd door de godshuizencommissie, die ze in 1821 verkocht aan Jan Bertrand.[1] In de 19de eeuw werden de gevels sterk aangepast. Vermoedelijk was de achtergevel aanvankelijk grotendeels gesloten cfr. de achtergevel van het naastgelegen Onder de Linde 12. Mogelijk werd deze opgewerkt na de afbraak van de achterliggende huizenrij en tuinen ter verbreding van de Slachthuisstraat. Ook de voorgevel werd sterk aangepast: gevelopeningen werden gewijzigd en er werd een cementering (simili-pierre) toegevoegd om de bouwsporen aan het zicht te onttrekken. Hierdoor ontstond er een stijlbreuk met de overige begijnenhuizen van Onder de Linde, die meestal hun oorspronkelijke Maasstijl behielden, zij het met enkele aanpassingen uit een latere periode. Daarom besloten de eigenaars in de jaren 1970 de cementering te laten decaperen, om de oorspronkelijke bakstenen gevel weer zichtbaar te maken. Na de werken werd duidelijk dat de structuur van de oorspronkelijke gevel nog redelijk goed afleesbaar was, maar zeer sterk verminkt geraakte door het toevoegen van de cementering. Hiervoor werden namelijk de oorspronkelijke Maastrichterstenen elementen van de gevel afgekapt om een vlak gevelgeheel te verkrijgen. Bovendien verkeerde het metselwerk in bijzonder slechte staat en werden de 'herstellingen' uit de 19de eeuw slordig uitgevoerd omdat de gevel toch verborgen zou worden onder een cementering. Grondige herstellingswerken aan de gevel drongen zich dus op.[2] Hier ging een studie van de bouwsporen, oorspronkelijke gevelelementen en openingen aan vooraf om een aanvaardbare reconstructie van de gevel en haar decoratie te maken, opgemaakt door architect Fl. Ulrix.

Foto's uit de jaren 1970 tonen ons dat de vroegere dakkapel (zichtbaar op de foto uit 1895) toen al vervangen door een dakvlakvenster. De oude aanbouw in de tuin werd omgebouwd tot garage, met grote garagepoort in de tuinmuur. De tuinmuur werd verhoogd, de oorspronkelijke koppenlaag duidt de oorspronkelijke hoogte nog aan.

In 1994 werd het pand gerestaureerd. Het buitenschrijnwerk werd vernieuwd, de goten en afvoeren vervangen en het natuurleien dak hersteld. De garage in de voortuin werd afgebroken en een nieuwe garage werd gebouwd in de achterliggende tuin, waarvoor een grote sectionale garagepoort werd toegevoegd in de tuinmuur aan de zijde van de Slachthuisstraat.

De tuinberging, die tenminste terugging tot de 18de eeuw, werd in de tweede helft van de 20ste eeuw verbouwd tot garage. Gezien het gebouwtje geen erfgoedwaarde meer bezat werd het tijdens de laatste restauratiefase gesloopt. De achterliggende tuin werd onderverdeeld en er werd een bij- en aanbouw toegevoegd tegen de achtergevel.

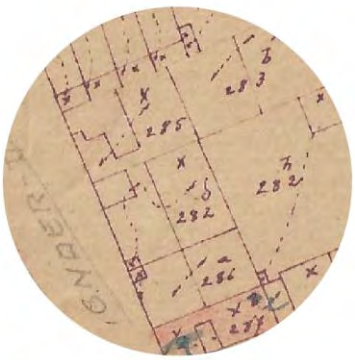
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 81
[2] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED HASSELT, Tongeren begijnhof, doos DL 209

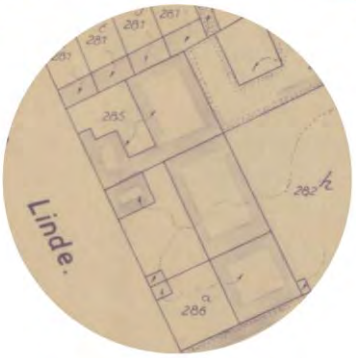
1827

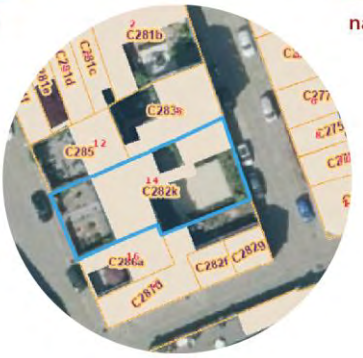
1840

na 1906

1984

2023

1890 ©SAT

onbekende datum ©PCCE

1978 ©agentschap Onroerend Erfgoed

onbekende datum ©PCCE

Beschrijving[3]

Breedhuis van **vier traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**, gedekt met **natuurleien** in **Maasdekking**, met behoud van de typische **knik** in het dak. Koperen regenwaterafvoeren. Het dakvlak aan de voorgevel bleef gesloten, aan de achtergevel zijn twee moderne dakvlakvensters toegevoegd.

Voorgevel (Onder de Linde): gereconstrueerde voorgevel op basis van de bouwsporen en gehavende Maastrichterstenen elementen die tevoorschijn kwamen toen de cementering van de gevel werd verwijderd. De bewaarde resten gaven een vermoeden van een oorspronkelijke gevel in renaissancestijl. **Bakstenen gevel** in **kruisverband** en **kalkrijke voegmortel**, doch qua baksteenkleur afwijkend van de overige huizen en de achtergevel. De bakstenen gevel was in zodanig slechte staat dat er een nieuwe gevelsteen werd aangewend. **Maastrichtersteen** werd gebruikt voor de **kordonlijsten**, **geprofileerde raamomlijstingen** met **druiplijst** (recht op de gelijkvloerse verdieping, getoogd op de eerste verdieping) en een **datumsteen** boven de voordeur. De **kroonlijst** op **ojiefvormige consoles** is ook een reconstructie, net zoals de **deuromlijsting** met **rond bovenlicht** op **voluten**. De oorspronkelijke **krulspieankers met kam** werden gerecupereerd.

Achtergevel (Slachthuisstraat): de achtergevel was vermoedelijk aanvankelijk gesloten en werd verder opengewerkt in de 19de eeuw. De 19de-eeuwse raamopeningen zijn nog herkenbaar in de **bouwsporen** en **houten latei**. De kleinere raamopeningen dateren uit een latere bouwfase en zijn voorzien van een stenen latei en dunne natuurstenen lekdrempel. Het **oorspronkelijke metselwerk** is bewaard en draagt nog **sporen** van een gedecapeerde bepleistering. Deze sporen zijn ook zichtbaar op het invulmetselwerk in de 19de-eeuwse raamopeningen. Ook hier zijn de oorspronkelijk **krulspieankers met kam** bewaard. De kroonlijst is een recent, mogelijk ter vervanging van een verdwenen Maastrichterstenen kroonlijst cfr. de naburige huizen. De **tuinmuur** werd in een recente periode verhoogd, wat zichtbaar is aan de koppenlaag die de oorspronkelijke hoogte van de muur aanduidt. Beeldverstorende garagepoort.

Interieur: het huis bezit nog een **gewelfde kelder**, die oorspronkelijk alleen toegankelijk was van buitenaf.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Voorgevel (Onder de Linde)

Achtergevel en tuinmuur (Slachthuisstraat)

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 14 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 14 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning in Maaslandse renaissancestijl. Nauwgezette reconstructie na 19de-eeuwse verminkingen van het pand, geheel gebaseerd op grondige opmeting van de bouwsporen en witstenen elementen.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De voorgevel van het pand werd gereconstrueerd met nieuwe materialen en in een afwijkende baksteenkleur, waardoor er geen sprake meer is van een historisch gevelbeeld en een zekere uniformiteit met de overige begijnenhuizen uit diezelfde periode. Om die reden wordt geadviseerd de gevel te kaleien.

Het dakvlak blijft gesloten aan de begijnhofzijde. Aan de achtergevel worden de dakvlakvensters op termijn bij voorkeur vervangen door ijzeren exemplaren naar historisch model.

De ommuring van de tuinen is een typisch kenmerk voor een begijnhof en straalde een zekere uniformiteit uit. In de toekomst moet de tuinmuur hersteld worden naar historisch model (materialiteit, hoogte en tuinpoortje), in eenheid met de naastgelegen woningen.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Onder de Linde 16 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Onder de Linde 16, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0286/00A000
Capakey: 73083C0286/00A000
Oppervlakte perceel: 89.21 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

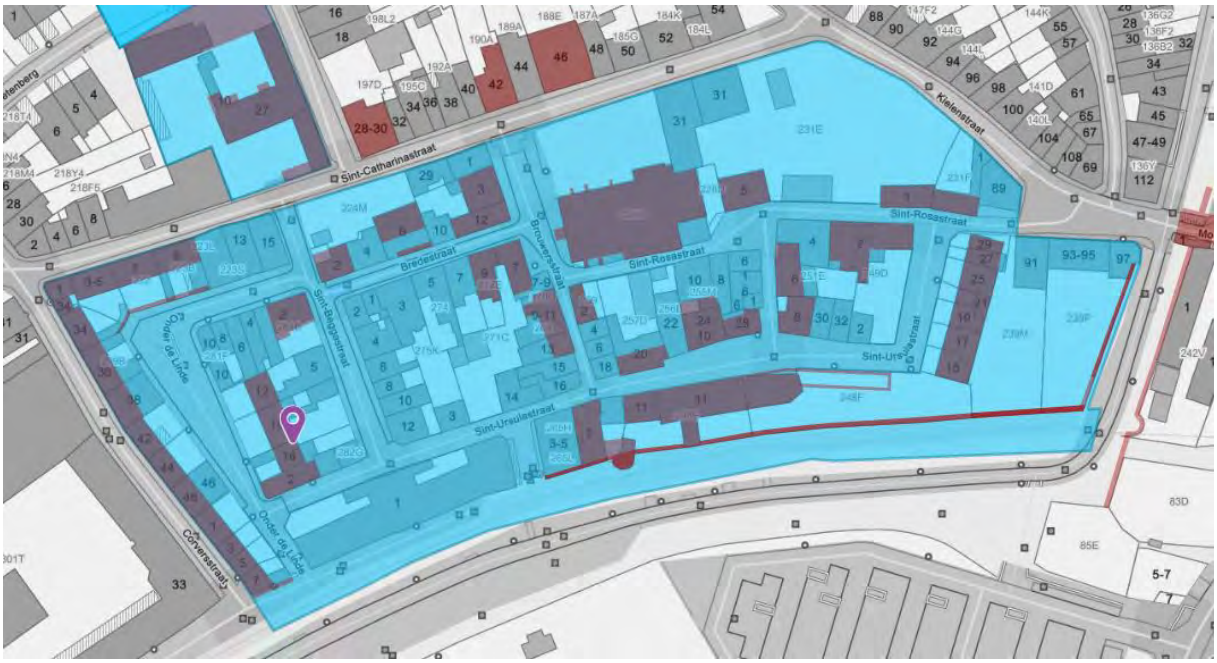
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

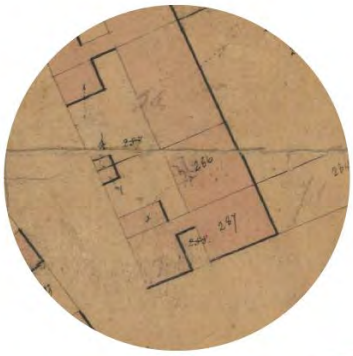
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd gebouwd in 1665 door de weduwe Gerard van Vletingen voor haar dochter Maria van Vletingen. Het huis werd verkocht in de 19de eeuw, in 1845 was Jan Bertrand eigenaar.[1] Een foto uit 1890 toont ons dat de oorspronkelijke gevelopeningen in de 18de of 19de eeuw werden aangepast. Het dak was belegd met leien en had een dakkapel. De 18de-eeuwse tuinmuur was voorzien van een poortje met natuurstenen omlijsting zoals bewaard bleef bij andere woningen in de straat.

De tuinmuur werd samen met de voorgevel grondig gerenoveerd in het midden derde kwart van de 20ste eeuw (vóór 1971). Er werd een nieuwe aanbouw in de voortuin opgetrokken. De verbouwing van de gevel was verregaand, want deze bestaat thans uit geheel nieuwe baksteen (in afwijkende kleur en legverband) en nieuwe natuurstenen elementen. Deze baksteen werd ook aangewend voor de tuinmuur, die geheel werd heropgebouwd uit nieuwe materialen. De authentieke en typische tuinpoort uit de 18de eeuw met Maaskalkstenen omlijsting werd toen jammer genoeg verwijderd. Gezien zijn status als beschermd monument zijn er in het interieur nog authentieke elementen bewaard, want van de voorgevel zijn enkel de oude krulspieankers met kam nog historisch. De achtergevel heeft wel nog zijn oorspronkelijke baksteen, maar ook deze werd grondig gerenoveerd.

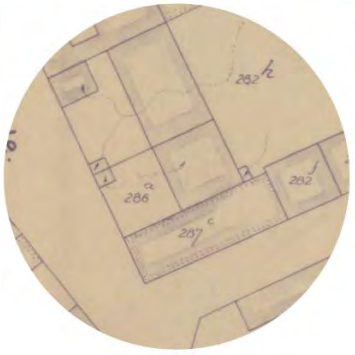
1827

1840

na 1906

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 81

1890 ©SAT

1890 ©SAT

1971 ©PCCE

Beschrijving[2]

Voorgevel (Onder de Linde): begijnenwoning van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** met **knik**. Het dak is belegd met moderne rode S-pannen en voorzien van een centraal geplaatst dakvlakvenster. De gevel is opgebouwd met nieuwe machinaal gevormde baksteen in afwijkende kleur en metselverband (halfsteens). Negblokken en sluitstenen uit Maastrichtersteen bij de licht getoogde gevelopeningen. Maastrichterstenen kroonlijst met recente rechte bakgoot. Oorspronkelijke **krulspieankers met kam**. De tuingevel is met dezelfde materialen opgebouwd als de gevel. De poortomlijsting en plint is uitgevoerd in een donkerkleurige baksteen.

Achtergevel (Slachthuisstraat): dakvlak met **knik** en moderne rode S-pannen. Centraal dakvlakvenster. De eenvoudige **lijstgevel** is opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband**, **bouwsporen** van aangepaste gevelopeningen en dikke kalkrijke voegen. **Sporen** van een gedecapeerde kalei of bepleistering. **Rechthoekige raamopeningen** onder **houten latei** met dunne hardstenen lekdrempel en modern schrijnwerk. Oorspronkelijke **krulspieankers met kam**. **Geprofileerde Maastrichterstenen kroonlijst** met hierop een koperen capucienengoot en regenwaterafvoer. De **tuinmuur** aan de Slachthuisstraat bleef bewaard, maar werd getuigen de koppenlaag en het metselverband in een recentere periode verhoogd. De muur draagt **sporen** van een gedecapeerde kaleilaag en is onderaan voorzien van een gecementeerde plint.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Voorgevel (Onder de Linde)

Achtergevel en tuinmuur (Slachthuisstraat)

Evaluatie

Het pand Onder de Linde 16 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Onder de Linde 16 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een – in kern – 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in baksteen en in een sobere stijl vormgegeven, maar thans sterk aangetast door de zware renovatie van de voorgevel en beeldbepalende tuinmuur aan de zijde van Onder de Linde.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De voorgevel van het pand werd gereconstrueerd met nieuwe materialen en in een afwijkende baksteenkleur, waardoor er geen sprake meer is van een historisch gevelbeeld en een zekere uniformiteit met de overige begijnenhuizen uit diezelfde periode. Om die reden wordt geadviseerd de gevel te kaleien.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. Aan de achtergevel wordt het dakvlakvenster op termijn bij voorkeur vervangen door een ijzeren exemplaar naar historisch model.

De ommuring van de tuinen is een typisch kenmerk voor een begijnhof en straalde een zekere uniformiteit uit. De tuinmuur werd volledig vernieuwd toen de voorgevel werd gerenoveerd (gelijkaardig materiaalgebruik). Om het historische straatbeeld te versterken strekt het tot aanbeveling om de muur naar historisch model (materialiteit, hoogte en tuinpoortje) te reconstrueren (zie historische foto)

1890 ©SAT

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

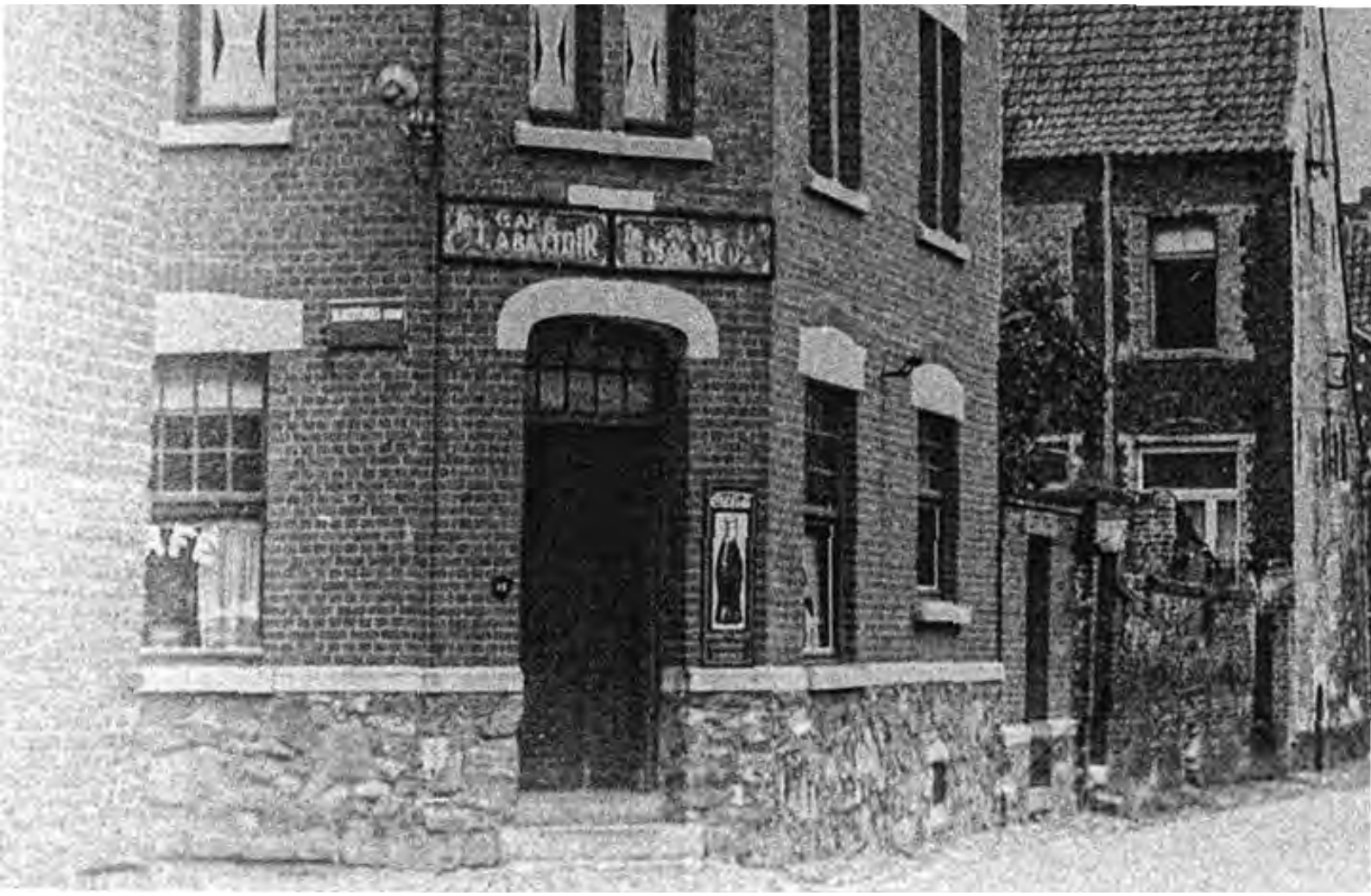
Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

SINT-BEGGASTRAAT / SLACHTHUISSTRAAT

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 2 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 2, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0279/00H000
Capakey: 73083C0279/00H000
Oppervlakte perceel: 48.51 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

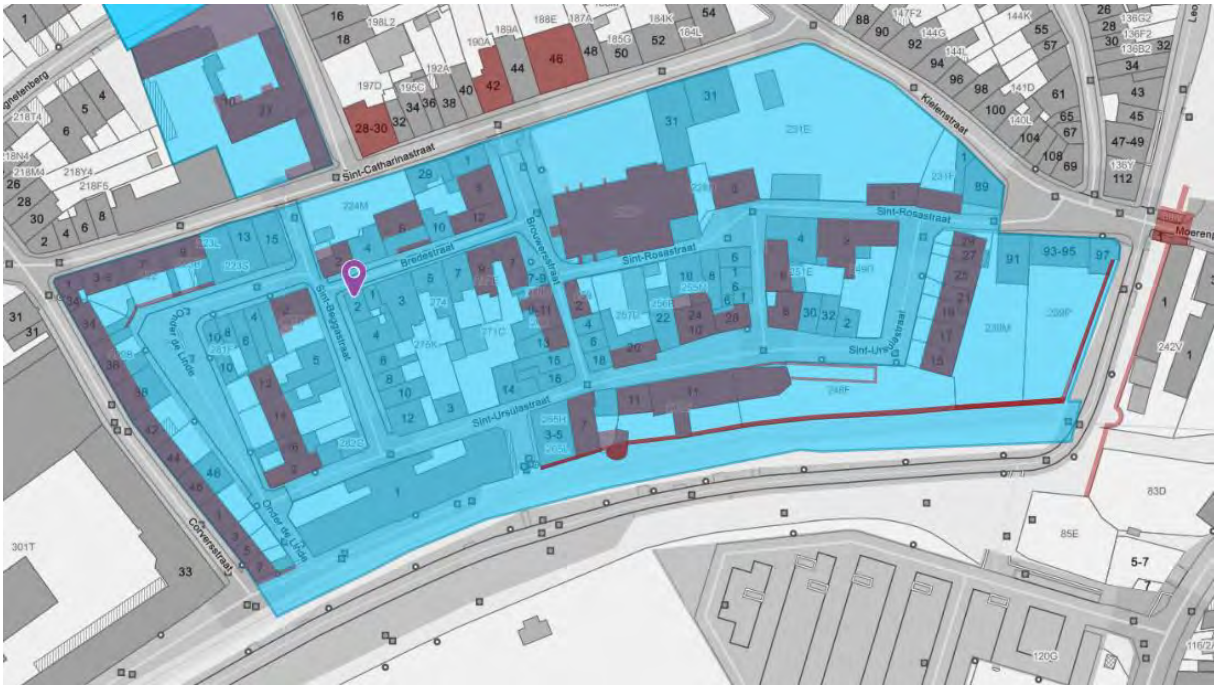
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

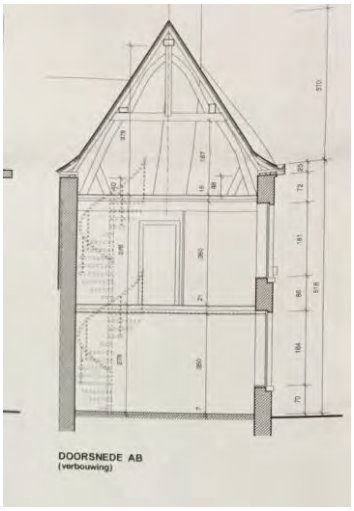
- Begijnhof Sint Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dwarse snede, 2005 ©architect F. Vandegoor

Uiterlijk lijkt deze woning te zijn opgebouwd aan het begin van de 19de eeuw maar een aantal elementen en kenmerken wijzen toch op een oudere kern: de hoge puntgevel met vlechtingen, dak met knik en verhoudingen van het grondplan. Dit wordt bevestigd door de dakgebintes met kromhouten die worden weergegeven op de plannen uit het restauratiedossier uit 2005. Volgens Baillien werd de woning gebouwd in de 17de eeuw en is de oudst gekende bewoonster begijn Joanna Berlier. Na het overlijden van Joanna 1656 bleef de woning onafgebroken bewoond tot aan het overlijden van Agnes Daerden, die haar intrek in de woning nam in 1783. In 1821 verleende de godshuizencommissie het woonrecht aan Anna-Maria Maurissen, weduwe, die het woonrecht had overgekregen van Agnes Daerden. In 1856 werd de woning verkocht aan Jan Berenbroeck.[1] Vermoedelijk verbouwde hij de woning (19de-eeuwse vensteropeningen Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat) en liet hij in de tuin de woning bouwen met het huidige adres Bredestraat 1 (gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw en een tijd lang een kadastraal geheel met het hoekhuis).

In de 20ste eeuw werd het eigendom wederom gesplitst in de twee woningen zoals vandaag bewaard. In 2005 werd de woning hersteld naar ontwerp van architect P. Blockx: het dak werd gerenoveerd met behoud van de typische knik, het storende buitenschrijnwerk werd vervangen door houten schrijnwerk en de deur in de zijgevel werd vervangen door een venster. De gevel werd wit geschilderd en de huisnummerschildering in zwart schildje werd opnieuw aangebracht.[2] Ter voorbereiding van de restauratie liet de eigenaar dendrochronologisch onderzoek uitvoeren op een van de kinderbalken. Getuige de jaarringen werd de eik waaruit de balk vervaardigd werd gekapt in 1703-1704. De oude bebording die tijdens de laatste restauratiefase werd aangetroffen bevestigde dat het dak aanvankelijk met leien was belegd.[3]

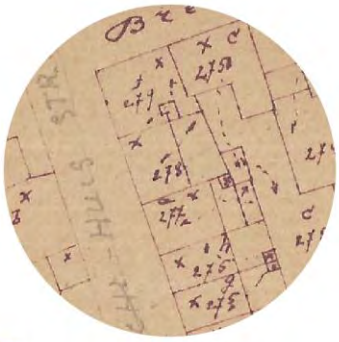
[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 85
[2] SAT, bouwaanvraag 2005/10208
[3] BAAC, *Dendrochronologisch onderzoek Slachthuisstraat 2*, s.l., 2009, z.p.

1827

1840

1921-1930

1984

2023

1978 ©O.E.

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[4]

Breedhuis van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** met **knik**, belegd met moderne grijze S-pannen en aandak aan de zijgevel. Bewaarde oude **schoorsteenvolumes**.

Voorgevel (Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat): **baksteenmetselwerk** van **handvormsteen** in **kruisverband** met **licht getoogde 19de-eeuwse gevelopeningen**, een **muizentandfries** en een **gecementeerde plint**. De raamopeningen hebben een **natuurstenen lekdrempel**, thans net zoals het schrijnwerk wit geschilderd. Recent houten schrijnwerk naar historisch model. Recente rechte gevelankers. **Dakoversteek** op **houten klossen** met zinken **capucienengoot**.

Zijgevel (Bredestraat): **puntgevel met vlechtingen**, **handvormsteen** in **kruisverband** en twee oude **zoldervensters** onder **houten latei**. Een **19de-eeuwse raamopening** met **natuurstenen lekdrempel** en **getoogde ontlastingsboog**, ingevuld met recent houten schrijnwerk. De storende deur aan de rechterzijde van de gevel werd verwijderd in 2005 en vervangen door het huidige venster met melkglas. Eenvoudige rechte gevelankers.

De oude **dakkap**, eikenhouten **spanten** met **kromhouten**, oude **bebording**, oude **balkenlagen** en plafonds met **spelderwerk**[5] worden als erfgoedelement aangeduid, gezien zij de bouwgeschiedenis van dit pand onderbouwen.

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

[5] Reconstructie van de oorspronkelijke. Deze waren tijdens de restauratie van het pand in te slechte staat om ze nog te kunnen herstellen.

Zijgevel (Bredestraat)

Voorgevel (Slachthuisstraat)

Evaluatie

Het pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 2 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 2 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing binnen de oudste kern van het hof. De woning heeft 18de-eeuwse kern die mogelijk nog verder teruggaat in de tijd en werd in de 19de eeuw aangepast getuige de vensteropeningen in de gevel aan de Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat. De aanpassingen gebeurden toen de begijnenwoning in particuliere handen kwamen in de tweede helft van de 19de eeuw.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. De storende ingrepen uit het verleden werden

hersteld in 2005. Het aluminium buitenschrijnwerk werd toen vervangen door hedendaags houten schrijnwerk. Gezien er geen 19de-eeuwse vensterschrijnwerk was bewaard (vermoedelijk zesruiters) werd de huidige sobere maar hedendaagse vormgeving goedgekeurd door het agentschap Onroerend Erfgoed. Toch zou het voor de 19e-eeuwse gevel een toegevoegde waarde zijn in de toekomst terug te gaan naar een raamtypologie die beter aansluiting vindt met de 19de-eeuwse gevelopeningen, namelijk een houten T-venster of zesruiter, met ontdubbeld bovenlicht (fijne glasroede, hout of ijzer) en naar binnen toe opendraaiende raamvleugels. (geen draaikiepraam)

In de toekomst blijft de woning gekalleid in een lichte kleur met behoud van de huisnummerschildering in schildje. Thans worden de recent gerestaureerde gevels sterk ontsierd door elektriciteitscabines en een verkeersbord. Het is sterk aanbevolen een passendere oplossing te zoeken voor deze elementen om ze beter te integreren binnen het historische karakter van het begijnhof.

Wanneer de huidige panbedekking (lange termijn) aan vervanging toe is, kan voor een natuurleien dak in Maasdekking worden gekozen (zie historische nota) of voor rode S-pannen. De knik in het dak moet behouden blijven. Hetzelfde geldt voor de eventueel bewaarde oude bebording.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 4 – Begijnenhuis

▾ Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 4, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0278/00_000
Capakey: 73083C0278/00_000
Oppervlakte perceel: 91.19 m²

▾ Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

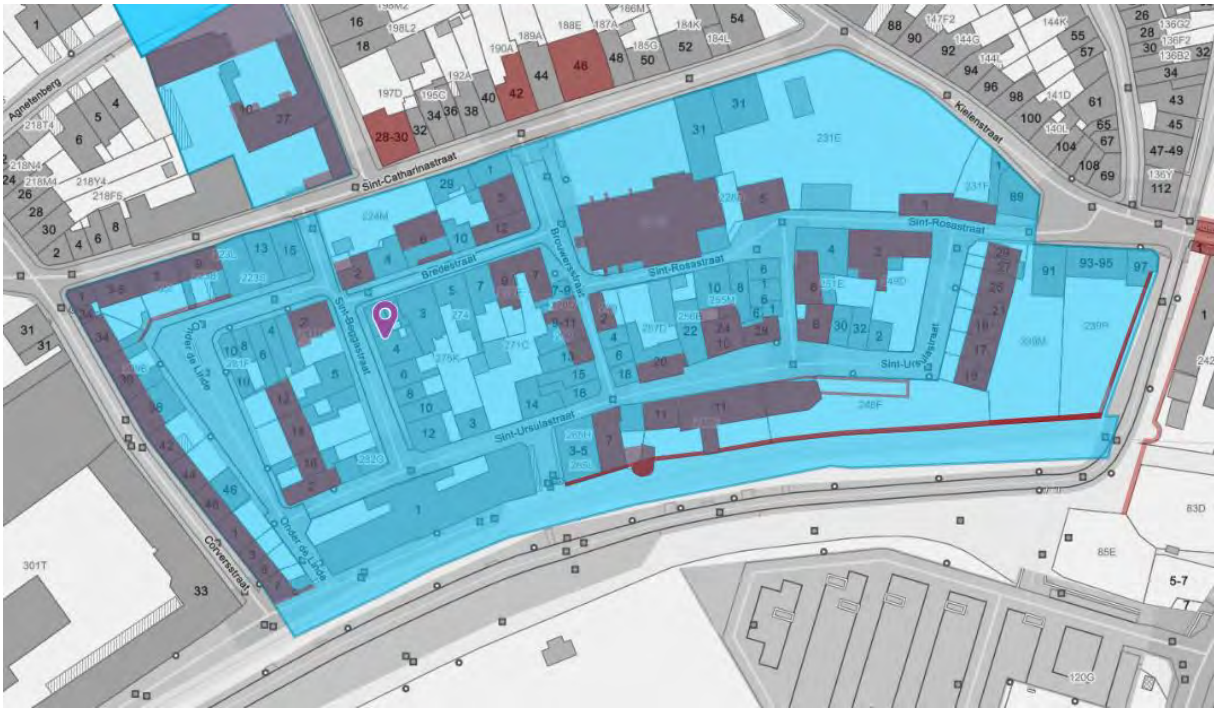
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Neoclassicistisch begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

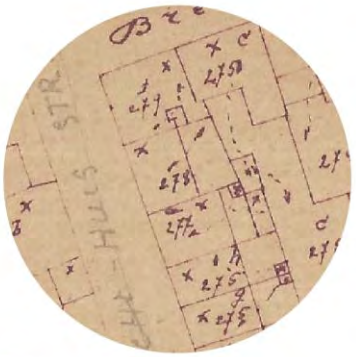
Breedhuis met neoclassicistisch uitzicht uit begin de 19de eeuw, doch met oudere kern, wat zichtbaar is aan de smeedijzeren krulspieankers met kam, hoekblokken, muurbanden en het hoge dak met typische knik en aandaken. Het huis werd volgens Baillien herbouwd in 1701. Bewoonster was toen begijn Catharina Berden. In 1822 verleende de godshuizencommissie het woonrecht aan Anna-Elisabeth Portmans.[1] Aan het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw werd een cementering in neoclassicistische stijl toegevoegd. Na 1984 werd een aanbouw opgetrokken in de tuin, waardoor thans slechts een kleine open ruimte resteert.

1827

1840

1921-1930

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 85

1978 ©O.E.

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Breedhuis van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** met typische **knik** tussen **bakstenen aandaken**. Het dak is belegd met moderne rode S-pannen, met cementering aangewerkt bij de aandaken en **oude schoorsteen**.

Voorgevel: De hele gevel is in de late 19de eeuw – vroege 20ste eeuw afgewerkt met **simili-pierre**, een cementgebonden **gevelbepleistering** met **geprofileerde raamomlijstingen** en **getrokken schijnvoegen en plint met kelderopening onderaan**, geheel in **neoclassicistische stijl**. **Bakgoot** met **geprofileerd houten boeibord**. Bewaarde **krulspieankers met kam** die wijzen op de oudere kern. Het 19de-eeuwse schrijnwerk werd vervangen in een recente periode. Bij de voordeur werd het schrijnwerk aangepast, maar de **oude hardstenen dorpel** bleef bewaard. Moderne kleurstelling (geel voor het opgaand muurwerk, grijs voor het lijstwerk, dorpels en plint.

Rechter zijgevel: Een klein deel van de **oude zijgevel** is nog zichtbaar boven het dak van aanpalende woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 6. **Handvormsteen** met **vlechtingen** bovenaan en mogelijk bewaarde bouwsporen die niet zichtbaar zijn vanop de straat. **Oude gevelankers**.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 4 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- de woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 4 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing binnen de oudste kern van het hof. De woning werd herbouwd in 1701, werd in de tweede helft van de 19de eeuw voorzien van een gevelcementering in *simili-pierre*, allicht om de bouwsporen van gevelaanpassingen aan het zicht te onttrekken. Als dusdanig getuigt de woning van de aanpassingen die gebeurden toen ze in particuliere handen kwam in de 19de eeuw en werd gemoderniseerd in de toen heersende neoclassicistische stijl.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak met aandaken is nog kenmerkend voor de oude kern van het gebouw. Indien het dak in de toekomst gerestaureerd wordt, blijft de typische zonk bewaard en worden aandaken hersteld (metselwerk in het zicht). Zorgvuldige restauratie van de rechter zijgevel met behoud van de vlechtingen en oude muurankers. Er worden geen dakvlakvensters of andere dakopeningen aan de

zijde van de Slachthuisstraat toegelaten. Een verbeterde kleurstelling van de voorgevel is gewenst, bij voorkeur voorafgegaan door materiaal-technisch of kleurhistorisch onderzoek.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 5 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 5, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0283/00C000
Capakey: 73083C0283/00C000
Oppervlakte perceel: 148,78 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

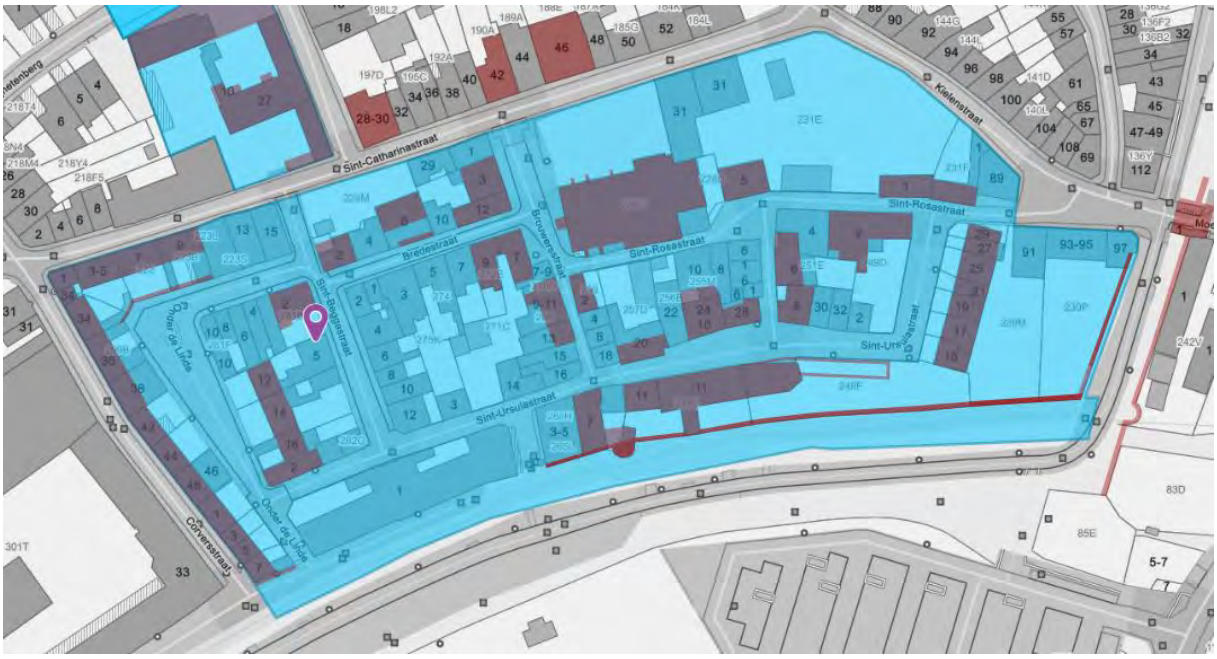
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

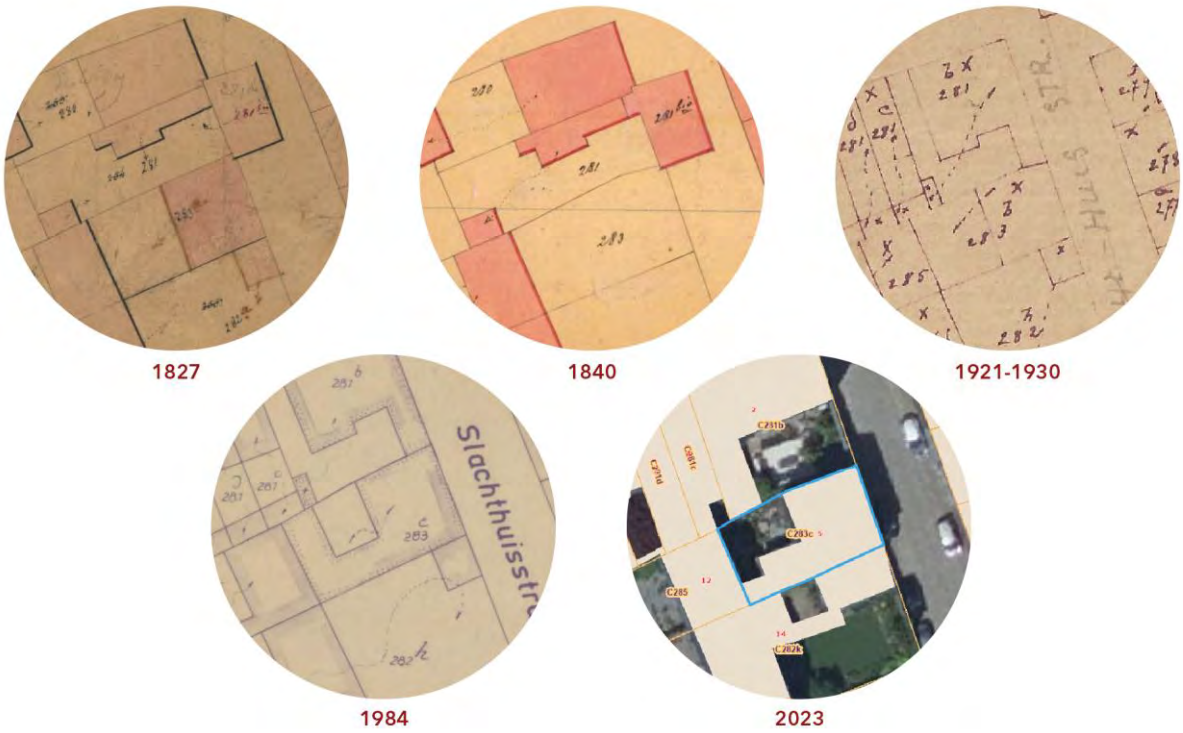
Historiek

De exacte bouwdatum van dit begijnenhuis is niet bekend, maar getuige het primitief kadasterplan is die te situeren na 1840. De kadastrale kaart uit 1827 werd duidelijk later bijgewerkt wat betreft de intekening van Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 5 (andere lijnen en inkleuring). Getuige de kadastrale kaart van 1921-1930 werd de nieuwe woning vóór 1921 gebouwd.

De woning werd gebouwd op een stuk grond waarop tot aan het begin van de 19de eeuw een oudere begijnenwoning stond, die toen samen met nagenoeg de hele huizenrij werd afgebroken ter verbreding van de Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat. Het aanpalende begijnenhuis met kadasternummer 281 werd pas afgebroken na 1856, toen het werd aangekocht door de stad Tongeren.[1] De oorspronkelijke begijnenwoning werd gebouwd in 1614 door Roes Wautiers uit Grimbergen voor zijn dochter Maria. Kadastergegevens vermelden dat het goed in 1845 eigendom was van Engel Loverix, mogelijk was dit degene die de woning heropbouwde tussen 1840 en 1845.[2]

In een recentere periode werd de aanbouw tegen de linker zijgevel ingericht als garage (behorend bij het perceel van Onder de Linde 14) en werd ook een aanbouw toegevoegd tegen de achtergevel. In de voorgevel vonden ook enkele wijzigingen plaats: het raam in de eerste travee ter hoogte van de begane grond werd sterk verbreed (was aanvankelijk even breed als het raam van de verdieping) en er werd een extra deur toegevoegd aan de rechter zijde van de gevel (zichtbaar aan de afwijkende rollaag t.o.v. de oorspronkelijke gevelopeningen). Getuige enkele bouwsporen werden ook de gevelopeningen in de rechter zijgevel aangepast/dichtgemetseld. Het metselwerk draagt sporen van een gedecapeerde gevelafwerking.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 82
[2] Ibid.

Beschrijving[3]

Breedhuis van in oorsprong drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak tussen aandaken. Alle gevels zijn opgebouwd met handvormsteen in kruisverband en kalkrijke voegmortel, ze dragen sporen van een gedecapeerde bepleistering of kaleilaag.

Voorgevel: het metselwerk wordt verankerd door **smeedijzeren gevelankers** met **kam**. De Maastrichterstenen kroonlijst en hardstenen plint dateren uit een recente periode. De **rechthoekige gevelopeningen** hebben een **hardstenen lekdrempel**. Deze van de eerste verdieping zijn door middel van een uitsprong in het metselwerk verbonden tot een **kordonlijst**. Details van het metselwerk geven aan dat de gevel eertijds bepleisterd was, met een getrokken lijst tussen de lekdrempels van de verdieping en wellicht ook geprofileerde raam- en deuromlijstingen in stucwerk. Van deze woning werden geen historische foto's teruggevonden. Vernieuwde **bakgoot** op **houten klossen** en eenvoudig recht **boeibord** met **ijzeren goothaken**.

Linker zijgevel: **topgevel** met rollaag en **asymmetrisch geplaatste schoorsteen**. Smeedijzeren **gevelankers met kam** en **eenvoudigere rechte gevelankers**.

Rechter zijgevel: topgevel met **rollaag** en **smeedijzeren gevelankers met kam**. Ter hoogte van de verdiepingsvloeren **eenvoudigere rechte gevelankers**. **Klein zoldervenster** met **houten latei** en **hardstenen lekdrempel**. In het metselwerk van deze gevel zijn enkele **bouwsporen** zichtbaar van

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

dichtgemetselde gevelopeningen.

Voorgevel Slachthuisstraat

Linker zijgevel

Rechter zijgevel

Evaluatie

Het pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 5 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 5 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald in de zone die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. De oude begijnenwoning werd echter afgebroken aan het begin van de 19de eeuw om de Slachthuisstraat te verbreden. De vrijgekomen ruimte werd ingericht als tuin en pas in de tweede helft weer bebouwd. Deze stadswoning is daarmee getuige van de aanpassingen die gebeurden toen de begijnenwoningen en tuinen in particuliere handen kwamen in de 19de eeuw.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 6 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 6, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0277/00C000
Capakey: 73083C0277/00C000
Oppervlakte perceel: 81.40 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

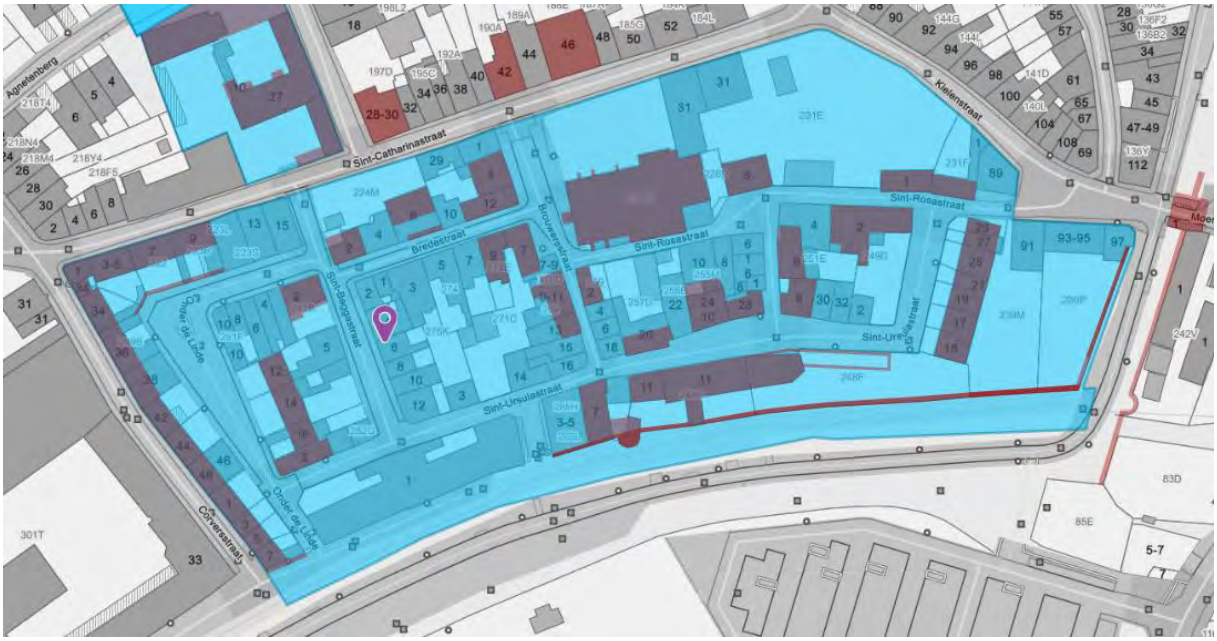
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

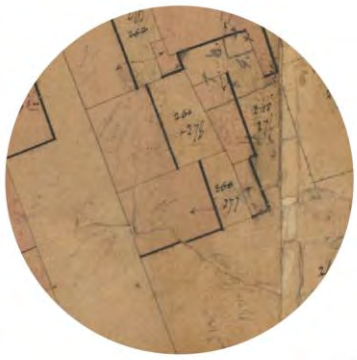

Historiek

Rijhuis uit het eerste kwart van de 20ste eeuw, gebouwd op de plaats van een oudere begijnenwoning die in 1658 werd gebouwd door pastoor Willem Voskens voor zijn nichtje Catharina Voskens.

In 1842 verkocht de commissie de woning aan schrijver Peter Frans Reynders, samen met de twee naastgelegen percelen (thans Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 8 en 12) en een huis in de Bredestraat (nummer 3). Vermoedelijk bleven de lege percelen een tijd lang in gebruik als grote tuin bij laatstgenoemd huis.[1]

Op basis van stilistische kenmerken van de huidige woning kan aangenomen worden dat deze samen met de aanpalende panden werd opgetrokken als eenheidsbebouwing in het eerste kwart van de 20ste eeuw. Het schrijnwerk van de gevel werd verschillende keren aangepast.

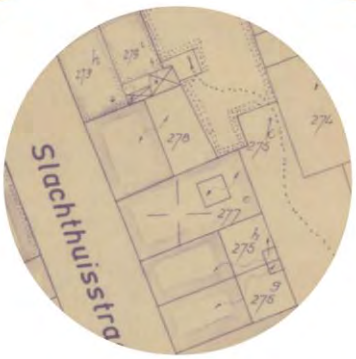
1827

1840

1921-1930

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 83-84

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Stadswoning van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. **Getoogde muuropeningen**, waarvan een tussenlatei werd vervangen door het huidige linteel met invulmetselwerk.[3] **Baksteen** in **kruisverband** en vernieuwd voegwerk. **Maaskalksteen** werd gebruikt voor de **trap aan de inkomdeur**, de **lekdrempels** van de vensters en de **omlijsting** van de **kelderopening**. Onderaan is de gevel afgewerkt met een **plint** uit breuksteen, bovenaan met een **bakgoot** op **eenvoudige houten klossen**, met ongeprofileerd houten boeibord en smeedijzeren goothaken met kam. Het buitenschrijnwerk is recent.

Evaluatie

Het pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 6 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 6 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. De oude begijnenwoning werd echter vervangen door het huidige huis in de tweede helft van de 19de eeuw. Ze is daarmee getuige van de aanpassingen die gebeurden toen de begijnenwoningen

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

[3] De oorspronkelijke situatie was gelijkaardig aan deze bewaard bij Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 12

in particuliere handen kwamen in de 19de eeuw. Ze maakt deel uit van een bebouwing in de Slachthuisstraat die grotendeels te dateren is in de 19de eeuw en vroege 20ste eeuw.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De vormgeving van het schrijnwerk van de vensters is niet-historisch en wordt op termijn best vervangen door T-vormig schrijnwerk in hout met een drielicht op de begane grond en een tweelicht op de bovenverdieping.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 8 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 8, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0275/00H000
Capakey: 73083C0275/00H000
Oppervlakte perceel: 59.79 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

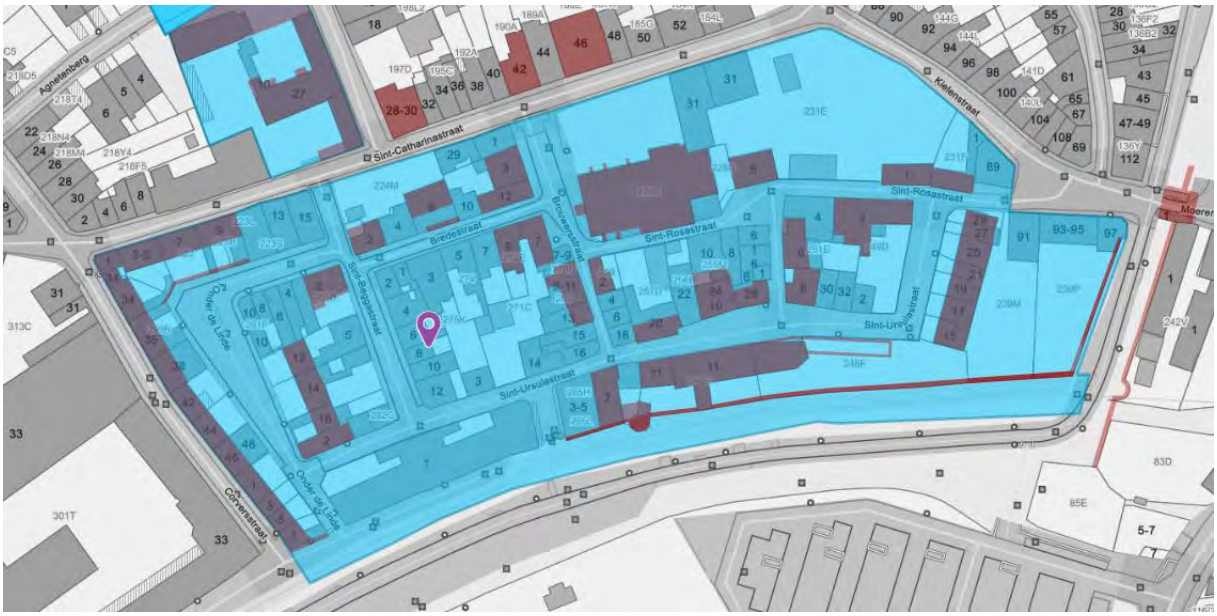
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

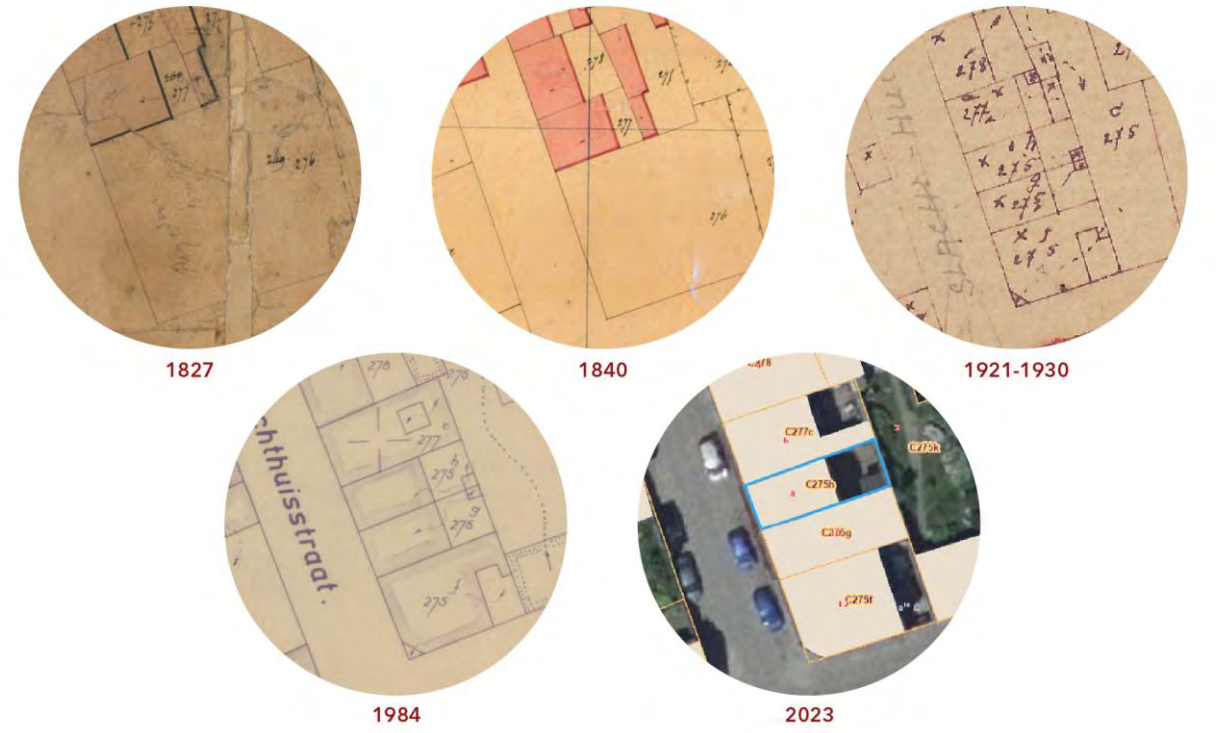
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Rijwoning in eenheidsbebouwing met nummer 10, gebouwd in het eerste kwart van de 20ste eeuw op de plaats van een oudere begijnenhuis dat in 1614 werd gebouwd door Peter Trokae voor zijn dochter Maria. De woning werd afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De bouwplaatsen werden omgevormd tot tuin, die door de godshuizencommissie werd verhuurd aan Maria-Catharina de Bellefroid. De tuin werd in 1842 door de godshuizencommissie verkocht aan schrijver Peter Frans Reynders, samen met de twee naastgelegen percelen (thans Slachthuisstraat 6 en 12) en een huis in de Bredestraat (nummer 3).[1]

Op basis van stilistische kenmerken van de huidige woning kan aangenomen worden dat deze samen met de aanpalende panden werd opgetrokken als eenheidsbebouwing in het eerste kwart van de 20ste eeuw.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 83-84

datum onbekend ©PCCE

Begin 20ste eeuw: zicht op de tuinmuur hoek Slachthuisstraat – Sint-Ursulastraat ©Delcampe

Beschrijving[2]

Stadswoning in **eenheidsbebouwing** met nummer 10, waarvan de uniformiteit wat verloren ging door aanpassingen uit de 20ste eeuw. Gevel van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. Opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband** en afgewerkt met een **gecementeerde plint**.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Getoogde muuropeningen met oude **natuurstenen lekdrempels** en recent schrijnwerk. De bakgoot werd in samenhang met nummer 10 bekleed met kunststof.

Evaluatie

Het pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 8 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 8 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en werd gebouwd op de plaats van een oudere begijnenwoning die werd afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De vrijgekomen ruimte werd ingericht als tuin en pas in het eerste kwart van de 20ste eeuw weer bebouwd. Deze stadswoning maakt deel uit van de laatste bebouwingsfase binnen het begijnhof.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Vermoedelijk bleef de oorspronkelijke houten kroonlijst bewaard onder de huidige kunststof bekleding. Verwering op de gevelafwerking duidt het ritme van thans verdwenen klossen nog aan.

Het strekt tot aanbevelen de uniformiteit met het aanpalende pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat nr. 10 te herstellen en te streven naar uniform schrijnwerk in materialiteit (hout), vormgeving (T-venster), kleur), gevelafwerking (kalei), dakbedekking (rode dakpannen) en kroonlijst.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 10 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 10, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0275/00G000
Capakey: 73083C0275/00G000
Oppervlakte perceel: 66.55 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

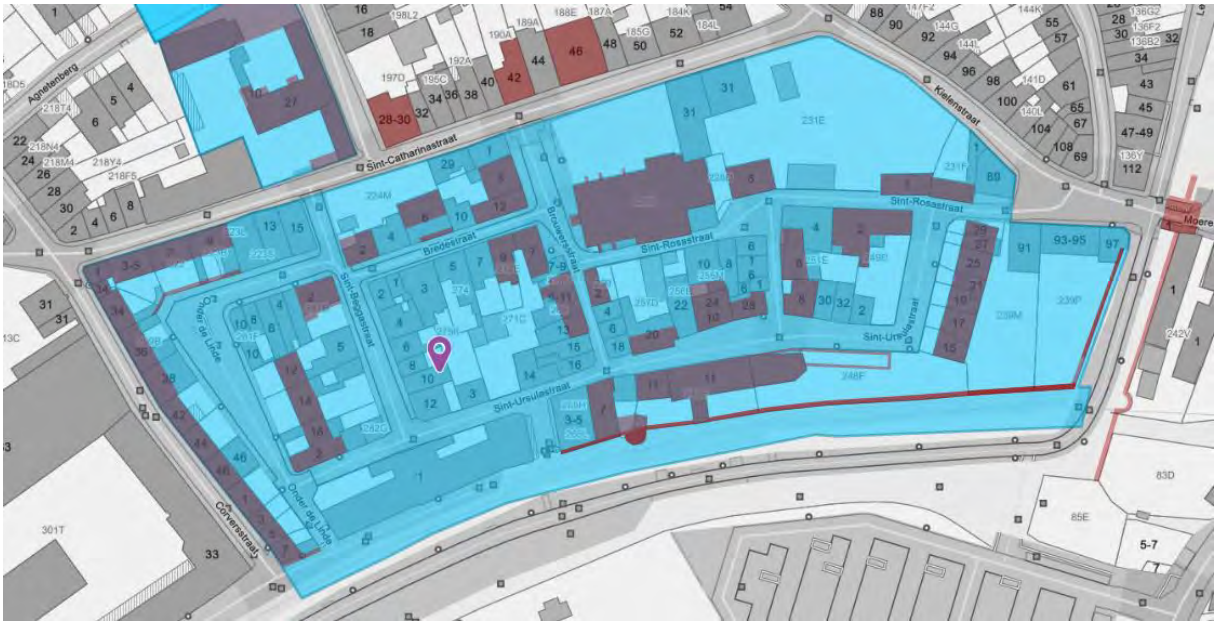
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Rijwoning in eenheidsbebouwing met nummer 8, gebouwd in het eerste kwart van de 20ste eeuw op de plaats van een oudere begijnenhuis dat in 1614 werd gebouwd door Peter Trokae voor zijn dochter Maria. De woning werd afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De bouwplaatsen werden omgevormd tot tuin, die door de godshuizencommissie werd verhuurd aan Maria-Catharina de Bellefroid. De tuin werd in 1842 door de godshuizencommissie verkocht aan schrijver Peter Frans Reynders, samen met de twee naastgelegen percelen (thans Slachthuisstraat 6 en 12) en een huis in de Bredestraat (nummer 3).[1]

Op basis van stilistische kenmerken van de huidige woning kan aangenomen worden dat deze samen met de aanpalende panden werd opgetrokken als eenheidsbebouwing in het eerste kwart van de 20ste eeuw.

1827

1840

1921-1930

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 83-84

Begin 20ste eeuw: zicht op de tuinmuur hoek Slachthuisstraat – Sint-Ursulastraat ©Delcampe

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Stadswoning in **eenheidsbebouwing** met nummer 8, waarvan de uniformiteit wat verloren ging door aanpassingen uit de 20ste eeuw. Gevel van **twee traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. Opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband** en afgewerkt met een **roodschildering** en fijne

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

knipvoegen.[3] Onderaan een beschilderde **plint uit breuksteen en aansluitende gecementeerde borstwering. Getoogde muuropeningen** met oude **natuurstenen lekdrempels** (thans overschilderd) en recent schrijnwerk. De bakgoot werd in samenhang met nummer 10 bekleed met kunststof.

Evaluatie

Het pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 10 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 10 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en werd gebouwd op de plaats van een oudere begijnenwoning die werd afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De vrijgekomen ruimte werd ingericht als tuin en pas in het eerste kwart van de 20ste eeuw weer bebouwd. Deze stadswoning maakt deel uit van de laatste bebouwingsfase binnen het begijnhof.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het kaleien van de gevels in een bleke kleur wordt aanbevolen, enerzijds om de herkenbaarheid van het begijnhof als entiteit in het stadsweefsel te markeren, anderzijds om meer eenheid te brengen in de verschillende historische materialiteit tussen de begijnhofpanden onderling.

Vermoedelijk bleef de oorspronkelijke houten kroonlijst bewaard onder de huidige kunststof bekleding. Verwering op de gevelafwerking duidt het ritme van thans verdwenen klossen nog aan.

Het strekt tot aanbevelen de uniformiteit met het aanpalende pand Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat nr. 8 te herstellen en te streven naar uniform schrijnwerk in materialiteit (hout), vormgeving (T-venster), kleur), gevelafwerking (kalei), dakbedekking (rode dakpannen) en kroonlijst.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

[3] Mogelijk was de gevel van nummer 8 vroeger ook zo afgewerkt. De afwerking van roodschildering in combinatie met knipvoegen werd vaak aangewend om het grilligere uiterlijk van de handvormsteen strakker te maken.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Beggastraat/Slachthuisstraat 12 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Slachthuisstraat 12, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0275/00F000
Capakey: 73083C0275/00F000
Oppervlakte perceel: 107.78 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

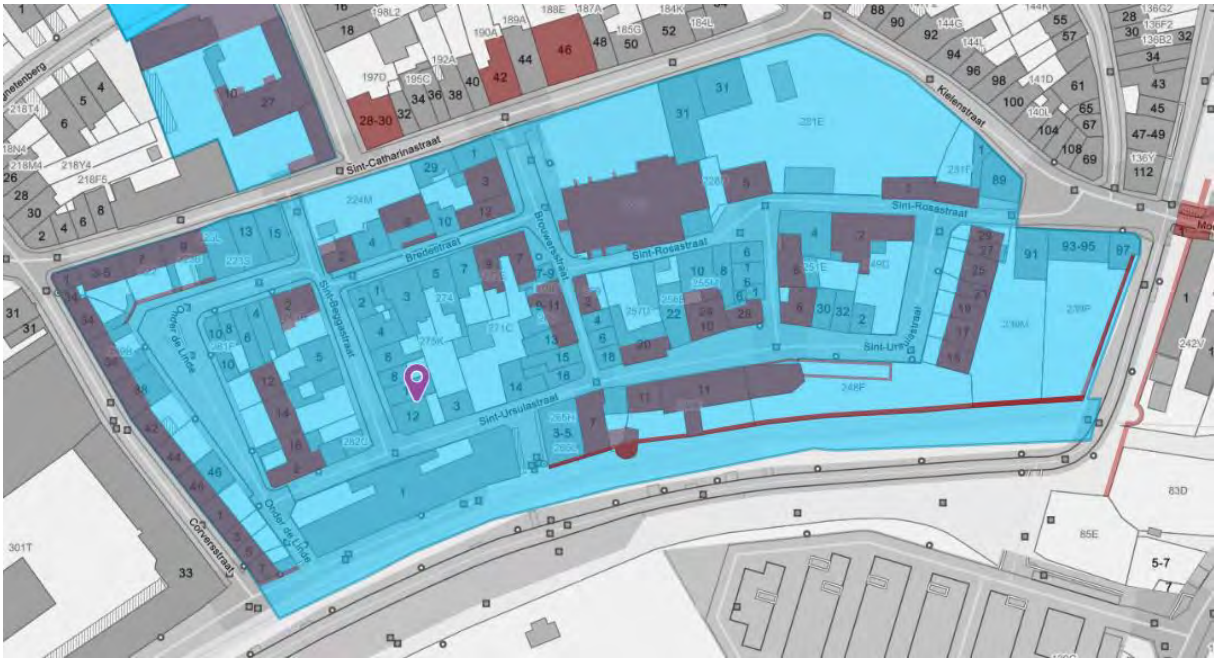
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

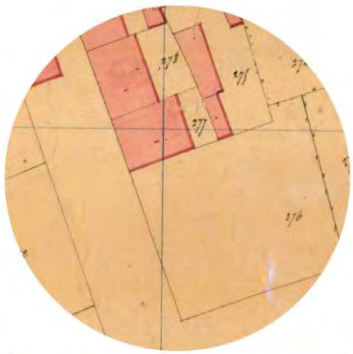

Historiek

Op deze plaats stond aanvankelijk een begijnenwoning die werd gebouwd vóór 1680 en werd afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De bouwplaatsen werden omgevormd tot tuin, die door de godshuizencommissie werd verhuurd aan Maria-Catharina de Bellefroid. De tuin werd in 1842 door de godshuizencommissie verkocht aan schrijver Peter Frans Reynders.[1] De huidige hoekwoning werd opgetrokken in het eerste kwart van de 20ste eeuw. De gelijkvloerse verdieping was ingericht als café, mogelijk al vanaf de oprichting van het pand. 'Café L'Abattoir' had een strategische ligging aan het slachthuis. Na de omvorming tot woning werd het buitenschrijnwerk aangepast.

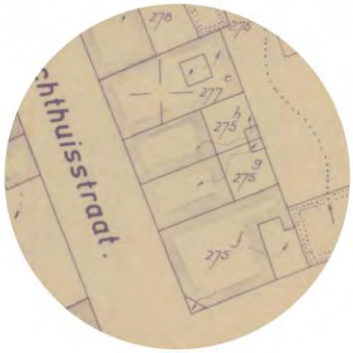
1827

1840

1921-1930

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 83-84

Begin 20ste eeuw: zicht op de tuinmuur hoek Slachthuisstraat – Sint-Ursulastraat ©Delcampe

datum onbekend ©Facebook 'Ge zijt van Tongeren als...'

Beschrijving[2]

Deze stadswoning is een **hoekhuis** met de Sint-Ursulastraat en heeft aan deze zijde een **afgesnuite hoek met inkomtravee**. Het pand is opgebouwd met **machinaal gevormde steen**, gemetseld in **kruisverband** en met vernieuwd voegwerk. Er werd gebruik gemaakt van **Maaskalksteen** voor de **inkomtrap** aan de deur, de **lekdrempels** van de vensters en hiertussen een **kordonlijst** boven de **breukstenen plint**. Verder is de steen ook aangewend voor de **schouderstukken** en **dekstenen** van de **puntgevel** boven de **inkomtravee**. Onder het **zolderraam** bevond zich eertijds een jaarsteen, hiervan resteert thans enkel een **bouwspoor**. In de gevel aan de zijde van de Sint-Ursulastraat is er een **kelderopening** en hierboven een **kleiner venster**, dat de aanwezigheid van een **opkamer** aanduidt. Al het buitenschrijnwerk is recent vernieuwd, maar de **oorspronkelijke kroonlijst** bleef bewaard (grote **dakoversteek** met **bakgoot** op **geprofileerde klossen** en **geprofileerd boeibord**).

De **raamopeningen** zijn **rechthoekig** en **overspannen** met een **houten latei** en **getoogde ontlastingsboog**. De latei en het invulmetselwerk onder de ontlastingsboog zijn **gecementeerd** om **natuursteen** te **imiteren**.

De achtergevel is soberder uitgewerkt: **eenvoudigere raamopeningen** en een kleinere **bakgoot zonder klossen**, maar met **doorlopend geprofileerd boeibord**. In het verlengde van de gevel aan de Sint-Ursulastraat werd in dezelfde materialen en stijl een **tuinmuur** uitgewerkt. Het poortje werd vernieuwd, maar de oorspronkelijke **hardstenen trap** bleef bewaard.

Het dak is belegd met moderne rode S-pannen (niet origineel) en voorzien van een dakvlakvenster aan de achtergevel. De schoorsteen is met kunstleien bekleed.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

gevel Slachthuisstraat en inkomtravee

gevel Sint-Ursulastraat en achtergevel

Evaluatie

Het pand Slachthuisstraat 12 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de handelswoning Slachthuisstraat 10 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en werd gebouwd op de plaats van een oudere begijnenwoning die werd afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De vrijgekomen ruimte werd ingericht als tuin. In het eerste kwart van de 20ste eeuw werd er een hoekpand opgetrokken dat vermoedelijk van in het begin dienst deed als café, getuige de oude foto's met gevelschrift 'Café l'Abbatoir'. Het pand is niet alleen een van de laatste gebouwen die binnen het begijnhof werd opgetrokken, maar herinnert ook aan de secularisering van het begijnhof en de aanpassingen die gebeurden toen het slachthuis werd opgericht. Daarnaast heeft het pand als voormalig café ook een zeker sociaal-culturele waarde.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het vernieuwde schrijnwerk doet afbreuk aan de erfgoedwaarde van het pand. Toekomstige vernieuwing van het schrijnwerk gebeurt naar oorspronkelijk model, in hout, met kleinhoutverdeling in de bovenlichten. Het schrijnwerk wordt in een passende lichte tint geschilderd om zo opnieuw de architectuur te ondersteunen. Gezien de oorspronkelijke kroonlijst bewaard bleef is stratigrafisch onderzoek naar de oorspronkelijke kleurstelling aanbevolen. Aangetroffen kleuren zijn richtinggevend voor de kleurstelling van het buitenschrijnwerk.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden . Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

SINT-CATHARINASTRAAT

Sint-Catharinastraat z.n. – kerkhofsite

Administratieve gegevens

Er werden geen gegevens gevonden voor deze locatie.

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Van oudsher was deze zone het kerkhof van het begijnhof en werden er overleden begijnen begraven. Het kerkhof werd buiten gebruik gesteld toen de Gosdhuizencommissie na de Franse Revolutie en vanaf 1800 het beheer van het begijnhof overnam, allicht geholpen door het decreet van 1784, uitgevaardigd door Jozef II, dat begraven in kerken en op kerkhoven om hygiënische redenen niet langer toestond.

De Godshuizencommissie verhuurde het kerkhof in 1822 als *herbier* aan begijn Maria Daemen, die in het poortgebouw woonde. Het overige deel van het kerkhof was al sinds 1811 verhuurd aan Lambert Labhaye. Op 15 september 1841 kocht de stad het poorthuis en het kerkhof. Het poorthuis en de muur van het kerkhof werden gesloopt en van de site werd een publiek plein gemaakt. Dit luidde het einde in van de devote beslotenheid die het begijnhof gedurende eeuwen had gekenmerkt.

Het begijnhof werd aan de zijde van de Sint-Catharinastraat en de Brouwersstraat afgelijnd met lindes en aangelegd als gazon waarop later een ogenschijnlijk formele aanplant kwam met lage heesters en buxushaagjes. Na een tijd werd het kerkhof omheind, eerst met een eenvoudige draadafsluiting, later met een gietijzeren speerpunthek op een gecementeerde plint. Vandaag is het kerkhof met een lage haag omzoomd en staat op het kerkhof het kunstwerk *Lily Pond* van Hans Op de Beeck.

Afb. 1: Tongeren, Begijnhof, kerkhof, s.d. - bron: www.delcampe.be

Beschrijving

Afb. 2: Hans Op de Beeck, Lily Pond

Nagenoeg **rechthoekig kerkhof** dat wordt omzoomd door een lage taxushaag en een **rij linden** waarbinnen een grasperk met in de zuidelijke helft het kunstwerk 'Lily Pond' (2016) van Hans Op de Beeck en een zitbank, gericht naar de kerk.

Evaluatie

Het kerkhof van de Sint-Catharinakerk werd als deel van het begijnhof op 29 januari 1981 beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het kerkhof maakt al van bij de oorsprong van het begijnhof deel uit van het ensemble en speelde een belangrijke rol in het dagelijkse leven en de geschiedenis van het begijnhof. Na de Franse Revolutie buiten gebruik gesteld en vanaf 1841 als openbaar plein ingericht door het stadsbestuur, bleef het kerkhof quasi onaangeroerd tot op vandaag. Als groene openbare ruimte heeft het voormalige kerkhof een beeldbepalende waarde in het straatbeeld. Daarnaast herbergt het kerkhof een belangrijk bodemarchief. Als dusdanig heeft het een belangrijke historische waarde.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van het hierboven in vet weergegeven groen erfgoed wordt vooropgesteld.

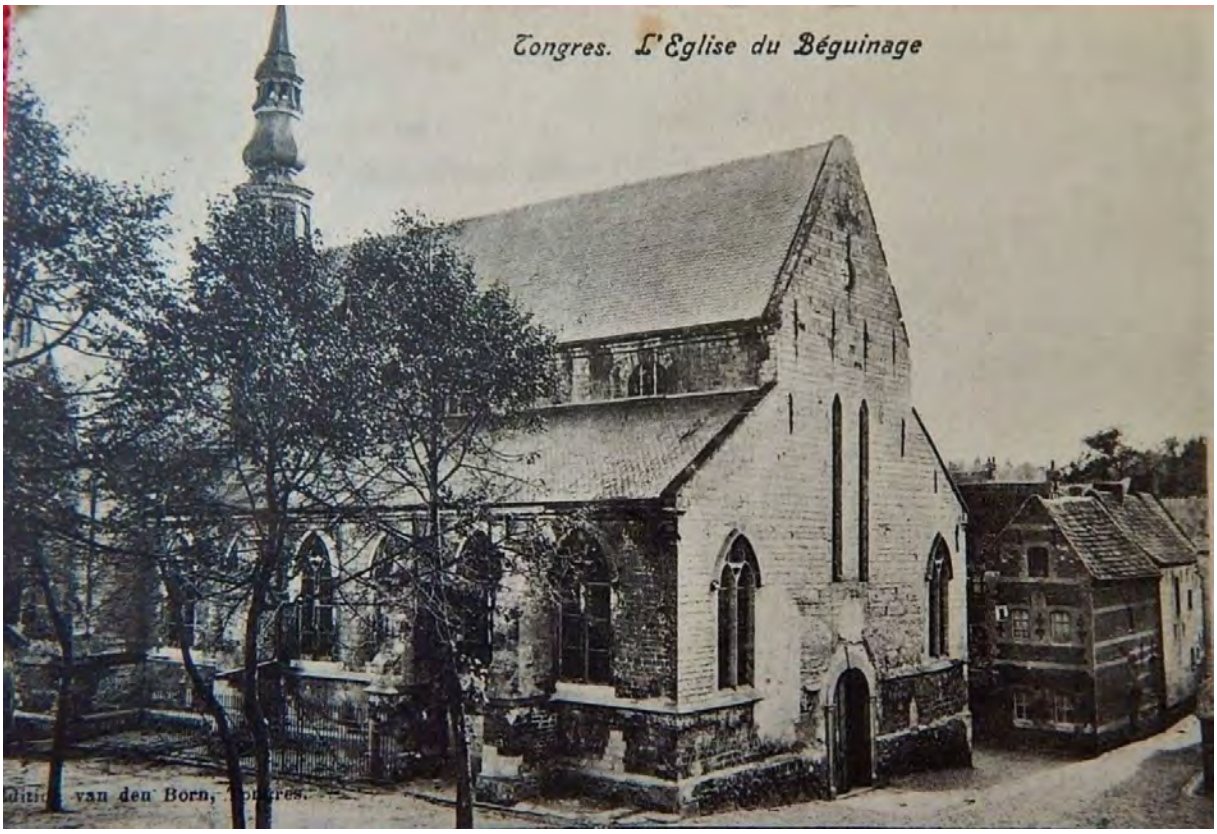
Om de beslotenheid van het Begijnhof te herstellen, strekt het tot aanbeveling om de taxushaag aan de Sint-Catharinastraat te laten opgroeien tot de hoogte van de begijnhofmuur wat verder in de straat (ca. 2 meter).

Gezien het grote archeologische potentieel worden ingrepen in de bodem zo veel mogelijk vermeden. Indien toch nodig wordt gebruik gemaakt van oudere bodemverstoringen of worden ze voorafgegaan door een archeologische prospectie.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Beeldmateriaal

Afb. 3: Tongeren, Begijnhof, kerkhof, s.d. - bron: www.delcampe.be

Afb. 4: Tongeren, Begijnhof, kerkhof, s.d. - bron: www.delcampe.be

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat z.n. – Sint-Catharinakerk

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Niet gekend
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0228/00C000
Capakey: 73083C0228/00C000
Oppervlakte perceel: 704.62 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhofkerk Sint-Catharina (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhofkerk Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Voor de Sint-Catharinakerk werd op 5 december 2018 een beheersplan goedgekeurd. Voor meer info, zie: https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/733

Sint-Catharinastraat 1 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 1, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0221/00B000
Capakey: 73083C0221/00B000
Oppervlakte perceel: 41.89 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

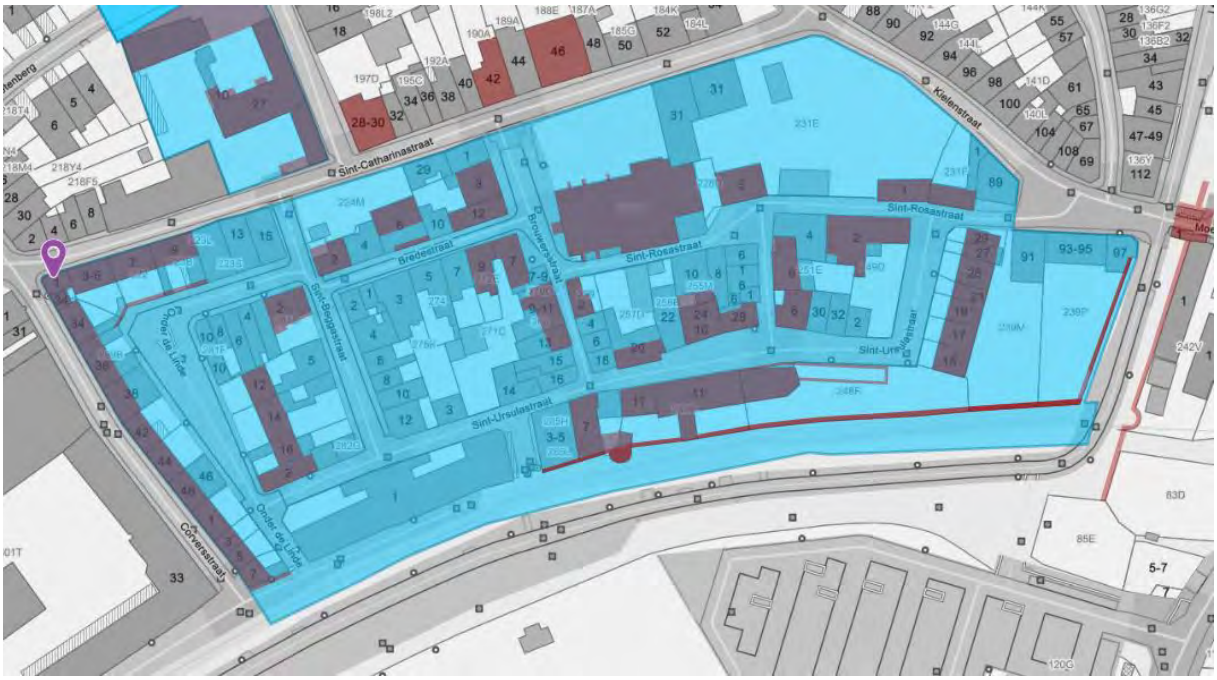
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

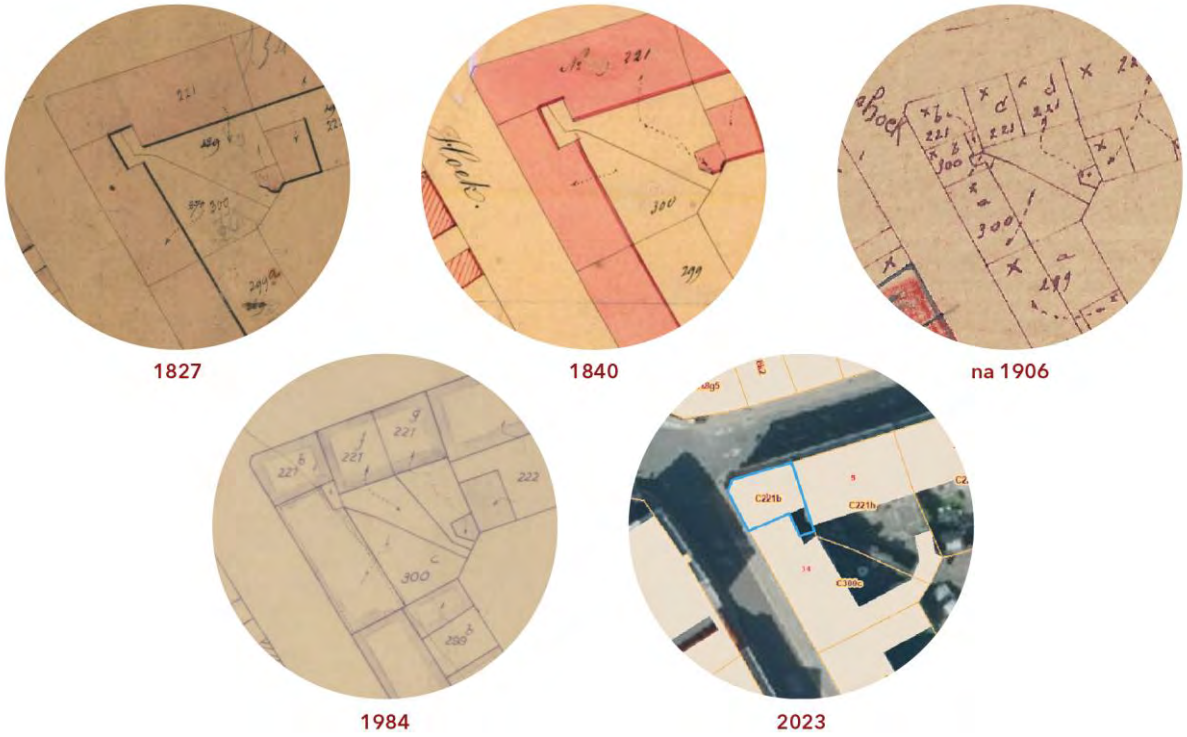
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze Lieve Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit begijnenhuis werd gebouwd in 1654 door de eerste bewoonster Maria Jamaer. Zij verkocht haar rechten in 1693 aan Theodoor van den Brandt, pastoor van het begijnhof. Het huidige nummer 3-5 vormde aanvankelijk één geheel met nummer 1. Het is niet bekend wanneer de effectieve splitsing in verschillende woningen geschiedde. In 1845 was Anna Depaifve eigenares. Aan het einde van de 19de eeuw werden enkele kleine gevelopeningen toegevoegd in de gesloten gevels aan de zijde van de Corvers- en Sint-Catharinastraat.[1] In 1995 werd het pand gerestaureerd naar ontwerp van architect B. de Schaetzen uit Tongeren. Hierbij werden de gevels gerestaureerd: de bepleistering werd gedecapeerd en de 19de-eeuwse raamopeningen verwijderd. Ook in het interieur vonden restauratiewerken plaats.[2]

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 77
[2] PCCE, Tongeren, documentatiemap Sint-Catharinastraat 1

GEVEL ONDER-DE-LINDE

1895 ©BALaT KIK-IRPA

ca. 1900 ©Delcampe

1917-1918 ©BALaT KIK-IRPA

GEVEL SINT-CATHARINASTRAAT

1943 ©BALaT KIK-IRPA

onbekende datum ©PCCE

na 1995 ©PCCE

Beschrijving[3]

Deze begijnenwoning is een **hoekhuis** met de Corverstraat en heeft aan deze zijde een **afgesnuite hoek**. Het is een gebouw van **twee bouwlagen** onder een **mank schilddak**, bedekt met **traditionele S-pannen en aarden nok**. Boven het dakvlak is de **brandmuur** tussen de nummers 1 en 3 zichtbaar (aandak). De kenmerkende knik die op de foto uit 1942 zichtbaar is verdween, onder meer door het vervangen van de dakoversteek door een bakgoot i.f.v. de hemelwaterafvoer. De gevels aan de buitenzijde van het begijnhof behielden goed hun **gesloten** (defensieve) **karakter**.

Gevel Corversstraat

Gevel van **twee bouwlagen** en een **zolderverdieping** op een **hoge silex- en Maastrichterstenen plint**. **Metselwerk met handvormsteen in kruisverband en kalkrijke voegmortel,** met sporen van een

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

gedecapeerde kaleilaag of vliesbepleistering. Het metselwerk is verlevendigd met **elementen uit Maastrichtersteen: hoekkettingen, speklagen, vlakke omlijstingen van de zoldervensters en een geprofileerde kroonlijst op ojiefvormige consoles met daartussen een friesversiering van medaillons en ruiten.** Het grote 19de-eeuwse raam werd in 1995 vervangen door de huidige vier kleinere raamopeningen met donkerkleurig houten schrijnwerk. De gevel is verankerd met oorspronkelijke **krulspieankers** met kam.

Gevel Sint-Catharinastraat

Gevel van **twee bouwlagen** op een **hoge silex- en Maastrichterstenen plint** met gelijkaardige opbouw en materiaalgebruik als de gevel aan de Corversstraat. De deuropening werd toegevoegd in de 19de eeuw, het schrijnwerk werd vernieuwd in 1995 en tegelijk werd de deuropening verlaagd tot de hoogte van de plint. Het 19de-eeuwse venster werd verwijderd en dichtgemetseld.

Gevel Onder de Linde

De gevel aan de binnenzijde van het begijnhof verdween vrijwel geheel achter de aanpalende gebouwen. Enkel een deel van de tweede bouwlaag is er zichtbaar: **metselwerk in handvormsteen met elementen uit Maastrichtersteen: een rechthoekig venster in een geprofileerde omlijsting met een smalle, geprofileerde druiplijst en erboven een deel van een bolkozijn (?) in een gelijkaardige omlijsting, docht zonder druiplijst, een kroonlijst op ojiefvormige consoles en fries**. Er is een oude **schoorsteen** bewaard, getuige historische foto's was deze ook versierd met Maastrichtersteen of steenimitatie in pleisterwerk.

Gevelaanzichten: v.l.n.r. Corversstraat – Sint-Catharinastraat – Onder de Linde

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 1 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekwijde en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof. Het kenmerkende gesloten karakter van de straatgevels is bij deze begijnenwoning zeer goed bewaard gebleven.
- Architectuurhistorische waarde: als goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met baksteen en getypeerd door Maastrichterstenen elementen zoals speklagen, hoekkettingen, een kroonlijst op ojiefvormige consoles, een fries met medaillons en ruiten, authentieke krulspieankers met kam, enzovoort.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Deze woning werd in 1995 gerestaureerd met aandacht voor het oorspronkelijke materiaal en typische gesloten karakter van de straatgevels. Het dakvlak blijft gesloten aan de zijde van Onder-de-Linde en bij voorkeur ook aan de Sint-Catharinastraat. Het gesloten karakter van de gevels aan de Sint-Catharinastraat is kenmerkend voor de beslotenheid van het begijnhof en dient behouden. Op termijn kan de schoorsteen aan de zijde Onder de Linde terug afgewerkt worden zoals zichtbaar op historische foto's. Indien het dak in de toekomst hersteld wordt kan de kenmerkende knik worden teruggebracht, in eenheid met het naastgelegen huis Sint-Catharinastraat 3-5.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat 3-5 – Begijnenhuis

▾ Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 3-5, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0221/00H000
Capakey: 73083C0221/00H000
Oppervlakte perceel: 146,59 m²

▾ Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

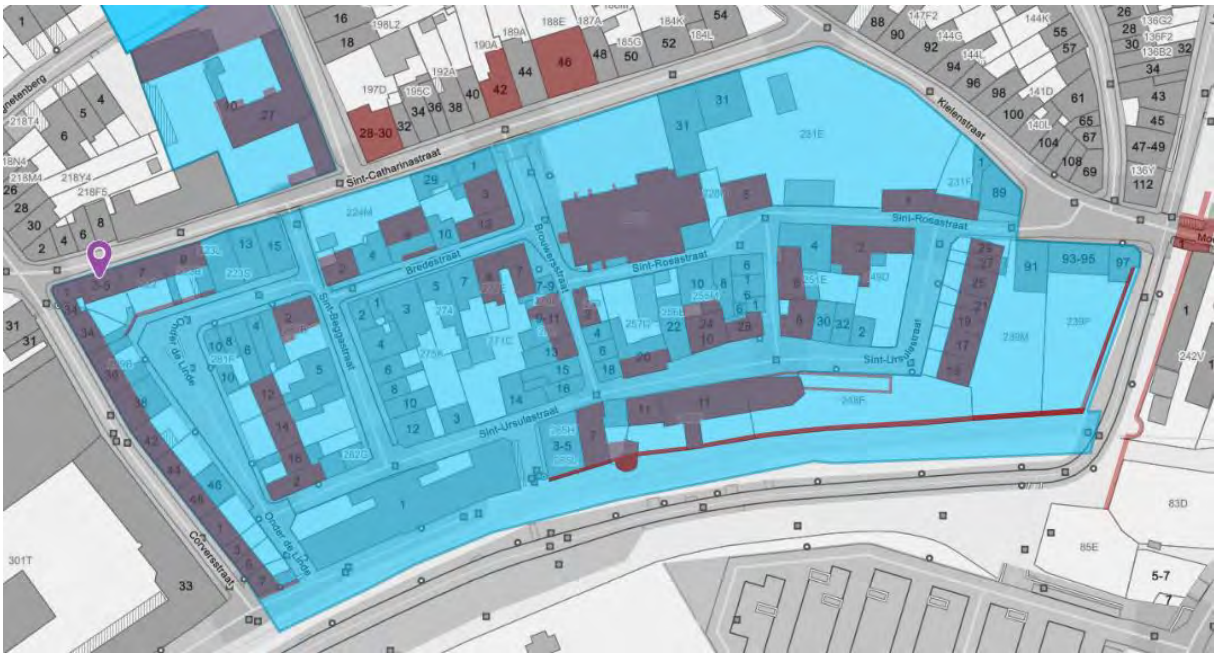
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis met omheiningsmuur, oostelijk deel (Monument)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis met omheiningsmuur, westelijk deel (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze Lieve Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

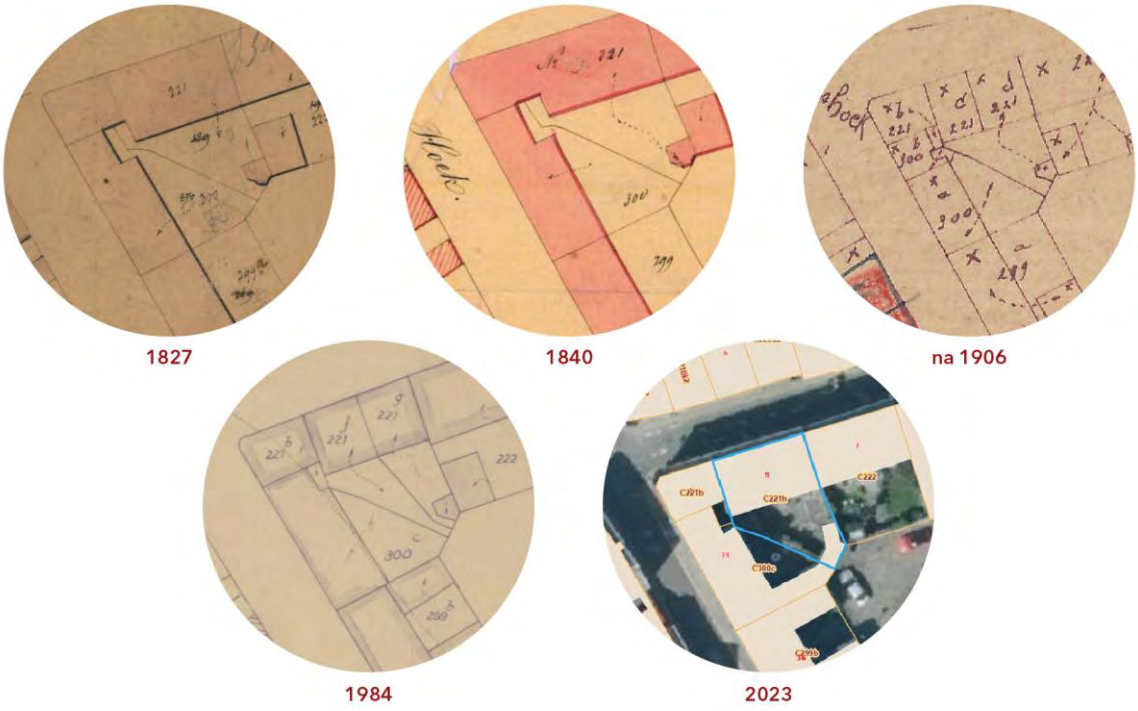

Historiek

Dit begijnenhuis werd gebouwd in 1654 door de eerste bewoonster Maria Jamaer. Zij verkocht haar rechten in 1693 aan Theodoor van den Brandt, pastoor van het begijnhof. Het huidige nummer 3-5 vormde aanvankelijk één geheel met nummer 1. Het is niet bekend wanneer de effectieve eerste splitsing in verschillende woningen geschiedde. In 1845 was Anna Depaifve eigenares.[1]

Nummers 3 en 5 ontstonden toen het breedhuis uit 1654 van vijf traveeën verder werd opgesplitst. Hiervoor werd de gevel aan de zijde van de Sint-Catharinastraat verder verbouwd en voorzien van grote gevelopeningen. De gevel werd in de 19de of vroege 20ste eeuw voorzien van een cementering. In 1999 werden deze ingrepen voor een stuk teruggeschroefd en werd het historische karakter van de gevel hersteld. Nummers 3 en 5 zijn daardoor weer samengevoegd. De werken werden uitgevoerd naar ontwerp van architect B. De Schaetzen.[2]

De woning beschikte over een tuin die toegankelijk was via een poortje aan de zijde van Onder de Linde. In de tuin stond een klein bijgebouwtje, dat mogelijk tot op heden bewaard is. De woning is zichtbaar op tal van historische foto's, gezien deze hoek van het begijnhof zeer vaak werd gefotografeerd. We zien dat er aan het begin van de 20ste eeuw nog oud glas-in-lood stond in de bovenlichten van de kruisvensters. Een foto uit 1895 toont dat het dak geheel bedekt was met natuurleien, aan het begin van de 20ste eeuw vervangen door handvorm S-pannen.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 77
[2] SAT, bouwaanvraag 1999/07880

GEVEL ONDER-DE-LINDE

1895 ©BALaT KIK-IRPA

1917-1918 ©BALaT KIK-IRPA

1943 ©BALaT KIK-IRPA

GEVEL SINT-CATHARINASTRAAT

datum onbekend (voor 1999) ©PCCE

1943 ©BALaT KIK-IRPA

Beschrijving[3]

Breedhuis van **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**. Thans gedekt met **natuurleien** in **Maasdekking**. De kenmerkende **knik** die op de foto uit 1942 zichtbaar is verdween, onder meer door het vervangen van de dakoversteek door een bakgoot i.f.v. de hemelwaterafvoer.

Gevel Sint-Catharinastraat

Deze gevel werd in 1999 historiserend hersteld wat zorgde voor uniformiteit in het gevelbeeld, dat door de opsplitsing was ontstaan. De **twee bouwlagen** tellende gevel is verdeeld in **vijf traveeën** en is opgebouwd uit **metselwerk van handvormsteen in kruisverband en kalkrijke voegmortel**, met sporen van een gedecapeerde pleisterlaag. De oorspronkelijke natuurstenen elementen zijn bekapt om te zorgen voor een betere pleisterhechting, wat thans nog goed zichtbaar is. Onderaan is er een **hoge silex- en Maastrichterstenen plint.** Het metselwerk is verlevendigd met **speklagen uit Maastrichtersteen en dito hoekkettingen, geprofileerde kroonlijst op ojiefvormige consoles en een**

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

friesversiering van medaillons en ruiten. Het metselwerk is verankerd met oorspronkelijke **krulspieankers met kam**. De gevelopeningen zijn in 1999 toegevoegd ter vervanging van de grote 19de-eeuwse gevelopeningen. Het is niet bekend of de nieuwe raamopeningen ingepland zijn volgens aangetroffen bouwsporen onder de gedecapeerde bepleistering dan wel geheel nieuw zijn.

Gevel Onder de Linde

Bijzonder goed bewaarde **laat-gotische gevel, opgebouwd uit baksteen met handvormsteen in kruisverband en afwerking van Maastrichtersteen voor de kroonlijst, muurbanden, omlijstingen en ornamenten in reliëf. Geprofileerde kroonlijst op ojiefvormige consoles waartussen een fries van ruiten en medaillons, geprofileerde waterlijsten, ornamenten in de vorm van pijnappels en cartouche met datering. Kruis- en kloosterkozijnen** in een **vlakke omlijsting** op de benedenverdieping, **fraai geprofileerde en drieledige kruiskozijnen en een kloosterkozijn** op de verdieping. Boven de ramen een **accolademotief op de latei. Dakvenster** in een **puntgeveltje** met **bolbekroning**, geflankeerd door **twee dakkapellen onder leien dak en piron**.

Tuinmuur

Bakstenen muur met handvormsteen in kruisverband en een korfboogdeurtje in een rechthoekige, verankerde Maaskalkstenen omlijsting onder zadeldakje en nog voorzien van de oude **deurdorpel**. Het zadeldakje is thans gedekt met **natuurleien** met **IHS-monogram** in kleinere leitjes.[4], historische foto's tonen steeds een pannendak. De **opgeklampte tuindeur** is oud, voorzien van authentiek **deurbeslag** en een typische **trekbel**.

Gevelaanzichten: v.l.n.r. Sint-Catharinastraat – Onder de Linde

[4] Historische foto's tonen hier steeds een pannendak. Het is niet meteen duidelijk of dit IHS-monogram een fantasievolle toevoeging is of echt is gebaseerd op aangetroffen restanten die ouder waren dan de 19de-eeuwse pannen.

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 3-5 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof. Het kenmerkende gesloten karakter van de straatgevels is bij deze begijnenwoning zeer goed bewaard gebleven.
- Architectuurhistorische waarde: als goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met baksteen en getypeerd door Maastrichterstenen elementen zoals speklagen, hoekkettingen, een kroonlijst op ojiefvormige consoles, een fries met medaillons en ruiten, authentieke krulspieankers met kam, enzovoort. De gaaf bewaarde tuinmuren met tuinpoortje onder zadeldak draagt ook sterk bij aan deze waarde.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Deze woning werd in 1999 gerestaureerd met aandacht voor het oorspronkelijke materiaal en typische gesloten karakter van de straatgevels.
Het dakvlak blijft gesloten aan de begijnhofzijde en aan de straatzijde worden ook geen bijkomende dakvlakvensters of dakkapellen toegevoegd. Wanneer het dak in de toekomst hersteld wordt kan de kenmerkende knik worden teruggebracht, samen met het naastgelegen huis Sint-Catharinastraat 1.

Een lidmaatschap bij Monumentenwacht wordt aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat 7 – Begijnenhuis

▾ Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 7, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C
Perceel: 0222/00_000
Capakey: 73083C0222/00_000
Oppervlakte perceel: 159.85 m²

▾ Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

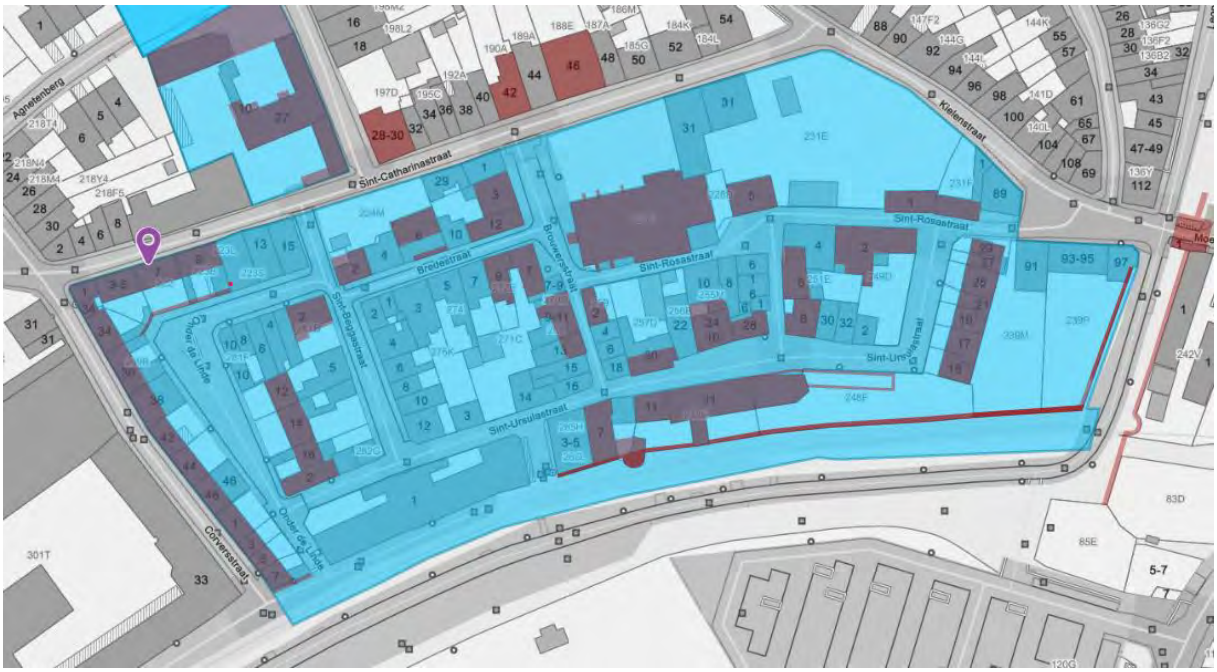
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis met omheiningsmuur (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

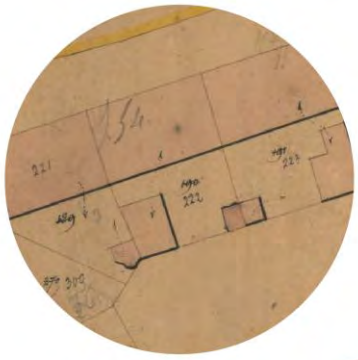
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Deze begijnenwoning werd gebouwd in 1652 door Jan Melderts, voor zijn dochter Elisabeth.[1] In de 19de eeuw werd de mergelstenen kroonlijst vervangen door de huidige overhoekse muizentandfries. De twee tuinbergingen/bijgebouwen werden in een recentere periode afgebroken. De grootste van deze bijgebouwen had een piramidaal dak, nog zichtbaar op foto's uit het begin van de 20ste eeuw. Later grondig verbouwd en tenslotte gesloopt.

In 1986 waren dringende werken nodig aan het huis. In deze restauratiefase werd onderzoek uitgevoerd naar de dakstructuur, wat aan het licht bracht dat er aanvankelijk drie dakkapellen aanwezig waren. Deze werden gereconstrueerd, de kleinere op basis van iconografische gegevens, de grote centrale op basis van sporen in het dakvlak.[2]

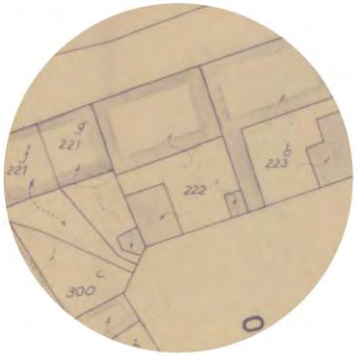
1827

1840

na 1906

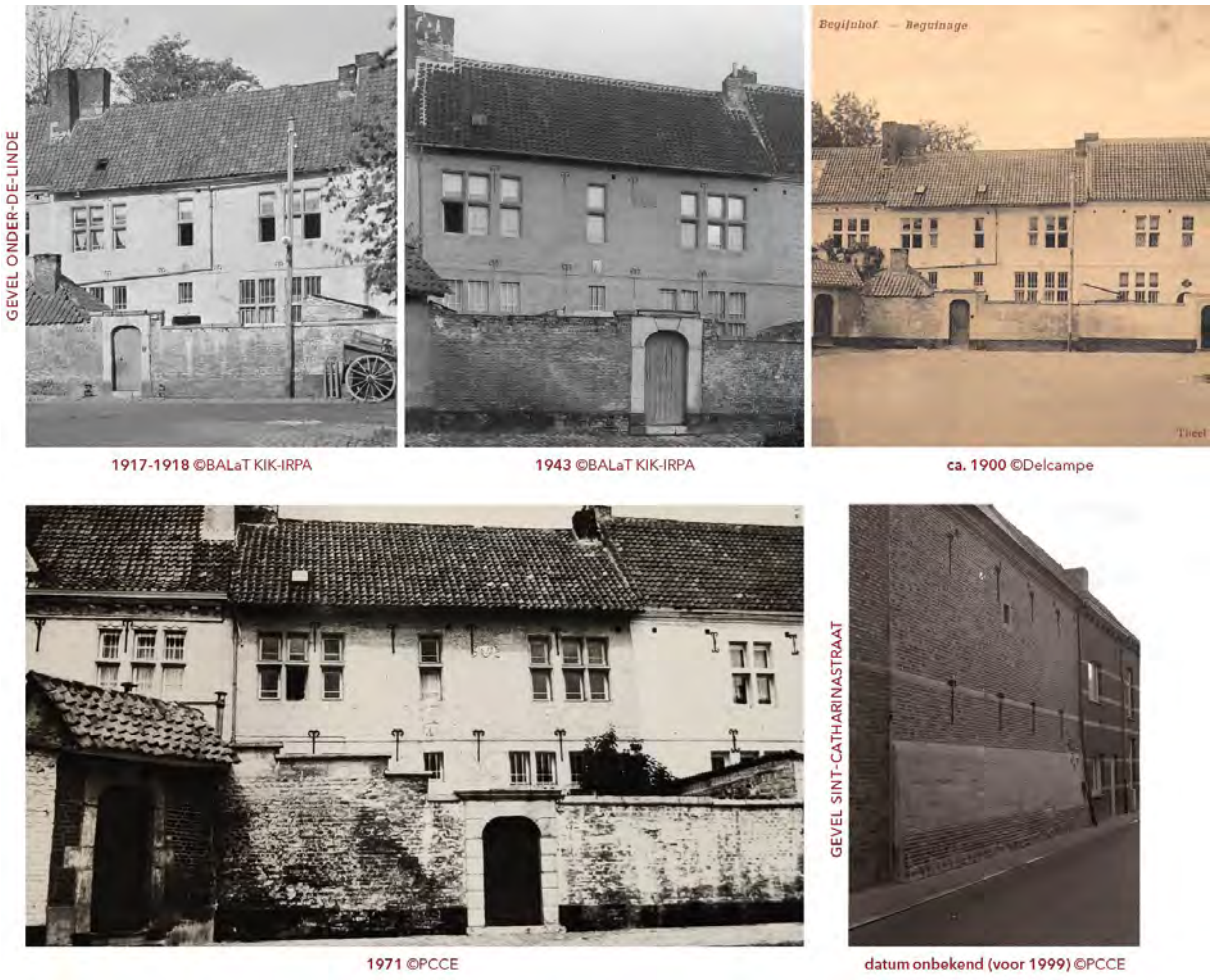
1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 77; de publicatie vermeldt bouwjaar 1654, de gevelsteen bevat bouwjaar 1652.

[2] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED, DL 209 Tongeren Begijnhof. Het is niet meteen duidelijk over welke iconografische bronnen men het heeft in dit dossier. Op de oudste foto uit 1917-1918 is enkel een klein dakvlakvenster zichtbaar.

1917-1918 ©BALaT KIK-IRPA | 1943 ©BALaT KIK-IRPA | ca. 1900 ©Delcampe

1971 ©PCCE | datum onbekend (voor 1999) ©PCCE

Beschrijving[3]

Breedhuis van **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** met **natuurleien** in **Maasdekking**. De gevel aan de straatzijde behield zeer goed zijn **gesloten** (defensieve) **karakter**.

Gevel Sint-Catharinastraat

Gevel van **twee bouwlagen** op een **hoge silex- en Maastrichterstenen plint**, onderaan met baksteenmetselwerk hersteld. **Metselwerk met handvormsteen in kruisverband en kalkrijke voegmortel**, met sporen van een gedecapeerde kaleil of vliesbepleistering. Het metselwerk is verlevendigd met elementen uit Maastrichtersteen, waarvan nog een **speklaag** resteert. De Maastrichterstenen kroonlijst cfr. deze van de huizen 1-3-5 werd in de 19de eeuw vervangen door de **overhoekse muizentand**. Bovenaan zijn er **steigergaten** zonder omlijsting. De gevel heeft claustrametselwerk (ca. 1986) en een klein **venster** in vlakke **Maaskalkstenen omlijsting**. Oorspronkelijke **smeedijzeren gevelankers met kam**.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Gevel Onder de Linde

De gevel aan Onder de Linde is soberder uitgewerkt dan deze van Sint-Catharinastraat 3, maar heeft dezelfde **ordonnantie: kruis- en kloosterkozijnen in een natuurstenen omlijsting, vlak op de benedenverdieping (Maaskalksteen), met fraaie profilering op de bovenverdieping (Maastrichtersteen); Maastrichterstenen** werd ook aangewend voor de **speklagen** en **kordonlijsten**, de **steigergaten** en de **geprofileerde kroonlijst**. **Zonnewijzer** boven het **bovenlicht** der deur, en **cartouche met datering '1652'** op de bovenverdieping. **Smeedijzeren gevelankers met kam.**

Natuurleien dak met **knik** tussen twee bakstenen **aandaken**, voorzien van een grote centrale dakkapel die geflankeerd wordt door een kleinere dakkapel.

Tuin met **zomerlinde**. De oude **tuinmuur** met **handvormsteen** in **kruisverband** (plaatselijk sterk verstoord) is bewaard. Authentiek **tuinpoortje** in een **rechthoekige, geblokte omlijsting** van **Maaskalksteen** met geprofileerde **druiplijst**. Recentere **opklampte tuindeur** maar mogelijk met gerecupereerd **oud beslag**. In de voegen groeien talrijke **muurvarens** (Asplenium ruta-muraria), behorend tot de waardevolle muurflora.

Gevelaanzichten: v.l.n.r. Sint-Catharinastraat – Onder de Linde

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 7 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof. Het kenmerkende gesloten karakter van de straatgevels is bij deze begijnenwoning zeer goed bewaard gebleven.
- Architectuurhistorische waarde: als goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met baksteen en getypeerd door Maastrichterstenen elementen zoals speklagen, hoekkettingen, een geprofileerde kroonlijst, authentieke gevelankers met kam, enzovoort. De gaaf bewaarde tuinmuren met tuinpoortje in Maaskalkstenen omlijsting draagt hier ook sterk aan bij.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Deze woning werd in 1986 gerestaureerd met aandacht voor het oorspronkelijke materiaal en typische gesloten karakter van de straatgevels.
Aan de zijde van het begijnhof mogen er geen bijkomende dakopeningen worden gemaakt. Aan de Sint-Catharinastraat is een toevoeging van een klein dakvlakvenster naar historisch model verantwoordbaar. Indien het dakvlak aan de Sint-Catharinastraat in de toekomst hersteld wordt kan de kenmerkende knik worden teruggebracht, in eenheid met het naastgelegen huis Sint-Catharinastraat 1-5.
Gezien zij geen schade veroorzaken aan het metselwerk en gezien de hoge ecologische waarde blijven de muurvarens best bewaard. Openstaand voegwerk kan hersteld worden met kalkrijke mortel, terwijl de muurvarens beschermd worden en behouden kunnen blijven.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat 9 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 9, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0223/00B000
Capakey: 73083C0223/00B000
Oppervlakte perceel: 165.68 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

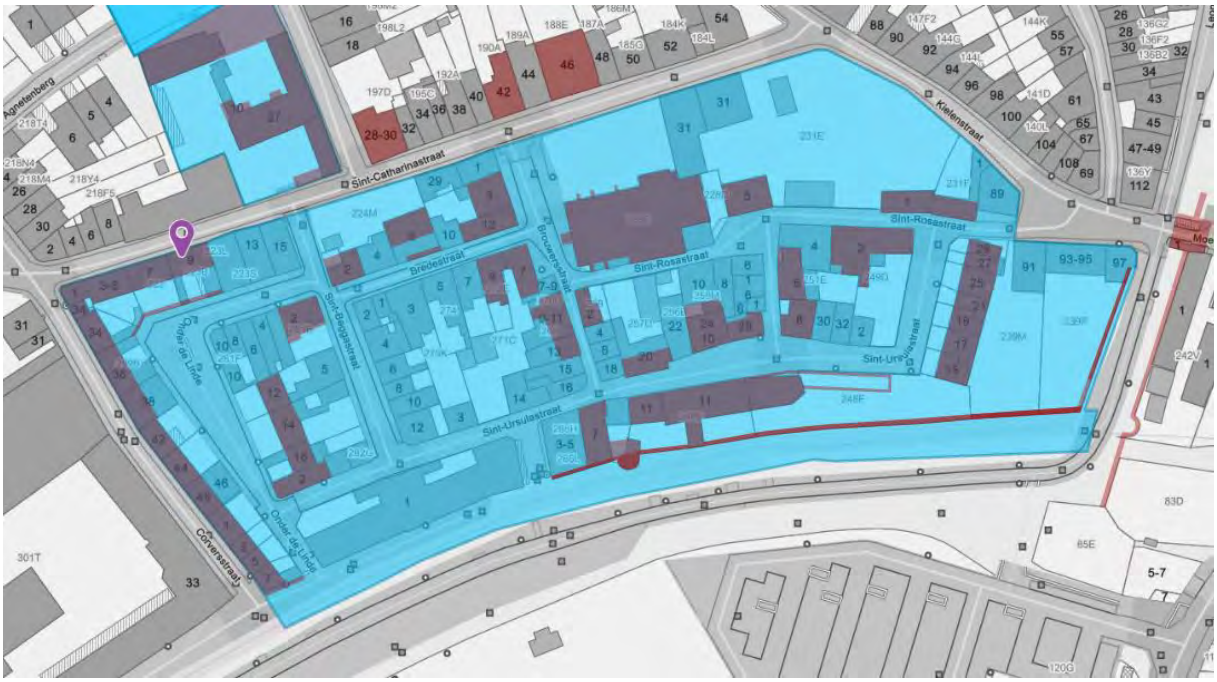
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis met omheiningsmuur (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

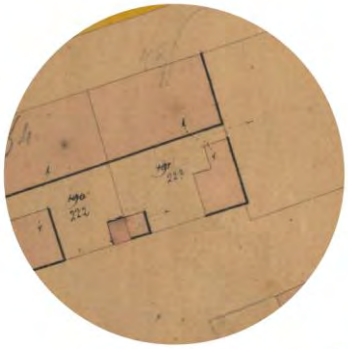
Deze begijnenwoning werd gebouwd in 1654 door Gerard Saren, koopman en oud-burgemeester, voor zijn dochters Maria en Catharina. In 1841 werd het huis verkocht aan Ferdinand Ivens, herbergier, die ook de tuinen er naast kocht.[1] De tuinen behoorden aanvankelijk bij begijnhofwoningen, maar deze werden in 1818 gesloopt in opdracht van de Godshuizencommissie en het stadsbestuur, om de beslotenheid van het begijnhof te doorbreken en een verbinding met de huidige Slachthuisstraat te realiseren.[2] Op deze open plek werden in de tweede helft van de 20ste eeuw verschillende garageboxen gebouwd, samen met twee nieuwe stadswoningen.

In ongeveer dezelfde periode werd de oorspronkelijk blinde gevel aan de zijde van de Sint-Catharinastraat voorzien van een nieuwe onderbouw en recente muuropeningen. Het blinde karakter van deze gevel werd reeds in de 19de eeuw doorbroken.

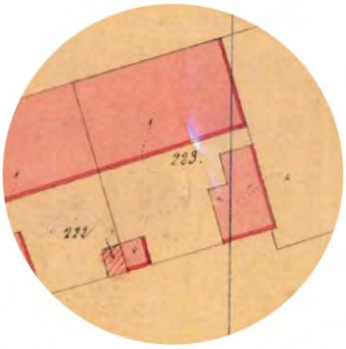
In de tweede helft van de 20ste eeuw werden de oudere tuinbergingen/bijgebouwen sterk verbouwd. De begijnhofmuur werd heropgebouwd met nieuwe stenen, in halfsteens metselverband. De aanbouw aan de rechter zijde werd sterk vergroot en verhoogd, waardoor ze een beeldverstorend karakter heeft.

De gevel aan de zijde van Onder de Linde was in het verleden wit gekaleid/gekalkt. Deze lagen werden in een recente periode gedecapeerd, waardoor het oorspronkelijke parament weer zichtbaar werd. Er zijn sporen van een typische roodschildering en gesneden voegen, te dateren in de 18de eeuw of ouder.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 77; de publicatie vermeldt bouwjaar 1654, de gevelsteen bevat bouwjaar 1653.
[2] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *o.c.*, jaargang 25, 1970: 68

1827

1840

na 1906

1984

2023

Datum onbekend ©SAT

Beschrijving[3]

Breedhuis van **vijf traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak** (**grijsgesmoorde S-pannen**) met twee aanbouwen in de tuin. De recente aanbouw is opgetrokken uit snelbouwsteen en afgedekt met een lessenaarsdak onder golfplaten. De oudere aanbouw werd geheel gerenoveerd en is door de afwijkende hoogte beeldverstorend.

Gevel onder de Linde:

De gevel heeft dezelfde **ordonnantie** als nummers 3-5-7: **kruis- en kloosterkozijnen in een natuurstenen omlijsting, vlak op de benedenverdieping (Maaskalksteen), en vlak de bovenverdieping (Maastrichtersteen); Maastrichterstenen** werd ook aangewend voor de **speklagen** en **kordonlijsten**, de **steigergaten** en de **geprofileerde kroonlijst. Cartouche met datering '1655'** op de bovenverdieping. Rondboogvormige voordeur met authentieke Maaskalkstenen omlijsting die doorloopt tot een spitsboogvormig bovenlicht met vierpas. Maaskalkstenen inkomtrap en omlijsting

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

van de kelderopeningen, waaronder een grote opening met deur naar de keldertrap. Het metselwerk met handvormsteen draagt sporen van een gedecapeerde afwerkingslaag. De voegen werden ingesneden en er zijn sporen zichtbaar van roodschildering. **Smeedijzeren krulspieankers** met **kam.** Dak met **traditionele** gesmoorde **S-pannen** tussen **aandaken**, waarvan het rechtse werd gecementeerd. Bewaarde oude **schoorsteenvolumes**. Klein **dakvlakvenster**. **Bakgoot** met houten boeibord en ijzeren goothaken, PVC-regenwaterafvoer.

Tuinmuur: heropgebouwde tuinmuur in afwijkende baksteenkleur en in halfsteens verband. De kop van de muur is afgedekt met rode S-pannen. Bij het heropbouwen hield men de **oorspronkelijke muurhoogte** aan, met uitzondering van de rechterzijde: de muur is hoger opgetrokken i.f.v. de aanbouw in de tuin. Het **authentieke tuinpoortje** met **rechthoekige omlijsting** en **korfboogvormige opening** bleef bewaard. De **Maaskalksteen** werd overschilderd. De **oude dorpel** is bewaard, het schrijnwerk van het poortje is recent.

Gevel Sint-Catharinastraat: deze aanvankelijk gesloten gevel is opengewerkt met 19de-eeuwse raamopeningen die getuige bouwsporen in het metselwerk in een recentere periode werden gerenoveerd. Alle raamopeningen zijn ingevuld met recent schrijnwerk. Het **oorspronkelijk metselwerk** in **kruisverband** met **Maastrichterstenen hoekketting** is bewaard bij de tweede bouwlaag. Bovenaan afgewerkt met een **overhoekse muizentand** en nog verankerd met **authentieke krulspieankers** met **kam**. Het metselwerk van de onderbouw werd gerenoveerd in halfsteens verband en met een recente breukstenen plint. De **19de-eeuwse deuromlijsting uit Maaskalksteen op neuten**, voorzien van fijne **frijnslag** draagt nog sporen van een schilderlaag. Gerenoveerde **19de-eeuwse deur** met recent beslag maar met **oude gietijzeren deurrooster** ter bescherming van het beglaasde paneel. **Oude deurdorpel**. Dak met **traditionele** gesmoorde **S-pannen** tussen **aandaken**, waarvan het rechtse werd gecementeerd. Bewaarde oude **schoorsteenvolumes**. **Bakgoot** met houten boeibord en ijzeren goothaken, PVC-regenwaterafvoer.

Zijgevel: gaaf bewaarde oorspronkelijk zijgevel, fraai versierd met **Maastrichterstenen hoekkettingen** en **muurbanden**. De onderbouw werd in de tweede helft van de 20ste eeuw overbouwd door de garageboxen. **Metselwerk** uit **handvormsteen** met **vlechtingen** in de **geveltop en schouderstukken met geprofileerde Maastrichterstenen consoles**. Twee oorspronkelijke **uilengaten** ter hoogte van de zolderverdieping. Oorspronkelijk **S-vormige krulspieankers**. Witte verflaag/vliesbepleistering.

Interieur: de woning beschikt over een redelijk gaaf interieur, met name op de verdiepingen. Er zijn **geturkte plafonds**, **schoorstenen** met **mantels** en **bepleisterde boezems**, oude **plankenvloeren**, oude **binnendeuren**, oude **dakkap**, **gewelfde kelder** met **buitentoegang**, enzovoort bewaard.

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 9 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof,

zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof. Het kenmerkende gesloten karakter van de straatgevels is bij deze begijnenwoning zeer goed bewaard gebleven.

- Architectuurhistorische waarde: als goed bewaard voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl met baksteen en getypeerd door Maastrichterstenen elementen zoals speklagen, hoekkettingen, een geprofileerde kroonlijst, authentieke gevelankers, enzovoort. Het gaaf bewaarde tuinpoortje in Maaskalkstenen omlijsting draagt hier ook sterk aan bij, net zoals de authentieke interieurelementen die in deze woning zijn bewaard: gewelfde kelder met buitentrap, geturkte plafonds, 18de-eeuwse schoorsteenboezems met stucwerk, enzovoort. Beeldbepalend is de fraaie zijgevel die in redelijk gave staat bleef bewaard, zij storend overbouwd met garageboxen op de begane grond.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde, met uitzondering van het kleine dakvlakvenster. Dit mag op termijn vervangen worden door een nieuw klein dakvlakvenster naar oorspronkelijk model (zie oude foto's). Het dakvlak aan de Sint-Catharinastraat blijft bij voorkeur gesloten. Restauratie van de zijgevel in zijn huidige staat: ook hier zijn geen bijkomende gevelopeningen toegelaten. Dringende herstellingswerken aan de regenwaterafvoer teneinde vervolgschade te voorkomen. De woning dient gerestaureerd te worden met aandacht voor de waardevolle interieurelementen en met aandacht voor sporen van de oorspronkelijke gevelafwerking. Op korte termijn: afbraak van de storende garageboxen en aanbouwen in de tuin, heropmetselen van de tuinmuren op manhoogte met passende baksteen in kruisverband.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat 13 – Stadswoning

▾ Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 13, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0223/00W000
Capakey: 73083C0223/00W000
Oppervlakte perceel: 84.36 m²

▾ Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

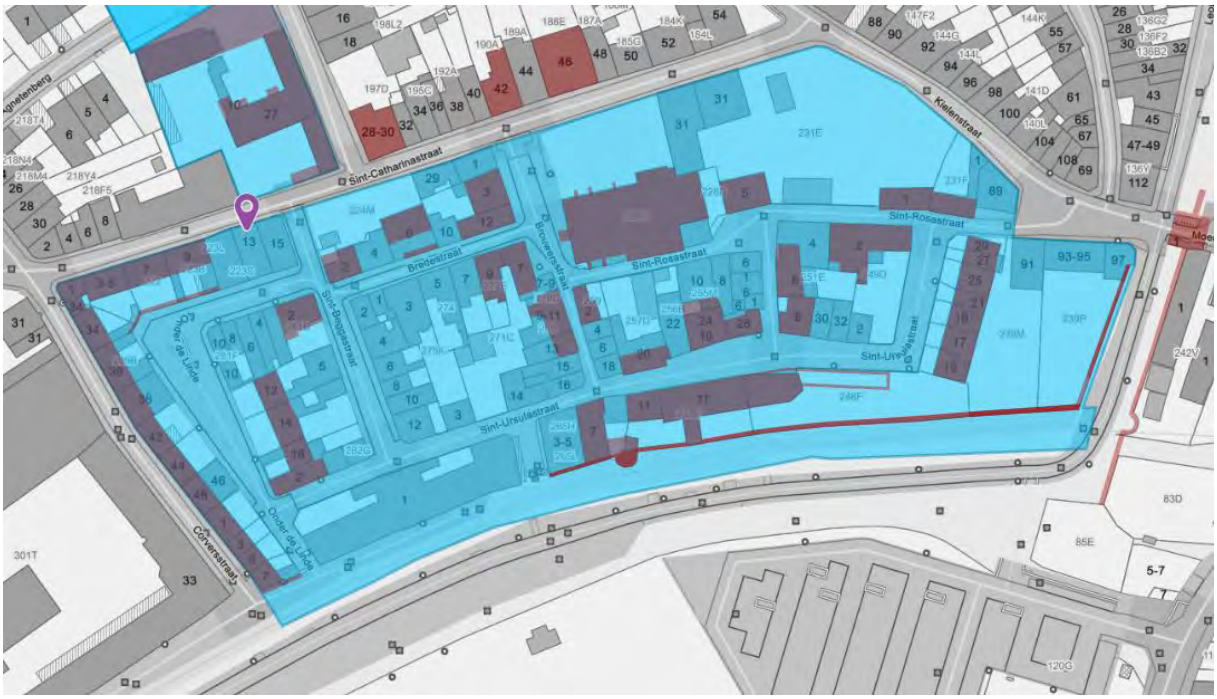
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

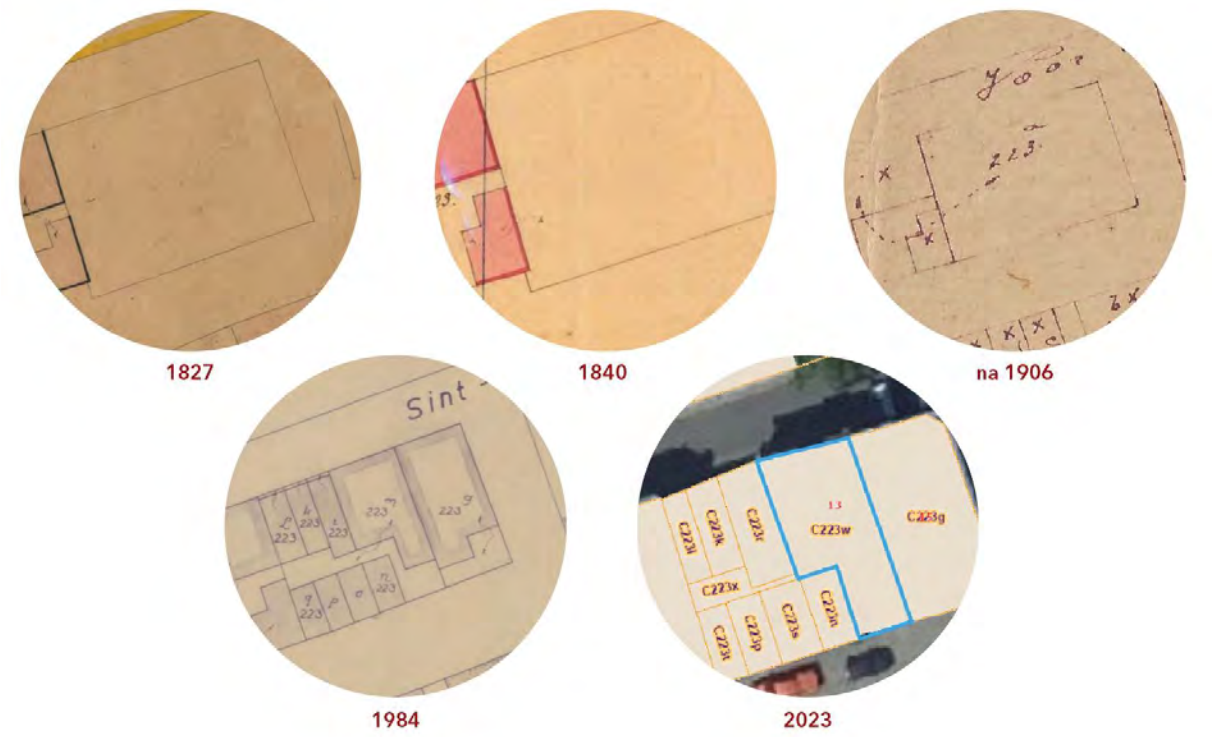
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze Lieve Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Op de plaats van deze recente stadswoning (derde kwart 20ste eeuw) lagen aanvankelijk de tuinen van woningen aan het voormalige Predikherenstraatje, nu Sint-Beggastraat en tot voor kort Slachthuisstraat. De woningen werden in 1818 gesloopt in opdracht van de Godshuizencommissie en het stadsbestuur, om de beslotenheid van het begijnhof te doorbreken en een verbinding met de Sint-Beggastraat te realiseren.[1] De open plek werd in de tweede helft van de 20ste eeuw bebouwd, samen met de naastgelegen stadswoning en enkele garageboxen.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 68

Beschrijving[2]

Bouwvolume van twee traveeën en twee bouwlagen onder afgewolfd zadeldak. Opgebouwd in neotraditionele stijl, waarbij metselwerk in halfsteens verband wordt afgewisseld met natuurstenen elementen zoals speklagen, kordonlijsten, vlakke deur- en raamomlijstingen en raamverdelingen. Plint van breuksteen. De oorspronkelijke deur is bewaard, het schrijnwerk van de vensters werd aangepast. Dakoversteek met zinken capucienengoot en regenwaterafvoer. Dakkapel aan de zijde van de Sint-Catharinastraat. Storende aanbouw met garagepoort aan de zijde van Onder de Linde.

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 13 werd in 1981 beschermd als stadsgezicht omwille de historische waarde. Het huis werd in historiserende stijl opgetrokken op de plaats van een tuin, behorend bij een vroegere begijnenwoning. De typologie en de volumetrie van het huis met villa-alures en de garageboxen aan Onder-de-Linde zijn echter vreemd aan de historische en sobere begijnhofarchitectuur en worden eerder als storend ervaren.

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Waardering

Zonder erfgoedwaarde

Beheersdoelstellingen

De aanbouwen en garageboxen zijn beeldverstorend en worden bij voorkeur afgebroken en vervangen door een tuin met ommuring (manhoog, met handvormsteen opgetrokken) en een tuindeurtje, in eenheid met de huizen van Onder de Linde.

Sint-Catharinastraat 15 – Stadswoning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 13, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0223/00W000
Capakey: 73083C0223/00W000
Oppervlakte perceel: 84.36 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

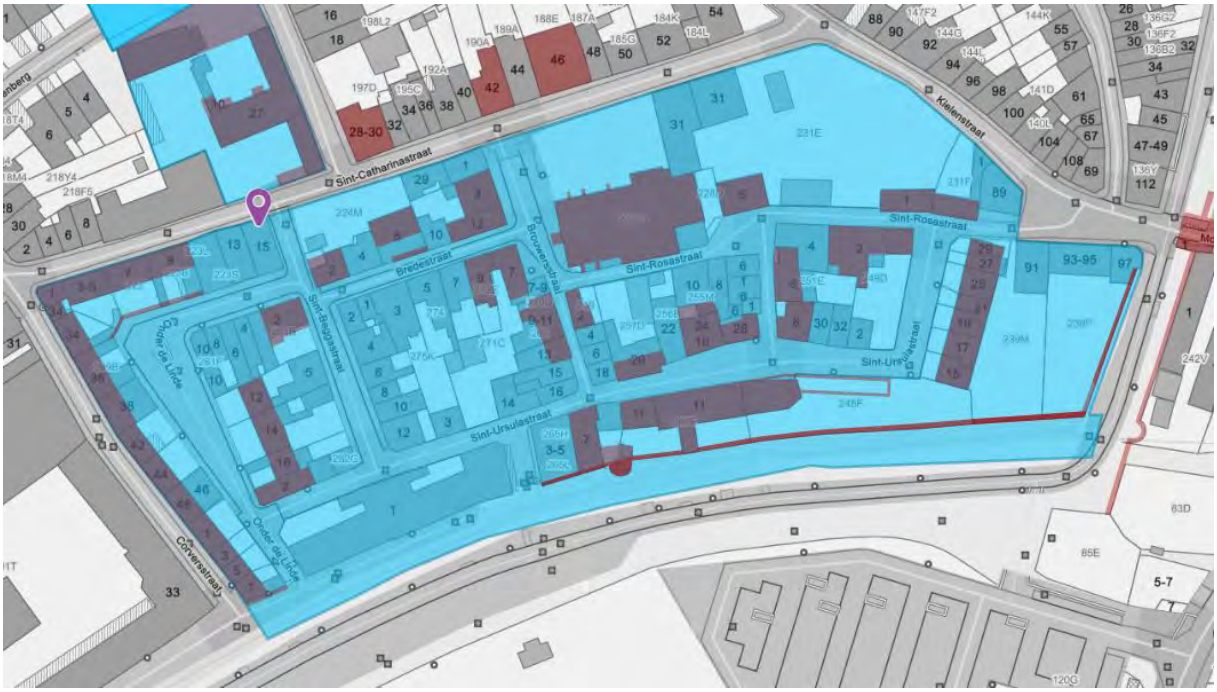
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

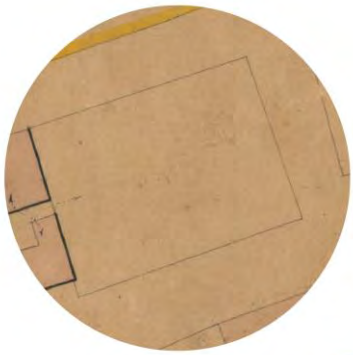
- Basiliek Onze Lieve Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

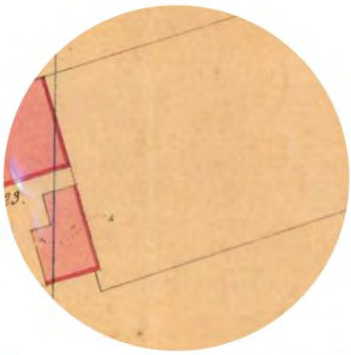
Historiek

Op de plaats van deze recente stadswoning (derde kwart 20ste eeuw) stonden aanvankelijk twee begijnenwoningen met achterliggende tuinen aan het voormalige Predikherenstraatje, de huidige Slachthuisstraat. De woningen werden in 1818 gesloopt in opdracht van de Godshuizencommissie en het stadsbestuur, om de beslotenheid van het begijnhof te doorbreken en een verbinding met de huidige Slachthuisstraat te realiseren.[1] De open plek werd in de tweede helft van de 20ste eeuw bebouwd, samen met de naastgelegen stadswoning en enkele garageboxen.

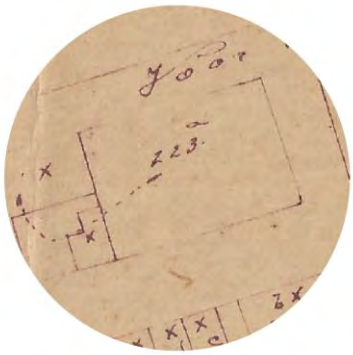
Het begijnenhuis aan de Sint-Catharinastraat werd gebouwd op de muur van het begijnhof en ging ten minste terug tot het begin van de 17de eeuw. Het huis hiernaast had een gelijkaardige ouderdom maar werd reeds in 1767 afgebroken, nadat het instortte wegens gebrekkig onderhoud. In datzelfde jaar nog werd de bouwplaats opgekocht en omgevormd tot ommuurde tuin.[2]

1827

1840

na 1906

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 68; 76

[2] Ibid, 1970: 76

Foto met zicht op de tuinmuur rond het open perceel, waar thans Sint-Catharinastraat 15 is gebouwd, datum onbekend ©SAT

Beschrijving[3]

Hoekhuis van twee traveeën en twee bouwlagen en een zolderverdieping onder zadeldak. Opgebouwd in neotraditionele stijl, waarbij metselwerk in halfsteens verband wordt afgewisseld met natuurstenen elementen zoals speklagen, kordonlijsten, vlakke deur- en raamomlijstingen en raamverdelingen. Plint van breuksteen.

Zijde Sint-Catharinastraat: Afgesnuite hoek met overkraging in Maastrichtersteen, waaronder een halfrond venster met dito lekdrempel. Daaronder is een Maaskalkstenen trede bewaard, vermoedelijk was dit de oorspronkelijke plaats van een (tweede?) inkomdeur. Topgevel met vlechtingen in het metselwerk en schouderstuk op Maastrichterstenen consoles. Dito geprofileerde dekstenen.

Zijgevel Slachthuisstraat: Zijgevel opgebouwd cfr. de voorgevel. Bovenaan een grote bakgoot met geprofileerd houten boeibord. De dakoversteek is bekleed met houten schrootjes. De zijgevel loopt door in een tuinmuur die met dezelfde bakstenen werd opgebouwd. In een recentere fase bovenaan

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

verhoogd of heropgemetseld.

Achtergevel Onder de Linde: opgebouwd cfr. de andere gevels. Vernieuwde achterdeur. Recent opgetrokken aanbouw (garage) met getoogde garagepoort, waarvoor gebruik werd gemaakt van gerecupereerde bakstenen. Storende schutting op de garage.

GEVEL ONDER-DE-LINDE

ZIJGEVEL

GEVEL SINT-CATHARINASTRAAT

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 15 werd in 1981 beschermd als stadsgezicht omwille de historische waarde. Het huis werd in historiserende stijl opgetrokken op de plaats van een tuin, behorend bij een vroegere begijnenwoning. De typologie en de volumetrie van het huis met villa-alures en de garageboxen aan Onder-de-Linde zijn echter vreemd aan de historische en sobere begijnhofarchitectuur en worden eerder als storend ervaren.

Waardering

Zonder erfgoedwaarde

Beheersdoelstellingen

De aanbouwen en garageboxen zijn beeldverstorend en worden bij voorkeur afgebroken en vervangen door een tuin met ommuring (manhoog, met handvormsteen opgetrokken) en een tuindeurtje, in eenheid met de huizen van Onder de Linde.

Sint-Catharinastraat 29 – Stadswoningen

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 29, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0225/00G000
Capakey: 73083C0225/00G000
Oppervlakte perceel: 69.76 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

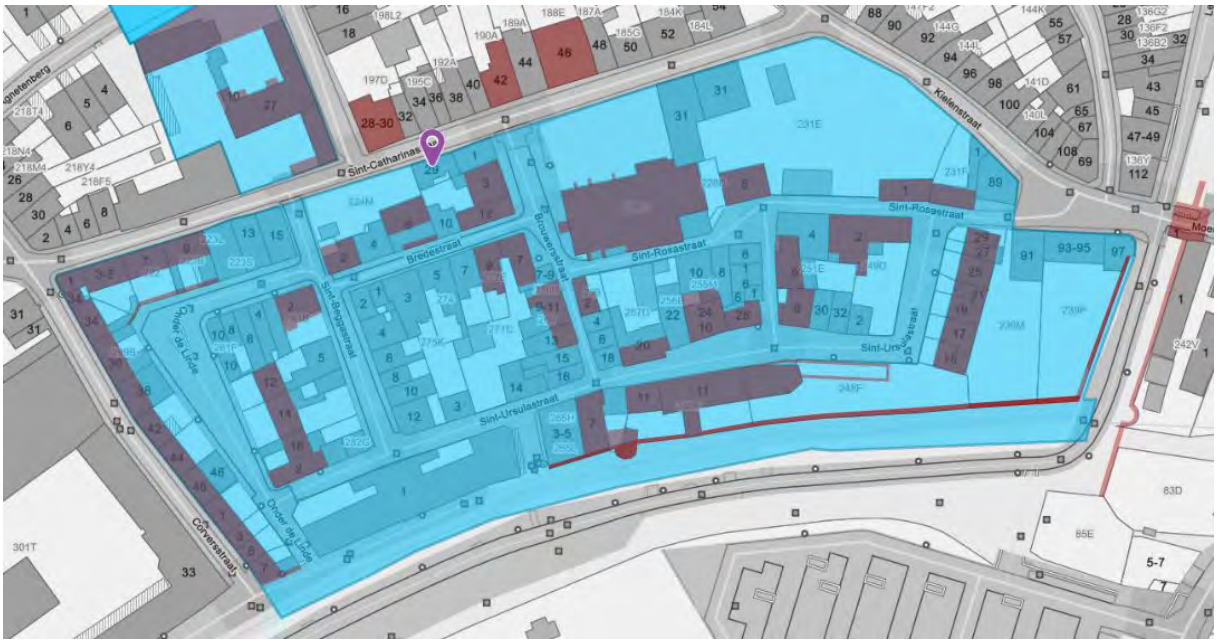
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- 19de eeuwse stadswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

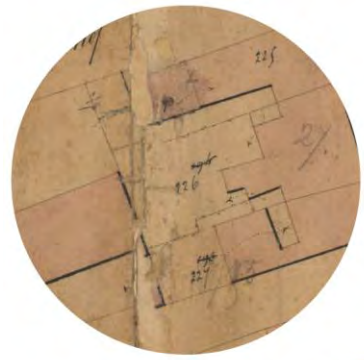
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

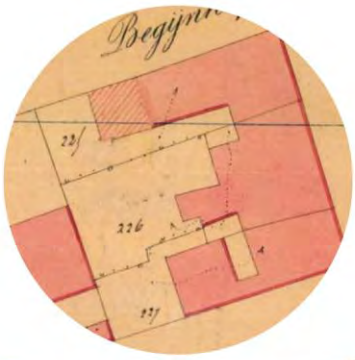

Historiek

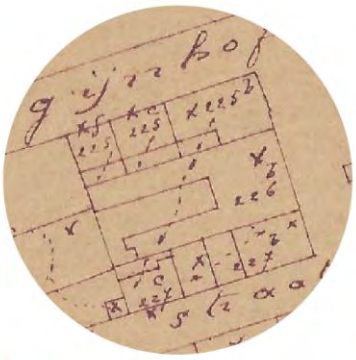
Twee stadswoningen die vermoedelijk op het einde van de 19de eeuw werden opgetrokken op de plaats van oudere bijgebouwen die paalden aan het in 1941 gesloopte poortgebouw van het begijnhof. In 1997 werden de panden verbouwd tot toeristisch gastenverblijf.[1] In 2007 werd dit eigendom opnieuw opgedeeld.[2]

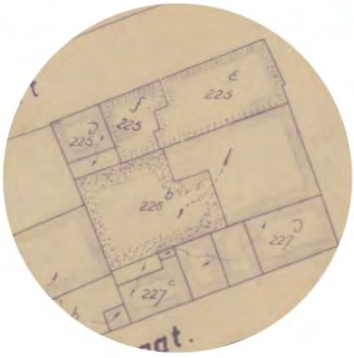
1827

1840

ca. 1921-1930

1984

2023

datum onbekend ©PCCE

1997 ©SAT

[1] SAT, 1997, bouwaanvraag B.A.7452

[2] SAT, 2015, bouwaanvraag (regularisatie) 2015/14005

Beschrijving[3]

Vermoedelijk in de **tweede helft van de 19de eeuw** in **baksteen** opgetrokken geheel van **twee aanpalende breedhuizen**, in totaal **vijf traveeën** en twee bouwlagen tellend onder één doorlopend **pannen zadeldak**. **Sobere lijstgevel** met **gecementeerde, geschilderde plint, getoogde muuropeningen** en **hardstenen lekdrempels**. Een **kroonlijst** op **klossen** en een **hanggoot** sluiten het gevelvlak af.

Blinde zijgevel.

Evaluatie

Het pand Sint-Catharinastraat 29 werd op 29 januari 1981 als deel van het begijnhof bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Beide panden werden opgetrokken in de tweede helft van de 19de eeuw en maken bijgevolg historisch geen deel uit van het religieuze begijnhof. Ze illustreren echter wel de seculiere periode van het begijnhof waarin voormalige begijnenwoningen en onbebouwde percelen, na sinds 1800 beheerd geweest te zijn door de Godshuizencommissie, veelal in het midden van de 19de eeuw in het bezit kwamen van particulieren. Als dusdanig zijn de samengevoegde woningen Sint-Catharinastraat 29 interessante getuigen van de bebouwingsgeschiedenis van het begijnhof.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Waardering

Lokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De blinde zijgevel en de dakvlak aan de straatgevel blijven gesloten.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat 31 – Minderbroedersklooster

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 31, 3700 Tongeren-Borgloon; Sint-Rosastraat 5, 3700 Tongeren-Borgloon
Gemeente: Tongeren-Borgloon
Kadastrale afdeling: TONGEREN-BORGLOON 1 AFD/TONGEREN 1 AFD/
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0231/00E000
Capakey: 73083C0231/00E000
Oppervlakte perceel: 2545.04 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

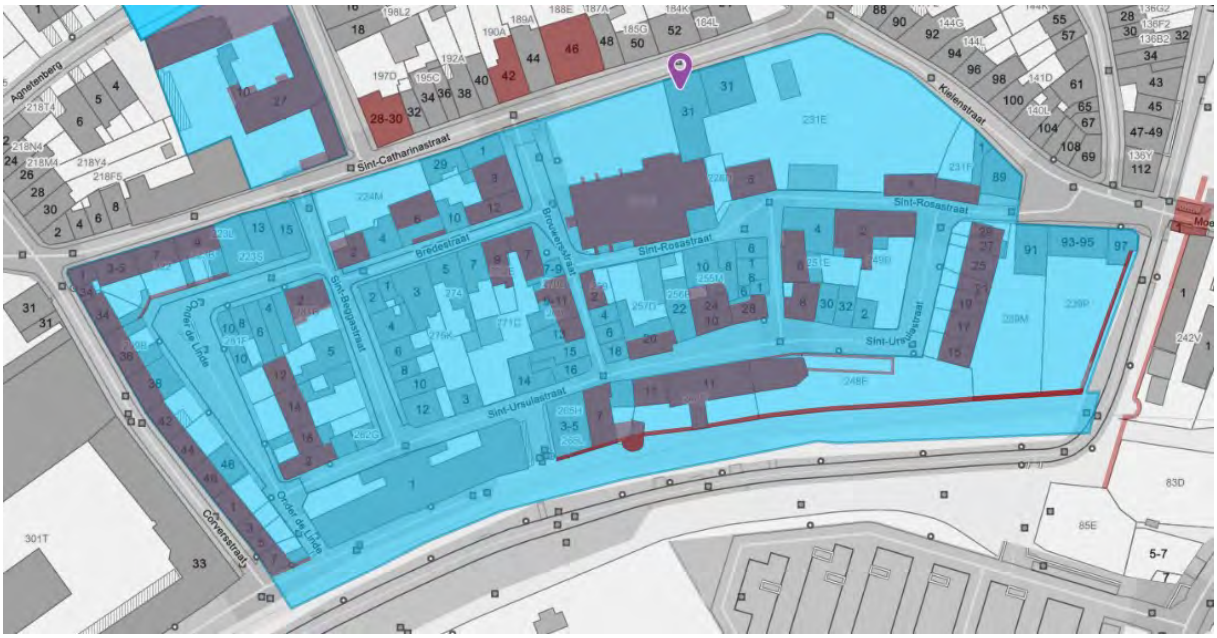
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Minderbroedersklooster (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Vermoedelijk in het begin van de 17de eeuw werd voor Catharina Motmans een vrijstaande begijnenwoning gebouwd in de tuin ten noordoosten van de kerk, (nr. 95 op afb. 1). De achtergevel van het huis werd gebouwd op de noordelijke muur van het begijnhof, aan de Sint-Catharinastraat. In 1628 gingen het huis en de tuin over op Maria Vyfbonders. Amper een jaar later verkocht zij het westelijke deel van de tuin aan Dirk van der Smissen die er jaren later, in 1664, voor zijn dochter Maria een huis op liet bouwen, grenzend aan het kerkhof (nr. 96 op afb. 1). Beide huizen werden onafgebroken door begijnen bewoond tot na de Franse Revolutie. In 1809 werd het huis aan het kerkhof door de Godshuizencommissie – die sinds 1800 het begijnhof beheerde – verhuurd en in 1845 verkocht aan aannemer Arnold Moens. Het oudere huis van Catharina Motmans zou nog in gebruik blijven als begijnenwoning tot in 1845. Toen verkocht de Godshuizencommissie het huis aan zoutzieder Stas Sottiaux. [1]

Afb. 1: BAILLIEN H., Reconstructieplan van het begijnhof 1600-1850 - bron: BAILLIEN, 1970

Het oudste begijnenhuis (nr. 95) werd vermoedelijk in het laatste kwart van de 19de eeuw nagenoeg volledig afgebroken en vervangen door een ruime burgerwoning in sobere neoclassicistische stijl, zo geven het volume en de stijl van de woning aan. Beide huizen deden tot het einde van de 19de eeuw dienst als woonhuis. Een foto uit 1895-1900 toont die toestand een geeft een blik op de achtergevels en de tuin van beide huizen. Het begijnenhuis dat in 1664 op de grens met het kerkhof werd gebouwd, was een woning in traditionele stijl: de kruisvensters op de verdieping, de Maastrichterstenen kroonlijst met consoles en het zadeldak met aandak en dakkapellen zijn duidelijk zichtbaar. De herenwoning ernaast had een tuin die voornamelijk als nutstuin was ingericht met een moestuin en fruitbomen aan de hoek met de Kielenstraat en tegen de oostelijke zijgevel een fraaie in palmet geleide fruitboom.

Afb. 2: Tongeren, Begijnhof, achtergevels huizen Sint-Catharinastraat 31, 1895-1900 - bron: PCCE

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 100

Afb. 3: Tongeren, Begijnhof, huizen en tuin Sint-Catharinastraat 31 (gemarkeerd), 1895-1900 - bron: PCCE

Beide woonhuizen bleven in gebruik tot de Minderbroeders ze in 1899 aankochten om er hun klooster te vestigen. Volgens historische foto's werd de zijgevel van de burgerwoning verder opengewerkt met bijkomende vensteropeningen in de eerste helft van de 20ste eeuw. De 17de-eeuwse begijnenwoning werd in het eerste kwart van de 20ste eeuw[2] afgebroken en vervangen door een L-vormige vleugel in neotraditionele stijl – ongetwijfeld geïnspireerd op de vroegere begijnenwoning – met ertegen een lager L-vormig bijgebouw. In een recente periode werden de schoorstenen afgebroken, waarvoor de puntgevels licht zijn aangepast.

[2] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/37128

1827

1840

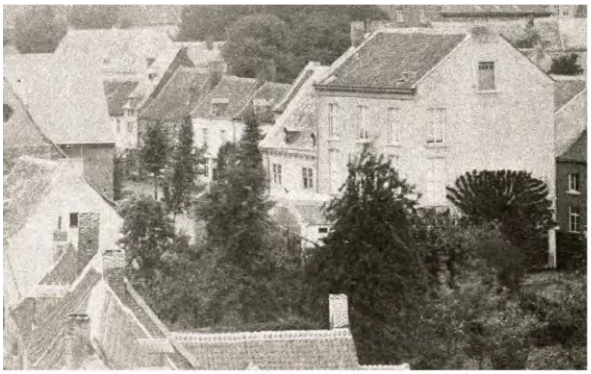
na 1906

1984

2023

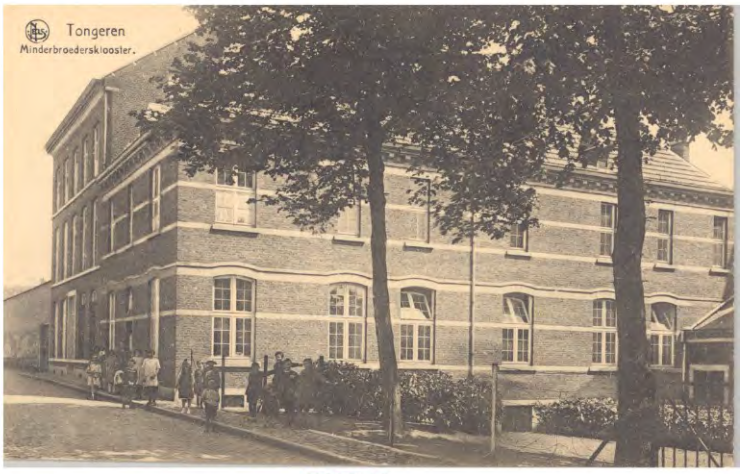
ca. 1895-1900 ©PCCE

eerste kwart 20ste eeuw ©PCCE

ca. 1895-1900 ©SAT

1914 ©SAT

1997 ©AOE

1997 ©AOE

Beschrijving[3]

Gebouwengeheel, gevormd door een **L-vormige, tweelaagse vleugel** die in het **eerste kwart van de 20ste eeuw** in **neotraditionele stijl** werd opgetrokken en een erbij aansluitend **drielaags burgerhuis** in **neoclassicistische stijl** uit de **tweede helft van de 19de eeuw**.

De L-vormige vleugel telt **drie traveeën** in de voor- en **zeven traveeën** in de zijgevel en is opgetrokken in **baksteen** met verwerking van **blauwe hardsteen** voor **plint**, **keldermonden**, **deuromlijsting** en **lekdrempels** en wordt getypeerd door wit beschilderde **banden** van (imitatie?-)natuursteen, een om de **steekboogvensters** van de begane grond lopende **cordonlijst**, en een **kroonlijst** met **voluutconsoles** waartussen **bloemmotieven**. Het geheel wordt afgedekt door een **pannen zadeldak** met **bakstenen schouwen** en **slanke dakkapellen** onder **schilddakje**.

Als **breedhuis** opgevat **burgerhuis** van **vijf traveeën** en **drie verjongende bouwlagen** onder een **pannen zadeldak**, opgetrokken in **baksteen** met **verwerking** van **blauwe hardsteen** voor **plint**, **deuromlijsting**, **lekdrempels** en **hoekblokken**. De **verankerde lijstgevel** met **dubbelhuisopstand** wordt getypeerd door **rechthoekige muuropening** – een **dubbele deur** met **bovenlicht** en **vensters** met **roedeverdeling** - met **cordonvormende lekdrempels** en wordt afgesloten door een **sobere geprofileerde kroonlijst**. Wit geschilderde zijgevel met **rechthoekige muuropeningen**.

Naast en achter de gebouwen ligt een **tuin** met **rode beuk** en **bakstenen ommuring** waarin nog een deel van de **oorspronkelijke begijnhofmuur** in **Maastrichtersteen** bewaard bleef.

Evaluatie

Het voormalig Minderbroedersklooster werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Enkel de voormalige begijnenwoningen van het Minderbroedersklooster – de gebouwen aan de Sint-Rosastraat 1 en 5 – en de begijnhofmuur werden beschermd als monument.

Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde van het stadsgezicht. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de 19de-eeuwse neoclassicistische burgerwoning en de 20ste-eeuwse L-vormige kloostervleugel in neotraditionele stijl werden opgetrokken binnen de muren van de begijnhofsite waarvan de oorsprong teruggaat tot 1257. Beide panden werden opgetrokken op de plaats waar voordien twee begijnenhuizen stonden: het ene – ter plaatse van het neoclassicistische burgerhuis – opgetrokken in het eerste kwart van de 17de eeuw, en het andere - op de plaats van de L-vormige kloostervleugel – in 1664. Vermoedelijk zijn hiervan

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

sporen bewaard in het bodemarchief. Beide woningen getuigen van de laïcisering van het begijnhof die plaatsvond vanaf 1800 toen de Godshuizencommissie het beheer van het Begijnhof overnam en de panden eerst systematisch verhuurde en nadien verkocht aan particulieren die de begijnenhuizen behielden en renoveerden of vervingen door nieuwbouw. Als dusdanig getuigen beide panden van de architecturale gelaagdheid die doorheen de eeuwen in het begijnhof tot stand kwam. De aangrenzende tuin bleef doorheen de eeuwen ongewijzigd en de ommuring bewaart nog delen in Maastrichtersteen, getuigend van de oudste ommuring van het begijnhof. De ommuurde tuin heeft dan ook een significante historische waarde, met name als nutsruimte met behouden functie en nog oorspronkelijke begrenzing.

Waardering

Begijnhofmuur: bovenlokale waarde
Tuin: lokale waarde
Gebouwen: ondersteunende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De gebouwen zijn in goede bouwfysische toestand. Het aanbrengen van een vliespleister (zeer dunne pleisterlaag) op de gevel van de neoclassicistische burgerwoning zou de erfgoedwaarde van de woning versterken.

Het spreekt voor zich dat de tuin niet kan bebouwd worden. De rode beuk heeft normaliter geen bijzondere snoeiwerken nodig heeft. Mocht dat toch zo zijn, bv. door een calamiteit, dan worden de werken uitgevoerd door een erkend boomverzorger.
De gekalleide tuinmuur met resten van de oorspronkelijke begijnhofmuur in Maastrichtersteen heeft dringend restauratie nodig.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Catharinastraat z.n. – Garageboxen

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Niet gekend
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0223/00K000
Capakey: 73083C0223/00K000
Oppervlakte perceel: 17.06 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

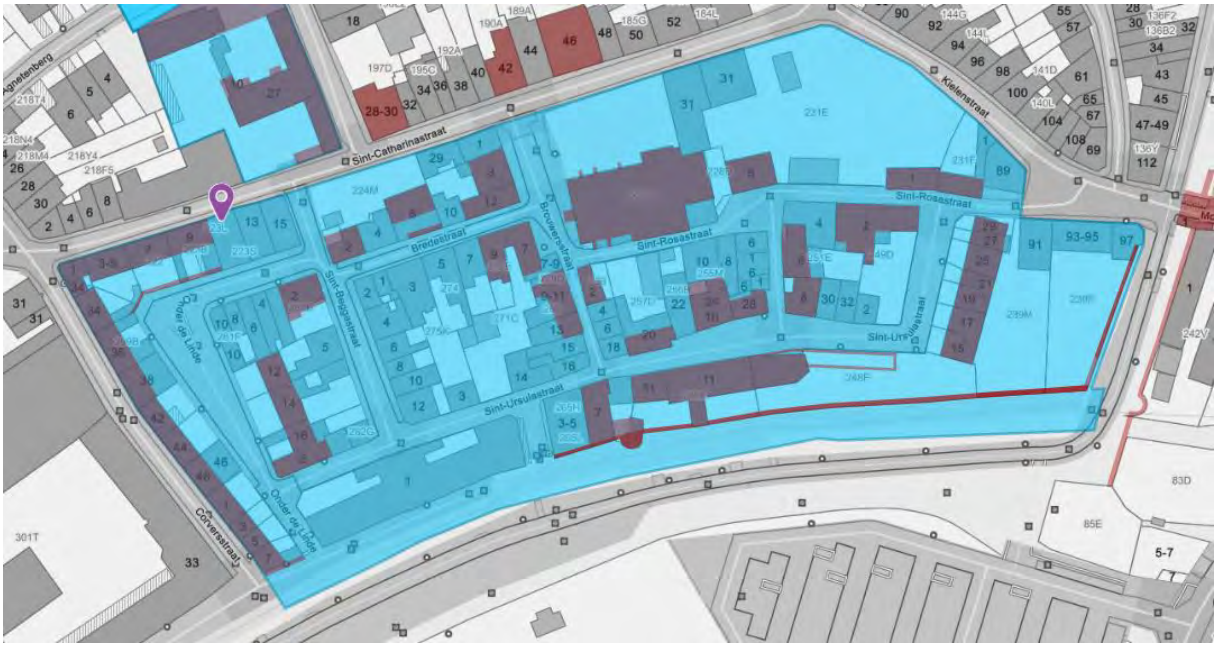
- Begijnhof Sint-Catharina (stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (vastgestelde archeologische zone)

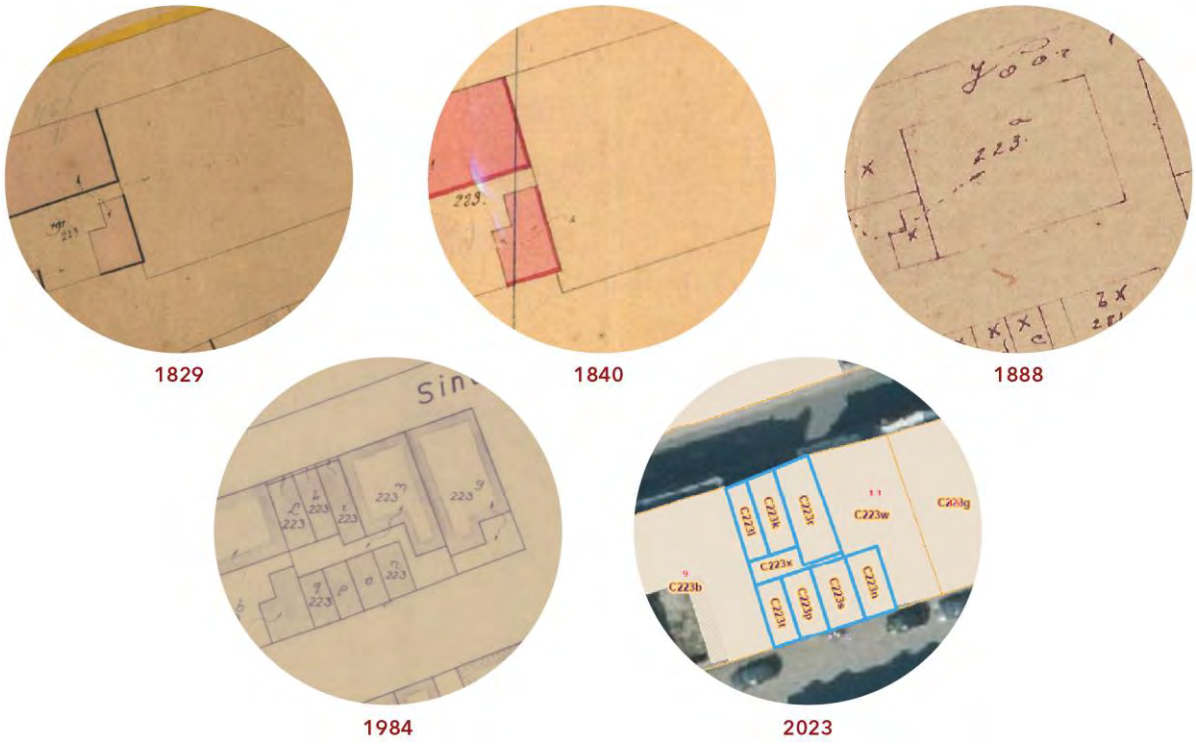
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

De huidige garageboxen werden in het derde kwart van de 20ste eeuw samen met twee nieuwe stadswoningen gebouwd in de tuinen van begijnenhuizen aan het voormalige Predikherenstraatje, nu Sint-Beggastraat, tot voor kort Slachthuisstraat. De woningen werden in 1818 gesloopt in opdracht van de Godshuizencommissie en het stadsbestuur, om de beslotenheid van het begijnhof te doorbreken en een verbinding met de huidige Sint-Beggastraat (vroeger Slachthuisstraat) te realiseren.[1]

Beschrijving[2]

Zes garageboxen, waarvan drie aan de zijde van de Sint-Catharinastraat en drie aan de begijnhofzijde. Bakstenen gebouw onder plat dak met houten garagepoorten.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 68

[2] **De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.**

Evaluatie

Bouwvolume zonder erfgoedwaarde en met sterk beeldverstorend karakter.

Waardering

Zonder erfgoedwaarde (beeldverstorend)

Beheersdoelstellingen

De garageboxen zijn erg beeldverstorend en horen niet in de historische context van het begijnhof. Om die reden wordt afbraak op korte termijn geadviseerd. Aangezien deze zone historisch gezien steeds een tuin was en nooit werd bebouwd, wordt vooropgesteld de zone om te vormen tot tuin, aan beide zijden (Onder-de-Linde en de Sint-Catharinastraat) afgesloten door een tuinmuur op manhoogte en in handvormsteen. Aan Onder-de-Linde kan een tuindeurtje voorzien worden. Aan de Sint-Cathainastraat kan maximaal één garage(poort) behouden blijven voor gebruik bij een begijnhofwoning.

SINT-JOZEFSSTRAAT

Sint-Jozefsstraat 1 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Jozefsstraat 1, 3700 Tongeren; Sint-Rosastraat 6, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0253/00E000
Capakey: 73083C0253/00E000
Oppervlakte perceel: 51.43 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

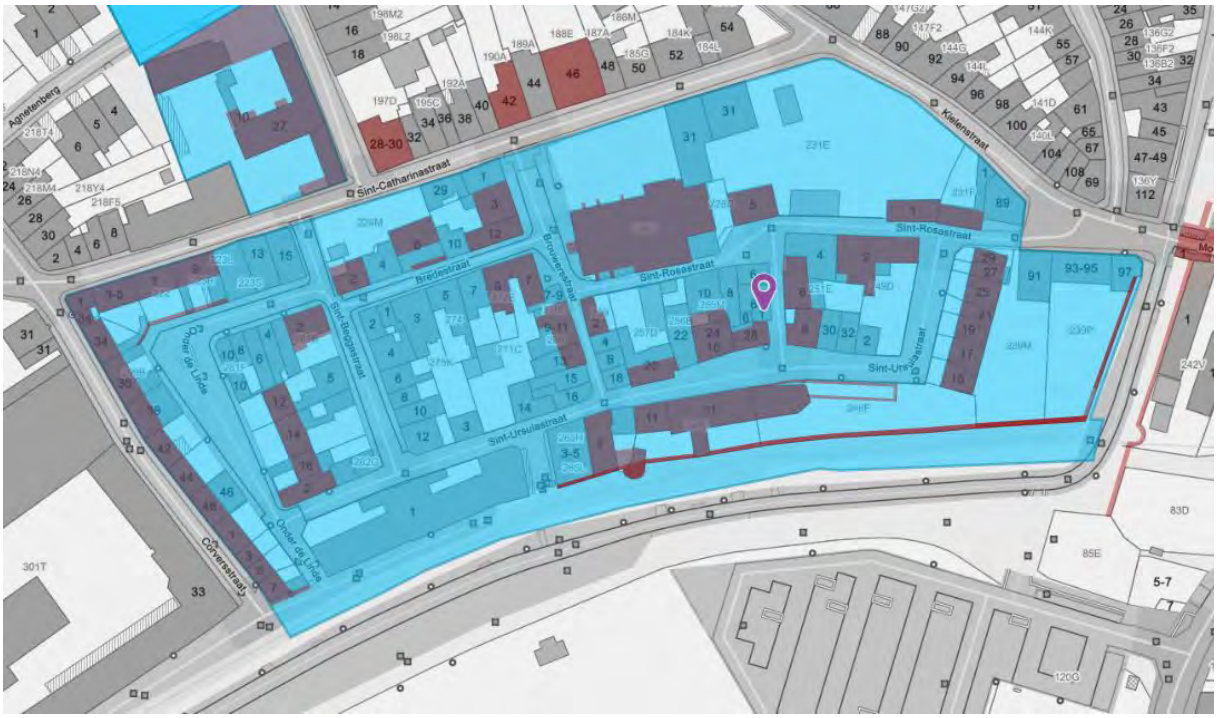
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

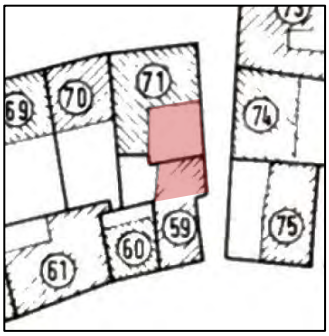
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Wetenschappelijke Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Bouwkundig element)
- Historische stadskern van Tongeren (Archeologisch geheel)

Historiek

Reconstructietekening door Baillien van de bebouwing omstreeks 1700-1800, met aanduiding van het huidige huis nummer 1 ©uit: Het oude land van Loon (1970)

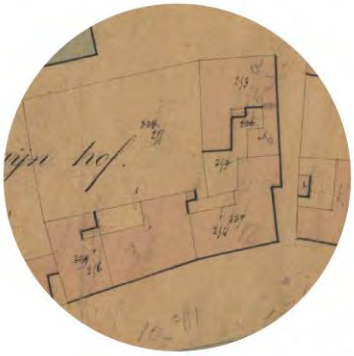
Deze begijnenwoning ontstond in de tweede helft van de 19de of begin van de 20ste eeuw toen de aanbouw van de Sint-Ursulastraat 28 werd afgesplitst en uitgebreid met een nieuw volume op de plaats van de achterbouw van de Sint-Rosastraat 6. Beide woningen waren in de 19de eeuw aan particulieren verkocht. De godshuizencommissie verkocht nummer 28 in 1856 aan metselaar Peter Cox, mogelijk verbouwde hij de achterbouw tot een nieuwe woning in de Sint-Jozefsstrraat. De voetafdruk van de geïntegreerde oude aanbouw achter Sint-Ursulastraat 28 is nog goed herkenbaar in de huidige kadasterpercelen.[1]

De oudste foto die werd teruggevonden van het huis Sint-Jozefsstraat 1 dateert uit 1971. Hierop zijn twee witgeschilderde/gekaleide gevels zichtbaar, met een doorlopende gecementeerde plint met kleine rechthoekige kelderopening. Het metselwerk bevat een aantal bouwsporen, allicht het gevolg van het integreren van ouder metselwerk uit de aanbouwen. Er zijn rechthoekige raamopeningen op elke bouwlaag, overspannen met een houten latei en dunne stenen vensterbank. In de gevel van het hogere volume bevindt zich een rechthoekige deur met steen dorpel. Rond de raamopeningen is en gecementeerde omlijsting aangebracht. Het dak van het hoger volume watert af in een bakgoot met recente rechte omkleding, het lagere volume heeft een grote dakoversteek met capucienengoot.

Na 1971 werd de woning gerenoveerd. De gevelopeningen werden aangepast en er werd op de hoek van het gebouw een kleine beeldnis toegevoegd met beeld van Sint-Jozef. De kaleilagen werden gedecapeerd en de plint werd aangepast tot de huidige hardstenen plint. De hele gevel kreeg nieuw schrijnwerk: houten bolkozijnen in het lager bouwvolume en een rechthoekige raamopeningen met houten latei en hardstenen lekdrempel in het hogere bouwvolume. De getoogde ontlastingsbogen zijn vermoedelijk in deze fase toegevoegd. Hetzelfde geldt voor het bovenlicht bij deur. In de zijgevel werd een uilengat toegevoegd.[2] De deuropening bleef bewaard.

In een nog recentere bouwfase werden drie gevelstenen met chronogrammen toegevoegd, waarvan één boven de deur van de zijgevel (in een recente stenen latei) en twee in de gevel aan de Sint-Jozefsstraat.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 90, 1970: 94
[2] Op een oude foto van de zijgevel is geen uilengat of bouwspoor daarvan zichtbaar

1827

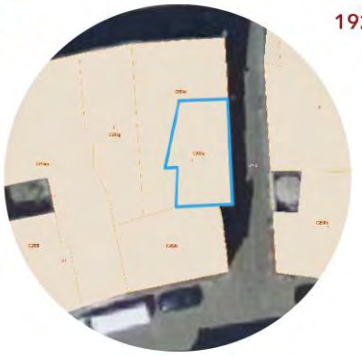
1840

1921-1930

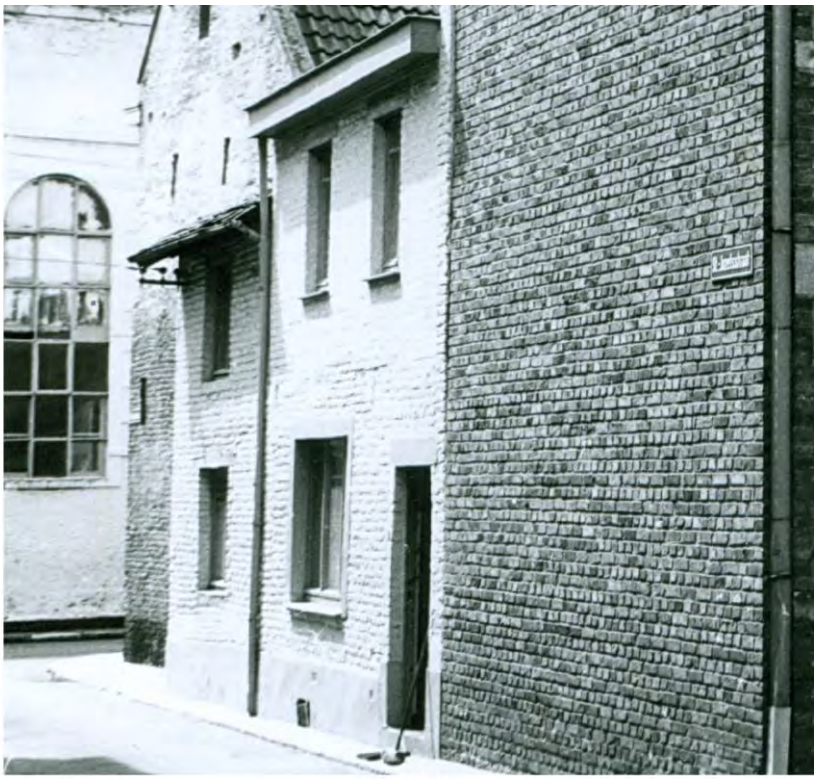
1984

2023

datum onbekend ©PCCE

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[3]

Kleine stadswoning bestaande uit **twee bouwvolumes** onder **zadeldak** met **verspringende nok**. De daken wateren af in koperen goten en regenwaterpijp. Verspringend op de rooilijn ten opzichte van de zijgevel van Sint-Ursulastraat 28, waardoor er in de zijgevel van het laagste volume een deuropening kon worden aangebracht.

Voorgevel:

Laag volume: opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband**, er zijn **verschillende baksteenkleuren** zichtbaar, wijzend op het hergebruik van een oudere achterbouw en het aanpassen van de gevelopeningen. Het voegwerk is vernieuwd. De bakstenen dragen nog **sporen** van de gedecapeerde verf- of kaleilaag. Bovenaan is de gevel afgewerkt met een **overhoekse muizentand**. Onderaan werd recent een Maaskalkstenen plint geplaatst. Recente houten bolkozijnen met daartussen een recente gevelsteen met chronogram.

Hoog volume: woonhuis van **twee traveeën** en **twee bouwlagen**, getuige de kelderopening op de foto uit 1971 onderkelderd, maar niet meer voorzien van een kelderopening in de huidige Maaskalkstenen gevelplint (recent). Opbouw zoals de gevel van het lager volume, maar met rechthoekige gevelopeningen onder houten latei, met Maaskalkstenen lekdrempels en recent

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn **vet** weergegeven.

schrijnwerk. Ontlastingsbogen boven de houten lateien, vermoedelijk van recente datum. Getoogd bovenlicht boven de houten latei van de **oudere deuropening**, nog voorzien van een oude **hardstenen dorpel**. Het **schrijnwerk** lijkt 19de- of vroeg 20ste-eeuws te zijn. Bovenaan is de gevel afgewerkt met een **getrapte muizentand**. Recente gevelsteen met chronogram.

Zijgevel:

Laag volume: opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband**, er zijn **verschillende baksteenkleuren** zichtbaar, wijzend op het hergebruik van een oudere achterbouw. Het voegwerk is vernieuwd. Recent uilengat in de puntgevel. **Rechthoekige deuropening** in **houten omlijsting** en recente stenen latei met chronogram. De deur zelf is een ander exemplaar dan zichtbaar op de foto uit 1971. In de hoek van het gebouw is een houten beeldnis ingewerkt met Sint-Jozefsbeeld (recent). Onderaan staat een **Maaskalkstenen schampsteen** om de hoek van het gebouw te beschermen.

Hoog volume: **puntgevel** in recent metselwerk met **centrale schoorsteen** en **zolderraam** onder houten latei. **Houten windveren**.

Evaluatie

Het pand Sint-Jozefsstraat 1 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Jozefsstraat 1 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door

een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. De huidige woning werd echter niet meer opgetrokken door begijnen maar ontstond eind 19de – begin 20ste eeuw door verbouwing van oudere aanbouwen, nadat de woningen door de godshuizencommissie verkocht waren aan particulieren. De historische waarde lijkt op basis van het gevelbeeld eerder beperkt te zijn, maar mogelijk bleef een oudere kern bewaard, zo doet de voetafdruk van de oude aanbouw nog vermoeden.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Alle in vet weergegeven erfgoedkenmerken en erfgoedelementen dienen behouden.

Het opnieuw kaleien van de gevels in een bleke kleur wordt aanbevolen. Bij toekomstige verbouwingen van het bijgebouw (laag volume) dient naar een betere vormgeving gezocht voor de vensteropeningen en het schrijnwerk.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Jozefsstraat 6 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Jozefsstraat 6, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0251/00E000
Capakey: 73083C0251/00E000
Oppervlakte perceel: 200.33 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

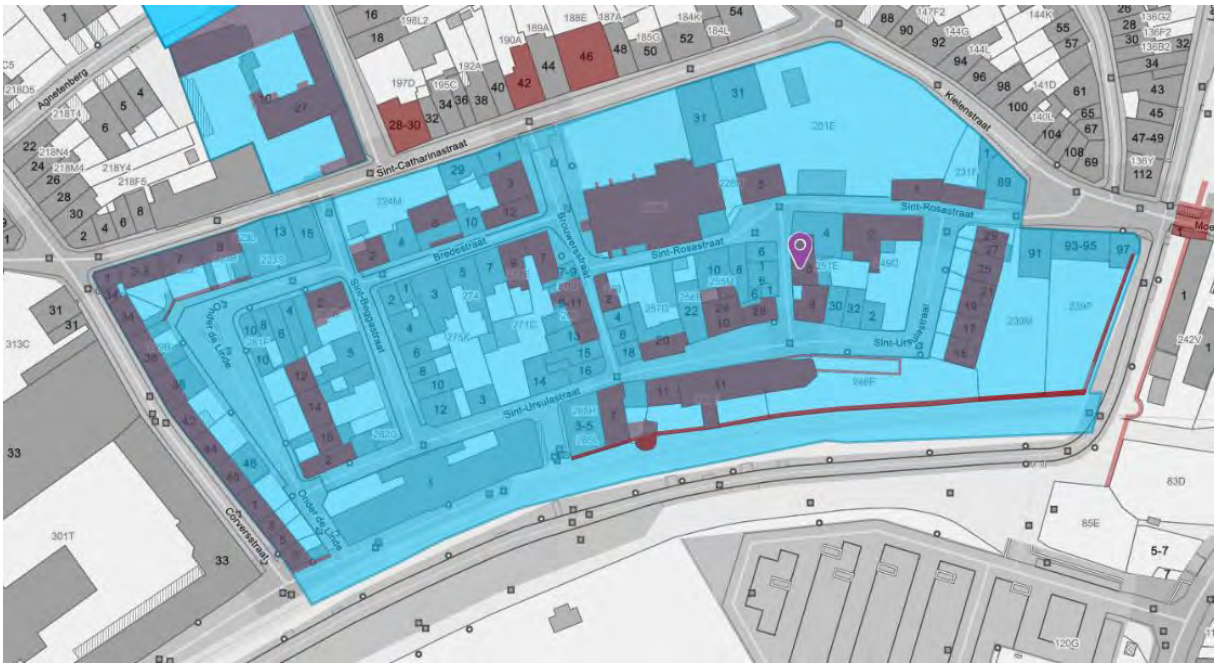
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

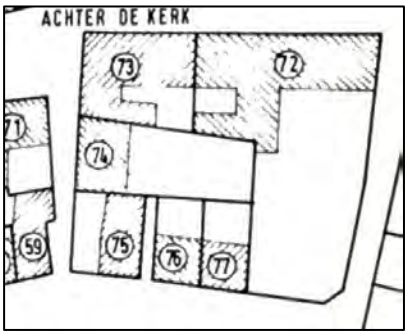
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Deze begijnenwoning zou gebouwd zijn in de 17de eeuw, maar toch is zij niet opgetekend op de kadasterkaarten uit 1827 en 1840.

Reconstructietekening door Baillien van de bebouwing omstreeks 1700-1800 ©uit: Het oude land van Loon (1970)

Volgens het archiefonderzoek van Baillien (1970) zou de vroegere begijnenwoning gebouwd zijn vóór 1668. Oudst gekende bewoonster is begijn Maria Portugaels, die overleed in dat jaar. Volgens kadastergegevens was het huis in 1845 nog eigendom van de godshuizencommissie, maar het wordt niet afgebeeld op de kadasterkaarten uit die periode. Vermoedelijk werd de woning afgebroken aan het begin van de 19de eeuw, net zoals een aantal andere oude begijnenwoningen en werd de godshuizencommissie in de kadasterarchieven genoemd als eigenaar, maar dan van een braakliggende grond of tuin in plaats van een woning. Dit gold bv. ook voor de nummers 76 en 77 op het plan hiernaast. Een andere mogelijk is dat het huis tussen 1840 en 1845 werd heropgebouwd.[1]

De oude aanbouw van het Sint-Jozefshuis, dat toen ingericht was als schoolgebouw, werd na 1840 bij de Sint-Jozefsstraat 6 gevoegd. De voetafdruk van de bebouwing is nog zichtbaar op de kadasterkaart uit ca. 1921-1930, maar werd ingekort.

Op een foto uit ca. 1895-1900 is de achtergevel van het pand zichtbaar, maar het is niet duidelijk of het gaat over een oude begijnenwoning of over een 19de-eeuws bouwvolume. De gevel is wit bepleisterd en voorzien van grote getoogde raamopeningen met schrijnwerk dat overeenkomt met het schrijnwerk van het afgebroken Sint-Jozefshuis. Mogelijk werd de Sint-Jozefsstraat 6 ook een tijd lang in gebruik genomen als schoolgebouw en pas in de tweede helft van de 20ste eeuw weer verbouwd tot woning. Een panoramafoto uit ca. 1930-1950 toont ons een andere achtergevel en een dakvlak dat lager ligt dan het dakvlak op de oudste foto. De ode daklijn tekent zich nog als bouwspoor af tegen de achtergevel van de Sint-Jozefsstraat 8.

Als we de voorgevel van het pand bekijken is merkbaar dat deze in minstens twee fases tot stand kwam. Er is een duidelijke bouwnaad zichtbaar tussen het linker gedeelte met poortopening en het rechter gedeelte met opbouw van dubbelhuis. Er is ook een verschil zichtbaar qua baksteenformaat.

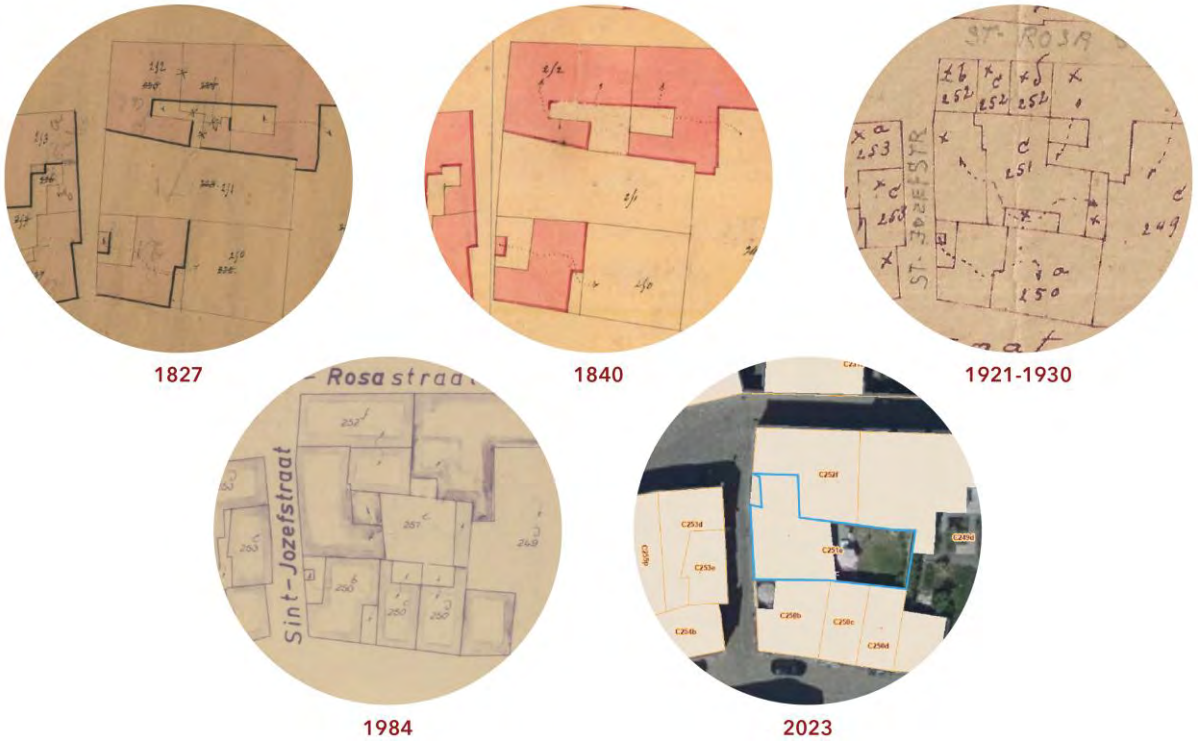
In de voorgevel van het dubbelhuis zijn ook enkele bouwsporen zichtbaar van gewijzigde gevelopeningen. Er is een oude Maaskalkstenen deuromlijsting bewaard, maar de vensteromlijstingen en -verdelingen zijn uitgevoerd in steenimitatie, getuige de wapeningsstaven die plaatselijk zichtbaar

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 94

zijn door verwering en barsten door corrosie.

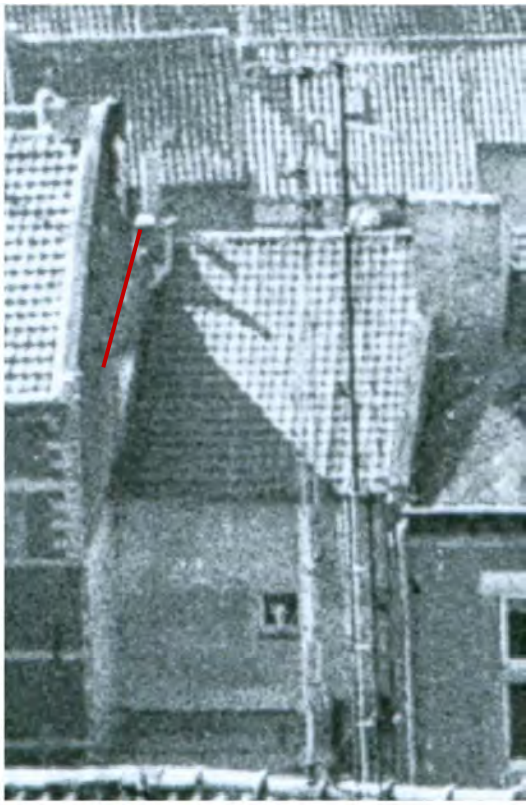
In de tweede helft van de 20ste eeuw werd het belende pand aan de Sint-Rosastraat (het Sint-Jozefshuis uit 1679) gesloopt en vervangen door de huidige bebouwing. De oude Maaskalkstenen deuromlijsting in de zijgevel van dit pand werd gerecupereerd voor de huidige poortomlijsting. De oorspronkelijke stenen zijn duidelijk herkenbaar en aangevuld met nieuwe kunststenen onderdelen om de opening te verbreden. Het schildje met verdwenen huisnummerschildering is nog goed bewaard en komt overeen met de positionering van het schildje op de historische foto.

Vermoedelijk is deze woning van de Sint-Jozefsstraat 6 het resultaat van een woonhuis dat in de tweede helft van de 19de eeuw werd gebouwd op de plaats van een oudere begijnenwoning, maar in de tweede helft van de 20ste eeuw gerenoveerd werd door toevoeging van historiserende vensters met omlijsting in steenimitatie en het linker volume met poortomlijsting. Onderzoek van kadastrale mutatieschetsen kunnen de datering van de bouwfases nog verduidelijken.

1895-1900, zicht op de achtergevel en dakvlak ©PCCE

1930-1950, zicht op de achtergevel en dakvlak ©PCCE

Foto vóór 1950: deuromlijsting Sint-Jozefshuis op de plaats van de huidige poortomlijsting ©PCCE

1942, zijgevel ©BALaT KIK-IRPA

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Dubbelhuis van **drie traveeën** en **twee bouwlagen** onder **zadeldak**, in latere bouwfase aan de rechterzijde uitgebreid met een vierde travee met inkompoort (aanvankelijk garage, thans inkom) en twee bouwlagen onder hetzelfde zadeldak. Het dak is belegd met moderne grijze S-pannen en watert af in een grote **bakgoot** die bekleed werd met recente materialen (leien en beschot op de dakoversteek). **Zinken regenwaterafvoeren**. Grijze moderne S-pannen.

Voorgevel: de hele voorgevel werd opgebouwd met **handvormsteen in kruisverband** en een vernieuwde platvolle voegmortel met grijsroze kleur. Er is een duidelijke **bouwnaad** en verschil in metselwerk zichtbaar tussen het dubbelhuis en de uitbreiding met poort. Verder zijn er **bouwsporen** in de gevel van het dubbelhuis die het gevolg zijn van aanpassingen aan de gevelopeningen. De bakstenen dragen sporen van een verdwenen bepleistering of kaleilagen. **Maaskalksteen** werd aangewend voor de **plint**, de **korfboogvormige deuromlijsting met negblokken** en twee **kordonlijsten**. De omlijsting en onderverdeling van de rechthoekige raamopeningen is uitgevoerd in kunststeen, ter imitatie van de Maaskalkstenen elementen. Ook het vierdelige raam boven de poort is in kunststeen uitgevoerd. De **Maaskalkstenen poortomlijsting** die eertijds met een garagepoort was ingevuld, fungeert nu als open toegang naar een inkomportaal (afgewerkt met recente materialen, laatste verbouwing 2007). Er ligt een recente hardstenen dorpel en twee elementen van de korfboogvormige overspanning werden ook uit kunststeen vervaardigd. Bovenaan zijn de gevels

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

afgewerkt met een **getrapte muizentand**. De gevel is niet verankerd met ijzeren gevelankers, wat het ontbreken van een oude 17de-eeuwse kern lijkt aan te geven. Al het buitenschrijnwerk is recent.

Rechter zijgevel: blinde zijgevel opgebouwd uit **handvormsteen** in **kruisverband** met heropgebouwde **schoorsteen**. Ook hier dragen de bakstenen sporen van een verdwenen bepleistering of kaleilaag en werd het voegwerk vernieuwd (platvol voegwerk in grijsroze kleur). Er is één recht **gevelanker** bewaard. (historische foto's tonen ook gesmede ankers met kam) De windveer aan de topgevel wordt gevormd door leien.

Evaluatie

Het pand Sint-Jozefsstraat 6 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Jozefsstraat 6 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof en werd opgetrokken op de plaats van een oude begijnenwoning, op een perceel dat volgens de oudste kadasterkaarten onbebouwd was. Vermoedelijk werd de huidige woning in de tweede helft van de 19de eeuw opgetrokken. Ze werd in het midden van de 20ste eeuw grondig verbouwd (deels afgebroken?) en uitgebreid met het volume met garagepoort. Hiervoor werden oudere Maaskalkstenen deuromlijstingen hergebruikt, waarvan één afkomstig uit het gesloopte Sint-Jozefshuis. Als dusdanig getuigt de woning van de periode na het beheer van de godshuizencommissie, die eindigde omstreeks 1850 en leegstaande woningen en percelen in handen kwamen van particulieren.
- Architectuurhistorische waarde: de woning heeft waarde als historische begijnenwoning die in een recentere bouwfase historiserend werd gerestaureerd/herbouwd? en waarvan mogelijk

nog oorspronkelijke elementen (deuromlijsting, Maaskalkstenen plint, muurmassieven, kelder, dakspanten, interieurelementen, enzovoort) bewaard zijn. De architectuurhistorische waarde van het volume met poortomlijsting (inkomportaal) is gering. De waarde wordt hier voornamelijk bepaald door de gerecupereerde Maaskalkstenen onderdelen van de vroegere deuromlijsting afkomstig van het afgebroken Sint-Jozefshuis.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het baksteenparement van de gevels wordt bij voorkeur opnieuw gekaleid. Voor de afwerking van de bakgoot wordt best een passendere oplossing gezocht. Inspiratie kan gehaald worden uit bovenstaande foto van 1971. Hierop is een geprofileerd en wit geschilderd houten boeibord zichtbaar. Gezien er geen oudere iconografische bronnen van de gevel werden teruggevonden en gezien de huidige raamverdelingen met kunststeen passen binnen het historische karakter van het begijnhof kunnen deze elementen hersteld worden. Indien herbouwing van de travee met poortomlijsting: de oude Maaskalkstenen onderdelen van de vroeger deur van het Sint-Jozefshuis dienen te worden bewaard en op deze plaats gerecupereerd. Herneming in oorspronkelijke breedte zonder de twee toevoegingen uit kunststeen lijkt dan gewenst.

Het dakvlak blijft gesloten aan de straatzijde. Op termijn worden de dakvlakvensters bij voorkeur vervangen door dakvlakvensters naar historisch model. Op termijn worden best opnieuw traditionele rode S-pannen gelegd.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden . Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Jozefsstraat 8 - Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Jozefsstraat 8, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0250/00B000
Capakey: 73083C0250/00B000
Oppervlakte perceel: 90.68 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

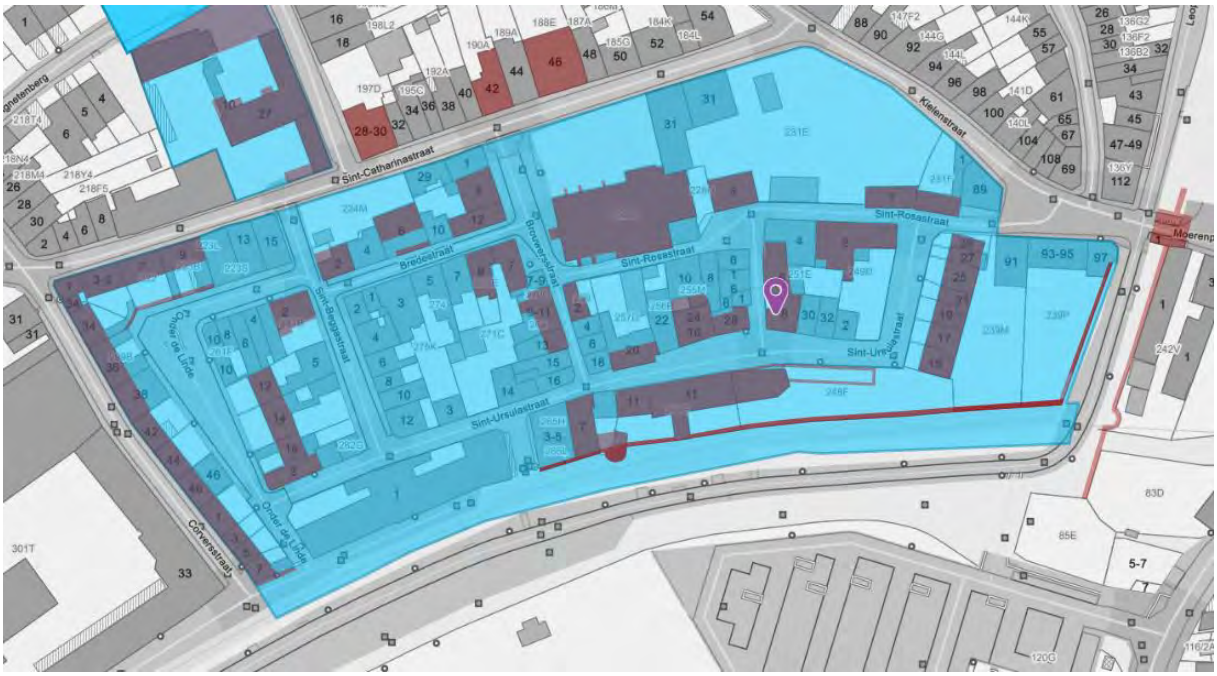
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: begijnenhuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

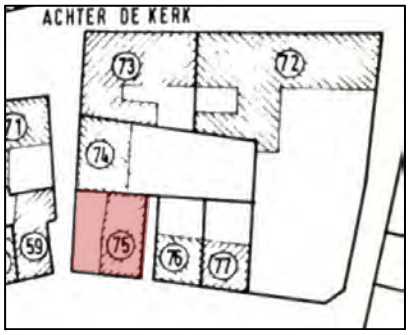
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Dit hoekhuis werd gebouwd in 1686 door de eerste bewoonster Catharina Van Der Meer. De oprichtingsdatum is terug te vinden in de sluitsteen van het poortje aan de zijde van de Sint-Jozefsstraat. In het laagste gedeelte van de woning is echter nog een gevelsteen zichtbaar aan de zijde van de Sint-Jozefsstraat, met bouwjaar 1664. Mogelijk werd deze oudere kern in 1686 uitgebreid met een tweede volume. De scheiding tussen de twee bouwvolumes is behalve aan het verspringende dak ook goed zichtbaar aan de opbouw van de Maastrichterstenen hoekketting.[1]

Reconstructietekening door Baillien van de bebouwing omstreeks 1700-1800 ©uit: Het oude land van Loon

In 1845 was de godshuizencommissie nog eigenaar van het pand.[2]

De aanbouw tussen huis en tuinmuur is niet oorspronkelijk, maar werd reeds toegevoegd vóór 1827. Verder stond er nog een kleine tuinberging tegen de tuinmuur aan de Sint-Jozefsstraat. Aanvankelijk was dit hoekhuis aan twee kanten ingesloten door 17de-eeuwse begijnenhuizen, maar het had aan de rechter zijgevel een doorgang die leidde naar de tuin van de Sint-Jozefsstraat 6, die fungeerde als een doorgang naar de infirmerie.[3]

De belendende woningen werden afgebroken aan het begin van de 19de eeuw. De vrijgekomen tuin op de plaats van de huidige woningen met adres Sint-Ursulastraat 30 en 32 behoorde een tijd lang bij het hoekhuis en werd voorzien van een tuinmuur met tuinpoortje. De tuin werd pas in de jaren 1930 weer bebouwd. De open ruimte van het vroegere steegje werd overdekt en een deel van de rechter zijgevel ging vanaf dan verscholen achter de nieuwe woningen, die een grotere voetafdruk hadden dan de 17de-eeuwse begijnenwoningen. Getuige historische foto's van de achtergevel werd deze aangepast toen de nieuwe huizen werden opgetrokken: de bolkozijnen werden verwijderd en dichtgemetseld, het centrale dakvenster met zolderluik werd verwijderd en het leiendak werd vervangen door pannen. Historische foto's tonen aan dat de achtergevel veel meer was opengewerkt dan de gevel aan de Sint-Jozefsstraat.

1829, plan d'alignement, met aanduiding van de nieuwe rooilijn en in te korte aanbouw bij nummer 8

Als we de kadasterkaarten uit de 19de eeuw vergelijken met de 20ste-eeuwse kaarten en de huidige situatie kunnen we opmerken dat de rooilijn werd verschoven en dat de Sint-Jozefsstraat hierdoor werd verbreed. Deze ingreep was reeds gepland bij de opmaakt van het Plan d'Alignement uit 1829, maar werd pas in de tweede helft van de 19de eeuw uitgevoerd. Voor het verbreden van de straat werd de aanbouw tussen huis en tuinmuur ingekort en werd ook de

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 94-95
[2] Ibid.
[3] Ibid.

tuinmuur heropgebouwd.

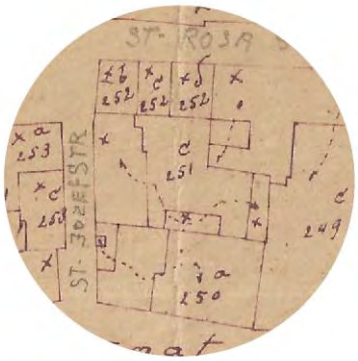
Het pand was in de eerste helft van de 20ste eeuw wit gekaleid en had een zwart geschilderde plint onderaan. Tussen 1942 en 1971 werd het pand gerestaureerd: de kaleilagen werden gedecapeerd en er werden bijkomende raamopeningen toegevoegd in de zijgevel aan de Sint-Jozefsstraat. De openingen zijn een nieuwe toevoeging, ze waren niet gebaseerd op bouwsporen van dichtgemetseld raamopeningen. De nieuwe raamopeningen kregen een bepleistering waarmee een Maastrichterstenen negblokomlijsting werd geïmiteerd. De typische knik in het dak verdween, de oude schoorsteen werd bovendaks afgebroken en in plaats van de dakoversteek kreeg het huis een zinken capucienengoot met zinken regenwaterafvoeren. In de plaats van de zwartgeschilderde plint kwam een gecementeerde plint met schijnvoegen.

1827

1840

1921-1930

1984

2023

ca. 1900 ©PCCE

Begin 20ste eeuw ©Delcampe

ca. 1930 ©PCCE

1942 ©BALaT KIK-IRPA

1942 ©BALaT KIK-IRPA

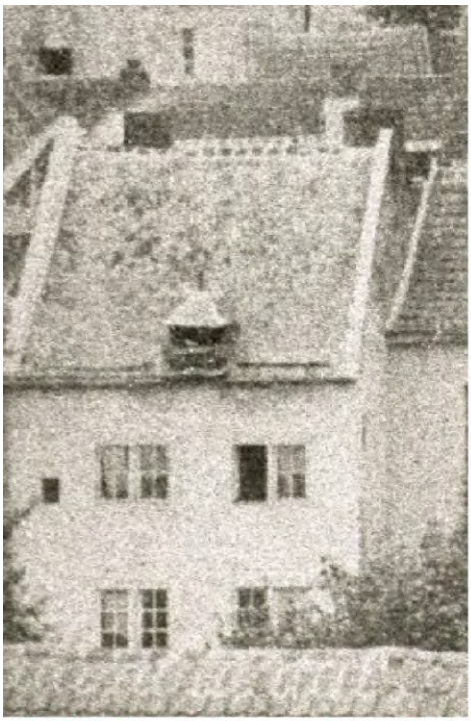
1971 ©PCCE

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

1895-1900, zicht op de achtergevel en dakvlak ©PCCE

ca. 1930-1950, zicht op de achtergevel en dakvlak ©PCCE

1942 ©KIK-IRPA

1971 ©PCCE

Beschrijving[4]

Hoekhuis bestaande uit **twee delen** met **verspringende nokhoogte**, van elk **twee traveeën** en **respectievelijk drie en twee bouwlagen** onder **steile zadeldaken**. De daken zijn vernieuwd met behoud van de typische **knik** en zijn thans gedekt met moderne grijze pannen. De **aandaken met vlechtingen** bleven wel bewaard. De **aanbouw** in de tuin heeft een **lessenaarsdak** dat gedekt is met traditionele **Vlaamse pannen** (rode kleur) en afwatert in een zinken capucienengoot. Aan de zijkanten is het dak afgewerkt met moderne zinken windveren.

Gevel zijde Sint-Jozefsstraat: **bakstenen lijstgevels van handvormsteen in kruisverband**, verfraaid met **Maastrichterstenen banden**, **hoekkettingen** en **ojiefvormige kroonlijst** bij het linker deel, een **gemetselde muizentand** bij het rechter deel. Recente vensteropeningen met bepleisterde negblokomlijsting ter imitatie van Maastrichtersteen. In de rechter gevel is een Maastrichterstenen **jaarsteen** met bouwjaar '1664' bewaard. De bakstenen dragen **sporen** van de gedecapeerde kaleilaag en het voegwerk is vernieuwd met cementgebonden mortel. De gevels zijn verankerd met **smeedijzeren krulspieankers met kam**. De **tuinmuur** is in geheel opgebouwd met de gevels van de tuinberging, met een duidelijke **bouwnaad** tussen tuinmuur en woonhuis. Er werd gebruik gemaakt van **handvormsteen** in **kruisverband**, het voegwerk is plaatselijk vernieuwd met cementgebonden mortel. Er bleef een oude **Maaskalkstenen poortomlijsting** bewaard met **korfboogvormig tuinpoortje**. In de **sluitsteen** werd **jaartal** '1686' aangebracht. De hele lengte van de muur, tuinberging en voorgevel kreeg in het derde kwart van de 20ste eeuw een gecementeerde plint met schijnvoegen.

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Het buitenschrijnwerk is recent.

Gevels zijde Sint-Ursulastraat: **twee puntgevels van verschillende breedte**, beide met **aandaken** en **vlechtingen** en oude **krulspieankers**. Ze zijn opgebouwd met **handvormsteen** in **kruisverband**, het voegwerk is vernieuwd met een cementgebonden mortel. De gevels dragen **sporen** van de gedecapeerde kaleilaag.

Laagste volume: opengewerkte gevel met **geprofileerde Maastrichterstenen schouderstukken** en **hoekketting** over de hele hoogte van de gevel. **Oorspronkelijke vensteropeningen met Maastrichterstenen negblokomlijsting** en **dito onderverdeling**, daarboven **getoogde ontlastingsbogen**. Schrijnwerk uit het derde kwart van de 20ste eeuw met glas-in-loodbeglazing.

Hoger volume: gesloten gevel met **geprofileerde Maastrichterstenen schouderstukken** en **hoekketting** ter hoogte van de tweede bouwlaag. Bij de onderste bouwlagen werd de hoekketting geïmiteerd met cementbepleistering.

Aanbouw tussen Sint-Jozefsstraat 8 en Sint-Ursulastraat 30: recente constructie in kruisverband met recente tuinpoort, plat dak en zinken daklijst.

Achtergevels: met uitzondering van twee kleine (oude) **vensteropeningen** zijn de gevels volledig gesloten. Beide gevels hebben **Maastrichterstenen banden** en zijn verankerd met **krulspieankers**.

Gevels en tuinmuur hoek Sint-Jozefsstraat en Sint-Ursulastraat

Gevels Sint-Ursulastraat

Achtergevel met bouwsporen van de verdwenen bolkozijnen en dakvenster

Evaluatie

Het pand Sint-Jozefsstraat 8 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woning Sint-Jozefsstraat 8 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. In tegenstelling tot de belende 17de-eeuwse panden die aan het begin van de 19de eeuw werden gesloopt en later heropbouwd, is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse begijnenwoning in Maasstijl, opgetrokken in baksteen en getypeerd door de Maastrichterstenen elementen,

waaronder enkele oorspronkelijke vensteromlijstingen en -verdelingen, een ojiefvormige kroonlijst, speklagen, schouderstukken en jaarsteen. Kenmerkend zijn ook de topgevels met muurvlechtingen en steile daken met knik. De waarde van het pand wordt versterkt door de bewaard gebleven tuin met tuinmuur en een authentieke Maastrichterstenen poortomlijsting.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het opgaand muurwerk van deze woning heeft een aantal gebreken. Er zijn bakstenen zichtbaar die verpoederd zijn, allicht veroorzaakt door het cementgebonden voegwerk dat de vochthuishouding van historisch metselwerk bemoeilijkt. Op termijn moeten de cementgebonden voegen verwijderd worden en vervangen door kalkrijk voegwerk. Hetzelfde geldt voor de gecementeerde plint, die een nefaste invloed heeft op de conservatie van de oude handvormstenen. De woning wordt bij voorkeur opnieuw gekaleid om de bakstenen te beschermen. Bij toekomstige dakwerken blijft de typische knik van het dakvlak bewaard. Dakvlakken blijven gesloten en er worden geen nieuwe gevelopeningen meer toegelaten, tenzij wat betreft de achtergevel: indien mogelijk en gewenst kunnen de oorspronkelijke gevelopeningen gereconstrueerd worden aan de hand van bouwsporen en iconografisch materiaal. Het herstellen van de dakkapel met zolderluik aan de achtergevel is ook een optie. Het huidige dakvlakvenster wordt op termijn best vervangen door een ijzeren dakvlakvenster naar historisch model (met bescheiden afmetingen).

De huidige dakbedekking heeft geen erfgoedwaarde. Wanneer deze aan vervanging toe is kan ervoor gekozen worden om het vroegere leiendak te herstellen, maar ook een bedekking met traditionele rode S-pannen is verantwoordbaar.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

SINT-ROSASTRAAT

Sint-Rosastraat 1 - Sint-Catharinastraat 31 (deel) – Begijnenhuizen

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Rosastraat 1, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0231/00F000
Capakey: 73083C0231/00F000
Oppervlakte perceel: 178.43 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: drie begijnenhuizen (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhuizen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Minderbroederskloosters (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

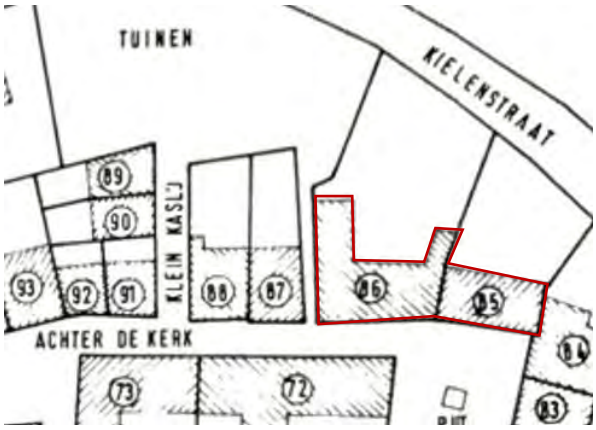
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Begijnenwoning die in 1648 werd opgetrokken en bestond uit een woonhuis en een aanpalend gebouw dat - gezien het gebrek aan architecturale detaillering en muuropeningen aan de straatgevel en de uilengaten in de zijgevel - allicht als een dienstgebouw werd opgetrokken. Het werd vermoedelijk algauw tot woonhuis omgevormd om de woningennood in het begijnhof te lenigen die ontstond tijdens de heropleving van het begijnenwezen in de 17de eeuw en leidde tot expansie van het begijnhof. Beide panden werden allicht omstreeks 1899 samengevoegd toen ze in het Minderbroedersklooster werden opgenomen.

Afb. 1: Tongeren, Begijnhof, reconstructieplan, ca. 1700 - Bron: BAILLIEN, 1970

Het oorspronkelijke begijnenhuis – vandaag het meest westelijke volume - werd in 1648 (cartouche) of 1649 (archiefgegevens[1]) gebouwd voor Anna Pex. Het huis paalde aan een doorgang die naar een achterliggende gemeenschappelijke tuin leidde. Nadat Anna Pex in 1673 stierf, zou haar huis nog tot het begin van de 19de eeuw bewoond worden door begijnen. In 1845 was de Godshuizencommissie nog steeds eigenaar van het huis. De Minderbroeders verwierven het huis in 1899 om het bij hoger genoemd klooster te voegen.

Het meest oostelijke woning werd bewoond door Agnes Van Eynatten. In welk jaar zij de woning betrok is niet gekend. Wel is geweten dat begijn Anna-Agnes Van Benstenrade als volgende het huis betrok en overleed in 1668. De laatste begijn die in de woning werd geregistreerd was Maria Caproens. Zij overleed in 1827. De Godshuizencommissie, die het beheer van het Begijnhof na de Franse Revolutie had overgenomen, wees het woonrecht toe aan Maria Cunen, nicht van Maria Caproens. Het huis werd in 1856 verkocht aan Catharina Wijnen.[2] In 1899 zou het in het bezit komen van de Minderbroeders en bij het klooster aan de Sint-Catharinastraat 31 gevoegd worden.

Het hoofdvolume bleef ogenschijnlijk ongewijzigd sinds de primitieve kadasterkaart uit 1827. Wel werden de haakse bijgebouwen gesloopt en de tuinen aangepast in functie van het hoekhuis (Kielenstraat 89) dat werd gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw. De oude aanbouw die uitkwam in de Kielenstraat is daardoor grotendeels verdwenen, er resteert enkel een oude Maaskalkstenen deuromlijsting die aansluit op de Maastrichterstenen plint van de oude begijnhofmuur. Toen het hoekhuis werd gerenoveerd aan het begin van de 20ste eeuw werd de kroonlijst verhoogd waardoor het uilengat in de zijgevel van de Sint-Rosastraat 1 deels werd overbouwd.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 98
[2] Idem: 97

In de tweede helft van de 20ste eeuw werd de woning gerenoveerd. Bij deze werken werd een voorzetsteen geplaatst tegen de tuingevel en werden nieuwe raam- en deuropeningen gecreëerd. Allicht ging dit gepaard met werkzaamheden in het interieur van de woning. De afwezigheid van natuurstenen geveldetails of sporen van vroegere openingen in het meest oostelijke pand doen veronderstellen dat de straatgevel in oorsprong blind was en een achtergevel.

In de periode 2000-2001 werd het huis gerestaureerd samen met het aanpalend huis dat aan de Catharinastraat 31 behoort. De gevels werden gerestaureerd en kregen een nieuwe afwerkingslaag en er werden historiserende houten kruisvensters geplaatst, ter vervanging van schrijnwerk zonder bouwhistorische waarde uit het midden van de 20ste eeuw. Tegelijk werden de natuurstenen lekdrempels verwijderd. Het recente donkerkleurige metselwerk rond de deuropeningen werd verwijderd en de deur van de westelijke woning werd dichtgemetseld. Nieuwe natuursteen werd aangewend voor de plint en voor de deuromlijsting van het oostelijke huis. Interieurfoto's uit het restauratiedossier tonen waardevolle interieurelementen zoals een gewelfde kelder, hardstenen vloeren, geturkte plafonds en binnenwanden in vakwerk.[3]

1827

1840

na 1906

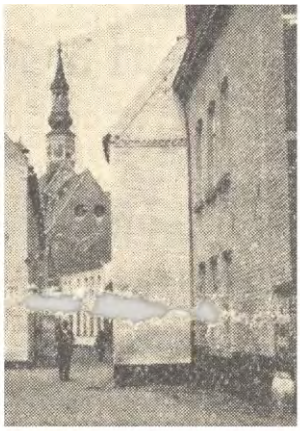

1984

2023

[3] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED, Begijnhof Tongeren, DL 209

ca. 1890-1900 ©PCCE

ca. 1900 ©SAT

datum onbekend ©PCCE

ca. 1950 ©SAT

datum onbekend ©PCCE

1978 ©Beeldbank O.E.

2000 ©AOE

Beschrijving[4]

Geheel van twee aanpalende **begijnenwoningen**, ingeplant op een **ietwat verspringende rooilijn,** beide **twee bouwlagen** tellend, opgetrokken in **baksteen** met verwerking van **Maastrichtersteen**, de geschilderde gevels voorzien van **muurankers met kram en krul** en beide gevat onder een vernieuwd pannen **zadeldak** met **bakstenen schouw**.

De meest oostelijke **woning** is opgevat als een **breedhuis** van **vijf traveeën** met een vernieuwde hardstenen plint, een recente opgeklampte deur in een eveneens vernieuwde hardstenen plattebandomlijsting en in de bovenbouw drie niet oorspronkelijke, nagenoeg vierkante vensteropeningen met vernieuwde blokramen. Een **dubbele muizentandfries** sluit het gevelvlak af. Deels vrijstaande zijgevel met **uilengaten**: één **gedicht** in de bovenbouw en één in de geveltop.

De westelijke begijnenwoning heeft vandaag een volledig blinde gevel op de begane grond en drie recentere bijna vierkante vensters met recente blokramen in de bovenbouw. **Speklagen** en een **hoekketting van Maastrichtersteen** doen vermoeden dat het pand in oorsprong één travee smaller was. **17de-eeuwse Maastrichterstenen rosetten** en een **medaillon** suggereren dat de begane grond oorspronkelijk van muuropeningen voorzien was en opgevat als voorgevel. Recente hardstenen plint. Een **Maastrichterstenen keellijst** vormt de overgang tussen gevel en dak. Het dak is opengewerkt door middel van een recente glazen lichtstraat.

In het verlangde van de westelijke begijnenwoning loopt een **bakstenen muur** die de tuin afsluit. Bouwsporen tonen dat de muur historisch minder hoog was en in een latere fase werd opgehoogd.

[4] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Sint-Rosastraat 1 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde.

Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde van beide panden. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde:
  De woning Sint-Rosastraat 1 maakt deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekwijde en boomgaarden. Als dusdanig is de woning een goed bewaarde, representatieve en authentieke getuige van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde:
  Voorbeeld van een midden-17de-eeuwse woning, opgetrokken in Maasstijl of Maaslandse Renaissance en gekenmerkt door een breedhuistypologie, het gebruik van baksteen met verwerking van Maastrichtersteen, muurankers met kram en krul, sporen van negblokomlijstingen en hoekkettingen en een sobere geveldecoratie van rozetten.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. Bij vernieuwing van de kaleilaag wordt een blekere, minder gele kleur gebruikt, zoals historisch het geval was.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Rosastraat 2 – Godshuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Rosastraat 2, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0249/00D000
Capakey: 73083C0249/00D000
Oppervlakte perceel: 520.98 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

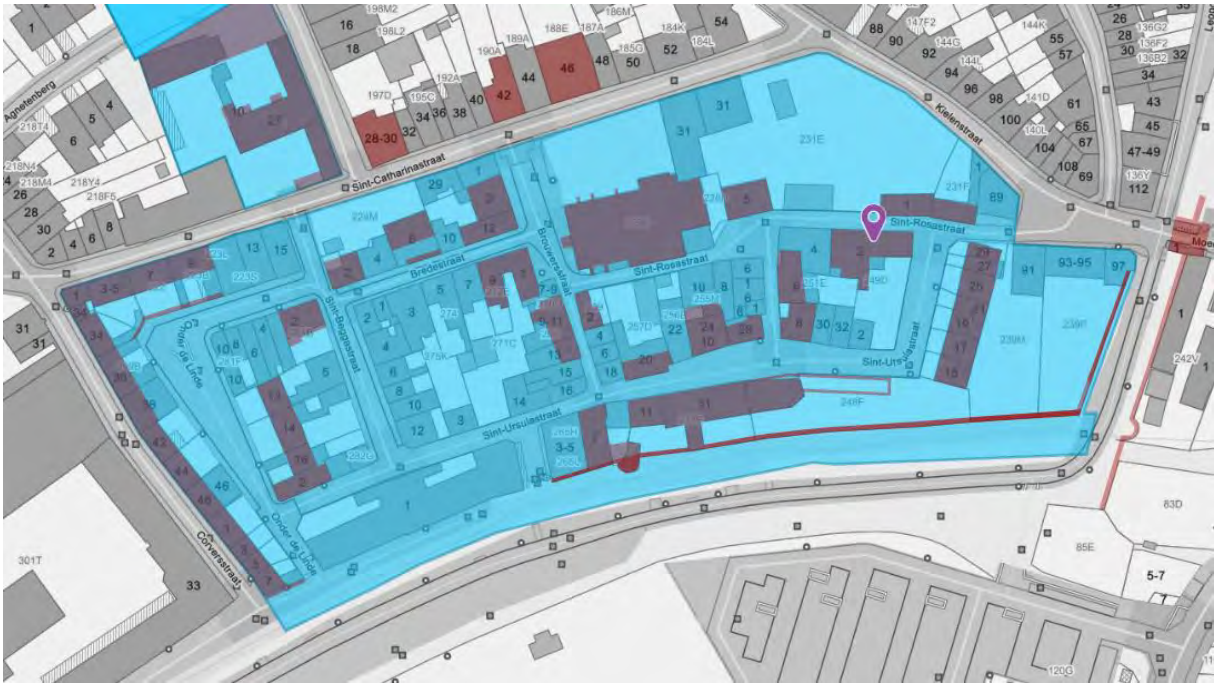
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: godshuis (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Godshuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

1742 Pentekening R. Leloup ©PCCE

Dit Godshuis werd gesticht door meesteres Elisabeth Hamers in de 16de eeuw op de plaats van een huis dat ze door ruiling had bekomen 'met conditie dat men daer aen soude vorder timmeren om daervan een bequaeme eetplaatse te maeken'. Haar eerste bedoeling was er een lokaal in te richten voor de gezamenlijke feestmaaltijden van de begijnen, die daarvoor doorgingen in de begijnhofkerk. Maar omdat het gebouw daardoor slechts weinig werd gebruikt richtte ze er ook een noviciaat op voor 12 dochters, de statuten werden op 26 maart 1568 bekrachtigd. In 1732 verkeerde het godshuis in bouwvallige staat en werd het heropgebouwd door meesteres Elisabeth Donceel.[1] Het gebouw kreeg de naam 'de berg van Oliveten' en werd in 1742 afgebeeld op een pentekening van Remacle Leloup. Getuige de tekening en de oudste kadastrale kaarten bestond het complex uit een hoofdvleugel aan de Sint-Rosastraat en een dwarsvleugel evenwijdig met de Sint-Ursulastraat. Het beschikte over een grote tuin die reikte tot aan de Sint-Ursulastraat. In de 19de eeuw werd de onderverdeling van de kruiskozijnen verwijderd en werden de vensters op begane grond (achtergevel) aangepast. De oude aanbouwen lijken nog bewaard te zijn. Zij waren in lijn opgetrokken met de aanbouw tegen de achtergevel van het naastgelegen pand op nummer 4, thans geheel gerenoveerd.

Getuige historische foto's werden in de tweede helft van de 20ste eeuw verschillende aanpassingswerken uitgevoerd. Er werd onder meer een raam toegevoegd in de zijgevel aan de Sint-Ursulastraat en ook een bijkomende deuropening en enkele raamopeningen op de begane grond in de gevel van de Sint-Rosastraat. Aan de hand van de verwering van de natuursteen is duidelijk welke gevelopeningen oorspronkelijk zijn. Bij de oorspronkelijke raamopeningen zijn sporen zichtbaar van de verdwenen kruisverdeling alsook bouwsporen van de verdwenen bindroedes voor het glas-in-lood en buitenluiken. Het perceel werd aangepast in functie van het verbreden van de Sint-Ursulastraat, hiervoor werd de oude tuinmuur heropgebouwd. Tevens werd een garage gebouwd in de tuin, tegen de zijgevel van de woning Sint-Ursulastraat 32. Hiervoor werd een grote garagepoort aangebracht in de tuinmuur. De kunstleien werden terug vervangen door een natuurleien dak in Maasdekking, de dakvensters met kenmerkende piron bleven bewaard.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 93-94

1827

1840

na 1906

1984

2023

ca. 1890-1900 ©PCCE

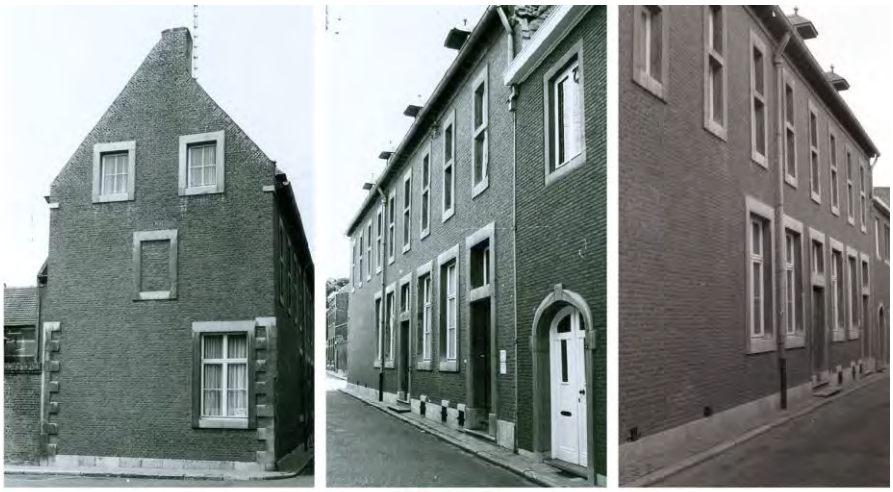

ca. 1900 ©SAT

ca. 1950 ©SAT

datum onbekend ©PCCE

1971 ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

datum onbekend ©PCCE

Beschrijving[2]

Godshuis, gelegen op de hoek met de Sint-Ursulastraat, en aan die zijde van een **ommuurde tuin** voorzien. **Hoofdvolume** aan de Sint-Rosastraat met **dwarsvolume** en aanbouw in de tuin. **Breedhuis** van **negen traveeën** en **twee bouwlagen onder zadeldak met knik** (**natuurleien** in **Maasdekking**, oude **dakkapellen** met **piron**), gedateerd 1731 (**chronogram** op de **deurlatei**), en gebouwd in de late **Maasstijl**, eigen aan het begin van de 18de eeuw. Hier gekenmerkt door het **exclusieve gebruik van Maaskalksteen** voor de gevelafwerking. **Handvormsteen** in **kruisverband** en vernieuwd voegwerk op een Maaskalkstenen plint. Het metselwerk werd zeer sterk gerenoveerd. Historische foto's tonen aan dat de gevel een afwerkingslaag had die gedecapeerd werd in de 20ste eeuw.[3]

Voorgevel

Rechthoekige **benedenvensters** en **deuren** met **rechthoekig bovenlicht**. De linkse deur en flankerende vensters zijn oorspronkelijk. Bij de **Maaskalkstenen omlijsting** van deze vensters is aan

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn in **vet** weergegeven.

[3] De bakstenen lijken thans nog sporen te dragen van een roodschildering, wat mogelijk de oorspronkelijke afwerking van dit vroeg 18de-eeuwse gebouw was.

bouwsporen zichtbaar dat de onderverdeling van de kruiskozijnen werd verwijderd, als ook de diefijzers en bindroedes. De oorspronkelijke deur behield de **oude geprofileerde omlijsting op neuten met tussendorpel waarop een chronogram staat: 'noVa haeC noVItYs/ eXstrUCta DoMUs'**. Er is een **oude dorpel** en **toegangstrap** bewaard, deels verzonken onder het maaiveld. De andere twee **vensters** en **deur** rechts zijn toegevoegd in de 19de of vroege 20ste eeuw en zijn toen ook voorzien van een **omlijsting in Maaskalksteen**. **Kloosterkozijnen** op de verdieping met **vlakstijlomlijsting** en onderverdeling van Maaskalksteen. Het schrijnwerk van de vensters is recent. Ook het schrijnwerk van opgeklampte deuren en hun beslag lijkt recent te zijn. Eenvoudige **kroonlijst** uit **Maaskalksteen** en **bakgoot** op ongeprofileerde **klossen**, samen met het **boeibord** donkerblauw geschilderd, thans grotendeels aan het zicht onttrokken door een recent toegevoegde capucienengoot.

Zijgevel

Zijgevel met **aandak**, **asymmetrisch geplaatste schoorsteen** en **muurvlechtingen**. **Maaskalksteen** werd aangewend voor de **raamomlijstingen** en de **hoekkettingen**. Het **benedenvenster** is recent. De overige vensters zijn zichtbaar op de oudste foto's en zijn vermoedelijk oorspronkelijk. Op alle foto's was het centrale venster al dichtgemetseld, erboven is een getoogde **ontlastingsboog** zichtbaar. Recent vensterschrijnwerk.

Tuingevels

Eenvoudige **kroonlijst** uit **Maaskalksteen** en **bakgoot** op ongeprofileerde **klossen**, samen met het **boeibord** donkerblauw geschilderd. De tuingevel van het hoofdvolume heeft **gevelopeningen** die werden aangepast in de 19de eeuw. Het schrijnwerk van de vensters is recent. De tuingevel van de dwarsvleugel heeft nog oorspronkelijke **kloosterkozijnen** met **Maaskalkstenen omlijsting**. Ook hier is het schrijnwerk recent.

Tuinmuur

Tuinmuur opgebouwd met **handvormsteen in kruisverband**, afgebroken en heropgebouwd om de Sint-Ursulastraat te verbreden. Voorzien van een **getoogd tuinpoortje**. Storende opening met garagepoort naar de garage in de tuin.

Tuin

In de tuin staat een **taxusmassief** dat erfgoedwaarde heeft.

Gevel Sint-Rosastraat

Tuingevel en tuinmuur

Kopse gevel

Zicht vanop Kastanjewal

Zicht naar begijnhofkerk

Evaluatie

Het pand Sint-Rosastraat 2 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde.

Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde:
  Dit Godshuis werd reeds gesticht door meesteres Elisabeth Hamers in de 16de eeuw op de plaats van een huis dat ze door ruiling had bekomen. Ze richtte er ook een noviciaat op voor 12 dochters, waarvan de statuten op 26 maart 1568 werden bekrachtigd. In 1732 verkeerde het godshuis in bouwvallige staat en werd het heropgebouwd door meesteres Elisabeth Donceel.
- Architectuurhistorische waarde:
  Voorbeeld van een vroeg-18de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in late Maasstijl, waarbij exclusief gebruik wordt gemaakt van Maaskalksteen. In een sobere stijl vormgegeven, getypeerd door vlakke Maaskalkstenen omlijstingen rond de rechthoekige muuropeningen en een eenvoudige, onversierde daklijst. Daarnaast, beeldbepalende zijgevel met hoekkettingen bij de eerste bouwlaag. Behouden dakvlakken met typische knik en dakkapellen met piron. Beeldbepalend pand voor het stadsgezicht, onder meer vanaf de Kastanjewal.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

In geval van dakwerken en om de erfgoedwaarde van het pand te versterken, wordt aangeraden de hanggoot te verwijderen en de kroonlijst en bakgoot van de voorgevel te herstellen. Het dakvlak met knik en dakkapellen blijft bewaard.

Tegen de achtergevel werd een recente veranda gebouwd die beeldverstorend is en op termijn best wordt verwijderd.

De verankering van de tuinconstructie aan de oostelijke tuinmuur is niet esthetisch. Bij werken aan de constructie dient een meer passende, zelfdragende oplossing gezocht zodat de verankering aan de tuinmuur kan verwijderd worden.

De garagepoort in de tuinmuur is beeldverstorend en wordt opnieuw dichtgemetseld wanneer de garage niet meer nuttig is. Bij vervanging van de garagepoort wordt de sectionaalpoort vervangen door een houten poort.

Behoud van de taxus in de tuin en de vergroenende klimplanten aan de tuinmuren.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Rosastraat 4 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Rosastraat 4, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0252/00F000
Capakey: 73083C0252/00F000
Oppervlakte perceel: 133.40 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

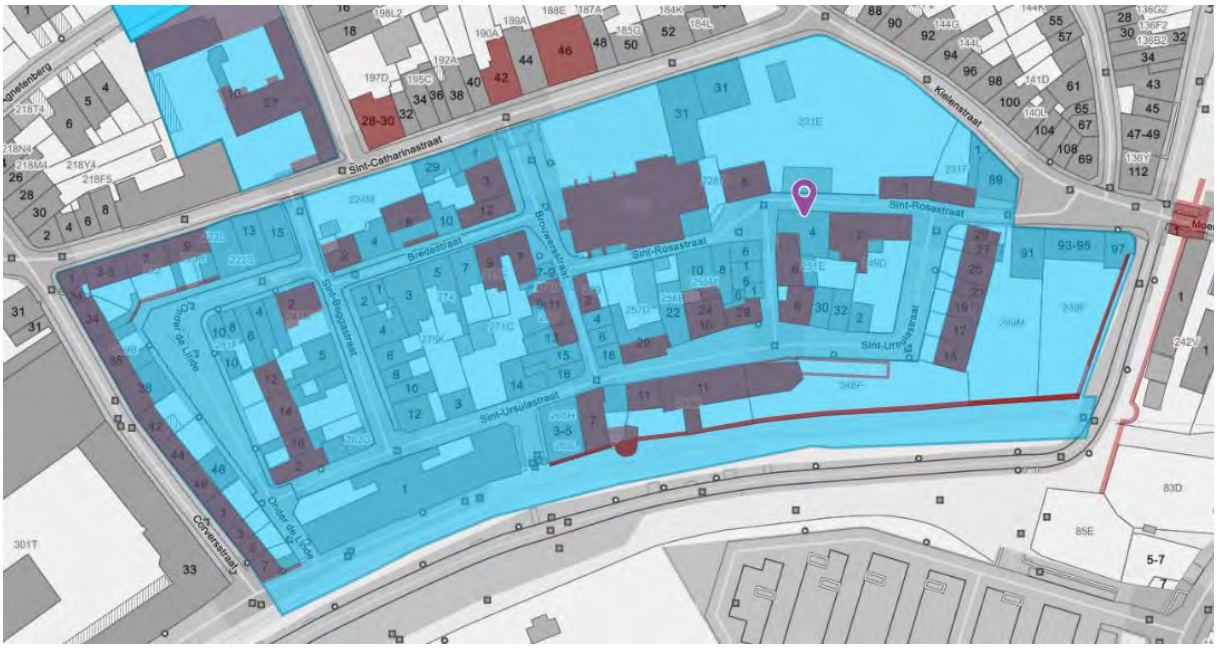
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

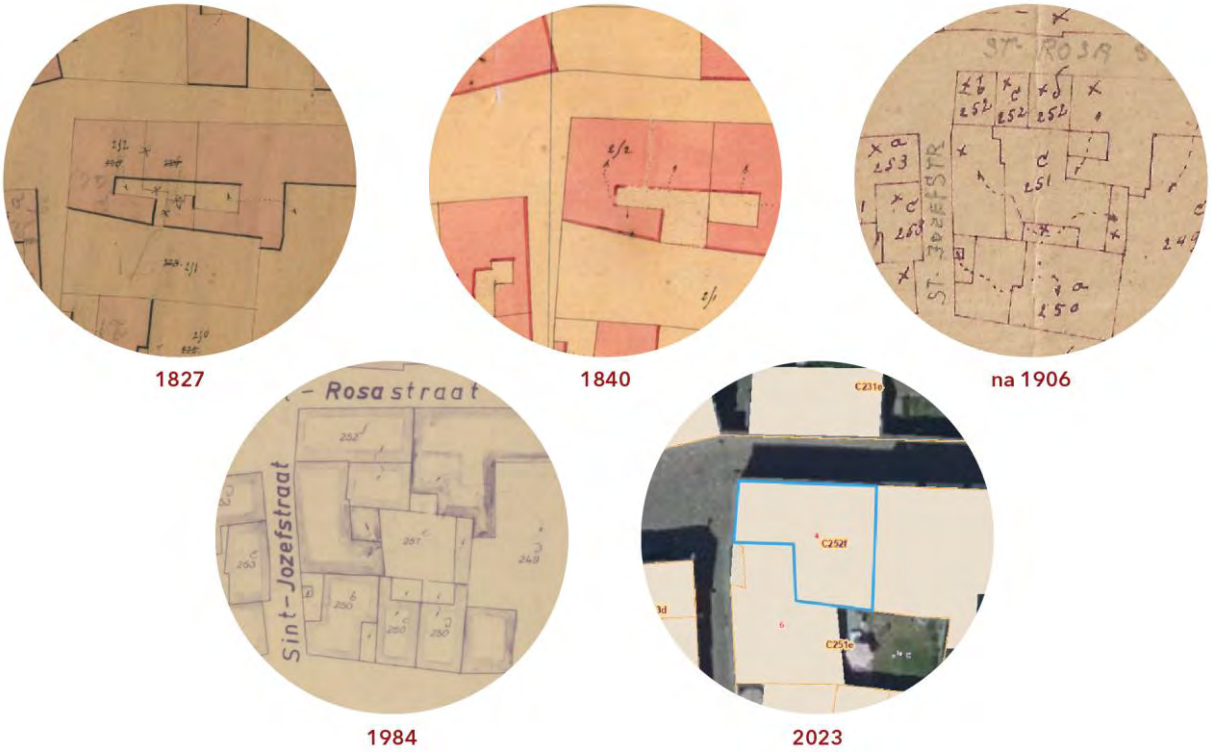
1942 – Foto van de gevelsteen en beeldnis in de oorspronkelijke gevel van het Sint-Jozefshuis ©BALaT KIK-IRPA

Op de plaats van deze bebouwing stond in het verleden een oudere begijnenwoning genaamd het 'Sint-Jozefshuis', wat het adres Sint-Jozefsstraat 2 had. Het exacte bouwjaar is niet bekend, maar het werd gedurende de 17de eeuw door begijnen bewoond. In 1672 bevonden Catharina en Maria van der Maesen het huis in slechte staat en begonnen aan een wederopbouw. Vervolgens stichtten de vermogende gezusters van der Maesen er in 1676 een tehuis voor negen 'middelmaetige begyntiens' (lees: minder gegoede), die er onder de leiding van een meesteres in gemeenschap leefden. Kost en inwoon werden bekostigd door het huis. Elke drie jaar werd op het feest van Sint-Jozef een nieuwe meesteres verkozen. Van deze stichting getuigt de behouden gevelsteen met chronogram: SanCto Iosepho/ fILIo DaVID Del paraesponso/ pUerI IesU nUtrItIo/ sese atque hanc domum.D.D.C.C.Q./ Catharina et Maria Vander Maesen/ sorores beghinae huius beghinasii (1679). De gezusters Van der Maesen schonken het St.-Jozefshuis als tehuis voor minder begoede begijnen.[1] De gevelsteen werd in 1942 gefotografeerd op zijn oorspronkelijke plaats, nog voorzien van de oorspronkelijke omlijsting en oude beeldnis hierboven, versierd met rocailles en gevleugelde engeltjes. Allicht stond hierin een Sint-Jozefsbeeld.

Bij de opmaak van het primitief kadasterplan uit 1827 was de woning in twee verdeeld en voorzien was van een grote aanbouw. Het geheel werd in 1841 verkocht aan de stad Tongeren om er een school van te maken, samen met een huis in de Slachthuisstraat (thans gesloopt). De gemeentelijke meisjesschool werd hierin ondergebracht.[2] In de tweede helft van de 20ste eeuw werd het Sint-Jozefshuis gesloopt en vervangen door de huidige bebouwing. Van het oude begijnenhuis resteert de vroegere deuromlijsting (thans opgenomen in de doorrit behorend bij de Sint-Jozefsstraat 6) en de gevelsteen met chronogram. Op een aantal historische foto's zijn de afgebroken gevels herkenbaar.

[1] THYS, C., *Histoire du béguinage de Ste-Cathérine à Tongres*, 74 ; https://balat.kikirpa.be/photo.php?path=A032836&objnr=62038&nr=4 (12-08-2024)

[2] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 94; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Begijnenhuis', geraadpleegd via https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/37129 (12-08-2024)

Beschrijving[3]

Recent tweelaags hoekgebouw onder zadeldak, opgetrokken op de plaats van een vroeger begijnenhuis. Mechanisch gevormde baksteen in halfsteens verband met cementgebonden voegwerk, gecombineerd met natuursteen voor de omlijstingen van gevelopeningen. Zadeldak en grote, met kunststof beklede bakgoot.

Voorgevel van twee bouwlagen met een grote vitrine op de begane grond en links daarvan de korfboogvormige inkomdeur met vernieuwd schrijnwerk (dubbele deur met waaier) en een geprofileerde omlijsting met negblokken en sluitsteen. Op de eerste verdieping vier raampartijen, waarvan de twee middelste drielichten zijn.

[3] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Zijgevel met grote poortopening op de begane grond en twee rechthoekige vensters op de eerste verdieping. Centraal op de gevel de behouden **gevelsteen van het Sint-Jozefshuis uit 1679.**

Evaluatie

Zonder erfgoedwaarde

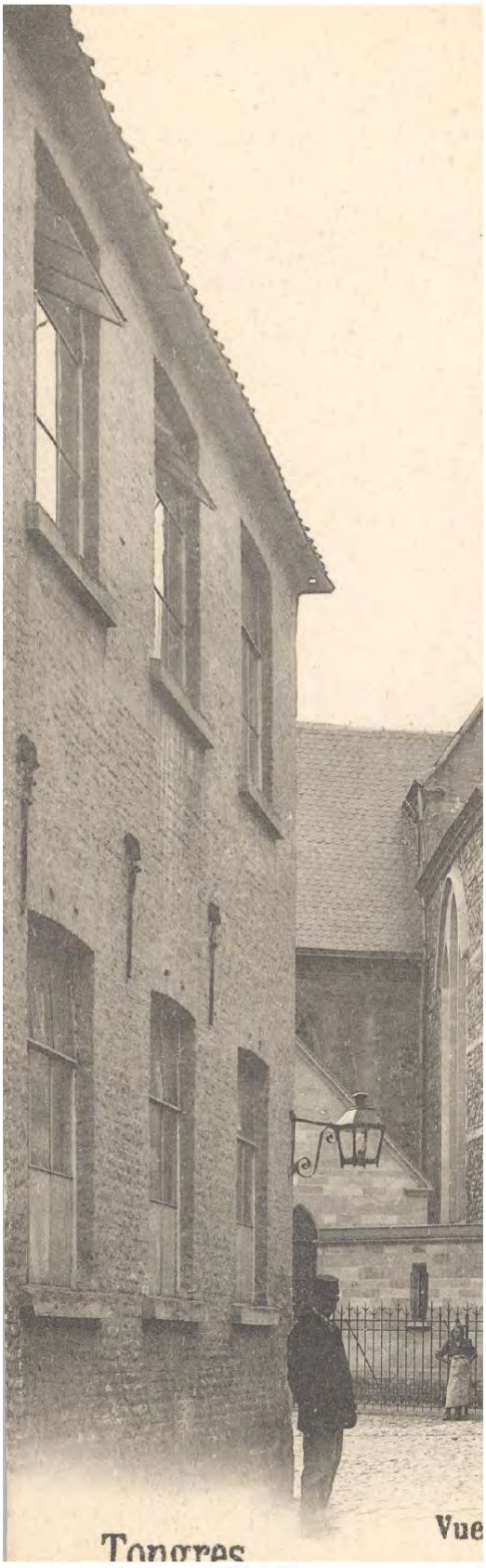
Waardering

Het pand Sint-Rosastraat maakt deel uit van het begijnhof dat als stadsgezicht werd beschermd op 29 januari 1981. Het pand heeft geen erfgoedwaarde.

Beheersdoelstellingen

Bij renovatie- of aanpassingswerken, dient de nieuwe constructie zich zowel stilistisch als qua schaal en materiaalgebruik in te passen in het ensemble van het begijnhof. Het is daarbij van belang dat de nieuwe of vernieuwde constructie zich bescheiden opstelt ten opzichte van de omringende monumenten en neutraal en sober uitgewerkt wordt.

Beeldmateriaal

ca. 1900 ©SAT

datum onbekend ©PCCE

1971 ©PCCE

Sint-Rosastraat 5 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Catharinastraat 31, 3700 Tongeren; Sint-Rosastraat 5, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0231/00E000
Capakey: 73083C0231/00E000
Oppervlakte perceel: 2545.04 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

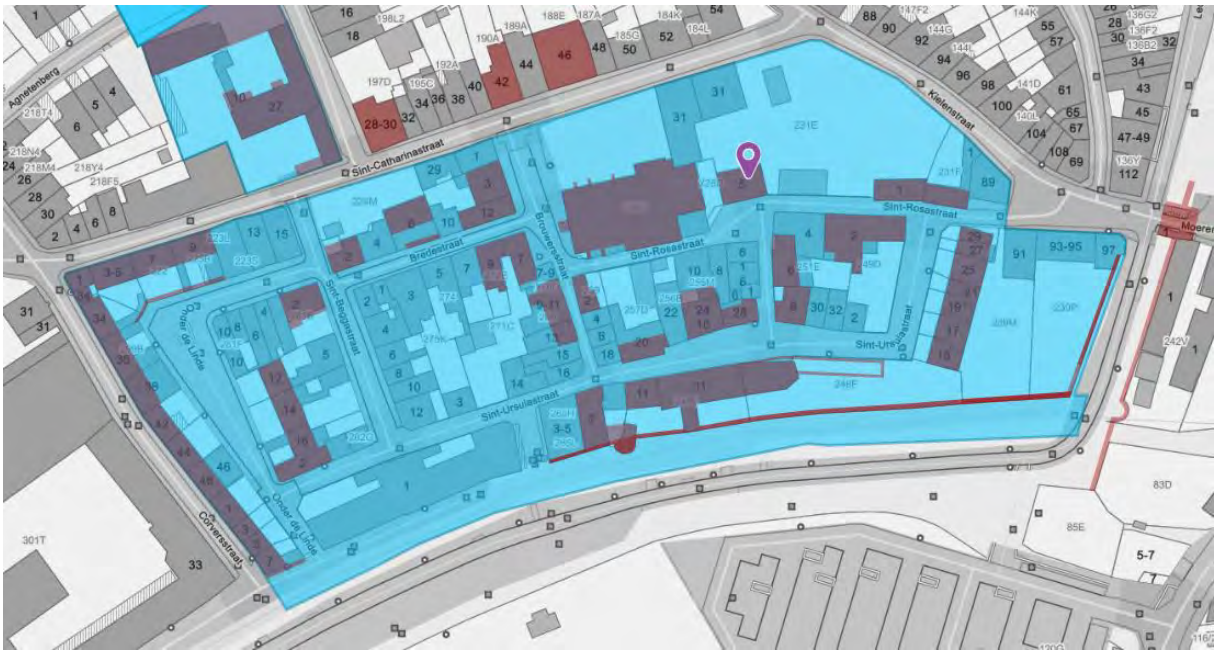
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)
- Begijnhof Sint-Catharina: drie begijnenhuizen (Monument)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)
- Minderbroedersklooster (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Thans is de woning deel van het Minderbroedersklooster, maar vroeger bestond het breedhuis uit twee aparte gebouwen (verspringende nokhoogte en bouwnaad) van respectievelijk twee (hoekhuis) en vier traveeën onder zadeldak (mechanische pannen), waarvan de kern in Maasstijl aangeduid wordt door de gevelsteen met datering 1643. Uit deze periode dateert de constructie met de Maastrichterstenen banden en hoekbanden, de Maastrichterstenen kroonlijst op ojiefvormige consoles, en de ontlastingsbogen der benedenvensters.[1] De woning ernaast werd gebouwd door Jan Noteleers, kanunnik van Tongeren, voor zijn nicht Joanna Domps. Zij overleed in 1636. In 1668 werden beide woningen verbouwd door begijnen Oda van der Meer (hoekhuis links) en Maria en Anna Witten (woning rechts). Toen werden de huidige bovenvensters aangebracht: rechthoekig, in een geblokte, Maastrichterstenen omlijsting, net zoals de rondboogdeur in een rechthoekige, geblokte Maaskalkstenen omlijsting met geprofileerde druiplijst.[2] De rechthoekige benedenvensters dateren uit de 19de eeuw. In 1899 werd de woning bij het Minderbroedersklooster gevoegd. Er werd een aanbouw opgetrokken die het gebouw verbond met de gebouwen van de Catharinastraat 31. Daarvoor werd een ouder vrijstaand gebouw in de tuin afgebroken.

1742 Pentekening R. Leloup ©PCCE

Op de 19de-eeuwse kadasterkaarten is de bebouwing vrijstaand, maar aanvankelijk waren er tegen de rechter zijgevel twee 17de-eeuwse woningen gebouwd. Eén daarvan was bouwvallig en werd in 1737 afgebroken. De andere werd nog later gesloopt.[3] De aaneengesloten gevelrij in de Sint-Rosastraat is goed herkenbaar op de pentekening van door Remacle Leloup in 1742. De vrijstaande begijnenwoningen werden in de 20ste eeuw terug ingebouwd door de toevoeging van aanbouwen. Ook onderging het gebouw enkele verbouwingen, hieronder beknopt opgesomd:

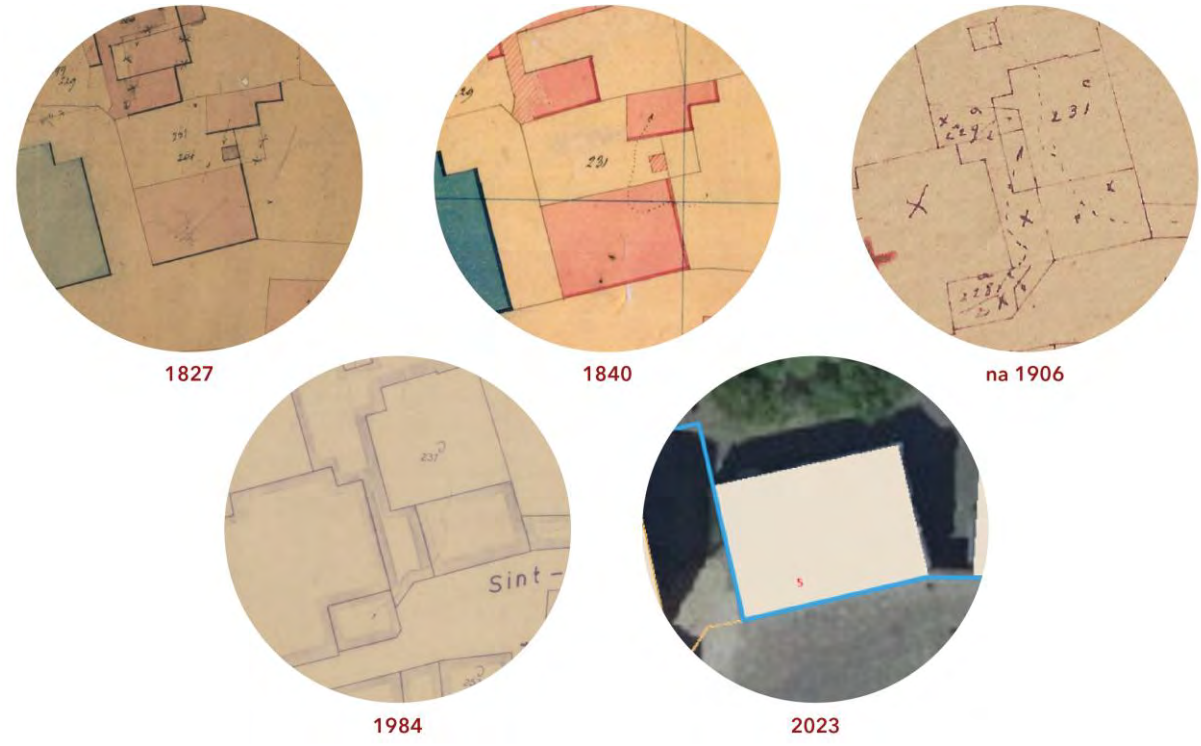
- Bouw van een aanbouw tussen de woning en de begijnhofkerk omstreeks 1900. Tussen 1900 en 1942 voorzien van een tweede bouwlaag. Terug afgebroken in een recente periode.
- Aanbouw tussen de rechter zijgevel en de naastgelegen begijnenwoning, thans gesloopt. De aanbouw is tot op heden bewaard gebleven, zij het in gewijzigde vorm.
- De oudste foto's tonen een dakbedekking met natuurleien en een dakvenster onder zadelzak boven de vierde travee: de oorspronkelijke inkomtravee met voordeur. In de eerste helft van de 20ste eeuw werd het dak met pannen belegd en werd de dakkapel verwijderd. Ook de typische knik in het dak is minder zichtbaar dan vroeger.
- De deur werd verplaatst van de vierde naar de tweede travee. Dit gebeurde vóór 1942. De deuromlijsting werd gerecupereerd en ook het kleine bovenlicht werd opnieuw aangebracht. Dit

[1] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Begijnenhuis', geraadpleegd via: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/37133 (12-08-2024)
[2] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 100
[3] Ibid., 1970: 99

bovenlicht stond aanvankelijk pal onder de datumsteen, tot op heden bewaard. Allicht ging het verplaatsen van de deur gepaard met interieurwerken en wijzigingen in het grondplan.

- Op de foto uit 1942 is 19de-eeuwse schrijnwerk met fijne glasroedes zichtbaar, in recente periode vervangen door nieuw schrijnwerk naar 19de-eeuws model. Een venster in de eerste travee was dichtgemetseld, thans terug opengewerkt.
- Ook de gevelafwerking wisselt op historische foto's tussen een gewitte (kalei of vliesbepleistering) gevel of een gevel met zichtmetselwerk. De foto die in 1942 werd gedateerd laat ons metsel- en voegwerk zien dat in goede staat verkeert en duidelijk nog sporen draagt van een gedecapeerde lichte afwerkingslaag. In een recente periode werd de gevel echter opnieuw geschilderd in een lichte kleurstelling.

In 2002 maakte architectenbureau B. ARCHI uit Riemst een restauratiedossier op voor beide woningen.[4]

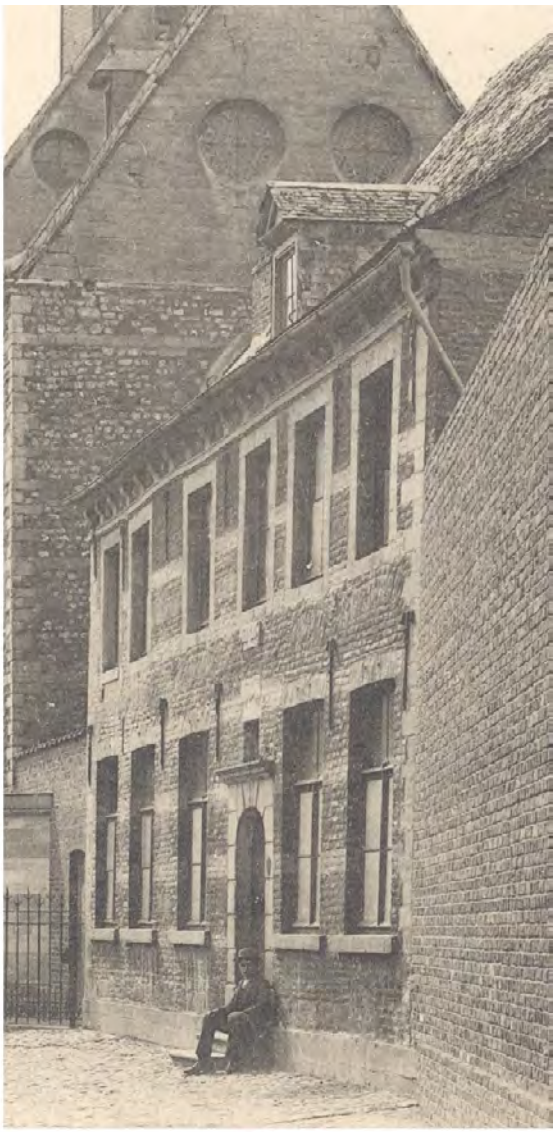
[4] ARCHIEF ONROEREND ERFGOED, DL 209 – Tongeren Begijnhof

1942 Gevels Sint-Rosastraat ©BALaT KIK-IRPA, clichénummer a032839

1890 ©SAT

1900 ©SAT

ca. 1890-1900 ©Delcampe

ca. 1950 ©Delcampe

onbekende datum ©PCCE

1971 ©PCCE

onbekende datum ©SAT

Beschrijving[5]

Breedhuis bestaande uit twee delen (verspringende nokhoogte en bouwnaad) van respectievelijk twee en vier traveeën onder zadeldak (mechanische pannen, zonder dakvlakvensters of dakkapel), waarvan de kern in Maasstijl aangeduid wordt door de gevelsteen met datering 1643.

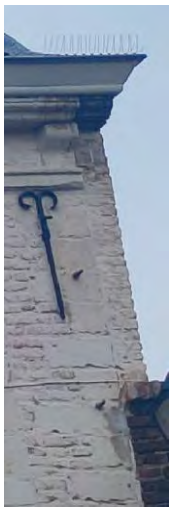
De voorgevel is opgebouwd uit **handvormsteen** in **kruisverband** en werd in 1643 geornamenteerd met **Maastrichterstenen speklagen** en **hoekbanden**, een **kroonlijst** op **ojiefvormige consoles**. De **raamopeningen** van de **verdieping** werden aangepast aan het einde van de 17de eeuw en zijn omlijst met een **Maastrichterstenen omlijsting**. De **raamopeningen** van de **gelijkvloerse verdieping** werden aangepast in de 19de eeuw. Hierboven zijn de **ontlastingsbogen** van de oorspronkelijke benedenvensters zichtbaar. De **oorspronkelijke korfboogvormige** deur in **Maaskalkstenen omlijsting** met **geprofileerde druiplijst** bevond zich oorspronkelijk in de vierde travee, onder de **jaarsteen**. Ook dit is nog merkbaar aan de **ontlastingsbogen**. Het huidige schrijnwerk is recent naar 19de-eeuws model (zichtbaar op historische foto's). De gevel is verankerd met oorspronkelijke **smeedijzeren krulspieankers met kam**.

De linker zijgevel bestaat uit een **oorspronkelijke puntgevel** en een **aanbouw** onder plat dak uit de 19de eeuw. In dit deel bevindt zich ter hoogte van de verdieping een dichtgemetseld **getoogd venster** met **natuurstenen lekdrempel**. De oorspronkelijke **puntgevel** behield grotendeel zijn **configuratie**, met een **kleine rechthoekige raamopening** ter hoogte van de **eerste** en van de **zolderverdieping**. Beide met een **geblokte omlijsting** uit **Maastrichtersteen**, doorlopend in **kordonlijsten** die aansluiten op de **Maastrichterstenen hoekketting**. Boven het zolderraam een **uilengat in Maastrichterstenen omlijsting**. Oorspronkelijke **krulspieankers**, in rechte fase uitgebreid met kruisvormige ankers. Het raam van de verdieping wordt geflankeerd door twee **Maastrichterstenen rozetten**. Aan de zijde van de voorgevel bleef het **natuurstenen schouderstuk** bewaard, dit aan de achtergevel werd verwijderd toen de aanbouw werd toegevoegd. De hele gevel werd geschilderd, plaatselijk is er een vliesbepleistering met getrokken schijnvoegen.

De rechter zijgevel is ook een puntgevel. De oorspronkelijke gevel met hoekketting (en mogelijk andere Maastrichterstenen elementen) werd hier echter aan het zicht onttrokken door de toevoeging van een nieuwe steense voorzetmuur. Dit is in de voorgevel duidelijk zichtbaar een bouwnaad en een verlenging van de kroonlijst.

[5] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

Evaluatie

Het pand Sint-Rosastraat 5 werd op 29 januari 1981 bij koninklijk besluit beschermd als monument omwille van de historische en architectuurhistorische waarde. Het beschermingsbesluit geeft geen motivering voor de erfgoedwaarde. Op basis van het onderzoek in het kader van dit beheersplan kunnen de erfgoedwaarden als volgt omschreven worden:

- Historische waarde: de woningen Sint-Rosastraat 5 maken deel uit van het in 1257 binnen de Tongerse stadsmuren gesticht begijnhof, meer bepaald van de bebouwing die gerealiseerd werd tijdens de tweede expansieperiode tussen 1627 en 1716. Deze expansieperiode was het gevolg van de heropbloei die het begijnhof kende vanaf het tweede kwart van de 17de door een stijging van het aantal roepingen. Dit vertaalde zich in een nieuwe bouwactiviteit en nieuwe samenlevingsvormen waarbij niet langer gemeenschappelijke huisvesting maar individuele woningen werden gebouwd op onbebouwde percelen binnen de muren van het begijnhof, zoals tuinen, bleekweide en boomgaarden. Als dusdanig zijn de woningen goed bewaarde, representatieve en authentieke getuigen van de tweede expansieperiode van het begijnhof.
- Architectuurhistorische waarde: als voorbeeld van een 17de-eeuwse stedelijke woning, opgetrokken in Maasstijl, gebruik makend van baksteen voor het opgaand muurwerk en Maastrichtersteen voor de raamomlijstingen, kroonlijst speklagen en hoekkettingen. De typische evolutie van de raamopeningen is zichtbaar aan de 18de- en 19de-eeuwse aanpassingen, veelal zijn bouwsporen van de oudste openingen bewaard (ontlastingenbogen in metselwerk). Daarnaast heeft de woning een betekenisvolle linker zijgevel met oorspronkelijke configuratie, rozetvormige ornamenten en duidelijk afleesbare 19de-eeuwse aanbouw. De rechter zijgevel is in de 19de of 20ste eeuw geheel verborgen achter een voorzetmuur.

Waardering

Bovenlokale waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

De gevel van het pand heeft onderhoudswerken nodig: gevelreiniging en een nieuwe kaleilaag in dezelfde bleke kleur als de huidige. Het dakvlak blijft gesloten. Om licht in de zolderruimte te krijgen, is de reconstructie van de vroegere dakkapel een mogelijkheid.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Rosastraat 6 – Begijnenhuis

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Niet gekend
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0253/00D000
Capakey: 73083C0253/00D000
Oppervlakte perceel: 79.84 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

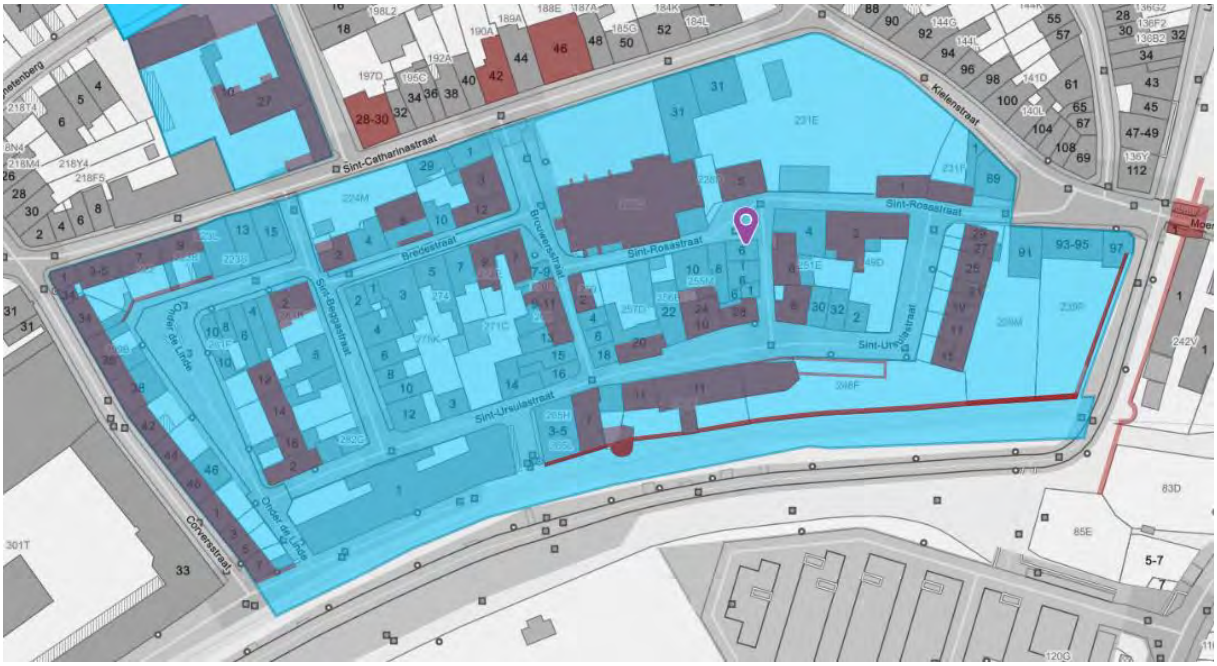
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnenhuis (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

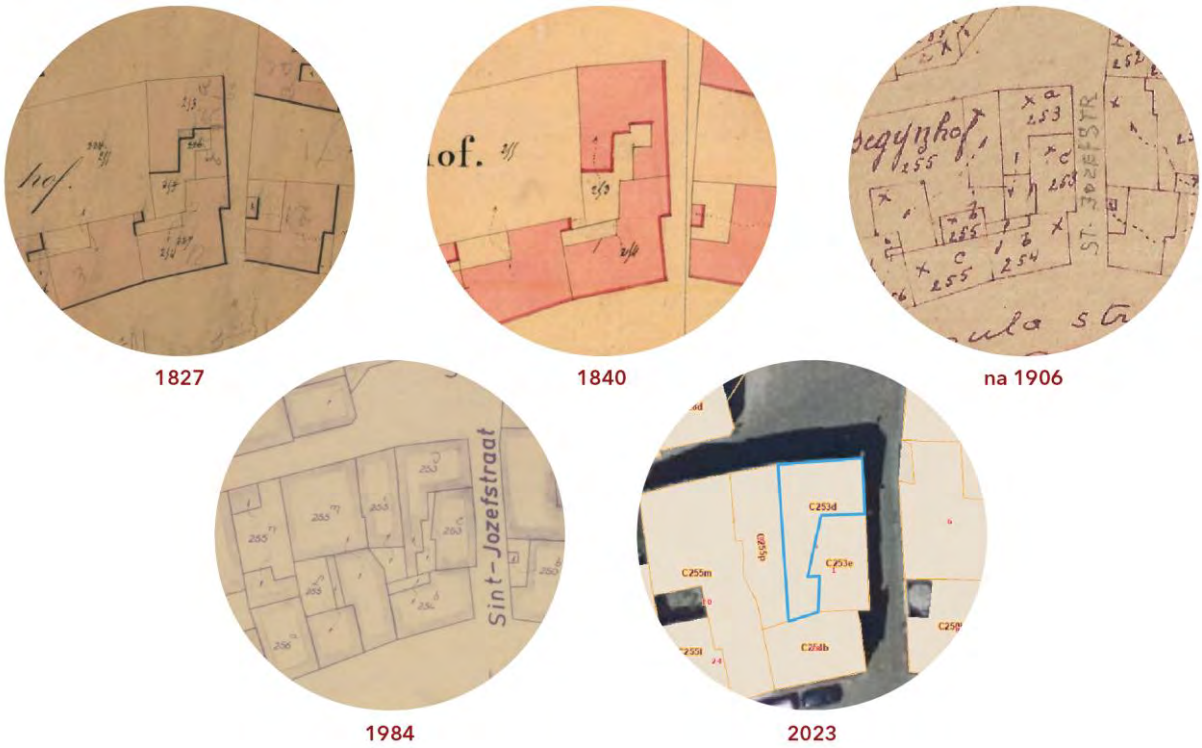
- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Hoekhuis met de Sint-Jozefstraat, in kern daterend uit de eerste helft van de 17de eeuw en gebouwd door begijn Mabilia Madarden. Het stond echter te ver op de rooilijn, waardoor het herbouwd moest worden. Begijn Catharina Geuskens ruilde daarvoor haar eigendom in 1678 met dat van Catharina Prenten. Vermoedelijk was zij het die de woning op de nieuwe rooilijn herbouwde. Dat gebeurde allicht in '1685', zoals de sluitsteen van de deur vermeldt. Het pand was één van de statige woningen van het begijnhof en lag op een betekenisvolle plek vlakbij de kerk. Nadat de Godshuizencommissie verantwoordelijk werd gesteld voor het beheer van het begijnhof in 1800, werd het huis eerst nog verhuurd en daarna, in 1837, verkocht aan Hendrik Stassen uit Haren.

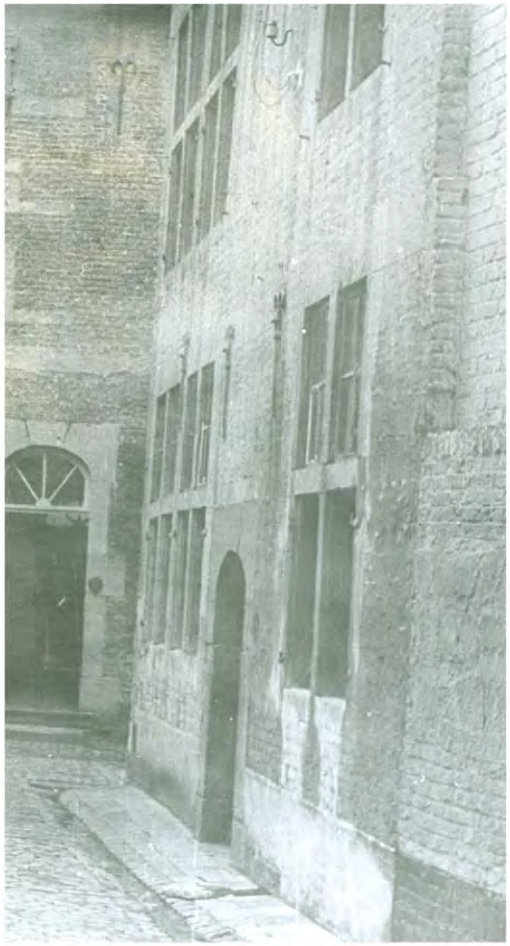
Het pand werd vermoedelijk grotendeels afgebroken en volgens de gevelsteen in 1950 heropgebouwd. De gevelordonnantie bleef behouden maar de vensters werden aangepast, weliswaar met hergebruik van de oorspronkelijke Maaskalkstenen omlijstingen. De gevel is nauwelijks te herkennen op historische foto's, enkel de originele rondboogdeur in een rechthoekige, Maaskalkstenen omlijsting bleef bewaard.[1] De aanbouw werd vervangen door het huidige gebouw met adres nummer 8, opgetrokken in 1973 (datering op de sluitsteen van de poort).

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 94; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Begijnenhuis', geraadpleegd via https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/37135 (12-08-2024)

1942 ©BALaT KIK-IRPA, clichénummer a032840

datum onbekend ©PCCE

1971 ©PCCE

1978 ©Beeldbank O.E.

Beschrijving[2]

Op de hoek van de Sint-Rosa- en de Sint-Jozefsstraat gelegen **hoekhuis** van **twee bouwlagen** en **drie traveeën** onder een **pannen zadeldak** met **twee oude schoorstenen** en recente dakvlakvensters. Het pand dateert in kern van **1685** - datering op de **sluitsteen** van de deur - maar werd volledig heropgebouwd in 1950 (cf. gevelsteen).

Bakstenen gevels, voorzien van **Maaskalkstenen muurbanden**, een **'1685'** gedateerde **rondboogdeur in rechthoekige Maaskalkstenen omlijsting** en in 1950 gevormde twee- en drielichten, alle met **gerecupereerde Maaskalkstenen negblokomlijstingen met sporen van verdwenen buitenluiken**. De voorgevel wordt beëindigd door een getrapte baksteenfries en een bakgoot met geprofileerd en witgeschilderd boeiboord.

Eenvoudige, **blinde zijtopgevel** met asymmetrisch geplaatste schoorsteen.

Voorgevel

Zijgevel

Evaluatie

Het pand Sint-Rosastraat 6 werd op 29 januari 1981 als onderdeel van het begijnhof beschermd als stadsgezicht. Het oorspronkelijke, uit het derde kwart van de 17de eeuw daterende begijnenhuis werd nagenoeg volledig afgebroken en heropgebouwd met hergebruik van de oorspronkelijke Maaskalkstenen muurbanden, deur- en vensteromlijstingen. Gezien enkel deze elementen nog resten

[2] De erfgoedelementen en erfgoedkenmerken zijn vet weergegeven.

van de 17de-eeuwse begijnenwoning is de erfgoedwaarde van het pand beperkt.

Waardering

Begeleidende waarde

Beheersdoelstellingen

Het behoud van alle hierboven in vet weergegeven erfgoedelementen en erfgoedkenmerken wordt vooropgesteld.

Het dakvlak blijft gesloten aan de voorgevelzijde. De zijgevel blijft ook gesloten.

In functie van een goed beheer wordt een lidmaatschap bij Monumentenwacht aanbevolen. Zie daarvoor www.monumentenwacht.be.

Erfgoedpremie

Voor erfgoedversterkende ingrepen aan bouwkundig en groen erfgoed binnen het stadsgezicht, kan door dit goedgekeurd beheersplan via de standaardprocedure een erfgoedpremie verleend worden. Voor meer info: zie https://www.onroerenderfgoed.be/standaardprocedure-voor-een-erfgoedpremie.

Onderhoudslogboek

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Datum	Omschrijving van de uitgevoerde ingrepen (bv. nazicht van het grindpad)	Verwijzing naar de maatregel uit hoofdstuk 6 van het beheersplan (pag. x)	Uitvoerder (bv. eigen beheer of naam uitvoerder)	Factuur (bedrag in euro's)

Sint-Rosastraat 8 – Recente woning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Rosastraat 8, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0255/00P000
Capakey: 73083C0255/00P000
Oppervlakte perceel: 68.21 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

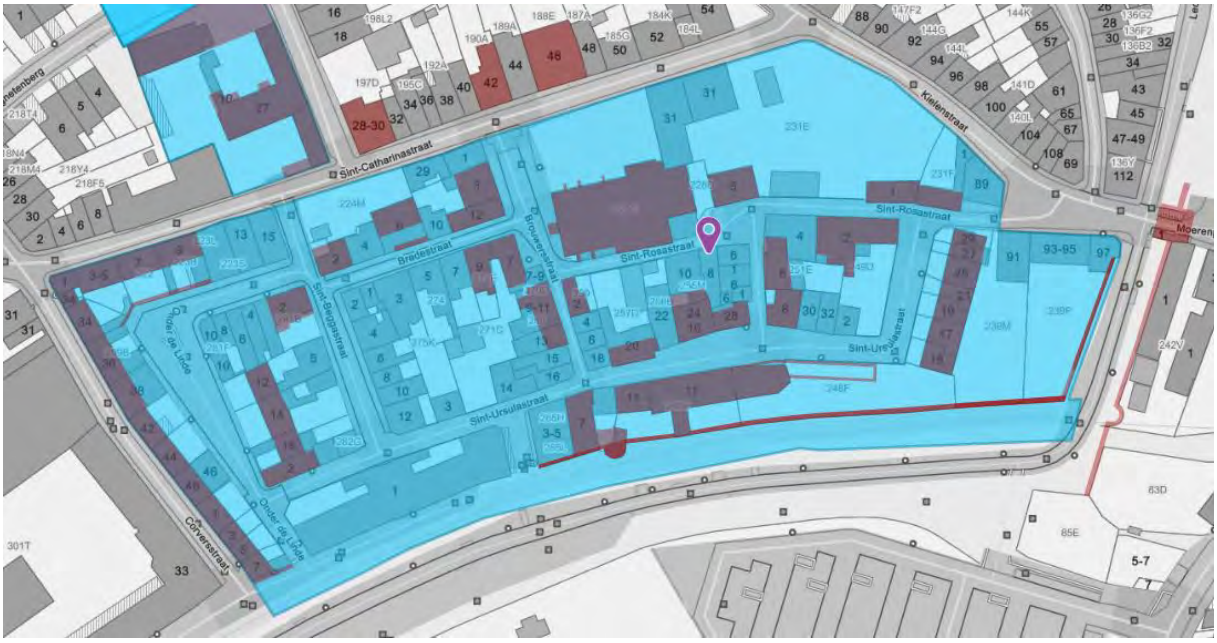
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

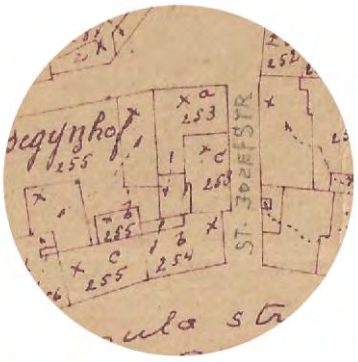
Deze recente woning werd cfr. een datumsteen boven de inkompoort gebouwd in 1973. Deze kwam er ter vervanging van een eenvoudige aanbouw onder lessenaarsdak, die tegen de rechterzijgevel van nummer 6 was gebouwd in de eerste helft van de 20ste eeuw. 19de-eeuwse kadasterkaarten tonen hier steeds een leeg perceel, maar aanvankelijk stond hier een oude begijnenwoning die in 1685 werd gebouwd door de eerste bewoonster Michaëla Froidmont. In 1845 behoorde het nog toe aan de Godshuizencommissie, maar vreemd genoeg werd het niet getekend op de kadasterkaarten. Vermoedelijk werd het net zoals de naastgelegen woning (thans adres Sint-Rosastraat 10) afgebroken aan het begin van de 19de eeuw.[1]

1827

1840

na 1906

1984

2023

1971 ©PCCE

1978 ©Beeldbank O.E.

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van Loon*, jaargang 25, 1970: 93-94

Beschrijving

Recent woonhuis van een travee en twee verdiepingen onder zadeldak. Gebouwd in historiserende stijl met baksteen in halfsteens verband, verlevendigd met Maastrichterstenen speklagen en omlijstingen. Eenvoudige bakgoot met geprofileerd houten boeibord.

Evaluatie

Het pand Sint-Rosastraat 8 werd op 29 januari 1981 als onderdeel van het begijnhof beschermd als stadsgezicht omwille van de historische waarde. Gezien het pand werd opgetrokken in 1973, kan er geen erfgoedwaarde aan toegekend worden.

Waardering

Zonder erfgoedwaarde.

Beheersdoelstellingen

Bij renovatie- of aanpassingswerken, dient de nieuwe/vernieuwde constructie zich zowel stilistisch als qua schaal en materiaalgebruik in te passen in het ensemble van het begijnhof. Het is daarbij van belang dat de nieuwe of vernieuwde constructie zich qua materiaalgebruik, vormgeving en volumetrie bescheiden opstelt ten opzichte van de omringende monumenten en neutraal en sober uitgewerkt wordt.

Sint-Rosastraat 10 – Recente woning

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Sint-Rosastraat 10, 3700 Tongeren
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0255/00M000
Capakey: 73083C0255/00M000
Oppervlakte perceel: 156.94 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

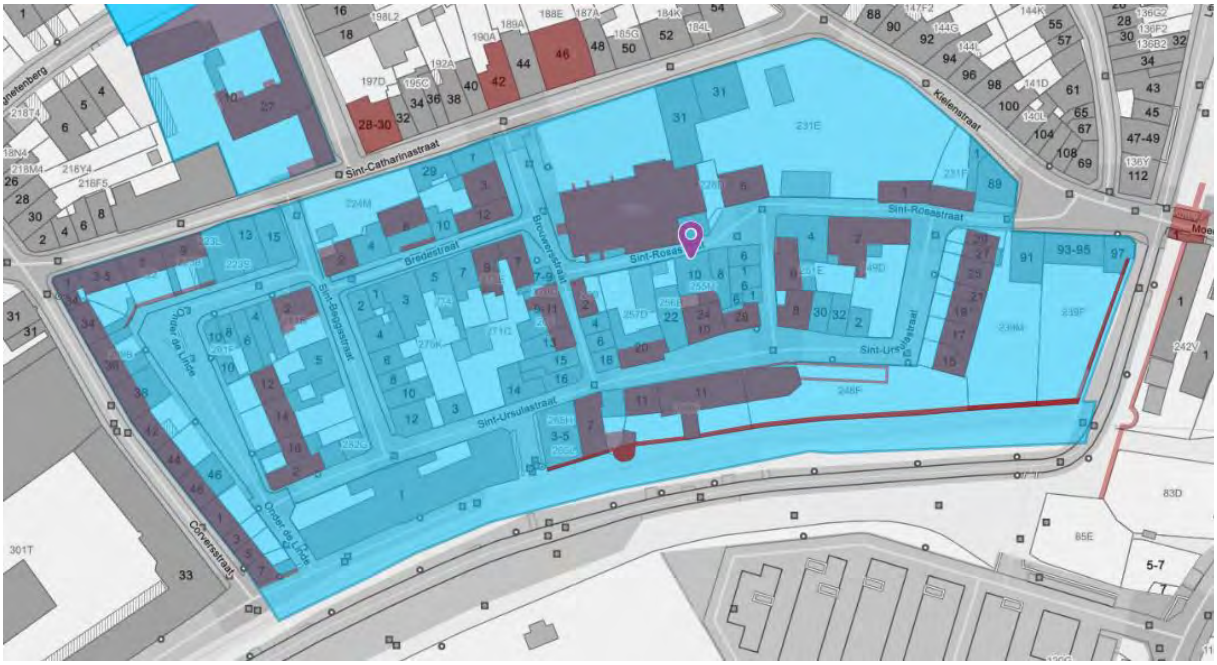
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

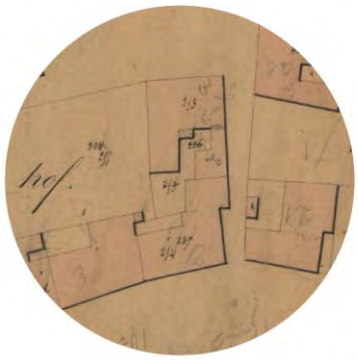
Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

Historiek

Op de plaats van deze hedendaagse woning stond vroeger een begijnenhuis dat werd gebouwd aan het einde van de 16de of het begin van de 17de eeuw. De eerste gekende bewoonster was begijn Catharina Hansmekers. Het huis werd aan het begin van de 19de eeuw afgebroken, op de kadasterkaarten uit die tijd is een groot open perceel zichtbaar, dat reikte tot de zijgevel van huidig nummer 6.[1] Allicht werd er in de eerste helft van de 20ste eeuw een bedrijfsgebouw opgetrokken dat later - vóór 1971 – werd omgevormd tot woonhuis.

1827

1840

na 1906

1984

2023

[1] BAILLIEN, H., 'Het begijnhof van Tongeren', in: *Het oude land van* Loon, jaargang 25, 1970: 93

1971 ©PCCE **na 1973** ©PCCE **1978** ©Beeldbank O.E.

Beschrijving

Recent, lichtgeel geschilderd woonhuis van twee bouwlagen onder een zadeldak, loodrechts op de straat. Architecturaal en stilistisch geheel afwijkend van de historische begijnhofbebouwing. Baksteenparament afgewerkt met bepleistering en lichtgele verf.

Evaluatie

Het pand Sint-Rosastraat 10 werd in 1981 niet beschermd als monument omwille van het ontbreken van de historische en architectuurhistorische waarde. Deze evaluatie is correct.

Waardering

Zonder erfgoedwaarde.

Beheersdoelstellingen

Bij onderhoudsschilderwerken wordt in plaats van de gele kleur gekozen voor een blekere meer historische kleur.

Het pand Sint-Rosastraat heeft geen erfgoedwaarde en is eerder storend binnen het historische kader van het begijnhof. Om die reden moet overwogen worden om het pand bij toekomstige verbouwingen zo aan te passen dat het beter in zijn historische context past. De nieuwe/vernieuwde constructie moet zich zowel stilistisch als qua schaal en materiaalgebruik inpassen in het ensemble van het begijnhof. Het is daarbij van belang dat de nieuwe/vernieuwde constructie zich bescheiden opstelt ten opzichte van de omringende monumenten en neutraal en sober uitgewerkt wordt.

Sint-Rosastraat z.n. – sacristie van de Sint-Catharinakerk

Administratieve gegevens

Postadres(sen): Niet gekend
Gemeente: Tongeren
Kadastrale afdeling: TONGEREN 1 AFD
Kadastrale sectie: C

Perceel: 0228/00D000
Capakey: 73083C0228/00D000
Oppervlakte perceel: 118.27 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische traject volgt bij aanvragen voor een omgevingsvergunning.

Beschermd Onroerend Erfgoed

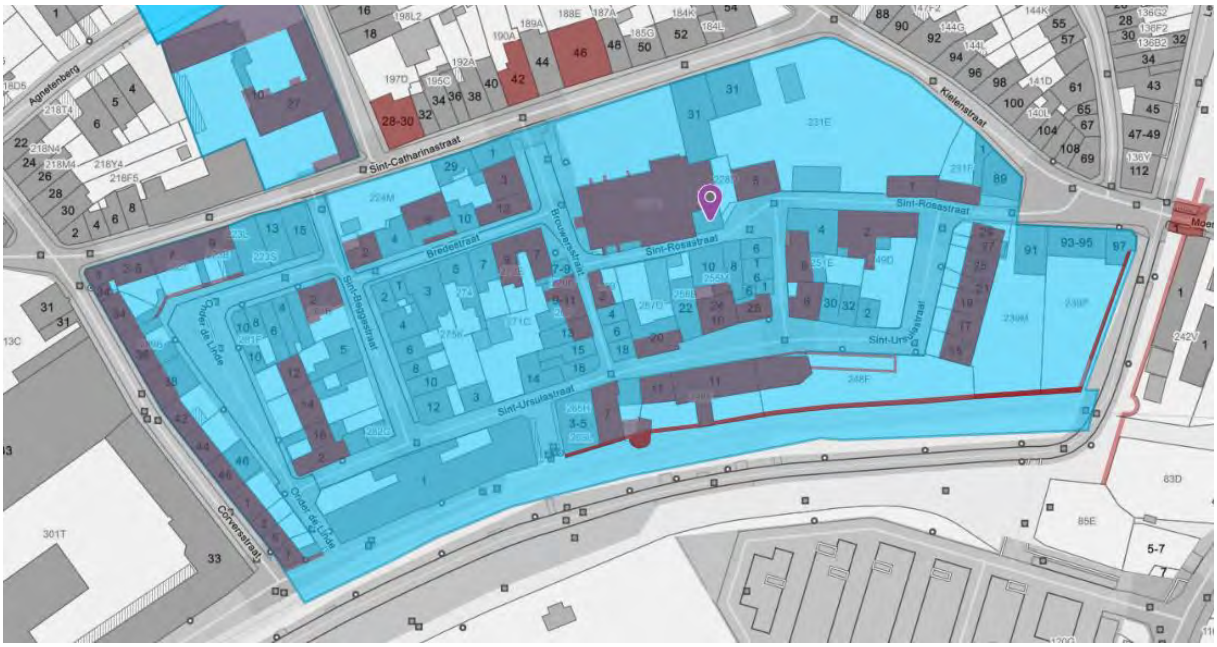
- Begijnhof Sint-Catharina (Stads- of dorpsgezicht)

Vastgestelde Inventarissen

- Begijnhof Sint-Catharina (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
- Historische stadskern van Tongeren (Vastgestelde archeologische zone)

Unesco Werelderfgoed

- Basiliek Onze-Lieve-Vrouw met stadstoren: buffer (UNESCO werelderfgoed bufferzone)
- Begijnhof Sint-Catharina (UNESCO werelderfgoed kernzone)

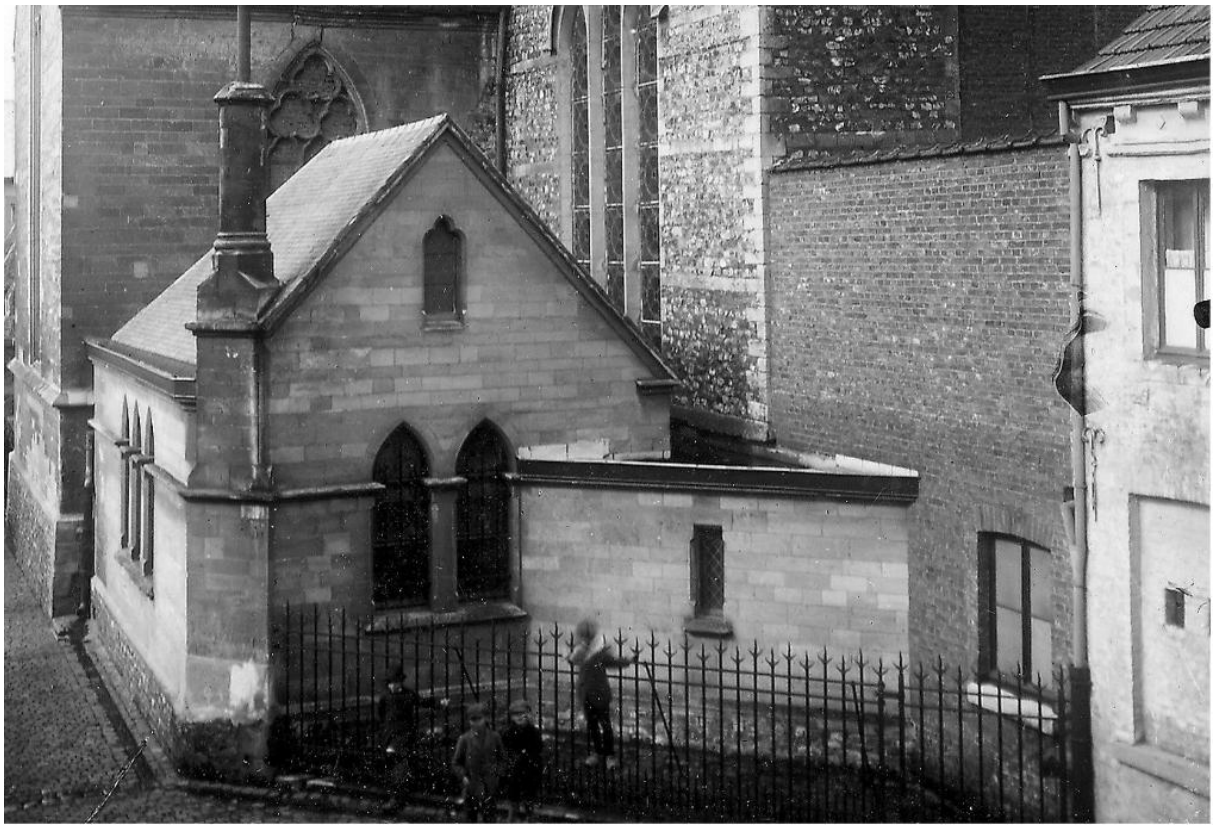
De sacristie van de Sint-Catharinakerk is ook opgenomen in het op 5 december 2018 goedgekeurde beheersplan van de Sint-Catharinakerk. Voor meer info, zie:
https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/733

Historiek en beschrijving

Op oude foto's (begin 20ste eeuw en 1942) is een **19de-eeuws gietijzeren pijlpunthekwerk** zichtbaar voor de sacristie. Na het afbreken van de aanbouw tussen de begijnhofkerk en de Sint-Rosakerk ontstond er opnieuw een open doorgang tussen de kerk en de huizen aan de Sint-Catharinastraat. De verbinding naar de sacristie werd eveneens gesloopt (hiervan getuigt nog een bouwspoor in de Maastrichterstenen gevel) en het oude gietijzeren hekwerk werd verplaatst.

1942 ©BALaT-KIKIRPA

Begin 20ste eeuw ©BALaT KIK-IRPA

Beheersdoelstellingen

De openheid tussen de twee gebouwen is historisch en verdient een meer passende groenaanleg, bij voorkeur aangelegd achter het gietijzeren hek dat opnieuw een plaats kan krijgen tussen de kerk en de hoek van het pand Sint-Rosastraat 5, op de plaats waar eertijds een bakstenen muur/constructie stond (zie historische foto's).